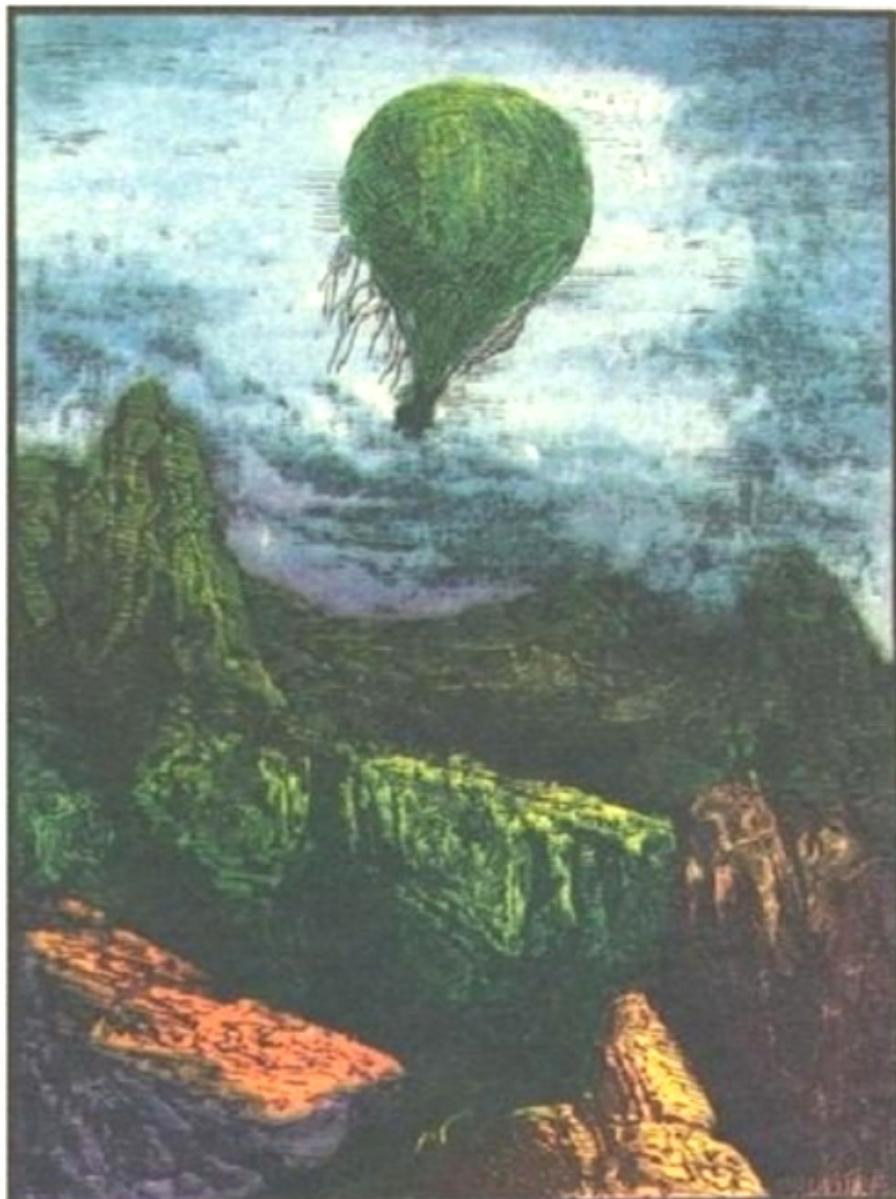

Jules Verne

Cinci săptămîni în balon

EDITURA ION CREANGĂ

Jules Verne

3

Jules Verne
Cinci săptămâni în balon

În românește de Radu Tudoran

Prezentarea grafică: Val Munteanu

Editura Ion Creangă
1972

Capitolul I

Sfârșitul unui discurs foarte aplaudat. Prezentarea doctorului Samuel Fergusson. „Excelsior”¹. Portretul doctorului în întregime. Cină la „Traveller’s Club”². Numeroase toasturi de circumstanță.

La ședința Societății regale de geografie din Londra, din piața Waterloo 3, care se ținea în ziua de 14 ianuarie 1862, era o mare afluență de auditori. Președintele Francis M... făcea onorabililor săi colegi o comunicare importantă, deseori întreruptă de aplauze.

Acest discurs, de o rară elocvență, se termină cu câteva fraze sforăitoare, pline de patriotism tumultuos:

— Anglia a păsit totdeauna în fruntea celorlalte națiuni (căci, după cum s-a putut observa, națiunile merg întotdeauna una în fruntea alteia) datorită curajoșilor ei călători și descoperirilor lor geografice. (Numeroase aprobări.) Doctorul Samuel Fergusson, unul din glorioșii ei fi, nu-și va dezminți originea. (Aplauze din toate părțile: Nu! Nu!) Această încercare, dacă izbutește (Va izbuti!), va contopi, completându-le, cunoștințele răzlețe despre cartologia³ africană (aprobați furtunoase), iar dacă dă greș (Niciodată! Niciodată!) va rămâne cel puțin una dintre cele mai îndrăznețe încercări ale geniului omenesc! (Toți bat din picioare cu frenzie.)

— Ura! Ura! izbucnii adunarea, electrizată de aceste cuvinte emoționante.

— Ura pentru curjosul Fergusson! strigă un ascultător mai expansiv.

În toată sala izbucniră strigătă de admirătie. Numele lui Fergusson se află pe buzele tuturor. Faptul că numele lui era rostit de atâtia englezi ne îndreptățește să credem că dobândise un ciudat prestigiu.

Sala de ședințe fremăta de entuziasmul participanților. Se găseau aici mulți călători curajoși, acum obosiți și îmbătrâniți, pe care un temperament nestatornic îi dusese cândva în cele cinci părți ale lumii. Toți trecuseră din punct de vedere fizic sau moral prin mai multe sau mai puține încercări, izbutind să scape teferi din naufragii și incendii, de securile indienilor și de măciucile sălbaticilor, de stâlpul cazelor și din mâna antropofagilor polinezieni. Dar nimic nu putuse încetini bătăile inimilor lor, în timpul discursului lui sir Francis M... De când își amintea cei prezenți, acesta fusese, fără îndoială, cel mai mare succes oratoric înregistrat la Societatea regală de geografie din Londra. Dar în Anglia entuziasmul nu se mulțumește

numai cu vorbe. El bate monedă mai repede decât mașina de bătut monezi de la „The Royal Mint”.

Chiar în aceeași ședință se votă, în favoarea doctorului Fergusson, o primă de încurajare, care se ridică la suma de două mii cinci sute de lire. Suma era proporțională cu măreția proiectului.

Unul din membrii societății îl întrebă pe președinte dacă doctorul Fergusson nu va fi prezentat oficial.

— Doctorul este la dispoziția adunării, răsunse sir Francis M...

— Să intre, strigară toți, să intre! Face să vezi cu propriii tăi ochi un om de o îndrăzneală atât de nemaipomenită!

— Poate că propunerea asta de necrezut, spuse un bătrân comodor⁴ apoplectic, nu este decât o păcăleală.

— Și dacă în realitate doctorul Fergusson nu există? strigă o voce răutăcioasă.

— Ar trebui inventat! răsunse un membru mucalit al acestei serioase societăți.

— Să intre doctorul Fergusson! spuse atunci, simplu, sir Francis M...

Și doctorul intră, întâmpinat de un tunet de aplauze, care de altfel nu-l emoționară câtuși de puțin.

Era un om cam de patruzeci de ani, de înfățișare obișnuită; temperamentul său sanguin se trăda prin culoarea aprinsă a obrazului. Avea o înfățișare rece, cu trăsăturile obrazului regulate, cu un nas puternic, semănând cu linia etravei⁵ unei corăbii, aşa cum au de obicei oamenii predestinați descoperirilor. Privirea foarte blandă, mai mult intelligentă decât îndrăzneață, dădea mult farmec fizionomiei sale; brațele-i erau lungi și pășea cu siguranță unui călător încercat.

Din toată înfățișarea lui se desprindea o gravitate liniștită, încât, privindu-l, nimeni nu l-ar fi putut bănuii nici de cea mai nevinovată înșelăciune.

Ca urmare, uralele și aplauzele nu încetără decât în clipa când doctorul Fergusson ceru, printr-un gest amabil, să se facă liniște. Atunci, celebrul oaspe se îndreptă spre fotoliul ce-i era pregătit, și, în picioare, drept, cu privirea energetică, ridică spre cer arătătorul mâinii drepte, rostind acest singur cuvânt:

— Excelsior!

Nu! Niciodată vreo întâmpinare neașteptată a domnilor Bright și Cobden sau vreo cerere de fonduri extraordinare făcută de lordul Palmerston, pentru întărirea malurilor stâncoase ale Angliei, nu obținuse un asemenea succes. Discursul lui sir Francis M... fu cu mult depășit. Doctorul era în același timp mareț, impunător, cumpătat și stăpânit; el caracterizase situația cu un singur cuvânt:

„Excelsior!”

Bătrânul comodor, câștigat cu totul de acest om ciudat, ceru publicarea integrală a discursului lui Fergusson în „The Proceedings of the Royal Geographical Society of London”⁶.

Dar cine era doctorul acesta și ce voia să întreprindă?

Tatăl său, un viteaz căpitan din marina engleză, își asociase fiul, încă din cea mai fragedă vîrstă, pericolelor și aventurilor profesiunii sale. Acest copil, demn de încredere, care părea să nu fi cunoscut vreodată frica, dovedi în curând că are un spirit vioi, o inteligență de cercetător și o înclinare remarcabilă pentru lucrări științifice. Afără de asta, mai dovedi și o pricepere neobișnuită în a scăpa din încurcătură; de mic ieșise cu fața curată din toate încercările chiar și atunci când se folosise prima oară de o furculiță, cu toate că această ispravă le izbutește, în genere, atât de rar copiilor.

Lectura cărților care povestea călătorii îndrăznețe, întreprinzători pentru explorarea mărilor, îi înflăcără curând imaginația. Urmarea cu pasiune descoperirile care caracterizează prima jumătate a secolului al XIX-lea; visa gloria unor Mungo-Park, Bruce, Caillié, Levaillant și puțin, cred, chiar pe aceea a unui Selkirk sau a unui Robinson Crusoe, care nu i se părea mai prejos decât a celorlalți. Câte ore nu-și petrecuse el împreună cu Robinson Crusoe pe insula acestuia, Juan Fernandez? Adeseori împărtășea ideile celebrului marinări părăsit; câteodată, însă, îi critica planurile și proiectele; cu siguranță că el le-ar fi întocmit mai bine, sau, în orice caz, măcar tot atât de bine! Dar cu siguranță că el n-ar fi părăsit niciodată acea insulă încântătoare, unde Robinson Crusoe era fericit ca un rege fără supuși... nu, chiar dacă ar fi devenit prim-lord al amiralității.

Vă las să vă gândiți în ce măsură se dezvoltaseră aceste înclinațiuni în timpul tinereții sale aventuroase, petrecută în cele patru colțuri ale lumii. Tatăl său, care era un om cult, se străduia, de altfel, să consolideze această

inteligentă vie prin studii serioase de hidrografie, fizică și mecanică, îmbinate cu unele cunoștințe de botanică, medicină și astronomie.

La moartea vrednicului căpitan, Tânărul Samuel Fergusson, în vîrstă de douăzeci și doi de ani, făcuse înconjurul lumii. Rămas singur, se înrolase în corpul inginerilor bengalezi și se distinsese prin mai multe isprăvi. Dar viața de soldat nu-i plăcuse; nu voia să comande, dar nici să se lase comandat.

Își dăduse demisia și plecase spre nordul Peninsulei indiene, pe care o străbătuse de la Calcutta la Surate, când vânând, când adunând plante. O simplă plimbare de amator.

De la Surate trecuse în Australia, unde, în 1845, luase parte la expediția căpitanului Sturt, căruia i se încredințase misiunea de a descoperi acea Mare Caspică despre care se presupunea că există în centrul Noii Olande.

Samuel Fergusson se întoarse în Anglia cam prin 1850, și, stăpânit mai mult decât oricând de demonul descoperirilor, îl însoți pe căpitanul Mac Clure, până în 1853, în expediția care oculea continentul american, de la Strâmtoarea Behring la Capul Farewel.

În ciuda oboselilor de tot soiul și a climatului felurit, constituția lui Fergusson rezistă minunat. Reușea să se simtă bine în mijlocul celor mai mari lipsuri; era tipul călătorului perfect, al cărui stomac se strânge și se dilată după voință, ale cărui picioare se întind sau se chircesc după culcușul improvizat, care adoarme la orice oră din zi și se trezește la orice oră din noapte.

Așa că nu ne surprinde faptul de a-l regăsi pe neobositul nostru călător vizitând, între 1855 și 1857, tot vestul Tibetului, în tovărașia fraților Schlagintweit, și aducând cu el, din această explorare, ciudate observații de etnografie.

În decursul acestor călătorii, Samuel Fergusson fusese corespondentul cel mai activ și mai interesant al ziarului *Daily Telegraph*, ziar de un penny, al cărui tiraj urcă până la o sută patruzeci de mii de exemplare pe zi, făcând față cu greu celor câtorva milioane de cititori. De aceea, doctorul, fără să fie membru al vreunei instituții savante, nici al Societății de geografie din Londra, Paris, Berlin, Viena sau Petersburg, nici al „Traveller's Club”-ului și nici măcar al lui „Royal Politechnic Institution”⁷, unde domnea atotputernic prietenul său, statisticianul Kokburn, era totuși bine cunoscut.

Ca să-i fie pe plac, acest savant îi propuse într-o zi să rezolve următoarea problemă: cunoscând numărul de mile parcurs de doctor în jurul lumii, să se spună cu câte mile era mai lung drumul străbătut de el cu capul, decât cel cu picioarele, ținând seama de diferența razelor celor două cercuri. Sau, cunoscându-se numărul de mile parcurs pe de o parte de capul, iar pe de alta de picioarele doctorului, să i se calculeze cu precizie înălțimea!

Dar Fergusson se păstra totdeauna departe de tagma savanților, fiind dintre cei care țin la fapte, nu la vorbe; găsea că e mai bine să-ți folosești timpul cercetând, descoperind, nu flecărind.

Se povestește că, într-o zi, un englez venise la Geneva să viziteze lacul. Se urcase într-una din acele trăsuri vechi, cu băncile dispuse lateral, ca în omnibuze, dar, întâmplător, se aşezase cu spatele spre lac; trăsura parcursese în liniște drumul ei circular, fără ca el să se fi gândit măcar o dată să-și întoarcă privirea. Totuși englezul nostru se înapoiase la Londra încântat de lacul Geneva.

În schimb, doctorul Fergusson își întorsese de multe ori capul în timpul călătoriilor sale; și-l întorsese atât de bine încât văzuse multe. De altfel, asta-i era firea și avem motive temeinice să credem că era fatalist, bazându-se pe sine însuși și chiar pe Providență. Se simțea mai mult împins decât atras spre aceste călătorii și străbătuse lumea, asemenea unei locomotive care nu se conduce singură, ci pe care drumul o conduce. „Nu-mi urmez eu drumul, spunea adesea, ci drumul mă urmărește pe mine.”

Așa că nu vom fi surprinși de săngele rece cu care primise aplauzele Societății regale; nefiind orgolios și, cu atât mai puțin vanitos, stătea deasupra acestor nimicuri. Propunerea pe care o făcuse președintelui sir Francis M... i se părea foarte simplă... și aproape nu luă în seamă imensul efect ce-l producea.

După ședință, doctorul fu condus la „Traveller's Club”, în Pall Mall⁸, unde se pregătise în onoarea lui un ospăț foarte bogat. Mărimea porțiilor oferite era proporțională cu importanța personajului, iar morunul servit cu acest prilej nu măsura nici măcar trei șchioape mai puțin decât Samuel Fergusson însuși.

Se închinăra numeroase pahare cu vinuri din Franța, în cinstea celebrilor călători care-și câștigaseră faima pe pământul Africii. Se bău în sănătatea sau în amintirea lor, în ordine alfabetică, ceea ce e foarte englezesc; pentru

Abbadie, Adams, Adamson, Anderson, Arnaud, Baikie, Baldwin, Barth, Batouda, Beke, Beltrame, du Berba, Bimbachi, Bolognesi, Bolwik, Bolzoni, Bonnemain, Brisson, Browne, Bruce, Brun-Rollet, Burchell, Burkhardt, Burton, Caillaud, Caillié, Campbell, Chapman, Clapperton, Clot-Bey, Colomieu, Courval, Cumming, Cuny, Debono, Decken, Denham, Desavanchers, Dicksen, Diekson, Dochard, Duchaillu, Duncan, Durand, Duroulé, Duveyrier, Erhardt, d'Escayrac de Lauture, Ferret, Fresnel, Galinier, Galton, Geoffroy, Golberry, Hahn, Halm, Harnier, Hecquart, de Heuglin, Hornemann, Houghton, Humbert, Kaufmann, Knoblecher, Krapf, Kummer, Lafargue, Laing, Lajaille, Lambert, Lamiral, Lamrière, John Lander, Richard Lander, Lefebvre, Lejean, Levaillant, Livingstone, MacCarthy, Maggiar, Maizan, Malzac, Moffat, Mollien, Monteiro, Morrison, Mungo-Park, Neimans, Overwcy, Panel, Partarrieau, Pascal, Pearse, Peddie, Peney, Petherick, Poncet, Prax, Raffenel, Rath, Rebmann, Richardson, Riley, Ritchie, Rochet d'Héricourt, Rongäwi, Roscher, Ruppel, Saugnier, Speke, Steidner, Thibaud, Thompson, Thornton, Toole, Tousny, Trotter, Tuckey, Tyrwitt, Vaudey, Veyssière, Vincent, Vinco, Vogel, Wahiberg, Warington, Washington, Werne, Wild... și, în sfârșit, pentru doctorul Samuel Fergusson care, prin încercarea sa de necrezut, urma să contopească lucrările acestor călători și să completeze seria descoperirilor despre Africa.

Capitolul II

Un articol din Daily Telegraph. Războiul ziarelor savante. M Pelermann îl susține pe prietenul său, Doctorul Fergusson. Răspunsul savantului Koner.

Parisul participă la evenimente. Diferite propuneri făcute doctorului.

Daily Telegraph publică a doua zi, în numărul său din 15 februarie, un articol conceput astfel:

„Se va afla, în sfârșit, taina întinselor ținuturi ale Africii. Un Oedip modern ne va da cheia acestei enigme, pe care savanții a șaizeci de secole n-au putut-o descifra. Altădată, căutarea izvoarelor Nilului – fontes Nili quaerere – era privită ca o încercare nesăbuită, o himeră, un lucru irealizabil.

Doctor Barth a ajuns până-n Sudan, pe drumul indicat de Denhain și Claperton; doctorul Livingstone și-a întins numeroasele și cutezătoarele sale cercetări de la Capul Bunei Speranțe până în bazinul Zambezi;

căpitani Burton și Speke au deschis civilizației moderne, prin descoperirea Marilor Lacuri, trei drumuri; punctul lor de întretăiere, punct la care n-a putut ajunge niciun călător, este însăși inima Africei. Spre el trebuie să tindă toate eforturile noastre.

Or, lucrările acestor îndrăzneți pionieri ai științei vor fi continuat prin cutezătoarea încercare a doctorului Fergusson, ale cărui frumoase explorări au fost deseori apreciate de cititorii noștri.

Acest curajos descoperitor își propune să străbată, în balon, toată Africa, de la răsărit la apus. După cum am aflat, punctul de plecare al surprinzătoarei călătorii va fi insula Zanzibar de pe coasta orientală. Cât despre punctul de sosire, numai Providența îl poate cunoaște.

Această explorare științifică a fost propusă, în mod oficial, ieri, la Societatea regală de geografie; s-a votat suma de două mii cinci sute de lire pentru acoperirea cheltuielilor de călătorie.

Îi vom ține pe cititorii noștri la curent cu această încercare, fără precedent în analele cercetărilor geografice.”

După cum era de așteptat, articolul făcu multă vâlvă. La început el stârnii un val de neîncredere; doctorul Fergusson trecu drept una din acele ființe ce se hrănesc cu iluzii, un fel de domnul Barnum, care, după ce a lucrat în America, se pregătea să „facă” Anglia.

În numărul pe februarie al „Buletinului Societății de geografie” din Geneva apăru un răspuns glumeț, care își bătea joc în mod spiritual de Societatea regală din Londra, de „Traveller’s Club” și de morunul fenomenal.

Dar domnul Petermann, în ale sale „Mitteilungen”⁹, publicate la Gotha, reduse la cea mai deplină tacere ziarul din Geneva.

Domnul Petermann îl cunoștea personal pe doctorul Fergusson și garanta pentru curajul cutezătorului său prieten.

De altfel, foarte curând, îndoiala nu mai fu posibilă. La Londra se făceau pregătirile de călătorie; fabricile din Lyon primiseră o importantă comandă de tafta, necesară construirii aerostatului; în sfârșit, guvernul britanic pusese la dispoziția doctorului vasul *Resolute*, condus de căpitanul Pennet.

În curând începură să vină de pretutindeni mii de scrisori de încurajare, se primiră felicitări. Se publică pe larg amânuntele proiectului în „Buletinul Societății de geografie” din Paris; un articol important apăru în „Noile

Anale de călătorii geografice, istorice și arheologice” ale lui M.V.A. Malte-Brun, iar o lucrare amănunțită publicată în „Zeitschrift fur Allgemeine Erdkunde”¹⁰, de către doctorul W. Koner, demonstra în mod strălucit posibilitatea explorării, şansele ei de succes, felul obstacolelor, imensele avantaje ale călătoriei pe calea aerului. Singura rezervă pe care o făcea era asupra punctului de plecare. El propunea mai curând Masuah, mic port al Abisiniei, de unde se avântase, în 1768, James Bruce, în căutarea izvoarelor Nilului. De altfel, admira fără rezervă spiritul energetic al doctorului Fergusson și curajul acestui om călit, care concepuse și voia să încerce o asemenea călătorie.

„North American Review” nu vedea cu placere o asemenea glorie rezervată Angliei, lua în glumă propunerea doctorului și-i sugera să se abată și prin America, din moment ce tot va fi pe drumul cel bun.

Pe scurt, fără să mai socotim ziarele din lumea întreagă, nu se găsea o singură publicație științifică, de la „Journal des Missions évangéliques” până la „Revue algérienne et coloniale”, de la „Annales de la propagation de la foi” până la „Church Missionary Intelligencer”, care să nu descrie faptul sub toate aspectele.

La Londra și în întreaga Anglie se făceau pariuri considerabile cu privire la:

- 1 existența reală sau imaginară a doctorului Fergusson;
- 2 seriozitatea intenției lui, în care unii credeau, în vreme ce alții socoteau că nici nu se va încerca să fie pusă în practică;
- 3 posibilitățile de reușită;
- 4 şansele sau neşansele doctorului Fergusson de a se întoarce.

În registrul de pariuri se înscriseră sume enorme, ca și când ar fi fost vorba de cursele de cai de la Epsom.

Așadar, încrezătorii sau neîncrezătorii, ignoranții sau savanții, toți aveau privirea ațintită asupra doctorului Fergusson. Într-un cuvânt, el deveni omul zilei. Dădea cu placere informații precise asupra expediției sale. Te puteai aprobia de el cu ușurință, căci era omul cel mai simplu din lume. Mulți aventurieri îndrăzneții cerură să împartă cu el gloria și primejdiiile încercării sale; dar el nu primi, fără să lămurească totuși motivul refuzului său. Numeroși inventatori de mecanisme bune pentru cărmuirea balonului veniră să-i propună sistemele lor. Doctorul însă nu voia să primească pe niciunul.

Când era întrebat dacă nu cumva descoperise el însuși ceva în această privință, refuza întotdeauna să dea vreo explicație, și continua să se ocupe mai sărguincios ca oricând de pregătirile călătoriei.

Capitolul III

Prietenul doctorului. Începutul acestei prietenii. Dick Kennedy la Londra. O propunere neașteptată și neliniștită. Proverb puțin încurajator. Câteva cuvinte despre martirii din Africa. Avantajele unui aerostat. Taina doctorului Fergusson.

Doctorul Fergusson avea un prieten. Nu unul care se asemăna cu el, un alter ego, căci nu poate exista prietenie între două ființe prea asemănătoare una cu alta.

Dar dacă aveau calități, aptitudini, temperamente deosebite, Dick Kennedy și Samuel Fergusson aveau în schimb aceleași sentimente unul pentru altul, ceea ce nu-i stingherea deloc – ba dimpotrivă! Dick Kennedy era un scoțian în toată puterea cuvântului: deschis hotărât și încăpățânat. Locuia în orașul Leith, aproape de Edinburgh o adevărată periferie a „Bătrânei afumate”¹¹. Se ocupa uneori și cu pescuitul, dar pretutindeni și întotdeauna rămânea un vânător pasionat, ceea ce nu era deloc surprinzător la un fiu al Caledoniei, care colindase munții din Highlands. Avea faima unui minunat țintăș cu carabina; despica gloanțele, ochind tăișul unui cuțit înfipt în țintă în două jumătăți atât de egale, încât, cântărindu-le apoi, nu putea găsi o diferență prea mare între ele.

Fizionomia lui Kennedy o reamintea pe aceea a lui Halbert Glendinning, aşa cum o zugrăvește Walter Scott în „Mănăstirea”, înălțimea sa depășea șase picioare engleze¹². Plin de grație și ușurință în mișcări, părea totuși înzestrat cu o putere de uriaș. Avea un obraz ars de soare, ochii vii și negri, o îndrăzneală firească și era foarte hotărât. În sfârșit, în toată ființa sa era ceva bun și zdravăn, care-i dădea acel vinoncoa, specific scoțianului.

Cei doi prieteni se cunoscuseră în India, pe vremea când aparținuseră amândoi aceluiași regiment. În timp ce Dick vâna tigri și elefanți, Samuel aduna plante și insecte; fiecare era îndemnătic în felul lui. Multe plante rare căzuseră în mâna doctorului, plante care pentru a fi culese cereau tot atâta osteneală cât pentru a obține o pereche de colțî de fildeș. Între ei se

născuse o prietenie de neclintit, împrejurările îi despărțeau câteodată, dar afecțiunea îi lega totdeauna.

De la întoarcerea lor în Anglia, fuseseră deseori despărțiti din cauza expedițiilor îndepărтate ale doctorului, dar, la înapoiere, acesta se ducea regulat să stea câteva săptămâni cu prietenul său, scoțianul.

Dick evoca trecutul; Samuel pregătea viitorul. Unul privea înainte, celălalt înapoi, lucru care dovedește spiritul neliniștit al lui Fergusson și calmul desăvârșit al lui Kennedy.

De la călătoria pe care o făcuse în Tibet trecuseră doi ani, în care timp doctorul nu mai pomenise nimic de vreo nouă explorare. Dick presupunea că instinctul de călător și gustul pentru aventuri al prietenului său se potoliseră – și era încântat. „Căci, gândeа el, dacă nu se astâmpără, va sfârși rău într-o zi sau alta. Oricât ai fi de obișnuit cu tot felul de oameni, călătoriile printre antropofagi și animale sălbaticе sunt totdeauna primejdioase”. Kennedy îl îndemnă deci pe Samuel să se potolească, deoarece făcuse destul pentru știință și prea destul pentru câtă recunoștință pot să arate oamenii.

La toate acestea, doctorul se mulțumea să nu răspundă nimic; rămânea gânditor, adâncit în calcule secrete; nopțile și le petrecea făcând socoteli, ba chiar experiențe cu niște obiecte ciudate, despre care nimeni nu putea prîncepe ce înfățișează. Se simțea că o idee mare îi frământă mintea.

„Ce-l preocupă oare?” se întreba Kennedy, după ce prietenul său îl părăsise în luna ianuarie, pentru a se întoarce la Londra.

Răspunsul îl află într-o bună zi, citind un articol al ziarului Daily Telegraph.

— Doamne Dumnezeule! strigă el. Nebunul! Smintitul! Să străbată Africa în balon! Asta mai lipsea! Iată dar ce punea la cale de doi ani încoace!

Înlocuiți semnele de exclamație cu lovitură de pumni în cap – aplicate cu nădejde – și veți avea o idee despre îndeletnicirea la care se dedase bunul Dick, în timp ce vorbea astfel.

Când femeia sa de incredere, bătrâna Elspeth, vru să insinueze că ar putea fi o păcăleală, el îi răspunse:

— Aș! Ce, nu-mi cunosc eu omul? Nu seamănă asta cu o ispravă de-a lui? Auzi, să călătorești prin aer! Iată-l acum gelos și pe vulturi! Nu, cu siguranță că aşa ceva nu se va întâmpla! Am să-l împiedic! Hei, dacă l-am lăsa în voia lui, ar fi în stare să plece într-o bună zi și în lună!

Chiar în aceeași seară, Kennedy, îngrijorat și scos din fire, luă trenul din gara General Railway, iar a doua zi sosi la Londra. O trăsură îl lăsa peste trei sferturi de oră în fața căsuței doctorului din Soho Square, Greck Street. Noul venit străbătu peronul și se anunță prin cinci lovitură puternice în ușă. Îi deschise chiar Fergusson.

— Dick? glăsui el, fără prea mare surprindere.

— Chiar eu! răspunse repede Kennedy.

— Dar cum, scumpul meu Dick, tu la Londra, în timpul vânătorii de iarnă?!

— Da, eu la Londra.

— Și ce treabă ai aici?

Să împiedic o nebunie fără seamăn.

— O nebunie? întrebă doctorul.

— Este adevărat ce scrie în ziarul asta? întrebă, la rândul său, Kennedy intinzându-i exemplarul din *Daily Telegraph*.

— Oh, de asta vorbești? Ziarele sunt foarte indiscrete. Dar stai jos, scumpul meu Dick.

— N-am să stau jos. Ai într-adevăr de gând să întreprinzi călătoria asta?

— Chiar aşa; pregătirile merg bine, și eu...

— Unde sunt pregătirile asta ale tale, să le fac bucăți? Unde sunt, ca să le sfărâm?

Vrednicul scoțian se înfuriase de-a binelea.

— Liniștește-te, dragul meu Dick! reluă doctorul. Îți înțeleg enervarea. Ești supărat pe mine pentru că nu ţi-am destăinuit nimic în legătură cu noile mele proiecte.

— El numește asta proiecte noi!

— Am fost foarte ocupat, continuă Samuel, fără să ia în seamă întreruperea. Am avut mult de lucru! Dar fii liniștit, n-aș fi plecat fără să-ți scriu...

— Ei, știi că mă faci să râd?...

— Pentru că am intenția să te iau cu mine.

Scoțianul făcu o săritură, pe care n-ar fi disprețuit-o nici chiar o capră sălbatică.

— Aha, spuse el, aşadar vrei să ne închidă pe amândoi la spitalul Bediam!¹³

— M-am bazat pe sprijinul tău, dragul meu Dick, și te-am ales pe tine, refuzând pe mulți alții.

Kennedy, din ce în ce mai uimit, încremenise.

— Dacă ai să mă ascultă zece minute, urmă liniștit doctorul, ai să-mi mulțumești.

— Vorbești serios?

— Foarte serios!

— Și dacă nu vreau să te-nsoțesc?

— Ai să vrei!

— Dar, în sfârșit, dacă totuși nu vreau?

— Voi pleca singur.

— Să ne aşezăm jos, spuse vânătorul, și să vorbim fără patimă. Deoarece nu glumești, merită osteneala să stăm de vorbă.

— Dacă nu vezi vreo piedică, dragul meu Dick, să dejunăm și în același timp să vorbim.

Prietenii se aşezară unul în fața celuilalt, dinaintea unei măsuțe, pe care se aflau o mulțime de tartine și un ceainic enorm.

— Dragul meu Samuel, spuse vânătorul, proiectul tău este nesăbuit; nu pare nici serios, nici cu puțință de înfăptuit.

— Asta vom vedea numai după ce-l vom încerca.

— Păi tocmai asta nu trebuie: să faci încercarea.

— De ce, mă rog?

— Dar primejdiile, dar piedicile de tot felul?

— Piedicile, răspunse serios Fergusson, sunt făcute pentru a fi îvinse, cât despre primejdii, cine se poate lăuda că le ocolește? În viață totul e primejdie; cine știe, poate că e foarte primejdios să te aşezi la masă sau să-ți pui pălăria pe cap! De altfel, e bine să socotești că ceea ce trebuie să și se întâmplă s-a și întâmplat și să vezi în viitor prezentul, căci viitorul nu-i decât un prezent ceva mai îndepărtat.

— Ei asta-i! exclamă Kennedy ridicând din umeri. Ai rămas același fatalist.

— Același, dar în înțelesul bun al cuvântului. Să nu ne preocupăm deci de ce ne rezervă soarta și să nu uităm înțeleptul nostru proverb englezesc: „Omul născut să fie spânzurat n-o să se înece niciodată”.

Nu se putea obiecta nimic acestui raționament, ceea ce nu-l opri totuși pe Kennedy să reia o serie de argumente ușor de închipuit, dar prea lungi

pentru a fi redate aici.

— Dar, în sfârșit, spuse el după o oră de discuții, dacă vrei neapărat să străbați Africa, dacă aceasta este necesar pentru fericirea ta, de ce n-o faci pe căile obișnuite?

— De ce? răspunse doctorul, însuflețindu-se. Pentru că toate încercările de până acum au dat greș. Pentru că de la Mungo-Park, asasinat pe Niger, până la Vogel, dispărut în Wadaï, de la Oudney, mort la Marmur, și Clapperton, mort la Sackatu, până la francezul Maizan, tăiat în bucăți, de la maiorul Laing, ucis de tuaregi, până la Roscher din Hamburg, masacrat la începutul anului 1860 – pe lista martirilor africani au fost înscrise numeroase victime! Pentru că nu e cu putință să lupți împotriva elementelor naturii, a foamei, a secretei, a frigurilor, împotriva animalelor sălbaticice și uneori chiar împotriva populațiilor băştinașe. Când o anumită acțiune nu poate fi făcută într-un fel, trebuie întreprinsă în altul! În sfârșit, pentru că acolo unde nu poți trece de-a dreptul, trebuie să treci pe de lături sau pe deasupra!

— Ușor de spus!

— Ei bine, relua doctorul cu foarte mult sânge rece, de ce aş avea să mă tem? Ai să recunoști că mi-am luat toate măsurile în aşa fel, încât să nu fiu îngrijorat de putința unei prăbușiri a balonului meu. Dacă totuși voi fi înselat, mă voi pomeni pe pământ și atunci mă voi afla în condițiunile obișnuite ale tuturor exploratorilor dinaintea mea. Dar balonul meu nu mă va dezamăgi; nici nu trebuie să ne gândim la aşa ceva.

— Ba, dimpotrivă, trebuie să ne gândim și la asta!

— Ba nu, dragul meu Dick! Am de gând să nu mă despart de el; până ce nu voi ajunge pe coasta apuseană a Africii. Cu balonul ăsta totul e cu putință. Fără el, mă pasc primejdiile și obstacolele obișnuite unei asemenea expediții; cu el, însă, n-am să mă tem nici de căldură, nici de puhoaiile de apă, nici de furtuni, nici de simun¹⁴, nici de climatul nesănătos, nici de animalele sălbaticice, nici de oameni! Dacă mi-e prea cald, urc, dacă mi-e frig, cobor; depășesc munții, trec pe deasupra prăpăstiilor, a fluviilor, stăpânesc furtunile, trec peste torente, ca o pasăre! Merg fără să obosesc, mă opresc, fără să am nevoie de odihnă! Plutesc deasupra unor cetăți noi. Zbor cu iuțeala uraganului, când la înălțimi amețitoare, când la o sută de picioare

de la pământ, și harta africană se desfășoară dinaintea ochilor mei pe mareale atlas al lumii!

Bunul Kennedy începea să se simtă emoționat; spectacolul evocat îl amețea. Se uită la Samuel cu admirație și cu teamă. Se și simțea legănat în spațiu.

— Stai! spuse el. Stai puțin, dragul meu Samuel! Ai găsit mijlocul cu ajutorul căruia să poți conduce balonul?

— Cătuși de puțin. Asta-i o utopie.

— Atunci vei merge...

— Unde mă va duce Providența! Totuși e sigur că de la răsărit la apus.

— Și cum asta?

— Pentru că mă voi folosi de vânturile alizee, a căror direcție este constantă.

— Ah, într-adevăr! spuse Kennedy gânditor. Vânturile alizee... da, bineînțeles... la nevoie se poate... e ceva.

— Ceva? Nu, bunul meu prieten, asta e totul! Guvernul englez mi-a pus la dispoziție un vapor; de asemenea, am stabilit ca trei-patru vase de navigație să supravegheze coasta occidentală în timpul când se presupune că voi sosi... Peste trei luni, cel mai târziu, voi fi la Zanzibar, unde voi umfla balonul și de acolo ne vom avânta...

— Adică și eu?! exclamă Dick.

— Mai ai vreo obiecție de făcut? Vorbește, prietene Kennedy!

— O obiecție? Aș avea o mie, dar, până una, alta, spune-mi, te rog, numai atât: dacă ai de gând să cercetezi ținutul, dacă nădăjduiești că ai să te poți urca și coborî după voință, n-ai să poți face treaba aceasta fără să pierzi hidrogenul din balon; până acum nu s-a găsit alt procedeu și tocmai asta a împiedicat totdeauna lungile peregrinări prin atmosferă.

— Dragul meu Dick, nu-ți voi spune decât un singur lucru: nu voi pierde niciun atom de hidrogen, nici măcar o moleculă.

— Și vei coborî când vei dori?

— Voi coborî când voi dori.

— În ce fel?

— Ăsta-i secretul meu, prietene Dick. Ai încredere în mine, iar deviza mea să fie și a ta: „Excelsior”.

— Să fie „Excelsior”! răspunse vânătorul, care nu știa o boabă latinește.

Dar era încă foarte hotărât să se opună prin toate mijloacele posibile plecării prietenului său. Aşa încât se purtă ca şi cum s-ar fi învoit şi se mulţumi să-l observe. Cât despre Samuel, plecă de îndată să supravegheze pregătirile de călătorie.

Capitolul IV

Explorări Africane. Barth, Richardson, Overweg, Werne, Brun-Rollef, Peney, Andrea Debono, Miani, Guillaume Lejean, Bruce, Krapf şi Rebmann, Maizan, Roscher, Burton şi Speke.

Calea aeriană pe care voia s-o urmeze doctorul Fergusson nu fusese aleasă la întâmplare. Punctul său de plecare fusese studiat în mod serios, şi nu fără temei se oprișe la insula Zanzibar. Această insulă situată aproape de coasta orientală a Africii, se găsea la 6° latitudine sudică, adică la patru sute treizeci de mile geografice¹⁵ sub Ecuator.

De aci pornise ultima expediție trimisă spre Marile Lacuri, ca să descopere izvoarele Nilului. Dar e bine să arătăm ce explorări spera doctorul Fergusson să lege între ele. Erau două mai însemnate: aceea a doctorului Barth, din 1849, şi aceea a locotenentilor Burton şi Speke, din 1858. Doctorul Barth era un hamburghez care obținuse pentru el şi compatriotul său, Overweg, îngăduința de a se alătura expediției englezului Richardson, însărcinat cu o misiune în Sudan.

Această țară imensă se află între 15° şi 10° latitudine nordică; înseamnă că, pentru a ajunge acolo, trebuie să înaintezi mai mult de o mie cinci sute de mile în interiorul Africii. Până atunci, ținutul nu fusese cunoscut decât de Denham, Clapperton şi Oudney, care-l străbătuseră între anii 1822-1824. Richardson, Barth şi Overweg, care țineau mult să-şi desăvârşească investigațiile, sosiseră la Tunis şi Tripoli, ca şi predecesorii lor, şi de acolo la Murzuk, capitala Fezzanului. Mai departe, părăsiră linia perpendiculară pe Ecuator şi-şi schimbară brusc direcția înspre apus, spre Ghât, călăuziți, nu fără greutate, de tuaregi. După ce fuseseră de nenumărate ori jefuiți, insultați şi atacați, caravana lor ajunse în octombrie la marea oaza Ashlen. Aici, doctorul Barth se despărți de tovarășii săi, făcu o excursie în orașul Aghades şi se reîntâlni cu ei, spre a porni iar la drum la 12 decembrie. Expediția ajunse în provincia Damerghu. Acolo, cei trei călători se

despărțiră, și Barth își urmă drumul spre Kano, unde izbuti să ajungă cu trudă, plătind tributuri foarte însemnate.

În ciuda unei febre puternice, el părăsi orașul la 7 martie, însotit de un singur servitor. Scopul principal al călătoriei sale era să descopere Lacul Ciad, de care-l despărțeau încă trei sute cincizeci de mile. Așa că înainta spre est și ajunse în orașul Zuricolo, în Bornu, inima marelui imperiu central al Africii. Acolo află de moartea lui Richardson, răpus de oboseală și de lipsuri, dar asta nu-l împiedică să meargă mai departe, și astfel ajunse la Kuka – capitala ținutului Bornu – așezată pe marginea lacului. În sfârșit, după douăzeci și una de zile, la 14 aprilie, adică după douăsprezece săptămâni și jumătate de la părăsirea orașului Tripoli, ajunse la Ngornu.

Îl regăsim la 29 martie 1851, alături de Overweg, plecând să viziteze regatul Adamaua de la sudul lacului și ajungând până în orașul Yola, așezat ceva mai jos de 90° latitudine nordică. Este extrema limită sudică atinsă de acest îndrăzneț călător.

În luna august se întoarse la Kuka; de acolo străbătu pe rând Mandara, Barghimi, Kanem și atinse, ca extrem punct estic, orașul Masena, așezat la $17^{\circ}20'$ longitudine estică¹⁶.

La 25 noiembrie 1852, după moartea lui Overweg, ultimul său tovarăș, porni spre apus, vizită Sockoto, traversă Nigerul și sosi, în sfârșit, la Tembuctu, unde lâncezi timp de opt luni, îndurând insultele șeicului, suferințe grele și mizerie. Dar prezența unui creștin în oraș nu putea fi multă vreme îngăduită; fulanii¹⁷ amenințau să-l asedieze. Doctorul părăsi orașul la 17 martie 1854 și se refugie la frontieră, unde trăi treizeci și trei de zile, în cele mai crunte lipsuri. În noiembrie se întoarse la Kano; ajunse apoi din nou la Kuka, de unde, după patru luni de aşteptare, reluă drumul spre Denham; revăzu Tripoli spre sfârșitul lunii august a anului 1855 și sosi la Londra, la 6 septembrie, singur, fără tovarășii săi.

Așa decursește îndrăzneață călătorie a lui Barth.

Doctorul Fergusson își notase cu grijă că el se oprise la 4° latitudine nordică și 17° longitudine vestică.

Să vedem acum ce-au făcut locotenenții Burton și Speke în Africa Orientală.

Diferitele expediții, care merseră în susul Nilului, nu ajunseră niciodată la misterioasele izvoare ale acestui fluviu. După relatările

medicului german Ferdinand Werne, expediția încercată în 1840, cu sprijinul lui Mehmet-Ali, se oprise la Gondokoro, între paralelele nordice 4 și 5.

În 1855, Brun-Rollet, originar din provincia Savoia, numit consul al Sardiniei în Sudanul oriental, în locul lui Vaudey care murise în chinuri, plecă din Karthum și, sub numele de Yacub, negustor de gumă și fildeș, ajunse la Belenia, dincolo de 4° latitudine nordică, și se întoarse bolnav la Karthum, unde deceda în 1857.

Nici doctorul Peney, șeful serviciului medical egiptean, care ajunsese cu un grad mai jos de Gondokoro, călătorind pe un mic vas cu aburi, și care se întorsese să moară, sfârșit de oboseală, la Karthum, nici venețianul Miani, care ajunsese la paralela a doua, ocolind cataractele de la sud de Gondokoro, nici negustorul maltez Andrea Debono, care pătrunse și mai mult pe Nil, nu putuseră depăși această limită.

În 1859, Guillaume Lejean, însărcinat cu o misiune de către guvernul francez, se duse la Karthum prin Marea Roșie și se îmbarcă pe un vas de pe Nil, cu un echipaj de douăzeci și unu de marinari și douăzeci de soldați. Înfruntă mari primejdii printre negrii răzvrătiți, dar nu putu depăși nici el Gondokoro.

O expediție condusă de d'Escayrac de Lauture încercă și ea să ajungă la faimoasele izvoare...

Dar călătorii erau totdeauna opriți de acest punct fatal.

Trimisii lui Neron atinseseră odinioară 9° latitudine; prin urmare, în optsprezece secole nu se câștigaseră decât 5° sau 6° , adică între trei sute și trei sute și zece de mile geografice.

Mai mulți călători încercaseră să ajungă la izvoarele Nilului, pornind de pe coasta orientală a Africii.

Între anii 1768 și 1772, scoțianul Bruce plecă din portul abisinian Masuah, străbătu Tigru, vizită ruinele de la Axum, crezu că a dat peste izvoarele Nilului, acolo unde de fapt nu erau, și nu ajunse la niciun rezultat serios.

În 1844, doctorul Krapf, misionar anglican, întemeie un așezământ religios la Monbaz, pe coasta Zanzibarului, și descoperi, în tovărășia preotului Rebmann, doi munți la o depărtare de trei sute de mile de coastă; erau munții Kenia și Kilimandjaro, pe care domnii de Heuglin și Thornton îi urcaseră, în parte, mai înainte.

În 1845, francezul Maizan debarcă singur la Bagamayo, în fața Zanzibarului, și ajunse la Deje-la-Mhora, unde șeful tribului îl omorî în chinurile cele mai groaznice.

În 1859, în luna august, Tânărul călător Roscher, din Hamburg, porni cu o caravană de negustori arabi și ajunse la lacul Nyassa, unde fu asasinat în timpul somnului.

În sfârșit, în 1857, locotenentii Burton și Speke, ofițeri din armata Bengalului, fură trimiși de Societatea regală de geografie din Londra să exploreze Marile Lacuri africane; ei părăsiră Zanzibarul la 17 iulie și o luară drept spre apus.

După patru luni de suferințe nemaipomenite, după ce bagajele le fuseseră jefuite iar hamalii sugrumați, ajunseră la Kazeh, centru de întâlnire al negustorilor și caravanelor; erau în inima Țării Lunii. Acolo culeseră informații prețioase cu privire la obiceiurile, forma de guvernare, religia și flora țării. Apoi se îndreptară spre primul din Marile Lacuri, Tanganika, așezat între 3° și 8° latitudine sudică; ajunseră acolo la 14 februarie 1858 și vizitară diferitele populații de pe maluri, în cea mai mare parte canibali.

Porniră din nou la 26 mai și se întoarseră la Kazeh la 20 iunie. Burton, sfârșit de oboseală, zăcu acolo câteva luni. În acest timp Speke merse spre nord, străbătând peste trei sute de mile, până la lacul Ukereue, pe care-l zări la 3 august, fără să-l poată vedea mai mult decât o margine, la $2^{\circ}30'$ latitudine.

Reveni la Kazeh la 25 august și porni cu Burton spre Zanzibar, pe care-l revăzură în luna martie a anului următor. După aceea, cei doi îndrăzneți exploratori se întoarseră în Anglia și Societatea de geografie din Paris le decernă premiul său anual.

Doctorul Fergusson reținu cu grija faptul că ei nu trecuseră nici de 2° latitudine sudică, nici de 29° longitudine estică. Așa că el trebuia să facă legătura între explorările lui Burton și Speke și cele ale doctorului Barth, ceea ce însemna că se obliga să străbată un ținut mai mare de 12° .

Capitolul V

Visurile lui Kennedy. Articole și pronume la plural. Insinuările lui Dick.

Plimbare pe harta Africii. Ce găsești între două vârfuri de compas.

Expediții actuale. Speke și Grant, Krapf, De Decken și De Heuglin.

Doctorul Fergusson își grăbi pregătirile de plecare. Conducea în persoană construcția aerostatului său, ținând seama de anumite modificări, asupra cărora păstra o tacere desăvârșită. Cu mult timp înainte, începuse să studieze sărguincios limba arabă și diversele dialecte mandingheze: datorită ușurinței cu care învăța limbile străine, făcu progrese uimitoare.

Deocamdată, prietenul său, vânătorul, nu-l părăsea nicio clipă; fără îndoială se temea că doctorul să nu-și ia zborul fără să-i spună un cuvânt. În legătură cu acest subiect, îi ținea mereu cele mai convingătoare discursuri, care însă nu-l influențau deloc pe Samuel Fergusson, și sfârșea cu rugăminți patetice, care-l tulburau tot aşa de puțin. Dick îl simțea cum îi lunecă printre degete.

Bietul scoțian ajunsese de plâns; nu mai putea privi albastrul cerului, fără să fie cuprins de groază. În somn se simțea legănat până la amețeală și în fiecare noapte avea impresia că se prăbușește de la înălțimi nemăsurate.

Trebuie să mai adăugăm că în timpul acestor groaznice coșmaruri căzuse o dată sau de două ori din pat. Prima sa grijă fu să-i arate lui Fergusson cucuiul pe care și-l făcuse la cap.

— Ține seamă, adăugă cu subînțeles, am căzut de la trei picioare înălțime, nu mai mult, și uite ce cucui! Judecă și tu! Insinuarea, plină de melancolie, nu-l impresiona însă pe doctor.

— Nu vom cădea! spuse el.

— Dar dacă, totuși, vom cădea?

— Nu vom cădea!

Răspunsul era clar și Kennedy n-avea ce să mai adauge.

Cu deosebire îl înfuria faptul că doctorul era gata să dispună și de el, adică de Kennedy, după bunul său plac. Îl considera în mod irevocabil ca pe tovarășul lui de călătorie aeriană. În privința asta nu mai era nicio îndoială. Samuel abuza într-un chip inadmisibil de pronumele personal la persoana întâi plural.

„Noi” înaintăm... „noi” vom fi gata la... „noi” vom pleca la...

Și mai ales de adjективul posesiv:

Balonul „nostru”... nacela „noastră”... explorarea „noastră”... Adesea chiar la plural: Pregătirile „noastre”... descoperirile „noastre”... ascensiunile „noastre”...

Dick se înfiora, cu toate că era hotărât să nu plece, dar nu voia să-și supere prea mult prietenul. Ba, trebuie să mărturisim că, fără să-și dea prea

bine seama de ce face, ceruse să i se trimită de la Edinburgh câteva costume potrivite și cele mai bune puști de vânătoare.

Într-o zi, după ce recunoscuse că, dacă s-ar fi bucurat de un noroc nemaipomenit, expediția ar fi putut avea oarecare sorți de izbândă, se prefăcu că se supune dorinței doctorului. Dar, pentru a amâna călătoria, începu să se folosească de tot felul de tertipuri. Mai întâi se legă de folosul călătoriei și de rostul ei... Descoperirea izvoarelor Nilului era oare într-adevăr necesară? Cu asta omenirea va fi oare mai fericită? Si când popoarele Africii vor fi civilizate, vor fi ele mai fericite? Si este oare sigur că civilizația se află în Europa și nu tocmai acolo, în Africa? Nu era mai bine să aştepte?... Africa putea fi cu siguranță străbătută, într-o bună zi, în chip mult mai puțin primejdios... Într-o lună, în şase luni sau înainte de a se împlini un an, vreun explorator avea să ajungă fără îndoială...

Insinuările produceau un efect cu totul contrar scopului urmărit și doctorul fremăta de nerăbdare.

— Așadar, păcătosule, prieten cu două fețe, vrei să se bucure altcineva de gloria aceasta? Adică să-mi dezmint trecutul? Să dau înapoi în fața unor piedici mărunte? În felul acesta, prin șovăielii lașe, să-mi arăt eu recunoștința față de tot ce au făcut pentru mine și guvernul englez, și Societatea regală din Londra?

— Dar... făcu Kennedy, care întrebuiță des această conjuncție.

— Dar, reluă doctorul, tu nu știi că această călătorie trebuie să contribuie la succesul a tot ce se întreprinde în prezent? N-ai aflat că alți exploratori înaintează acum spre centrul Africii?

— Totuși...

— Ascultă-mă cu atenție, Dick, și aruncă-ți ochii pe harta asta.

Dick se supuse, resemnat.

— Mergi de-a lungul Nilului, spuse Fergusson.

— Merg, răspunse scoțianul, ascultător.

— Ajungi la Gondokoro...

— Am ajuns.

Si Kennedy se gândeа cât de ușoară era o călătorie pe... hartă.

— Înfige unul din vârfurile acestui compas, reluă doctorul, în orașul pe care cei mai cutezători exploratori abia l-au depășit.

— L-am înfipt.

— Iar acum caută pe coastă insula Zanzibar, la 6° latitudine sudică.

- Am găsit-o.
- Mergi pe această paralelă până ajungi la Kazeh.
- S-a făcut.
- Urcă pe meridianul 33 până ajungi la începutul lacului Ukereue, unde s-a oprit locotenentul Speke.
- Am ajuns! Încă puțin și aş fi căzut în lac.
- Ei bine, știi tu ce avem dreptul să credem după informațiile date de populațiile de pe maluri?
- Nu-mi pot închipui.
- Că lacul acesta, care la sud atinge $2^{\circ}30'$, se întinde spre nord până la două grade și jumătate deasupra Ecuatorului.
- Într-adevăr!
- Or, din această extremitate septentrională pornește o apă care trebuie neapărat să întâlnească Nilul, dacă nu este chiar el.

- Foarte ciudat!
- Și acum înfige ai doilea vârf al compasului pe aceasta extremitate a lacului Ukereué.
- S-a făcut, prietene Fergusson.
- Câte grade crezi că sunt între aceste două vârfuri?
- Abia două.
- Și știi cam ce reprezintă asta?
- Cătuși de puțin.
- Asta reprezintă abia o sută douăzeci de mile, adică nimic.
- Aproape nimic, Samuel.
- Și nu știi ce se întâmplă acum?
- Nu, pe viața mea!
- Ei bine, iată: Societatea de geografie socotește ca foarte importantă explorarea acestui lac întrezărît de Speke. Sub auspiciile sale, locotenentul Speke astăzi căpitan, s-a întovărășit cu căpitanul Grant din armata Indiilor. Ei conduc acum o expediție numeroasă și bine subvenționată, cu misiunea de a ajunge până la lac, de unde să se întoarcă la Gondokoro. Au primit o subvenție de peste cinci mii de lire și guvernatorul Capului le-a pus la dispoziție soldați hotentoți. Au plecat din Zanzíbar la sfârșitul lui octombrie 1860.

În timpul acesta, englezul John Petherich, consulul maiestății sale la Karthum, a primit de la Foreign-Office¹⁸ circa șapte sute de lire; un vas cu aburi trebuie să fie echipat la Karthum, încărcat cu provizii suficiente și îndreptat spre Gondokoro, unde să aștepte caravana căpitanului Speke, pe care să fie în măsură s-o aprovizioneze.

- Bun plan! spuse Kennedy.
- Vezi bine deci că trebuie să ne grăbim, dacă vrem să luăm parte la această explorare. Dar asta încă nu-i totul. În timp ce se merge cu pași siguri spre descoperirea izvoarelor Nilului, alți călători înaintează plini de curaj spre inima Africii.

— Pe jos? făcu Kennedy.

— Pe jos, răspunse doctorul, fără să bage de seamă insinuarea. Doctorul Krapf își propune să ajungă în vest pe râul Djob, situat sub Ecuator. Baronul de Decken a părăsit Monbaz, a explorat munții Kenya și Kilimandjaro și pătrunde spre centru.

— Tot pe jos?

— Tot pe jos, sau pe măgari.

— Pentru mine e absolut același lucru, replică Kennedy.

— În sfârșit, reluă doctorul, domnul de Heuglin, viceconsulul Austriei la Karthum, a organizat de curând o expediție foarte importantă, al cărei scop principal este să-l caute pe călătorul Vogel trimis în Sudan în 1853, pentru a lua parte la lucrările doctorului Barth. Vogel a părăsit Bornu în 1856, hotărât să exploreze această țară necunoscută, care se întinde între Lacul Ciad și Darfur. Dar de atunci n-a mai reapărut. Niște scrisori, sosite în iunie 1860 la Alexandria, spun că a fost asasinat din ordinul regelui Wadaï. Iar altele, adresate de către doctorul Hartmann tatălui exploratorului, spun că, după relatările unui felatah din Bornu, Vogel s-ar afla prizonier la Wara, aşa că nu s-a pierdut încă orice speranță. S-a alcătuit un comitet, sub președinția ducelui regent de Saxa-Coburg-Gotha. Prietenul meu Petermann este secretarul acestui comitet: sumele de bani necesare expediției, la care au contribuit și numeroși savanți, s-au adunat printr-o subscripție națională. De Heuglin a plecat la Masuah, în luna iunie, și, în timp ce căuta urmele lui Vogel, are misiunea de a explora ținutul cuprins între Nil și Lacul Ciad, adică de a face legătura între descoperirile căpitanului Speke și acelea ale doctorului Barth. În felul acesta, Africa va fi străbătută de la răsărit până la apus¹⁹.

— Perfect, reluă scoțianul, deoarece toate merg aşa de bine, ce să mai facem noi acolo?

Doctorul Fergusson se mulțumi numai să dea din umeri.

Capitolul VI

Un servitor ciudat. El vede cu ochii liberi sateliții lui Jupiter. Dick se ia la harța cu Joe. Îndoială și credință. Cântăritul. Joe Wilson primește o jumătate de coroană.

Doctorul Fergusson avea un servitor, Joe, înzestrat cu o fire minunată. Avea o incredere absolută în calitățile stăpânului său și-i purta un devotament fără margini; îi ghicea dinainte dorințele și întotdeauna îl îndeplinea în chip desăvârșit. Un Caleb²⁰, care nu era niciodată morocănos ci, dimpotrivă, întotdeauna vesel. Oricât ai fi căutat, n-ai fi putut găsi unul mai nimerit decât el. Fergusson i se încredințase cu totul în privința

amănuntelor vieții sale, și nu greșise. Nespus de cinstit era acest Joe! Un om care-ți comandă masa întocmai cum ai face-o tu, care-ți face bagajele și nu-ți uită nici ciorapii, nici cămășile, care-ți ține cheile, îți cunoaște secretele și nu abuzează de ele!...

Dar ce nu însemna doctorul pentru cinstitul Joe! Cu cât respect și cu câtă încredere accepta hotărârile lui! Tot ce gândeau doctorul era bine; tot ce spunea era cugetat; tot ce dorea se putea face; tot ce întreprindea era cu puțință de îndeplinit; tot ce înfăptuia era minunat. Dacă l-ați fi tăiat pe Joe în bucăți, ceea ce sunt sigur că n-ați fi fost în stare să faceți, tot nu și-ar fi schimbat părerea despre stăpânul său.

Așa încât, atunci când doctorul plănuia să străbată Africa pe calea aerului, pentru Joe totul fu limpede; nu mai existau piedici. Din clipa în care Fergusson se hotărâse să plece, era neîndoelnic că avea să-l ia și pe credinciosul său ajutor; acest băiat de treabă știa asta perfect de bine, cu toate că nu i-o spusese nimeni.

De altfel, avea să-i aducă doctorului cele mai mari foloase, datorită inteligenței și minunatei sale agilități. Dacă ar fi trebuit să se numească un profesor de gimnastică pentru maimuțele din Grădina zoologică – și aşa destul de sprintene – cu siguranță că Joe ar fi obținut postul. Pentru el era o jucărie să sară, să se cațăre, să alerge și să facă tot felul de năzdrăvăni.

Dacă Fergusson era șeful, iar Kennedy mâna sa dreaptă, Joe avea să le execute dispozițiile. El își însotise și până atunci stăpânul în mai multe călătorii și-și însușise oarecare cunoștințe științifice. Dar mai mult se distingea prin blândețe și printr-un optimism încântător. Totul i se părea ușor, logic, firesc, și ca urmare nu simțea nevoie să se plângă de ceva sau să bombănească. Printre alte calități se mai bucura de o vedere nespus de bună.

El și cu Moestlin, profesorul lui Kepler²¹, posedau rara facultate de a vedea fără ochelari sateliții lui Jupiter și de a putea număra în grupul Pleiadelor paisprezece stele, ultimele fiind de mărimea a noua. Se putea folosi fără greș de ochii săi în orice împrejurare, ceea ce nu însemna ca devenise un îngâmfat.

Ținând seama de încrederea pe care o avea Joe în doctor, nu trebuie să ne mire nesfârșitele discuții dintre Kennedy și vrednicul slujitor al acestuia.

Unul se îndoia, celălalt credea. Unul era prudență clarvăzătoare, celălalt încrederea fără margini. Astfel, doctorul se găsea între îndoială și credință.

Dar trebuie să spun că nu-i păsa nici de una, nici de alta.

— Ei bine, domnule Kennedy? spunea Joe.

— Ei bine, băiete?

— Iată că se apropie momentul. Se pare că ne îmbarcăm pentru plecarea în lună.

— Vrei să spui Țara Lunii, care nu-l tot atât de departe, dar, fi pe pace, drumul e la fel de primejdios.

— Primejdios cu un om ca doctorul Fergusson?

— N-aș vrea să-ți spulber iluziile, dragul meu Joe, dar ce pune el la cale e pur și simplu isprava unui smintit: nu va pleca.

— Nu va pleca? Atunci nu i-ați văzut balonul la atelierul domnilor Mittchel din Borough²².

— Nici n-o să mă duc să-l văd.

— Pierdeți un spectacol frumos, domnule! Ce lucru minunat! Ce linie frumoasă! Ce nacelă încântătoare! Ce bine ne vom simți în ea!

— Așadar, te gândești serios să-l însوtești pe doctor?

— Eu? Dar am să-l însoțesc oriunde va dori! replică Joe cu convingere. Asta ar mai lipsi, să-l las să plece singur, după ce am cutreierat toată lumea împreună! Dar cine să-l sprijine când va fi obosit? Cine să-i întindă o mâna viguroasă, ca să sară peste o prăpastie? Cine să-l îngrijească dacă se îmbolnăvește? Nu, domnule Dick. Joe va fi totdeauna la postul său, aproape de doctor. Dar ce spun eu? Alături de doctorul Fergusson.

— Ești un băiat de treabă!

— De altfel, veniți și dumneavoastră cu noi, reluă Joe.

— Fără îndoială, făcu Kennedy, adică vă însoțesc ca să-l împiedic pe Samuel până-n ultima clipă să comită o asemenea nebunie, îl voi urma chiar până la Zanzibar, pentru ca, acolo, mâna unui prieten să poată opri de a-și duce la îndeplinire planul său nebunesc.

— Vă rog să mă iertați, domnule Kennedy, însă nu-l veți opri deloc. Doctorul Fergusson nu e un zăpăcit. Se gândește mult până să întreprindă ceva, dar când s-a hotărât nici dracul nu-l mai poate face să renunțe.

— O să vedem!

— Nu vă amăgiți cu nădejdea asta. De altfel, important e că mergeți cu noi. Pentru un vânător ca dumneavoastră, Africa e un ținut minunat Așa că, oricum n-o să vă pară rău de călătoria ce-o veți face.

— Nu, cu siguranță că n-am să regret, mai ales dacă încăpățânatul ăsta își va da în sfârșit seama de realitate.

— Fiindcă veni vorba, spuse Joe, știți că astăzi ne cântărim?

— Cum aşa, „ne cântărim”?

— Fără îndoială! Doctorul Fergusson, dumneavoastră și eu toți trei ne vom cântări.

— Ca jocelii?

— Ca jocelii! Dar să nu vă neliniștiți, nu veți fi nevoie să slăbiți dacă veți fi prea greu. O să vă ia cum sunteți.

— Nu mă voi cântări! spuse scoțianul cu tărie.

— Dar, domnule, se pare că e nevoie de asta pentru buna funcționare a aparatului său.

— Ei bine! O să meargă și altfel!

— Astă-i acum! Și dacă nu ne vom putea ridica în aer din cauza lipsei unor calcule precise?

— Ei zău! Dar nici nu doresc altceva!

— Se poate, domnule Kennedy! Domnul doctor vine îndată să ne ia.

— Nu voi merge!

— N-o să-i faceți una ca asta.

— Ba am să i-o fac.

— Bine! spuse Joe, râzând. Vorbiți aşa pentru că nu-i el aici, dar când o să vă spună direct: „Dick, trebuie să-ți cunoșc în mod exact greutatea”, vă veți supune fără îndoială.

În această clipă, doctorul intră în cabinetul său de lucru, unde avea loc con vorbirea, și îl privi pe Kennedy, care nu se simțea în largul său.

— Dick, îi spuse, vino împreună cu Joe; trebuie să știi cât cântăriți fiecare.

— Dar...

— Poți să rămâi cu pălăria în cap. Vino! Și Kennedy îl urmă.

Se duseră cu toții la atelierul domnilor Mitchell, unde se pregătise unul din cântarele aceleia, zise „romane”. Doctorul trebuia neapărat să cunoască greutatea însotitorilor săi, pentru a stabili echilibrul aerostatului. Așa că-l puse pe Dick să se urce pe platforma cântarului. Fără să i se împotrivească, acesta spuse cu jumătate de glas:

— Bine, bine! Asta nu mă obligă la nimic.

— O sută cincizeci și trei de livre²³, constată doctorul, înscriind cifra în carnetul său.

— Sunt prea greu?

— Aș de unde, domnule Kennedy! răsunse Joe. De altfel, eu sunt ușor, aşa că se va compensa.

Și Joe trecu plin de atâta entuziasm în locul vânătorului, încât, în grabă, fu gata să răstoarne cântarul, luă poziția în care el, Joe, îl maimuțarea pe Ahilc de la intrarea în Hyde-Park, și arăta minunat chiar fără scut.

— O sută douăzeci de livre, înscrise doctorul.

— Ei, ei! făcu Joe cu un zâmbet de satisfacție. De ce zâmbea, nici el n-ar fi putut spune.

— Acum e rândul meu, spuse Fergusson, înscriind în dreptul său o sută treizeci și cinci de livre. Toți trei, adăugă apoi, nu cântărim mai mult de patru sute de livre.

— Domnule doctor, reluă Joe, dacă expediția dumneavoastră ar cere-o, aș putea foarte bine să postesc, ca să slabesc vreo douăzeci de livre.

— Nu-i nevoie, băiete, răsunse doctorul. Poți să mănânci cât poftești: iată o jumătate de coroană, ca să te ospătezi și să bei după voia inimii.

Capitolul VII

Amănunte de geometrie. Calculul capacitații balonului. Aerostatul dublu.

Învelișul. Nacela. Aparatul misterios. Alimente. Socoteala finală.

Doctorul Fergusson se ocupa de multă vreme de amănuntelete expediției sale. E de la sine înțeles că balonul, acest minunat vehicul sortit să-l transporte prin aer, era obiectul grijii lui permanente.

De la început, ca să nu dea prea mari dimensiuni aerostatului, se hotărî să-l umfle cu hidrogen, gaz de paisprezece ori și jumătate mai ușor decât aerul și mai ușor de produs; afară de asta, dăduse cele mai bune rezultate în experiențele cu aerostate.

După calcule foarte precise, doctorul găsise că obiectele indispensabile călătoriei, plus aparatul său, vor cântări patru mii de livre, aşa încât trebuia să afle care era forța ascendentă în stare să ridice această greutate, și totodată să vadă ce capacitate avea să aibă balonul.

O greutate de patru mii de livre reprezintă o deplasare a spațiului de patruzeci și patru de mii opt sute patruzeci și şapte de picioare cubi²⁴, ceea

ce înseamnă că patruzece și patru de mii opt sute patruzece și șapte de picioare cubi de aer cântăresc circa patru mii de livre.

Dând balonului capacitatea de patruzece și patru de mii opt sute patruzece și șapte de picioare cubi și umplându-l în loc de aer cu hidrogen, care este de paisprezece ori și jumătate mai ușor, înseamnă că greutatea lui scade la două sute șaptezeci și șase de livre, rezultând o diferență de trei mii șapte sute douăzeci și patru de livre. Tocmai diferența aceasta dintre greutatea gazului din interiorul balonului și greutatea aerului înconjurător face cu puțință înălțarea aerostatului:

Totuși, dacă s-ar introduce în întregime cantitatea de gaz de care vorbim, balonul s-ar umple complet. Or, asta trebuie evitat, deoarece, pe măsură ce urcă în straturile mai puțin dense ale atmosferei, gazul din interior tinde să se dilate, ceea ce duce la ruperea învelișului; aşa că, de obicei, balonul se umflă până la două treimi din capacitatea lui.

Dar doctorul avea anumite proiecte, cunoscute numai de el, pe baza cărora se hotărî să umple aerostatul doar pe jumătate. De aceea, cum totuși acesta trebuia să cuprindă patruzece și patru de mii opt sute patruzece și șapte de picioare cubi de hidrogen, fusese nevoie să-i dea o capacitate aproape dublă. Îl construise în formă ovală, care se știe că este mai avantajoasă. Diametrul lui orizontal era de cincizeci de picioare, iar cel vertical de șaptezeci și cinci²⁵, în felul acesta obținuse un sferoid a cărui capacitate se ridica până la cifra rotundă de nouăzeci de mii de picioare cubi. Dacă ar fi putut întrebuința două baloane, sănsele de izbândă ar fi fost mai mari. Într-adevăr, în cazul când unul din ele s-ar fi defectat în aer, ar fi putut, aruncând încărcătura, să-și continue călătoria cu ajutorul celuilalt. Dar manevrarea a două aerostate e foarte grea, deoarece trebuie să le dai amândurora o forță egală de ascensiune.

După chibzuială îndelungată, Fergusson reunise, datorită unui aranjament ingenios, în acest singur balon, foloasele a două baloane, fiind scutit de neajunsurile amintite. Pe scurt, construise două baloane de mărimi diferite închise unul în altul. Balonul exterior, care avea dimensiunile arătate mai sus, cuprindea un balon mult mai mic, de aceeași formă, al cărui diametru orizontal nu avea decât patruzece și cinci de picioare, iar diametrul vertical, șaizeci și opt de picioare. Prin urmare, capacitatea balonului interior nu era decât de șaizeci și șapte de mii de picioare cubi. El trebuia să plutească în

gazul înconjurător. Între cele două baloane se afla o supapă care le îngăduia, la nevoie, să comunice între ele.

Acest aranjament prezenta avantajul că, pentru a coborî, se dădea drumul întâi gazului din primul balon. Şi chiar dacă acesta ar fi trebuit să fie golit cu totul, cel mic rămânea neatins. Apoi se puteau descotorosi de învelișul exterior, ca de o greutate inutilă, iar al doilea aerostat, rămas singur, nu mai era expus capriciilor vântului, aşa cum se întâmplă cu baloanele pe jumătate dezumflate.

Mai mult: în caz de accident, cum ar fi fost de pildă vreo spărtură în învelișul balonului exterior, celălalt prezenta avantajul de a fi apărat.

Cele două aerostate erau construite din tafta dublă de Lyon, acoperită cu gutaperca. Combinarea de gumă și răsină dădea o impermeabilitate absolută. În același timp, nu putea fi atacată nici de acizi, nici de gaze. La polul superior al balonului, unde rezistența trebuia să fie mai mare, învelișul fusese dublat.

Acest înveliș putea păstra gazul un timp nelimitat. Nouă picioare pătrate de taftă cântăreau o jumătate de livră. Dar suprafața balonului exterior fiind de circa nouăsprezece mii șase sute de picioare pătrate, învelișul său cântărea șase sute cincizeci de livre, învelișul celui de al doilea balon, având o suprafață de numai nouă mii două sute de picioare pătrate, nu cântărea decât cinci sute zece livre. În total deci aerostatul atingea o mie o sută și zece de livre.

Plasa care susținea nacela era făcută din frânghie de cânepă, foarte solidă. Cele două supape, al căror rol era asemănător aceluia al unei cărme de vapor, fuseseră obiectul unor studii minuțioase.

Nacela, de formă circulară și cu un diametru de cincisprezece picioare, era făcută din răchită, întărิตă cu o ușoară armătură de fier. Dedesubt avea resorturi elastice, care să amortizeze loviturile la aterizare. Greutatea ei, împreună cu aceea a plasei, nu depășea două sute optzeci de livre. În afară de aceasta, doctorul mai pusese să i se construiască patru chesoane din tablă groasă de două linii²⁶, care erau legate între ele prin țevi prevăzute cu robinete. Mai adăugă și o serpentină cu un diametru cam de douăzeci și patru de linii, care se termina prin două brațe de lungime neegală, primul măsurând douăzeci și cinci de picioare, iar celălalt numai cincisprezece picioare.

Chesoanele erau dispuse în nacelă în aşa fel încât să ocupe cât mai puțin spațiu. Serpentina, care trebuia să fie adaptată mai târziu, fu împachetată separat, împreună cu o pilă electrică Bunsen, foarte puternică.

Aparatul fusese atât de ingenios combinat încât, împreună cu cele douăzeci și cinci de galoane²⁷ de apă aflate într-un rezervor special, nu cântarea mai mult de şapte sute de livre.

Instrumentele destinate călătoriei constau din două barometre, două termometre, două busole, un sextant²⁸, două cronometre și o lunetă, cu care să se cerceteze obiectivele îndepărtate, aflate în afara drumului urmat de balon și la care deci nu se putea ajunge. Observatorul din Greenwich se pusese la dispoziția expediției, cu toate că doctorul nu-și propusese să facă experiențe de fizică. El voia numai să-și fixeze direcția în care avea să plutească și să determine poziția râurilor, munților și a orașelor principale.

Își mai pregătise trei ancore de fier care rezistaseră la proba de încercare, precum și o scară de mătase, ușoară și rezistentă, lungă de vreo cincizeci de picioare. Calculase de asemenea greutatea exactă a proviziilor, ce constau din ceai, cafea, biscuiți, carne conservată și un preparat din carne uscată care, într-un volum mic, cuprindea un număr mare de substanțe hrănitoare. În afară de o suficientă cantitate de rachiu, mai pregătise și două rezervoare cu apă, cuprinzând fiecare douăzeci și două de galoane.

Alimentele trebuiau să fie consumate după o anumită regulă, încât greutatea ridicată de aerostat să se micșoreze treptat, echilibrul unui balon în atmosferă fiind foarte sensibil. Pierderea unei greutăți, oricât de neînsemnată, poate să cauzeze o deplasare demnă de luat în seamă.

Doctorul nu uitase nici cortul care trebuia să acopere o parte din nacelă, nici păturile care alcătuiau singurul așternut pentru călătorie, nici puștile vânătorului, cu proviziile de pușcă și gloanțe.

lată rezultatele diferitelor sale calcule cu privire la încărcătura aerostatului:

Fergusson	135	livre
Kennedy	153	"
Joe	120	"
Greutatea primului balon	650	"
Greutatea balonului al doilea	510	"
Nacela și plasa	280	"
Ancore și instrumente	190	"
Puști și pături		
Cort, diverse materiale	386	"
Carne și preparate de carne uscată		
Biscuiți, ceai	400	"
Cafea, rachiu		
Apă	700	"
Aparate	276	"
Greutatea hidrogenului .	200	"
Lest pentru menținerea echilibrului	4.000	livre

Total 4.000 livre

Aceasta era socoteala celor patru mii de livre pe care doctorul își propunea să le ridice în aer. Pentru menținerea echilibrului nu lua cu sine decât un lest de două sute de livre. „Numai pentru cazurile neprevăzute”, spunea el, căci, datorită aparatului său, spera să nu-l întrebuițeze.

Capitolul VIII

Aerele lui Joe. Comandantul lui Resolute. Arsenalul lui Kennedy. Ultimele pregătiri. Masa de adio. Plecarea din 21 februarie. Ședințele științifice ale doctorului Duveyrier Livingstone. Amănuntele călătoriei aeriene. Kennedy redus la tăcere

Pe la 10 februarie, pregătirile se apropiau de sfârșit; aerostatele, unul închis în celălalt, erau cu totul terminate. Fuseseră amândouă supuse unei puternice presiuni de aer; încercarea dovedi rezistența lor și în același timp grija cu care fuseseră construite.

Joe nu mai putea de bucurie. Alerga întruna din Greek street la atelierele domnilor Mittchell, totdeauna ocupat, dar vesel, mândru că va participa la această călătorie și dând cu plăcere amânunte celor care nu-l întrebau despre ea. Cred chiar că vrednicul băiat câștigase câteva jumătăți de coroană cu

prezentarea aerostatului, cu explicarea ideilor și planurilor doctorului, sau îngăduind unora să-l zărească pe acesta printr-o fereastră întredeschisă, ori anunțându-i când ieșea de acasă ca să-l poată vedea pe stradă.

Faptul nu trebuie să ne supere, deoarece avea oarecare drepturi să speculeze admirăția și curiozitatea contemporanilor săi.

La 16 februarie *Resolute* își arunca ancora în fața Greenwich-ului. Era un vas cu elice, de opt sute de tone, cu bune calități de plutire și care fusese însărcinat să aprovizioneze ultima expediție în regiunile polare a lui sir James Ross. Comandantul Pennet era mai mult un savant decât un militar, ceea ce nu-l împiedica însă să aibă la bord patru tunuri grele de marină. Cei drept, acestea nu făcuseră niciodată vreun rău cuiva, servind doar la producerea celor mai pașnice bubuituri din lume.

Cala vasului fusese pregătită pentru încărcarea aerostatului, care fu așezat înăuntru cu multă băgare de seamă, în ziua de 18 februarie. Îl adăpostiră în fundul calei, spre a-1 feri de accidente. Nacela și accesoriiile ei, ancorele, frânghiile, proviziile de alimente, rezervoarele de apă ce trebuiau umplute la sosire, în sfârșit, totul fu încărcat aşa cum trebuia, sub supravegherea lui Fergusson.

Se mai îmbarcară zece tone de acid sulfuric și zece tone de fier vechi pentru producerea hidrogenului. Cantitatea era mai mare decât se cuvenea, pentru a face față eventualelor pierderi.

Instalația care producea gazul, compusă din vreo treizeci de butoiașe, fu pusă cu multă grijă în fundul calei.

Pregătirile se terminară în seara zilei de 18 februarie. Două cabine confortabile așteptau pe doctor și pe prietenul său Kennedy. Acesta din urmă, jurându-se întruna că nu va pleca, sosi la bord cu un adevărat arsenal de vânătoare: două puști excelente cu câte două țevi și o carabină dintre cele mai bune de la fabrica Purdey Moore și Dickson din Edinburgh. Cu o asemenea armă, vânătorul putea trimite cu ușurință de la două mii de pași un glonte în ochiul unei capre sălbatică. Pentru împrejurări neprevăzute mai luase cu el și două revolvere Colt, care trăgeau șase gloanțe unul după altul. Cutia cu praf de pușcă, sacul cu cartușe, alicele și gloanțele, în cantități îndestulătoare, nu depășeau greutatea hotărâtă de doctor.

Cei trei călători se instalară la bordul vasului în ziua de 19 februarie, primiți cu onoruri de către căpitan și ofițeri. Doctorul păstra mereu o atitudine rezervată, preocupat numai și numai de expediția sa. Dick încerca

să-și ascundă emoția, pe când Joe sărea în sus de bucurie, glumind și râzând necontenit. El deveni imediat mucalitul echipajului, în mijlocul căruia i se păstrase un loc.

În ziua de 20 februarie, Societatea regală de geografie dădu un mare banchet de adio în onoarea doctorului Fergusson și a lui Kennedy. Comandantul Pennet și ofițerii săi luară de asemenei parte la acest ospăț însuflețit, care prilejui nenumărate toasturi măgulitoare. Se închină atât de mult în sănătatea comesenilor, încât ai fi zis că fiecare va avea asigurată o existență de centenar. Sir Francis M... prezida, cu o emoție reținută și plină de demnitate.

Spre surprinderea sa, Dick Kennedy avu în mare măsură parte de aceste felicitări. După ce se bău pentru îndrăznețul Fergusson, gloria Angliei, trebui să se bea și pentru „nu mai puțin curajosul Kennedy, cetezătorul său tovarăș”, Dick se înroși ca focul, ceea ce fu luat drept modestie, și aplauzele se dublară făcându-l pe Dick să roșească și mai mult. În timpul desertului sosi un mesaj din partea reginei care îi saluta pe cei doi călători și le ura succes în încercarea lor. Acest fapt îi obligă la noi toasturi în cinstea „preagrațioasei sale maiestăți.”

Comesenii se împrăștiară la miezul nopții, după ce se despărțiră într-un chip mișcător, strângându-și mâinile cu căldură.

Bărcile vasului *Resolute* așteptau la podul Westminster. Comandantul luă loc într-una din ele, însotit de pasagerii și ofițerii săi, și curentul Tamisei îi duse repede spre Greenwich.

La ora unu, pe bord dormeau toți.

A doua zi, 21 februarie, la ora trei dimineața, cuptoarele duduiau. La ora cinci, *Resolute* ridică ancora și, împinsă de elice, se îndreptă cu vitează spre gurile Tamisei.

Nu mai e nevoie să spunem că toate con vorbirile de pe bord se refereau numai și numai la expediția doctorului Fergusson. Fie că-l vedeai, fie că-l auzeai, doctorul îți inspira o încredere atât de mare, încât foarte curând nimeni, în afară de scoțian, nu se mai îndoia de succesul călătoriei.

În timpul drumului, în orele libere, doctorul ținea corpului ofițeresc un adevărat curs de geografie. Tinerii ofițeri se interesau amănunțit de descoperirile făcute în Africa în ultimii patruzeci de ani. Fergusson le povesti despre explorările lui Barth, Burton, Speke, Grant, le zugrăvi ținutul asaltat acum din toate părțile de investigațiile științifice.

În nord, Tânărul Duveyrier explora Sahara și aducea la Paris pe șefii tuaregi. Se pregăteau, datorită sugestiei guvernului francez, două expediții care, coborând din nord și îndreptându-se spre apus, trebuiau să se încrucișeze. La sud, neobositul Livingstone înainta mereu spre Ecuator și, din martie 1862, pătrundea, în tovărășia lui Mackensie, în susul râului Rovoonia. Cu siguranță că secolul al XIX-lea n-avea să treacă fără ca Africa să-și fi dezvăluit tainele, ascunse de șase mii de ani.

Interesul auditorilor crescuse și mai mult când doctorul le povestise amănuntele pregătirilor sale de călătorie. Voiră să-i verifice calculele și el luă bucurios parte la discuție.

Mai toți se mirau de cantitatea relativ mică de alimente pe care și-o luase șeful expediției. Într-o zi, unul din ofițeri îi ceru doctorului lămuriri în această privință.

— Vă surprinde? întrebă Fergusson.

— Fără îndoială.

— Dar ce durată presupuneți că va avea călătoria mea? Luni întregi? E o mare greșeală. Dacă s-ar prelungi, am fi pierduți; nu ne-am mai întoarce niciodată. Trebuie să știți că nu sunt mai mult de trei mii cinci sute, să spunem patru mii de mile de la Zanzibar până la coasta Senegalului. Or, străbătând câte două sute patruzeci de mile în douăsprezece ore, ceea ce nu este nici măcar viteza trenurilor noastre, ne-ar ajunge șapte zile ca să traversăm Africa.

— Dar atunci n-ați puteai vedea nimic, n-ați face nici observații geografice, nici cerceta ținutul cu de-amănuntul.

— Dar, răsunse doctorul, dacă-mi stăpânesc balonul, dacă mă urc și cobor după voință, mă voi putea opri oricând și oriunde mi se va părea potrivit, mai ales când voi fi amenințat să fiu târât, de curenti prea violenti.

— Și desigur că-i veți întâlni, spuse comandantul Pennet. Unele uragane fac mai mult de două sute patruzeci de mile pe oră.

— Vedeți? replică doctorul. Cu o asemenea viteză s-ar putea traversa Africa în douăsprezece ore. În zori am pleca de la Zanzibar, iar seara am merge la culcare la Saint-Louis.

— Dar, întrebă un ofițer, poate înainta un balon cu o asemenea viteză?

— Asta s-a mai văzut, răsunse Fergusson.

— Și a rezistat?

— Perfect. Era pe vremea încoronării lui Napoleon, în 1804. Aeronautul Garnerin lansa din Paris, la ora unsprezece seara, un balon care purta următoarea inscripție în litere de aur: „Paris, 25 Brumar, anul XIII, încoronarea împăratului de către S.S. Pius VII”. A doua zi dimineața, la ora cinci, locitorii Romei vedeaau planând balonul pe deasupra Vaticanului, străbătând câmpia romană și căzând în lacul Bracciano. Așa că, domnilor, un balon poate rezista unor asemenea viteze.

— Un balon, da, dar un om? Îndrăzni să spună Kennedy.

— Desigur că și un om! Căci un balon este totdeauna nemîșcat în raport cu aerul care-l înconjoară, nu el merge, ci masa de aer. Dacă ai aprinde o lumânare în nacelă, flacăra ei n-ar pâlpâi. Un aeronaut, care s-ar fi ridicat cu balonul lui Garnerin, n-ar fi avut de suferit în niciun caz de pe urma acestei viteze. De altfel, eu nu ţin să experimentez o asemenea viteză și dacă mă voi putea agăța în timpul nopții de vreun arbore sau de vreun accident al terenului, o voi face fără îndoială. Tocmai de aceea luăm cu noi provizii pentru două luni și, pe deasupra, nimic nu-l va putea împiedica pe îndemânicul nostru vânător să ne aducă vânat din abundență, atunci când vom coborâ.

— Ah, domnule Kennedy, ce minunate isprăvi o să faceți acolo! spuse un Tânăr elev de marină, privindu-l cu invidie pe scoțian.

— Fără să mai ţinem seamă, urmă altul, că plăcerea va fi dublată de o mare glorie.

— Domnilor, răspunse vânătorul... sunt foarte măgulit... de complimentele dumneavoastră... dar nu am pentru ce să le primesc...

— Cum? se auzi din toate părțile. Ai de gând să nu pleci?

— Nu voi pleca.

— Nu-l vei însotî pe doctorul Fergusson?

— Nu numai că nu-l voi însotî, dar nu mă găsesc aci decât pentru a-l opri în ultimul moment.

Toate privirile se îndreptară spre doctor.

— Nu-l luați în seamă, răspunse acesta liniștit. E o problemă pe care nu trebuie să-o discutați cu el. De fapt, el știe foarte bine că va merge.

— Pe sfântul Patrick! strigă Kennedy. Iau ca martor...

— Nu mai lua pe nimeni ca martor, prietene Dick. Ești măsurat și cântărit, și tu și praful tău de pușcă, și puștile și gloanțele, aşa că să nu mai vorbim despre asta.

Și într-adevăr, din ziua aceea până la sosirea lor la Zanzibar, Dick nu mai deschise gura, nu mai vorbi nici despre călătorie, nici despre altceva. Pur și simplu, tăcu.

Capitolul IX

Ocolul Capului Bunei Speranțe. Puntea din față. Cursuri de cosmografie predate de profesorul Joe. Despre dirijarea baloanelor. Despre cercetarea curenților atmosferici. Evrica!

Resolute luneca repede spre Capul Bunei Speranțe. Timpul se menținea frumos, cu toate că marea devenise mai agitată.

La 30 martie, după douăzeci și șapte de zile de la plecarea din Londra, muntele Table se profila la orizont; orașul Cap, așezat la poalele unui amfiteatru de coline, putu fi zărit cu lunetele marine, și curând *Resolute* aruncă ancora în port. Dar comandantul nu poposi acolo decât pentru a lua cărbuni; treaba dură o zi. A doua zi, vasul mergea spre sud, pentru a ocoli capul meridional al Africii și a intra în canalul Mozambic.

Joe nu era la prima sa călătorie pe mare. Nu trecu mult și se simți pe bord ca la el acasă. Toată lumea îl iubea pentru sinceritatea și buna sa dispoziție. O mare parte din celebritatea doctorului se răsfrângea și asupra lui.

Oamenii din echipaj îl ascultau ca pe un oracol, și la urma urmei nu se însela nici el mai mult ca oricare alt oracol.

În timp ce Fergusson își continua expunerea în cercul ofițerilor, Joe trona pe puntea din față a vasului și făcea istorie în felul său, după un procedeu întrebuințat de altfel de cei mai mari istorici ai timpurilor.

Se discuta, bineînțeles, despre călătorii aeriene. Joe întâmpina greutăți în a convinge spiritele îndărătnice să accepte o asemenea experiență, dar odată acceptată, imaginația marinariilor, stimulată de născocirile lui Joe, nu mai cunoștea margini.

Strălucitul povestitor își convinsese auditoriul că după această călătorie vor mai face altele. Călătoria de acum nu era decât începutul unei lungi serii de acțiuni supraomenești.

— Vedeti voi, dragii mei, după ce ai gustat acest fel de călătorie nu te mai poți lipsi de ea, iar la viitoarea noastră expediție, în loc să mergem orizontal, vom merge drept în sus, urcând fără încetare.

— Ei drăcie! Până-n Lună? făcu unul dintre ascultători, uimit.

R. D. S.
1860

SENATORIAL

— Până-n Lună!? ripostă Joe. Nu, pe legea mea, aşa ceva e prea obișnuit! Toată lumea poate ajunge în Lună. De altfel, acolo nu este apă și trebuie să iei cu tine provizii enorme, iar dacă ți-ai să respiri, trebuie să iei chiar și aer în sticluțe.

— Ei! Dar dacă găsești acolo rachiu? întrebă un marinări, mare iubitor de băutură.

— Să lăsăm asta, băieți. Nu-i vorba de Lună; ne vom plimba printre stelele acelea frumoase, pe planetele acelea încântătoare, despre care mi-a vorbit de atâtea ori doctorul Fergusson. Așa că vom începe prin a vizita Saturnul...

— Acela care are un inel? întrebă un subofițer de administrație.

— Da, un inel de căsătorie. Numai că nu se știe ce s-a făcut cu nevastă-sa!

— Cum, o să mergeți chiar aşa de sus? glăsui un elev marinări, înmărmurit. Atunci doctorul tău este dracul în persoană!

— Dracul? E prea bun ca să fie drac.

— Dar după Saturn? întrebă unul dintre ascultătorii cei mai nerăbdători.

— După Saturn? Vom vizita Jupiter, un ținut ciudat, știți, unde zilele au numai nouă ore și jumătate – e bine acolo pentru lenesi – și unde un an durează cât doisprezece ani, ceea ce este avantajos pentru cei care nu mai au de trăit decât săse luni; li se mai prelungesc viața!

— Doisprezece ani? stăruiește elevul de marină.

— Da, micuțule, aşa că dacă te-ai fi născut acolo, maică-ta te-ar fi alăptat și astăzi, iar bătrânlul de colo, care merge pe-al cincizecilea an, ar fi un copilaș de patru ani și jumătate.

— De necrezut! exclamă elevul de marină.

— Este adevărul adevărat! făcu Joe cu convingere. Dar ce vreți? Când continui să lâncezești în lumea asta, nu înveți nimic, rămâi neștiitor ca un porc de mare. Veniți puțin în Jupiter și o să vedeați! Dar trebuie să te ți-ai bine acolo, căci Jupiter are sateliți nu prea comozi.

Oamenii râdeau, dar îl credeau numai pe jumătate. Le vorbea despre Neptun, unde marinarii sunt bine primiți și de Marte, unde militarii ocupă un loc de frunte, ceea ce până la urmă devine plictisitor. Cât despre Mercur, nesuferită lume trăiește acolo! Numai hoți și negustori, care se asemănă atât de bine între ei, încât e greu să-i deosebești pe unii de ceilalți. Și, în sfârșit, le zugrăvi un tablou al lui Venus, cu adevărat încântător.

— Iar când ne vom întoarce din expediție, spuse binevoitorul povestitor, vom fi decorați cu Crucea Sudului, care strălucește sus la cheutoarea lui Dumnezeu.

— Și-o vei câștiga pe bună dreptate! spuseră marinarii.

Așa treceau, în con vorbiri vesele, serile lungi pe puntea din față, în vreme ce expunerile instructive ale doctorului își urmau cursul. Se vorbea într-o zi despre dirijarea babanelor și Fergusson fu rugat să-și spună părerea în această privință.

— Nu cred, spunea el, că s-ar putea ajunge să se conducă baloanele. Cunosc toate sistemele încercate sau propuse; niciunul n-a izbutit, niciunul nu poate fi pus în practică. E de la sine înțeles că am fost obligat să mă ocup de această chestiune care are atâta importanță pentru mine, dar n-am putut-o rezolva cu mijloacele puse la îndemână de mecanica actuală. Ar trebui să se descopere un motor cu o putere nemaiîmpomenită, atât de ușor cât nu vă puteți închipui, și încă nici atunci nu ar putea învinge unii curenți mai repezi. De altfel, până acum s-a încercat să se dirijeze mai curând nacela decât balonul, ceea ce e o greșală.

— Totuși, i se răspunse, este o mare asemănare între un aerostat și o corabie care poate fi dirijată după voință.

— Ba nu! răspunse Fergusson. Se asemănă foarte puțin, sau deloc. Aerul este mult mai puțin dens decât apa în care corabia nu se scufundă decât în parte, în vreme ce aerostatul plutește cu totul în atmosferă și rămâne nemîșcat față de mediul înconjurător.

— Credeți atunci că știința aerostatică și-a spus ultimul cuvânt?

— Nici pomeneală! Trebuie căutat altceva. De pildă, dacă un balon nu poate fi dirijat, măcar să fie menținut în curenții atmosferici prielnici. Pe măsură ce urci, ei devin mai uniformi și au o direcție statornică; nu mai sunt tulburăți de văile și de munții care brăzdează suprafața globului. Știți doar că aceasta e cauza principală a schimbării vânturilor și a inegalității forței lor. Or, după determinarea acestor cauze, balonul nu va avea decât să se plaseze în zona curenților care-i convin.

— Dar atunci, reluat comandantul Pennet, ca să te menții în zona acestor curenții va trebui să urci sau să cobori întruna; iată adevărata greutate, scumpul meu doctor!

— Și de ce, scumpul meu comandant?

— Să ne înțelegem: socotesc că asta ar fi o greutate și o piedică pentru călătoriile de lungă durată, dar nu pentru simple plimbări aeriene.

— Și motivul, vă rog?

— Pentru că nu urci decât cu condiția să arunci lestul, nu cobori decât pierzând gazul. Cu aceste manevre îți epuizezi repede proviziile de gaz și încărcătura.

— Scumpul meu Pennet, aici e toată problema. Asta-i singura greutate pe care știința trebuie să caute s-o învingă. Nu-i vorba de a dirija baloanele, ci de a le face să coboare fără să dea drumul la gazul care reprezintă puterea, sângele și sufletul lor, dacă se poate spune astfel.

— Ai dreptate, dragă doctore, dar problema n-a fost încă dezlegată: mijlocul nu a fost încă găsit până acum.

— Iartă-mă, dar a fost găsit.

— De cine?

— De mine.

— De dumneata?

— E de la sine înțeles că altminteri n-aș fi riscat traversarea Africii în balon. După douăzeci și patru de ore, n-aș mai fi avut niciun pic de hidrogen!...

— Dar nu ai pomenit nimic despre asta în Anglia!

— Nu. Nu țineam să stârnesc o discuție publică. Nu mi-ar fi fost de niciun folos. Am făcut în taină experiențe pregătitoare și am fost mulțumit, așa că nu aveam nevoie să aflu mai mult.

— Ei bine, dragul meu Fergusson, te putem întreba care-ți este taina?

— Iat-o, domnilor! Sistemul meu e foarte simplu... Atenția auditoriului era cât se poate de încordată. Doctorul își expuse invenția în felul următor:

Capitolul X

Încercări anterioare. Cele cinci chesoane ale doctorului. Arzătorul cu hidrogen și oxigen. Caloriferul. Sistemul de manevrare. Succes sigur.

„S-a încercat adeseori, domnilor, urcarea sau coborârea după voință, fără să se piardă balastul sau gazul unui balon. Un francez care se ocupă cu aeronautica, domnul Meunier, a vrut să realizeze aceasta comprimând gazul într-un recipient interior. Un belgian, domnul doctor van Hecke, a încercat să obțină, cu ajutorul unor aripi și al unor lopățele, o forță verticală, care

însă a fost neîndestulătoare în majoritatea cazurilor. Rezultatele practice obținute prin aceste diferite mijloace nu sunt demne de luat în seamă.

M-am hotărât să atac problema fără ocol. Mai întâi am înlăturat cu totul leștul, rămânând să-l întrebuințez numai în caz de forță majoră, cum ar fi de pildă defectarea aparatului meu, sau nevoia de a mă ridica într-o clipă, ca să mă feresc de vreun obstacol neprevăzut.

Sistemul meu de urcare și coborâre constă numai în dilatarea sau contractarea gazului închis în interiorul aerostatului, prin modificarea temperaturii lui. Iată cum ajung la acest rezultat:

Ați văzut îmbarcându-se, odată cu nacela, mai multe vase a căror întrebuințare vă este necunoscută. Sunt cinci vase. Primul poate cuprinde aproximativ douăzeci și cinci de galoane de apă, la care, pentru a fi mai bună conducătoare de electricitate, adaug câteva picături de acid sulfuric. Această apă poate fi descompusă cu ajutorul unei puternice pile Bunsen. Apă, după cum știți, se compune din două părți hidrogen și o parte oxigen.

Acesta din urmă, sub acțiunea curentului electric, se adună la polul pozitiv al pilei, de unde trece în al doilea vas. Al treilea vas, așezat deasupra acestuia și având o capacitate dublă, primește hidrogenul, care se adună la polul negativ.

Două robinete, unul cu un debit dublu față de celălalt, fac să comunice aceste din urmă două vase cu al patrulea, care se numește vasul de amestec. Aci se amestecă cele două gaze provenite din descompunerea apei. Capacitatea acestui vas este de patruzeci și unu de picioare cubi²⁹. În partea lui superioară se află o țeava de platină, prevăzută cu un robinet.

Cred că-i înțeles, domnilor: aparatul pe care vi-l descriu este pur și simplu un arzător de oxigen și hidrogen, a cărui căldură o întrece pe aceea a cupoarelor obișnuite.

Odată lămuriți asupra acestei prime părți, trec la a doua parte a aparatului:

Dedesubtul balonului meu, care este închis ermetic, ies două țevi, la mică depărtare una de alta. Una atinge straturile superioare ale gazului, pe când cealaltă, mai scurtă, pornește din mijlocul celor inferioare. Aceste țevi sunt prevăzute din loc în loc cu articulații puternice de cauciuc, care le îngăduie să se adapteze oscilațiilor aerostatului.

Amândouă coboară până în nacelă, unde intră într-un vas de fier, de formă cilindrică, numit vas de încălzire. Acest vas este închis la cele două capete cu capace puternice, făcute din același metal.

Țeava care pornește din partea inferioară a balonului pătrunde în vasul de încălzire prin capacul de jos și ia forma unei serpentine care, ridicându-se întocmai ca ghiventurile unui șurub, ajunge aproape până sus. Înainte de a ieși de aici, străbate fundul unei piese conice cu baza concavă, ca o jumătate de sferă, cu gura îndreptată în jos. Ieșind din vasul de încălzire, țeava merge, după cum v-am spus, până în straturile superioare ale balonului.

Piesa concavă de care vorbeam este de platină, ca să nu se topească sub acțiunea arzătorului, căci robinetul acestuia este așezat pe fundul vasului de fier, la mijlocul serpentinei, și flacăra poate atinge ușor bolta piesei concave.

Dumneavoastră știți, domnilor, ce este un calorifer din acelea destinate să încălzească apartamentele și știți cum funcționează. Aerul este împins în niște conducte care străbat un cuptor, și astfel ajunge în apartament cu o temperatură mai ridicată. Or, ceea ce v-am descris eu, nu este, la drept vorbind, decât un calorifer³⁰.

Într-adevăr, ce se va întâmpla? Odată arzătorul aprins, hidrogenul din serpentină se încălzește și urcă repede pe țeava care-l duce în partea superioară a aerostatului. La baza serpentinei făcându-se vid, gazul din partea inferioară a balonului este atras în vasul de încălzire, de unde va căuta să se ducă în sus; se stabilește astfel, în țevi și în serpentină, un foarte puternic curent de gaz, careiese din balon și se întoarce neconitenit, încălzindu-se fără încetare.

Or, gazele își măresc de patru sute optzeci de ori volumul la fiecare grad de căldură. Așa că, ridicând temperatura cu 18° ³¹, hidrogenul din aerostat se va dilata cu 18×480 , sau cu o mie și sase sute paisprezece picioare cubi³² și va deplasa deci o mie și sase sute paisprezece picioare cubi de aer mai mult, ceea ce-i va mări forța de ascensiune cu o sută și zece de livre, corespunzătoare aruncării unei cantități egale de încărcătură. Dacă măresc temperatura cu 180° ³³, gazul se dilată cu 180×480 ; în cazul acesta, va deplasa și sase sute patruzeci de picioare cubi mai mult și forța sa ascendentă va crește cu o mie și sase sute de livre.

Înțelegeți, domnilor, că pot să obțin ușor diferențe de echilibru considerabile. Volumul aerostatului a fost calculat în aşa fel încât, atunci când e umplut pe jumătate, deplasează o cantitate de aer absolut egală cu greutatea învelișului, gazului și a nacelei încărcate cu călători și cu toate accesoriile. Când este umplut până la acest punct, stă în aer, în echilibru; nici nu urcă, nici nu coboară.

Ca să urc, ridic gazul la o temperatură superioară, cu ajutorul arzătorului meu; prin acest exces de căldură se obține o presiune mai mare, care umflă mai mult balonul și acesta urcă în măsura în care fac să se dilate hidrogenul.

Coborârea se face, bineînțeles, moderând flacăra arzătorului și lăsând temperatura să scadă. Așa că urcarea va fi, în general, mult mai rapidă decât coborârea. Ceea ce este de altminteri foarte avantajos, deoarece n-am niciodată interesul să cobor repede, ci, dimpotrivă, tocmai printr-o urcare foarte rapidă, să pot evita obstacolele. Pericolele sunt jos, nu sus.

De altfel, după cum v-am spus, am o anumită cantitate de balast, care-mi îngăduie să mă urc și mai repede, dacă e necesar. Supapa, așezată în partea superioară a balonului, nu mai are alt rol decât acela al unei supape de siguranță. Balonul își păstrează mereu aceeași încărcătură de hidrogen. Schimbările de temperatură, pe care le provoc în masa de gaz închis, au numai scopul de a face să urc sau să cobor.

Acum, domnilor, ca amănunt practic, mai adaug următoarele: arderea hidrogenului și a oxigenului în vasul de încălzire produce vaporii de apă. Așa că am înzestrat acest vas, la partea lui superioară, cu un tub de degajare, prevăzut cu o supapă, care se deschide la o presiune de cel puțin două atmosfere; prin urmare, de îndată ce a atins această presiune, aburul ieșe afară de la sine.

Iată acum cifre exacte:

Douăzeci și cinci de galioane de apă descompuse în elementele componente dau două sute de livre de oxigen și douăzeci și cinci de livre de hidrogen. Aceasta înseamnă, la presiunea atmosferică, o mie opt sute nouăzeci de picioare cubi³⁴ din primul și trei mii șapte sute optzeci de picioare cubi³⁵ din cel de al doilea, în total cinci mii șase sute șaptezeci de picioare cubi³⁶ de amestec.

Or, robinetul arzătorului meu, deschis complet, dă drumul la douăzeci și șapte de picioare cubi³⁷ pe oră, producând o flacără de cel puțin șase ori mai puternică decât o lampă de iluminat din cele mai mari.

Pentru a menține la o înălțime potrivită, nu voi arde în medie mai mult de nouă picioare cubi³⁸ pe oră. Cele douăzeci și cinci de galoane de apă ale mele reprezintă, deci, șase sute treizeci de ore de navigație aeriană, sau ceva mai mult de douăzeci și șapte de zile.

Dar deoarece pot coborî când vreau și-mi pot reînnoi provizia de apă pe drum, călătoria mea poate dura oricât. Asta este taina, domnilor. Este simplă și, ca orice lucru simplu, nu se poate să nu reușească. Dilatarea gazului și contractarea gazului din aerostat iată sistemul meu, care nu are nevoie nici de aripi supărătoare, nici de vreun motor. Un calorifer cu care să realizez schimbările de temperatură și un arzător pentru a-l încălzi – nu este nici incomod, nici greu. Prin urmare, cred că am întrunit toate condițiile serioase pentru a izbândi.”

Cu aceste cuvinte, doctorul Fergosson își încheie lămuririle și fu apludat cu căldură de toată lumea. Nu i se putea face nicio obiecție; totul fusese prevăzut și rezolvat.

— Totuși, spuse comandantul, încercarea e primejdioasă.

— Ce însemnatate are asta, răsunse doctorul, simplu, din moment ce se poate pune în practică?

Capitolul XI

Sosirea la Zanzibar. Consulul englez. Locuitorii nu văd cu ochi buni călătoria cu aerostatul. Făcătorii de ploaie. Umflarea balonului. Plecarea din 18 aprilie. Ultimul adio. Victoria.

Un vânt mereu prielnic grăbise mersul vasului *Resolute* spre locul de destinație. Navigația în canalul Mozambicului fu neobișnuit de liniștită. Traversarea maritimă prevestea și o bună traversare aeriană. Cu toții așteptau nerăbdători clipa sosirii și voiau să dea o mâna de ajutor la ultima revizuire a pregătirilor doctorului Fergusson. În sfârșit, vasul se apropi de localitatea Zanzibar, situată pe insula cu același nume, și în ziua de 15 aprilie, la ora unsprezece dimineața, aruncă ancora în port.

Insula Zanzibar, stăpânită de imamul³⁹ din Mascat, aliat al Franței și al Angliei, este cu siguranță una din cele mai frumoase colonii. În port vin

numeroase corăbii din ținuturile învecinate.

De coasta africană o desparte numai un canal, care în partea cea mai lată nu depășește treizeci de mile.

Pe insulă se face un comerț intens, cu cauciuc, fildeș, dar mai ales cu „lemn de abanos”⁴⁰, deoarece Zanzibarul este un mare târg de sclavi. Traficul se întinde de la dealuri pe toată coasta orientală a Africii, până sub latitudinile Nilului. Domnul G. Lejean a văzut făcându-se aici comerț cu sclavi, chiar de către vase cu pavilion francez.

De îndată ce vasul *Resolute* aruncă ancora, consulul englez al Zanzibarului veni pe bord să se pună la dispoziția doctorului, ale cărui proiecte le urmărise în ziarele europene timp de o lună de zile.

Până acum făcuse parte din tabăra cea mare a neîncrezătorilor.

— Mă îndoiam, spuse el, întinzându-i mâna lui Samuel Fergusson, acum însă nu mă mai îndoiesc.

Își puse locuința la dispoziția doctorului, a lui Dick Kennedy și, bineînțeles, a bravului Joe.

Prin bunăvoie lui, doctorul putu să citească diferite scrisori, pe care consulul le primise din partea căpitanului Speke. Acestea, împreună cu însotitorii săi, suferise îngrozitor din cauza timpului rău și a foamei, chiar încă de a ajunge în ținutul Ugogo. Înaintau foarte greu și nu credea că vor mai putea trimite aşa de curând știri.

— Iată primejdii și lipsuri pe care noi vom ști să le evităm, spuse doctorul.

Bagajele celor trei călători fură transportate în casa consulului, între timp se făceau pregătiri pentru debarcarea balonului pe plaja din Zanzibar. În apropierea catargului de semnalizare se afla un turn uriaș, care putea fi un adăpost sigur împotriva vântului de răsărit. Această construcție, semănând cu un butoi aşezat vertical, pe lângă care butia din Heidelberg ar fi părut un simplu butoiș, era o fortificație, pe a cărei platformă vegheau beluci înarăți cu sulițe.

Dar iată că odată cu debarcarea aerostatului, consulul fu avertizat că populația insulei se va răzvrăti. Nimic nu-i mai primejdios decât o pasiune fanatică. Știrea sosirii unui străin, care avea de gând să se ridice în aer, îi îndărji pe băstinași. Negrii, mult mai întărâtați decât arabii, văzură în acest proiect intenții dușmănoase religiei lor. Își închipuiau că se pregătea ceva

împotriva Soarelui și a Lunii, astrii venerați de populația africană, astfel că se hotărâră să se opună expediției nelegiuite.

Consulul, pus în gardă, se sfătuiește cu doctorul Fergusson și cu comandantul Pennet. Acesta nu voia să se lase intimidat de amenințări, dar prietenul său îl potoli:

— Cu siguranță că vom ieși învingători; însăși păzitorii imamului ne vor da la nevoie o mâna de ajutor. Dar, dragul meu comandant, un accident poate avea loc pe neașteptate; un atac prin surprindere ar putea pricinui balonului un rău de nereparat și călătoria ar fi compromisă cu siguranță; aşa că trebuie să lucram cu mare băgare de seamă.

— Dar ce e de făcut? Dacă debarcăm pe coasta Africii, vom întâmpina aceleași greutăți! Ce-i de făcut?

— E foarte simplu, interveni consulul. Priviți insulele acelea, de dincolo de port. Debarcați aerostatul pe una din ele, înconjurați-vă cu o gardă de marinari și nu veți mai avea niciun risc.

— Perfect! Încuvaiință doctorul. Așa vom fi la largul nostru, pentru a ne desăvârși pregătirile.

Comandantul fu de acord cu acest sfat.

Resolute se apropie de insula Kumbeni. În cursul dimineții de 16 aprilie, balonul fu pus în siguranță, în mijlocul unei poieni înconjurate de pădure deasă.

Au înfipt în pământ doi stâlpi, înalți de câte optzeci de picioare, la o distanță potrivită unul în fața celuilalt. Un sistem de macarale, fixate în partea de sus a stâlpilor, îngăduia ca aerostatul dezumflat să fie înălțat cu ajutorul unui cablu transversal. Balonul interior fiind prins de vârful celui exterior putea fi ridicat odată cu el. Țevile pentru introducerea hidrogenului au fost fixate la orificiile de umflare, aflate la baza fiecărui balon.

În ziua de 17 fu pusă în stare de funcțiune instalația de produs gaze. Aceasta era formată din treizeci de butoaie, în care, prin amestecul fierului vechi și al acidului sulfuric cu o mare cantitate de apă, lăua naștere hidrogenul. Gazul obținut astfel se aduna într-un rezervor central încăpător, după ce în trecere era curățat, iar de acolo se ducea în cele două aerostate prin țevile respective. În felul acesta, în amândouă baloanele intra o cantitate de gaz perfect determinată.

Pentru această operație urma să se întrebuințeze o mie opt sute șaptezeci de galoane de acid sulfuric, șaisprezece mii cincizeci de livre de fier⁴¹ și nouă sute șaizeci și șase de galoane de apă.

Operația începu în noaptea următoare, spre ora trei dimineața, și dură aproape opt ore. A doua zi, aerostatul, acoperit de plasa sa, se legăna grațios deasupra nacelei, de marginile căreia atârnau o mulțime de saci plini cu pământ, cu scopul de a o ține pe sol. Aparatul de dilatare fu urcat cu mare grijă la locul lui, și țevile care ieșeau din aerostat fură adaptate vasului cilindric.

Ancorele, frânghiile, instrumentele, pledurile de călătorie, cortul, alimentele, armele urmau să ia și ele în nacelă locul ce le era destinat. Provizia de apă se aduse de la Zanzíbar. Cele două sute de livre de încărcătură fură repartizate în cincizeci de saci, aşezăți pe fundul nacelei, dar la îndemâna călătorilor. Pregătirile se terminară pe la ora cinci seara. În jurul insulei vegheau neîncetat santinele, iar bărcile vasului *Resolute* brăzdau canalul.

Negrii continuau să-și arate mânia prin strigăte, strâmbături și sărituri. Vrăjitorii se agitau printre grupurile înfuriate, ațâțându-le; câțiva fanatici încercără să ajungă la insulă înot, dar fură îndepărtați cu ușurință.

Atunci începură cu farmece și descântece. Făcătorii de ploaie, care pretindeau că puteau comanda norilor, chemără în ajutor uraganele și torente de grindină. Pentru aceasta, după ce culeseră frunze din toate soiurile de copaci, le puseră să fiarbă pe un foc potrivit; apoi sacrificară un berbec, încigându-i în inimă un ac lung. Dar, în ciuda ceremoniilor lor, cerul rămânea senin, astfel că se alese să numai cu berbecul mort și cu strâmbăturile lor zadarnice. Ca urmare, se dedără unor orgii furioase, îmbățându-se cu „tembo”, o băutură foarte tare, preparată din suc de cocos, și cu o bere peste măsură de amețitoare, numită „togwa”. Cântecele lor, nu prea melodioase, dar ritmice, continuau până noaptea târziu.

Un ultim ospăț îi reuni pe călători spre ora șase seara, la masa comandantului și a ofițerilor. Kennedy, pe care nimeni nu-l mai întreba nimic, murmura cuvinte de neînțeles, fără să-l piardă din ochi pe doctorul Fergusson.

Ospățul fu însă trist. Apropierea clipei supreme Ie inspira tuturora gânduri grele. Ce le rezerva soarta îndrăzneților călători? Se vor mai găsi ei

vreodată în mijlocul prietenilor, vor mai reveni oare la căminul lor? Dacă vor rămâne fără mijloace de transport, ce se va întâmpla cu ei printre populațiile sălbaticice, în ținuturile neexplorate sau în mijlocul imenselor pustietăți? Aceste gânduri, ținute departe până atunci, începură să le frământe imaginația, ațâțând-o peste măsură. Doctorul Fergusson, mereu calm, mereu nepăsător, vorbea ba de una, ba de alta. Dar degeaba încerca să risipească tristețea molipsitoare a comesenilor, căci nu izbutea.

Deoarece se temea de oarecare demonstrații potrivnice, doctorul și însotitorii săi se culcară la bordul vasului *Resolute*.

La ora șase dimineața părăsiră cabinele și se îndreptară spre insula Kumbeni.

Balonul se legăna ușor în adierea vântului de răsărit.

Sacii cu pământ fură înlocuiți cu douăzeci de marinari, care apucăru zdravăn de frânghii. Comandantul Pennet și ofițerii săi erau prezenți la această plecare solemnă.

În clipa aceea, Kennedy se îndrepta cu pași siguri spre doctor, îi luă mâna și-i spuse:

— Așadar, Samuel, e sigur că pleci?

— Foarte sigur, dragul meu Dick.

— Recunoști că am făcut tot ce-am putut ca să împiedic călătoria?

— Totul.

— Atunci conștiința mi-e împăcată din acest punct de vedere și te însotesc.

— Eram sigur! răspunse doctorul, a cărui față trăda o vie emoție.

Clipa despărțirii sosi. Comandantul și ofițerii săi îmbrățișară din toată inima pe curajoșii lor prieteni, inclusiv pe vrednicul Joe, care era mândru și bucuros. Fiecare din cei de față voia să dea mâna cu doctorul Fergusson.

La ora nouă, cei trei tovarăși de drum se suiră în nacelă; doctorul aprinse arzătorul și potrivi flacăra în aşa fel ca să producă o căldură rapidă. Balonul, care-și păstra pe pământ un echilibru desăvârșit, după câteva minute se ridică. Marinarii începură să fileze frânghiile care țineau balonul și acesta se înălță cam la douăzeci de picioare deasupra pământului. Doctorul stătea în picioare, între cei doi tovarăși ai săi.

— Prietenii, strigă el descoperindu-se, să dăm navei noastre aeriene un nume care să-i aducă noroc. S-o botezăm *Victoria*.

Un „ura” puternic răsună în mijlocul insulei, în clipa aceea, forța de ascensiune a aerostatului crescându-se mult.

Fergusson, Kennedy și Joe adresără un ultim adio prietenilor lor.

— Dați drumul! strigă doctorul.

Și *Victoria* se ridică repede în aer, în timp ce tunurile grele de marină ale vasului *Resolute* bubuiau în cîstea ei.

Capitolul XII

Traversarea strâmtorii. Mrima. Părerile lui Dick și propunerile lui Joe.

Rețetă de cafea. Uzaranto. Nefericitul Maizan. Muntele Durhumi. Hărțile doctorului. O noapte pe un nopal

Aerul era limpede și vântul sufla potrivit. *Victoria* urcă aproape perpendicular până la înălțimea de o mie cinci sute de picioare, indicată de coloana barometrică printr-o presiune de aproximativ cincizeci de milimetri.

La această înălțime, un curent mai puternic împinse balonul spre sud-vest. Un spectacol mareș se desfășura înaintea ochilor celor trei călători!

Insula Zanzibar se vedea în întregime și, datorită culorii ei mai închise, se distingea ca pe o vastă planisferă. Câmpurile luau înfățișarea unor mostre de țesături în diferite culori; pădurile și crângurile apăreau ca niște pete verzi. Locuitorii insulei parcă erau pitici.

Încetul cu încetul, uralele și strigătele se stinseră în aer; numai bubuiturile tunurilor făceau să vibreze partea inferioară a aerostatului.

— Ce frumos e! strigă Joe, rupând primul liniștea ce domnea în nacelă.

Nu i se răspunse. Doctorul era ocupat cu observarea variațiilor barometrice și luarea de note referitoare la diferite amănunte ale ascensiunii.

Kennedy nu se mai sătura privind vasta panoramă.

Razele fierbinți ale soarelui ajutau funcționarea încălzitorului, astfel că presiunea gazului creștează mult și *Victoria* atinge repede înălțimea de două mii cinci sute de picioare. *Resolute* părea o simplă barcă, iar coasta de vest a Africii apărea ca un întins chenar de spumă.

— Nu spuneți nimic? întrebă Joe.

— Privim, răspunse doctorul, îndreptându-și luneta spre continent.

— Cât despre mine, eu suntem nevoi să vorbesc.

— N-ai decât, Joe. Vorbește cât îți place.

Joe scoase un șir apreciabil de sunete onomatopeice. Exclamațiile sale nu mai conteneau.

În timpul traversării canalului, doctorul socoti nimerit să rămână la aceeași înălțime; putea observa coasta pe o întindere mult mai mare. Între timp își arunca regulat privirea pe termometrul și barometrul atârnat în interiorul cortului întredeschis. Un al doilea barometru, aşezat în afara, trebuia să-i servească noaptea în orele de veghe.

După două ore, *Victoria*, împinsă de vânt cu o viteză de peste opt mile, se apropiă de coastă. Doctorul se hotărî să micșoreze înălțimea. Reduse flacăra arzătorului și îndată balonul coborî la trei sute de picioare.

Se găseau deasupra acelei părți de pe coasta orientală a Africii care poartă numele de Mrima. Şiruri de mangieni⁴² îi apărau țărmurile; refluxul lăsa să li se zărească rădăcinile groase, roase de apele Oceanului Indian. Dunele, care formau o linie de-a lungul țărmului, se întindeau până la orizont. Spre nord-vest se ridică piscul muntelui Nguru.

Victoria trecu prin apropierea unei aşezări omenești, pe care doctorul o recunoscu după hartă ca fiind satul Kaole. Întreaga populație, adunată laolaltă, scotea urlete de furie și de teamă. Dar zadarnic aruncără săgeți spre monstrul aerian care se legăna maiestuos în aer; acesta rămase neatins.

Vântul bătea acum spre sud, dar pe doctor nu-l mai neliniști deloc direcția aceasta; ea îi îngăduia, dimpotrivă, să urmeze calea arătată de căpitanii Burton și Speke.

În sfârșit, Kennedy deveni tot atât de vorbăreț ca și Joe; schimbau între ei fraze admirative:

- Diligentele sunt un fleac! spuse unul.
- Vapoarele nu fac două parale adăugă celălalt.
- Căile ferate nu-s bune de nimic! ripostă Kennedy. Cu trenul traversezi țările fără să le vezi!
- Cu balonul se schimbă socoteala! reluă Joe. Nici nu simțim că mergem și natura se ostenește singură să se desfășoare înaintea ochilor noștri!
- Ce spectacol! Ce minune! Ce extaz! Un vis într-un hamac!
- Ce-ar fi dacă am dejuna? întrebă Joe, căruia aerul îi făcuse poftă de mâncare.
- Asta-i o idee, băiete!
- Oh, pregătirea dejunului nu va lua mult timp! Biscuiți și carne conservată.

— Și cafea la discreție, adăugă doctorul. Îți dau voie să iei puțină căldură de la arzătorul meu; are mai multă decât îi trebuie, și în felul acesta nu ne vom teme nici de incendiu.

— Ar fi îngrozitor! răsunse Kennedy. Parcă am avea deasupra noastră o cutie cu praf de pușcă.

— Nu-i chiar aşa, răsunse Fergusson. Dacă hidrogenul totuși s-ar aprinde, s-ar consuma încetul cu încetul și am coborî pe pământ, ceea ce e drept că nu ne-ar conveni; dar nu te teme, aerostatul nostru este închis ermetic.

— Atunci să mâncăm, spuse Kennedy.

— Poftiți, domnilor! glăsui Joe. Iar eu, ospătându-mă odată cu dumneavoastră, voi face în același timp o cafea, despre care îmi veți spune apoi cum v-a plăcut.

— Este adevărat, confirmă doctorul, că, printre alte mii de virtuți, Joe are un talent deosebit în pregătirea acestei delicioase băuturi. O face dintr-un amestec al cărui secret n-a vrut să mi-l dezvăluie niciodată.

— Ei bine, domnule, deoarece suntem în plin aer, pot să vă încredințez rețeta mea. Este pur și simplu un amestec din părți egale de moca, burbon și rionunez.

Peste câteva clipe servi băutura în trei cești aburinde și astfel încheiară un dejun substanțial, întregit de buna lor dispoziție.

Regiunea se deosebea printr-o mare fertilitate. Sub bolta de verdeață se vedea cărări înguste și întortocheate. Balonul trecea pe deasupra unor lanuri de porumb și orz, în plină dezvoltare. Ici și colo se vedea câmpii imense de orez, plantele distingându-se lîmpede, cu tulpinile lor drepte și cu florile de culoarea purpurei.

În alte locuri se zăreau capre și oi, închise în niște cuști mari, ridicate pe pari, desigur ca să fie apărate de leoparzi.

Țipetele și manifestările de uimire la vedere *Victoriei* se repetă în mai multe sate și doctorul Fergusson se menținea cu prudență la o înălțime potrivită, ca să nu fie nimerit de săgeți. La amiază, privind harta, doctorul socotî că se găseau deasupra țării Uzaramo.

Tinutul era plin de cocotieri, bumbac și de un soi de arbori care dau fructe asemănătoare pepenelui. Pe deasupra lor, *Victoria* părea că zbură jucăușă. Deoarece era vorba de Africa, lui Joe toată această vegetație î se părea foarte firească. Kennedy zărea iepuri și prepelițe, care păreau că nu

așteaptă decât un glonț, dar, ținând seama de neputința de a aduna vânătoare, vânătoarea nu ar fi însemnat decât risipă de praf de pușcă.

Mergând cu o vitează de douăsprezece mile pe oră, aeronauții ajunseră curând deasupra satului Tunda, la $38^{\circ}20'$ longitudine.

— În locul acesta, spuse doctorul, Burton și Speke au fost străsnic scuturați de friguri, încât la un moment dat au crezut că expediția le era primejduită. Dar asta nu a fost tot, căci, îndată ce s-au îndepărtat puțin de coastă, oboseala și lipsurile au început să se facă foarte simțite.

Într-adevăr, în acest ținut malaria bântuie necontenit. Doctorul fu chiar nevoit să se urce mai sus, ca să scape de miasmele pământului umed, ale cărui emanații erau răscolite de un soare arzător. Pe alocuri se zărea o caravană odihnindu-se într-un „kraal”, așteptând răcoarea serii ca să poată porni din nou la drum. Erau locuri întinse, înconjurate de garduri de mărăcini și de desisuri, în care traficanții se apără nu numai de fiare, ci și de triburile prădalnice ale ținutului.

La vedere *Victoriei*, indigenii fugeau risipindu-se. Kennedy ar fi dorit să-i privească mai de aproape, dar Samuel se împotrivi categoric.

— Șefii sunt înarmați cu flinte, spuse el, și balonul nostru ar fi o țintă prea ușoară pentru un glonț.

— Oare o gaură de glonț ne-ar pricina prăbușirea? Întrebă Joe.

— Nu imediat, dar curând această gaură s-ar transforma într-o ruptură mare, prin care s-ar scurge tot hidrogenul.

— În cazul acesta, trebuie să ne ținem la o distanță respectabilă. Oare ce gândesc ei văzându-ne plutind astfel în aer? Sunt sigur că au poftă să ne adore.

— N-au decât să ne adore, dar de la distanță, remarcă doctorul. Uite, ținutul își schimbă infățișarea. Satele sunt mai rare, manglienii nu se mai văd; la această latitudine, vegetația dispare. Solul devine accidentat și indică apropierea munților.

— Într-adevăr, spuse Kennedy, mi se pare că văd în partea aceea câteva înălțimi.

— Spre vest e lanțul munților Urizara; cred că acela e muntele Duthumi, în spatele căruia nădăjduiesc să ne adăpostim, ca să petrecem noaptea. Voi mări flacăra arzătorului. Suntem obligați să ne menținem la o înălțime de cinci până la șase sute de picioare.

— Strașnică idee ați avut, domnule! spuse Joe. Operația nu este nici grea și nici obositoare; întorci un robinet și gata.

— Iată-ne mai la largul nostru spuse vânătorul după ce balonul se mai ridicase. Strălucirea soarelui în nisipul roșcat devinea de nesuportat.

— Ce arbori minunați! strigă Joe. Nu e nevoie nici de o duzină ca să faci o pădure.

— Sunt baobabi, răspunse doctorul Fergusson. Ia uitați-vă, se vede unul al cărui trunchi are o circumferință de vreo sută de picioare. Poate că tocmai aici, sub acest copac, a pierit Maizan în 1845, căci ne aflăm deasupra satului Deje la Mhora unde s-a aventurat fără însoțitori. A fost prins de căpetenia acestui ținut, legat de baobab, și negrul acesta sălbatic l-a tăiat încetul cu încetul. Bietul Maizan n-avea decât 25 de ani!

— Și Franța n-a răzbunat o asemenea crimă? întrebă Kennedy.

— Franța a reclamat. Saidul din Zanzibar a făcut tot ce i-a stat în putință ca să pună mâna pe ucigaș, dar n-a izbutit.

— Atunci să nu ne oprim! spuse Joe. Dacă sunteți de aceeași părere, să urcăm repede, domnule.

— Cu mare placere, Joe, cu atât mai mult cu cât înaintea noastră se ridică muntele Duthumi. Dacă socotelile mele sunt exacte, îl vom depăși înainte de ora șapte seara.

— Nu vom călători noaptea? întrebă vânătorul.

— Nu, pe cât ne va fi cu putință, deși, luând unele precauțiuni și păstrând atenția mărită, nu ar fi primejdios, dar nu-i de ajuns să traversezi Africa; trebuie să-i vezi.

— Până acum n-avem de ce să ne plângem, domnule. În locul unui pustiu, găsim ținutul cel mai fertil și cel mai cultivat din lume! Să mai dai crezare geografilor!

— S-așteptăm, Joe, s-așteptăm. Vom vedea mai târziu.

Pe la șase și jumătate seara, *Victoria* se găsea în fața muntelui Duthumi. Ca să-l treacă, trebui să se înalțe la mai mult de trei mii de picioare, iar pentru aceasta doctorul nu avu decât să ridice temperatura cu 18°⁴³. Se putea spune într-adevăr că și manevra balonul cu mâna. Kennedy îi indica obstacolele ce trebuiau trecute, și *Victoria* zbură prin aer pe deasupra piscurilor.

La orele opt, balonul coborî pe coasta opusă, mai puțin prăpăstioasă decât cealaltă. Fură aruncate ancorele și una din ele, întâlnind ramurile unui copac enorm, se prinse cu putere de ele, Joe coborî pe frângchie și o înțepeni cu cea mai mare grijă. I se întinse apoi scara de mătase și el reveni sus.

Aerostatul rămase aproape nemîșcat, la adăpost de vânturile de răsărit. Călătorii își pregătiră cina și, înfometăți de plimbarea aeriană, făcură un mare gol în proviziile lor.

— Cât am parcurs azi? întrebă Kennedy, îngrijînd niște bucăți îngrijorător de mari.

Doctorul determină latitudinea și longitudinea locului, cu ajutorul Lunii, și consultă admirabila hartă care-i servea de călăuză; făcea parte din atlasul „Die neusten Entdeckungen in Afrika”⁴⁴, publicat la Gotha de prietenul său, savantul Petermann, care i-l trimisese. Atlasul urma să-i servească doctorului în tot timpul călătoriei, deoarece cuprindea itinerarul lui Burton și Speke spre Marile Lacuri, Sudanul, după doctorul Barth, Senegalul de jos, după Guillaume Lejean, și delta Nigerului, după doctorul Baikie. Fergusson mai luase și o lucrare, care întrunea toate cunoștințele cu privire la Nil, intitulată: „The sources of the Nile, being a general survey of the basin of that river and of its head stream, with the history of the Nilotic discovery by Charles Beke, Th. D.”⁴⁵.

Mai avea cu el și admirabilele hărți publicate în „Buletinele Societății de geografie din Londra”. Astfel, niciun punct din ținuturile descoperite nu putea să-i scape.

Fixându-și poziția pe hartă, văzu că se găsea la 2° latitudine și la o sută douăzeci de mile spre vest.

Kennedy îi atrase atenția că mergeau spre sud. Dar direcția aceasta îi convenea doctorului, care voia, pe cât îi era cu putință, să recunoască urmele lăsate de înaintașii săi.

Garda de noapte și-o împărțiră în trei schimburi, așa ca fiecare să vegheze pe rând asupra celorlalți doi. Doctorul era în schimbul întâi, de la ora nouă, Kennedy de la miezul nopții și Joe de la ora trei dimineață.

Înveliți în pleduri, aceștia doi din urmă se întinseră sub cort și dormiră liniștiți, în timp ce doctorul Fergusson veghea asupra lor.

Capitolul XIII

*Schimbarea timpului. Frigurile lui Kennedy. Medicamentul doctorului.
Călătoria pe jos. Bazinul Imenge. Muntele Rubeho. La șase mii de picioare
înălțime. Popas de o zi.*

Noaptea fu liniștită; totuși, sămbătă dimineața, când se trezi, Kennedy se plânse de oboseală și friguri. Timpul se schimbase; cerul, acoperit cu nori groși, părea că se pregătește de un nou potop. Ce ținut trist acest Zungomero, unde tot timpul anului ploua, afară doar de vreo cincisprezece zile, în luna ianuarie!

Curând, o ploaie violentă se abătu asupra călătorilor. Sub ei, drumurile, năpădite de „nulahi”, un fel de torente de scurtă durată, deveniseră impracticabile; dar chiar și fără asta erau greu de străbătut, din cauza tufișurilor spinoase și a lianelor uriașe.

Se simțea emanățiile puternice de hidrogen sulfurat, despre care vorbea căpitanul Burton.

— După spusele lui, grăi doctorul, și trebuie să mărturisesc că are dreptate, îți vine să crezi că în spatele fiecărui tufiș e ascuns un cadavru.

— Urâtă țară! adăugă Joe. Și, pe deasupra, se pare că domnul Kennedy nu se simte prea bine după noaptea petrecută aici.

— Într-adevăr, am febră destul de mare, glăsui vânătorul.

— Nu e de mirare, dragul meu Dick. Ne găsim într-una din cele mai nesănătoase regiuni ale Africii. Dar nu vom rămâne aci mult timp. La drum!

Datorită îndemânaticei manevre a lui Joe, ancora fu desprinsă și, cu ajutorul scării, el se întoarse înapoi în nacelă. Doctorul dilată mult gazul și *Victoria* își relua zborul, purtată de un vânt destul de puternic.

Jos abia se mai zăreau câteva colibe prin ceața rău mirositoare. Regiunea își schimbă înfățișarea.

În Africa se întâmplă adesea ca alături de ținuturi cu desăvârșire sănătoase să se găsească mici regiuni neprielnice vieții. Kennedy era rușinat că trupul său robust fusese doborât de febră.

— Totuși, nu e cazul să mă-mbolnăvesc, spuse, îvelindu-se cu pledul și culcându-se sub cort.

— Ai puțină răbdare, scumpul meu Dick! răspunse doctorul Fergusson. Te voi vindeca repede.

— Mă vei vindeca?! Pe legea mea, Samuel, dacă ai în farmacia ta vreun leac care să mă pună pe picioare, dă-mi-l să-l iau imediat. Îl voi înghiți cu ochii închiși.

— Am ceva mai bun decât asta, prietene Dick, și bineînteles că și-l voi da. E un leac care te va scăpa de friguri, fără să coste nimic.

— Și care e leacul?

— Foarte simplu. Mă voi urca deasupra norilor care ne îneacă, ieșind din această atmosferă otrăvitoare. Mai rabdă numai zece minute, până se dilată hidrogenul.

Nu trecuseră cele zece minute și călătorii noștri, urcând, depășiseră zona umedă.

— Așteaptă puțin, Dick, și vei simți influența aerului curat și a soarelui.

— Strașnic leac! spuse Joe.

— Leacul cel mai firesc.

— O, de asta nici nu mă îndoiesc!

— Îl trimitem pe Dick la aer, aşa cum se face de obicei în Europa. Dacă-aș fi în Martinica, l-aș trimite pe Pitons⁴⁶, ca să fie departe de frigurile galbene.

— Hei, dar balonul ăsta e un paradis! spuse Kennedy, care se și simtea mai bine.

— În orice caz, ne duce într-acolo! răspunse Joe cu seriozitate.

Norii, îngrămădiți în clipa aceea sub nacelă, aveau o înfățișare ciudată. Se rostogoleau unii peste alții și se amestecau într-o strălucire minunată, reflectând razele soarelui. *Victoria* ajunse la o înălțime de patru mii de picioare. Termometrul arăta o oarecare scădere de temperatură. Pământul nu se mai vedea. La vreo cincizeci de mile spre vest, muntele Rubeo își înălța piscul scânteietor. El forma hotarul țării Ugogo, la 36°20' longitudine.

Vântul sufla cu o viteză de douăzeci de mile pe oră, iar călătorii nu-l simțeau. Nu simțeau nicio zdruncinătură, n-aveau nici măcar senzația plutirii. Peste trei ore, prezicerea doctorului se împlini. Kennedy nu mai simțea niciun fel de febră și dejună cu multă poftă.

— Leacul ăsta e mai bun decât sulfatul de chinină, spuse el cu satisfacție.

— Hotărât, adăugă Joe, aci am să mă retrag la bătrânețe! Pe la ora zece dimineață, atmosfera se limpezi, și în nori se făcu o mare spărtură. Pământul apăru iar; *Victoria* coborî pe nesimțite. Doctorul căută un curent care să-l ducă mai spre nord-est, și-l întâlni la șase sute de picioare deasupra solului. Terenul devinea accidentat, chiar muntos.

Ținutul Zungomero, cu ultimii cocotieri care creșteau la această latitudine, se pierdu spre răsărit.

În curând se iviră piscurile unui munte, dominând înălțimile înconjurătoare. Alte câteva vârfuri se ridicau ici-colo. Trebuia multă grijă ca să nu te lovești de conurile acestea ascuțite, care se iveau pe neașteptate, parcă țâșnind din pământ.

— Sunt stânci în jurul nostru! strigă Kennedy, alarmat.

— Fii liniștit, Dick, nu le vom atinge.

— Original sistem de călătorie, în orice caz! replică Joe.

Într-adevăr, doctorul își conducea balonul cu o îndemânare uimitoare.

— Dacă am fi pornit pe jos, spuse el, ar fi trebuit să străbatem terenul acesta noroios, târându-ne printr-o mocirlă nesănătoasă. Din Zanzibar până aici, jumătate din vitele noastre de povară ar fi murit de oboselă. Am fi arătat ca niște fantome și am fi fost cuprinși de disperare. Am fi dus o luptă neîncetată cu călăuzele noastre și cu hamalii. Ziua am fi avut o căldură umedă, de nesuportat, copleșitoare! Noaptea, un frig adesea de neîndurat, pe lângă faptul că am fi fost expuși la întepăturile unor muște care pătrund prin pânza cea mai groasă și care te înnebunesc! Ca să nu mai vorbim de fiare și de populațiile sălbaticice!

— Părerea mea e să nu încercăm aşa ceva, replică Joe.

— Nu exagerez nimic, reluă doctorul Fergusson căci, dacă ascultă povestirile călătorilor care au avut îndrăzneala să se aventureze în aceste ținuturi, te podidesc lacrimile.

Pe la unsprezece depășiseră bazinul Imenge. Triburile, împrăștiate pe aceste coline, amenințau zadarnic *Victoria* cu armele lor. Ajunseră, în sfârșit, deasupra ultimelor zone accidentate, care precedau Rubeho; ele formează al treilea și cel mai înalt lanț, al munților Usagara.

Călătorii își dădeau perfect seama de conformația orografică⁴⁷ a țării. Aceste trei ramificații, dintre care Duthumi formează prima treaptă, sunt despărțite de câmpii întinse, longitudinale; coama munților se compune din conuri rotunjite, spațiul dintre ele fiind presărat cu stânci neregulate și cu tot felul de roci. Povârnișul cel mai abrupt al munților se găsește în fața coastei Zanzibarului; în schimb, pantele occidentale nu sunt decât niște platouri înclinate. Depresiunile de teren sunt acoperite cu un pământ negru și roditor, cu o vegetație abundantă. Diferite cursuri de apă se îndreaptă spre așezări și se varsă în Kingani, în mijlocul unor pâlcuri uriașe de sicomori, tamarini, arbori pe care cresc tigve și palmieri.

— Atenție! spuse doctorul Fergusson. Ne apropiem de Rubeho, al cărui nume înseamnă în limba localnicilor „Țara Vânturilor”. Am face bine ca linia de intersecție a acestor munți s-o trecem la o anumită înălțime. Dacă harta mea este exactă, apoi va trebui să ne ridicăm la mai mult de cinci mii de picioare.

— Vom avea de multe ori prilejul să atingem aceste mari înălțimi?

— Rareori munții Africii par să aibă o înălțime destul de mică în comparație cu piscurile Europei și ale Asiei. În orice caz, *Victoria* va trece peste ei fără să se poticnească.

În scurt timp, hidrogenul se dilată sub acțiunea căldurii și balonul începu să urce simțitor. De altfel, dilatarea hidrogenului nu prezenta nimic periculos și, până acum, enorma capacitate a aerostatului nu fusese folosită decât pe trei sferturi. Barometrul arăta o înălțime de șase mii de picioare.

— Vom merge oare mult timp astfel? întrebă Joe.

— Atmosfera din jurul Pământului are o înălțime de șase mii de stâncjeni⁴⁸, răspunse doctorul. Cu un balon te-ai putea ridica foarte sus, ceea ce au făcut domnii Brioschi și Gay-Lussac. Dar din cauza presiunii atmosferice scăzute i-a podidit sângele pe gură și pe urechi. Le lipsea și aerul necesar respirației. Acum câțiva ani doi francezi îndrăzneții, domnii Barral și Bixio, se aventurără și ei în regiunile înalte, dar balonul a plesnit.

— Și au căzut? întrebă repede Kennedy.

— Fără îndoială, dar aşa cum se cuvine să cadă niște savanți, adică fără să fi pățit ceva.

— Ei bine, domnilor, spuse Joe, sunteți liberi să încercați dumneavoastră cădere. Cât despre mine, care nu sunt decât un ignorant, prefer să rămân într-o regiune potrivită, nici prea sus, nici prea jos. Nu trebuie să fim prea ambițioși.

La șase mii de picioare, densitatea aerului se micșorează simțitor: sunetul se transmitea cu greutate și vocea se auzea mai slab. Nu mai puteai vedea deslușit detaliile peisajului. Privirea nu mai percepea decât întinderi destul de neprecise.

Oamenii, animalele deveniseră cu totul invizibile; șoselele erau niște fire de ață în zigzag, lacurile niște iazuri.

Doctorul și tovarășii săi se simțeau într-o stare anormală. Un curent de o extremă repeziciune îi ducea pe deasupra unor munți sterpi, pe ale căror

vârfuri se vedeau, spre marea uimire a călătorilor, imense întinderi de zăpadă. Înfățișarea acestor munți răscoliți dovedea frământarea apelor din primele zile ale lumii.

Soarele strălucea la zenit și razele sale cădeau vertical pe crestele pustii. Doctorul întocmi un plan exact al acestor munți care sunt formați din patru culmi bine definite, aproape în linie dreaptă, și dintre care cea mai dinspre nord este cea mai întinsă.

În curând *Victoria* coborî pe cealaltă parte a muntelui Rubeho, de-a lungul unei coaste împădurite și presărate cu pomi de un verde foarte închis. Apoi văzură creste și râpe, răspândite într-un soi de pustiu, care precedă ținutul Ugogo. Mai departe se întindeau câmpii galbene, dogoritoare, presărate ici și colo de plante caracteristice zonelor sărăturoase și de tufișuri spinoase.

Câteva desisuri, care se transformau mai încolo în păduri, înfrumusețau orizontul. Doctorul se apropie de sol, ancorele fură aruncate și una din ele se agăță de ramurile unui sicomor uriaș.

Coborând repede, Joe începeră ancora cu băgare de seamă. Doctorul lăsa arzătorul aprins, ca să păstreze o oarecare forță de ascensiune, care să mențină aerostatul în aer. Vântul se liniștise deodată.

— Acum, spuse Fergusson, ia două puști, prietene Dick, una pentru tine și alta pentru Joe, și încercați să aduceți câteva ciozvărte de antilopă pentru masa de seară.

— La vânătoare! strigă Kennedy.

Trecu peste marginea nacelei și coborî. Joe sări din creangă în creangă și-l aşteptă jos, întinzându-i brațele.

Balonul fu usurat de greutatea celor doi tovarăși, așa încât doctorul putu să stingă de tot arzătorul.

— Să nu zburați de aici, domnule! strigă Joe.

— Fii liniștit, băiete, sunt bine ancorat. Îmi voi pune în ordine notele luate pe drum. Vânătoare bună și fiți prudenți! De altfel, de la postul meu voi observa ținutul, și la cel mai mic lucru suspect voi trage un foc de carabină. Aceasta va fi semnalul de adunare.

— Am înțeles, răsunse vânătorul.

Capitolul XIV

Pădurea de arbori care dau gumă. Antilopa albastră. Semnalul de adunare. Un asalt neașteptat. Kanyeme. O noapte sub cerul liber. Mabunguru. Jihue-La-Mkoa. Provizie de apă. Sosirea la Kazeh.

Ținutul sterp, uscat, cu un pământ argilos, crăpat de căldură, părea pustiu. Ici și colo se zăreau câteva urme de caravane, de oseminte omenești înălbite, pe jumătate măcinate și îngropate în praful lor. După o oră și jumătate de mers, Dick și Joe pătrunseră într-o pădure de arbori care dau gumă. Înaintau cu ochii la pândă și cu degetul pe trăgaciul armei. Nu știau la ce se pot aștepta. Fără să fie un mare pușcaș, Joe mânuia cu îndemânare o armă de foc.

— Ce bine e să mergi pe jos, domnule Dick, și totuși, locul asta nu-i prea prietic, spuse el, lovind bucățile de cuarț cu care era presărat terenul.

Kennedy îi făcu semn să tacă și să se opreasă. Trebuia să știi cum să înlăciești lipsa câinilor și, oricât de sprinten ar fi fost Joe, nu putea înlăciu totuși nasul unui ogar.

În albia unui torrent, unde mai rămăseseră câteva băltoace, se adăpa o turmă de vreo zece antilope. Grațioasele animale, presimțind un pericol, păreau neliniștite; după fiecare înghițitură își ridicau cu vioiciune capul gingeș, adulmecând aerul cu nările lor delicate, în direcția vânătorilor.

În timp ce Joe stătea nemîscat, Kennedy ocoli câteva desăruri, puse pușca la ochi și trase. Turma dispără într-o clipă; numai o antilopă, lovită în umăr, se prăbuși. Kennedy se aruncă asupra prăzii.

Era un blawe-bock, un animal minunat, de un albastru palid ce dădea în cenușiu, cu pântecele și partea dinăuntru a picioarelor albe ca zăpada.

— Bun vânăt! strigă vânătorul. E o specie foarte rară de antilopă și sper să-i pot tăbăci pielea în aşa fel ca să se păstreze bine.

— Ce vă trece prin gând, domnule Dick?

— Chiar aşa! Privește ce păr splendid are!

— Dar doctorul Fergusson nu va îngădui niciodată o asemenea supraîncărcătură.

— Ai dreptate, Joe! Este, totuși, regretabil să părăsești un animal atât de frumos!

— N-o să-l părăsim cu totul, domnule Dick. Vom scoate din el toate foloasele nutritive pe care le poate da și, dacă-mi îngăduiți, mă voi achita de treaba asta tot aşa de bine ca și președintele onorabilei corporații a măcelarilor Londrei.

— Cum dorești, prietene. Știi, totuși, că, în calitate de vânător, mă pricep și eu tot atât de bine să jupoi un vânat pe cât mă pricep să-l ucid.

— Sunt sigur de asta, domnule Dick, aşa că nu vă sfiiți să faceți o vatră din trei pietre aşezate una peste alta; lemne uscate avem destule și în câteva minute voi ști să întrebuițez cărbunii dumneavoastră.

— Numaidecât, glăsui Kennedy.

Improvizară vatra și peste câteva secunde focul pâlpâia.

Joe scoase din trupul antilopei vreo douăsprezece costițe și mușchii cei mai fragezi, care se transformară curând în fripturi la grătar, foarte gustoase.

— Au să-i facă plăcere prietenului Samuel, spuse vânătorul.

R 105

GRS
ILLUSTRATION
H. D. IRVING

- Știți la ce mă gândesc, domnule Dick?
- Desigur că la fcriptura ta.
- Câtuși de puțin. Mă gândesc la mutra pe care am face-o dacă n-am mai găsi aerostatul.
- Ce idee! Crezi că doctorul ne va părăsi?
- Nu, dar dacă i s-a desprins ancora?
- Cu neputință! De altfel, lui Samuel i-ar fi ușor să coboare din nou balonul; îl manevrează cu multă siguranță.
- Dar dacă-l ia vântul și nu se mai poate întoarce aici, la noi?
- Haide, Joe, destul cu presupunerile tale; nu sunt deloc plăcute!
- Ah, domnule Dick, tot ce se întâmplă pe lumea asta este firesc și se poate întâmpla orice; aşa că trebuie să prevedem totul...

În clipa aceea răsună un foc de pușcă.

- Hei! făcu Joe.
- E carabina mea! îi cunosc detunătura!
- E semnalul!
- Ne amenință ceva!
- Poate pe el! replică Joe.

Vânătorii strânseră în grabă fcriptura și porniră înapoi, călăuzindu-se după urmele pe care le lăsase Kennedy. Desimea frunzișului îi împiedica să zărească aerostatul, de care însă nu puteau fi departe.

În clipa aceea răsună încă un foc de pușcă.

- Trebuie să ne grăbim! spuse Joe.
- Hei, altă detunătură!
- Îmi face impresia unui atac.
- Hai mai repede!

Și porniră, alergând din răsputeri. Când ajunseră la marginea pădurii, în prima clipă văzură *Victoria* la locul ei, cam la două mile de acolo, și pe doctor în nacelă.

- Dar ce s-a întâmplat? întrebă Kennedy.
- Dumnezeule mare! strigă Joe, a cărui ageră vedere ne este cunoscută.
- Uite, colo, o ceată de negri împresoară balonul, într-adevăr, vreo treizeci de își se îmbulzeau gesticulând, urlând, sărind împrejurul sicomorului. Câțiva, cățărați în copac, ajunseseră până la ramurile cele mai înalte. Pericolul părea de neînlăturat.

— Stăpânul meu e pierdut! strigă Joe.

— Haide, Joe, păstrează-ți săngele rece și ochește bine!

— Viața a patru din năvălitori e în mâinile noastre. Înainte!

Străbătuseră o milă în fugă, când din nacelă se auzi un nou foc de pușcă. Glonțul nimeri o făptură care se cățărase pe funia ancorei. Un corp fără viață căzu din creangă în creangă și rămase atârnat la vreo douăzeci de picioare deasupra pământului, cu brațele și cu picioarele bălbănuindu-se în aer.

— Ia te uită! făcu Joe, oprindu-se. Cu ce se mai ține dihania asta de copac?!

— Ce ne privește? răspunse Kennedy. Hai să fugim mai repede.

— Domnule Kennedy, strigă Joe izbucnind în râs, e o maimuță! Nu sunt decât maimuțe.

— Mai bine maimuțe decât oameni, spuse Kennedy repezindu-se în mijlocul cetei care urla.

Era într-adevăr o colonie de cinocefali⁴⁹, destul de periculoși, sălbatici și violenti, îngrozitori la vedere, cu botul lor de câine.

Totuși, după câteva focuri de armă, hoarda o luă la fugă, schimonosindu-se și lăsând în urmă câteva victime.

Într-o clipă, Kennedy se agăță de scară; Joe se cățără pe sicomor și desfăcu anora. Nacula coborî până la el, îngăduindu-i să se urce în ea fără greutate. După câteva minute, *Victoria* se ridica în aer și se îndrepta spre est, dusă de un vânt potrivit.

— Strașnic asalt! spuse Joe.

— Te credeam împresurat de indigeni!

— Din fericire, nu erau decât niște maimuțe, răspunse doctorul. Dar, oricum, atacul acesta ar fi putut avea cele mai grave urmări. Dacă s-ar fi desprins ancora sub scuturăturile lor repetate, cine știe unde m-ar fi dus vântul!

— Ce vă spuneam eu, domnule Kennedy?

— Ai avut dreptate, Joe, dar, cu toate că aveai dreptate în clipa aceea tu pregăteai friptura de antilopă, la a cărei vedere îmi lăsa gura apă.

— Cred și eu, răspunse doctorul, carne de antilopă e delicioasă.

— Puteți să gustați, domnule, masa e servită.

— Pe legea mea, spuse vânătorul, friptura asta are o aromă care nu-i deloc de disprețuit.

— Exact! Am să mă hrănesc cu antilopă până la sfârșitul zilelor mele, răspunse Joe cu gura plină; și am s-o însotesc cu un pahar de grog, ca să meargă mai ușor.

Joe pregăti băutura care fu sorbită cu evlavie.

— Până aci totul a mers destul de bine, spuse el.

— Ba foarte bine! ripostă Kennedy.

— Spuneți, domnule Dick, regretați că ne-ați însotit?

— Aș fi vrut să-l văd pe cel care m-ar fi împiedicat s-o fac! răspunse vânătorul cu o expresie hotărâtă.

Acestea se petreceau cam pe la ora patru după-amiază. *Victoria* întâlni un curent mult mai rapid; balonul se înălță ușor și, în curând, coloana barometrică indică o înălțime de o mie cinci sute de picioare deasupra nivelului mării.

Ca să-l mențină aşa, doctorul fu obligat să dea hidrogenului o puternică stare de dilatare; arzătorul funcționa fără încetare.

Pe la ora șapte, *Victoria* plutea deasupra bazinului Kanyeme. Doctorul recunoșcu de îndată vastul ținut desfelenit, întins pe o suprafață de zece mile, cu satele sale pierdute în mijlocul baobabilor și al arborilor ce dau fructe numite „papaia”. Aici se află reședința unuia dintre sultanii țării Ugogo, a cărei civilizație este mai puțin înapoiată, unde omul își vinde mai rar un membru al familiei. Dar oamenii și animalele trăiesc laolaltă, în colibe rotunde, construite fără lemn și care seamănă cu niște clăi de fân.

După Kanyeme, terenul deveni sterp și pietros; dar după o oră, la o oarecare distanță de Mdaburu, într-o depresiune roditoare, vegetația deveni din nou abundantă. Vântul se potoli, ziua era pe sfârșite și atmosfera părea adormită. Doctorul căută zadarnic la diferite înălțimi un curent prielnic.

Văzând calmul naturii, se hotărî să petreacă noaptea în aer și, pentru mai multă siguranță, se ridică la vreo mie de picioare înălțime. Noaptea se lăsă tăcută și minunat înstelată.

Dick și Joe se întinseră în culcușul lor liniștit și adormiră adânc, în timp ce doctorul veghea. La miezul nopții îl înlocui scoțianul.

— Dacă intervene cel mai mic incident, să mă trezești, îi spuse Fergusson. Și mai ales nu pierde din ochi barometrul. Pentru noi, el este busola!

Noaptea fu rece; temperatura scăzuse cu 27° în comparație cu cea din timpul zilei. Odată cu întunericul începu și concertul nocturn al animalelor, pe care setea și foamea le scoteau din vizuinele lor; răsună orăcăitul ca de

soprană al broaștelor, însotit de schelălăitul șacalilor, în timp ce basul impunător al leilor susținea acordurile acestei orestre vii.

Dimineața când își relua postul, doctorul consultă busola și-și dădu seama că vântul își schimbase direcția în timpul nopții. În aproximativ două ore, *Victoria* se abătuse cu treizeci de mile spre nord-est. Trecu pe deasupra regiunii Mabunguru, ținut pietros, presărat cu blocuri lucitoare de sienit și plin de stânci prăvălite pretutindeni. Mase conice, asemănătoare stâncilor din Karnak, acopereau întinderea, ca niște monumente druidice; ici și colo se vedea înălbite numeroase schelete de bivoli și elefanți; arbori erau puțini, excepție făcând partea de est, unde se găseau păduri întinse, la adăpostul căror se vedeau câteva sate.

Pe la ora șapte apărău, ca o uriașă carapace, o stâncă rotundă cu un diametru de aproape două mile.

— Suntem pe drumul cel bun, spuse doctorul Fergusson. Iată Jihue-la-Mkoa, unde ne vom opri puțin. Voi reînnoi provizia de apă necesară arzătorului; să încercăm să ne agățăm de ceva.

— Nu prea sunt arbori, răspunse vânătorul.

— Totuși să încercăm. Joe, aruncă ancorele!

Pierzându-și puțin câte puțin din forța sa de ascensiune, balonul se apropie de pământ. Ancorele căzură; una din ele se întepeni într-o crăpătură de stâncă și *Victoria* rămase nemîscată.

Nu trebuie să ne închipuim că doctorul ar fi putut stinge cu totul arzătorul în timpul acestor popasuri. Echilibrul balonului fusese calculat la nivelul mării; or, ținutul se ridica tot mai mult, atingând o înălțime de șase până la șapte sute de picioare. Tendința balonului aici era să coboare chiar mai jos de sol, aşa că trebuia susținut printr-o anumită dilatare a gazului. Numai în cazul în care, lipsind vântul, doctorul ar fi lăsat nacela pe pământ, aerostatul, ușurat de greutatea ei considerabilă, s-ar fi susținut în aer, fără ajutorul arzătorului.

Hărțile indicau bălti immense pe povârnișul de apus al masivului Jihue-la-Mkoa. Joe porni într-acolo, singur, cu un butoiș cam de zece galioane; găsi fără greutate locul indicat, nu departe de un sat pustiu, își luă provizia de apă și se întoarse în mai puțin de trei sferturi de oră. Nu văzuse nimic neobișnuit, afară doar de niște uriașe capcane pentru elefanți; ba chiar fusese cât p-aci să cadă într-una din ele, în care zacea un schelet pe jumătate măcinat.

Din această excursie aduse un fel de moșmoane, pe care maimuțele le mâncau cu lăcomie. Doctorul recunoscu fructul arborelui „Mbambu”, foarte abundant pe partea apuseană a masivului Jihue-la-Mkoa.

Fergusson îl aşteptase pe Joe cu oarecare nerăbdare, deoarece un popas oricât de scurt, pe acest pământ neospitalier, îi inspira totdeauna teamă. Apa fu înlocuită fără greutate, deoarece nacela coborâse până aproape de pământ. Apoi Joe smulse ancora și se urcă sprinten alături de stăpânul său. Acesta ațâță numai decât flacăra și *Victoria* se înălță din nou în văzduh.

Se găseau la vreo sută de mile de Kazeh, importantă așezare din interiorul Africii, la care, mulțumită unui curent de sud-est, puteau nădăjdui să ajungă în timpul zilei. Mergeau cu o viteză de paisprezece mile pe oră. La această viteză, dirijarea aerostatului devinea destul de grea; nu se puteau urca prea sus, fără să dilate foarte mult gazul, deoarece însăși înălțimea mijlocie a ținutului era de trei mii de picioare. Or, pe cât era posibil, doctorul prefera să nu forțeze dilatarea. Așa că urmară cu multă îndemânare șerpuirile unui defileu destul de anevoios și trecuă prin apropierea satelor Themvo și Tura-Wels. Aceasta din urmă face parte din Unyamwezy, ținut minunat, în care arborii ating cele mai mari dimensiuni; dintre toți, cactușii sunt cei mai înalți.

În jurul orei două, pe o vreme minunată și sub un soare arzător, care făcea să dispară cel mai neînsemnat curent de aer, *Victoria* plutea deasupra orașului Kazeh, situat la o depărtare de trei sute cincizeci de mile de coastă.

— Am plecat din Zanzibar la ora nouă dimineață, spuse doctorul Fergusson consultându-și notele, și după două zile de călătorie am străbătut aproape cinci sute de mile geografice. Căpitanilor Burton și Speke le-au trebuit patru luni și jumătate ca să facă același drum!

Capitolul XV

Kazeh. Târgul gălăgios. Apariția balonului Victoria. Waganga. Fiii lunei. Plimbarea doctorului. Populația. Tembe regal. Nevestele sultanului. O beție regală. Joe adorat. Cum se dansează în lună. Întoarcerea. Două luni pe firmament. Nestatornicia măreștilor divine.

Kazeh, punct important din Africa centrală, nu este totuși un oraș. La drept vorbind, în regiune nu există orașe. Kazeh nu este decât o așezare omenească, ascunsă în șase râpe immense. Sunt închise acolo căsuțe sărăcăcioase, colibe de sclavi, cu câte o curticică și o grădiniță cultivată cu

grijă; ceapa, cartofii, vinetele, dovlecii și ciupercile, cu un gust neîntrecut, cresc acolo de minune.

Unyamwezy este Țara Lunii prin excelență, parcul roditor și splendid al Africii. În centru se găsește districtul Unyanembe, un ținut minunat, unde trăiesc în trândăvie câteva familii de oameni. Aceștia au făcut multă vreme negoț cu gumă, fildeș, stambă și sclavi în interiorul Africii și în Arabia. Caravanele lor au străbătut regiunile ecuatoriale; ele pornesc și acum în căutarea obiectelor de lux și de plăcere pentru negustorii îmbogățiți, care duc în ținutul acesta fermecător, între femei și servitori, cea mai orizontală și mai puțin agitată existență, stând mai tot timpul întinși, râzând, fumând sau dormind.

În jurul acestor râpe se găsesc numeroase căsuțe sărăcăcioase de indigeni, apoi întinderi vaste, unde se țin târgurile, câmpii de cânepă și ciumăfaie, pomi frumoși și umbrare răcoroase. Acesta-i Kazehul.

Aci e locul de întâlnire al caravanelor: cele din miazați, cu sclavii și încărcătura lor de fildeș; cele din apus aducând pentru triburile din regiunea Marilor Lacuri bumbac și obiecte de sticlă.

În aceste târguri domnește o permanentă agitație, un zgomot infernal, pe care-l fac strigătele hamalilor metiși, sunetul tobelor și al trâmbițelor, nechezatul catârilor, zbieretele măgarilor, cântecul femeilor, tipetele copiilor și loviturile bastonului din lemn de palmier ale jemadarului⁵⁰, bătând măsura acestei simfonii pastorale. Aci se expun în dezordine – și se poate spune, într-odezordine fermecătoare – stofe bătătoare la ochi, mărgele, colții de rinocer, dinți de rechin, miere, tutun și bumbac. Aci se practică negoțurile cele mai ciudate, unde fiecare obiect nu are decât valoarea dorinței pe care o trezește.

Dar iată că agitația, mișcarea, zgomotul încetară deodată. *Victoria* tocmai apăruse în înălțimi, plutea maiestuos și cobora, încetul cu încetul, pe o linie verticală.

Bărbați, femei, copii, sclavi, negustori arabi și negri, toți dispărură strecurându-se în „tembe” și colibe.

— Dragul meu Samuel, spuse Kennedy, dacă vom produce asemenea efect, apoi ne va fi greu să stabilim relații comerciale cu oamenii aceștia.

— S-ar putea face totuși, spuse Joe, o operație comercială foarte simplă și anume: să coborâm încet și să luăm mărfurile cele mai prețioase, fără să ne

pese de negustori; ne-am îmbogăți!

— Bine, bine! replică doctorul. Acestor indigeni li s-a făcut frică în primul moment, dar nu vor întârzia să se întoarcă, fie din superstiție, fie din curiozitate.

— Credetă?

— Vom vedea numai decât. Dar e prudent să nu ne apropiem prea mult. *Victoria* nu este un balon blindat, aşa că nu se poate apăra nici împotriva unui glonț, nici a unei săgeți.

— Crezi, deci, dragul meu Samuel, că ai să intri în tratative cu africanii?

— Dacă e cu putință, de ce nu? răspunse doctorul. Trebuie să se găsească în Kazeh negustori arabi mai instruiți, mai puțin sălbatici. Mi-amintesc că domnii Burton și Speke n-au avut decât cuvinte de laudă pentru ospitalitatea locuitorilor orașului. Așa că putem încerca.

Apropiindu-se pe nesimțite de pământ, *Victoria* își prinse una din ancore de vârful unui copac din apropierea locului unde se ținea târgul.

În clipa aceea, toată populația scoase cu băgare de seamă capul din vizuini. Câțiva „waganga”, care puteau fi recunoscuți după insignele lor făcute din scoici conice, înaintară cu îndrăzneală. Erau vrăjitorii locului. Purtau la cingătoare tigve mici, negre, unse cu grăsime, și alte diferite obiecte de magie, de o murdărie, de altfel, foarte impunătoare.

Încetul cu încetul, populația se strânse pe lângă ei; femeile și copiii îi înconjurără. Toboșarii se întreceau unii pe alții, scoțând din tobele lor zgomote asurzitoare. Mulțimea prinse să-și plesnească palmele una de alta, întinzându-le apoi spre cer.

— E felul lor de a se ruga, spuse doctorul Fergusson. Dacă nu mă-nșel, suntem sortiți să jucăm un rol mare.

— Atunci, domnule, jucați-l!

— Chiar tu, vrednicul meu Joe, ai să devii, poate, un zeu.

— Ei, domnule, asta nu mă neliniștește deloc! Si apoi, tămâia nu-mi displace.

În clipa aceea, unul dintre vrăjitori, un „mayanga”, făcu un gest și vuietul se stinse lăsând loc unei tăceri adânci. Vrăjitorul le spuse călătorilor câteva cuvinte, dar într-o limbă necunoscută. Neînțelegându-le, doctorul Fergusson rosti la întâmplare ceva în arabă, și îndată i se răspunse în aceeași limbă. Oratorul ținu o cuvântare lungă, plăcătoare, foarte înflorită și foarte ascultată. Curând, doctorul își dădu seama că *Victoria* era luată pur și

simplu drept Luna în persoană, care binevoise să se apropie de oraș, cu cei trei fii ai săi, cinsti ce n-avea să fie niciodată uitată de locuitorii acestui Pământ pe care-l îndrăgește Soarele.

Doctorul răspunse cu mare demnitate că Luna își făcea la fiecare o mie de ani călătoria ei prin toate colțurile Pământului, deoarece simțea nevoia a se arăta mai de aproape celor ce-o adorau, aşa încât îi rugă să nu se simtă stingheriți, ci să se folosească de divina ei prezență, pentru a-i aduce la cunoștință nevoile și dorințele lor.

Vrăjitorul răspunse, la rândul său, că sultanul „mwani”, bolnav de câțiva ani, avea nevoie de ajutorul Cerului și-i invită pe oamenii Lunii să meargă la el.

Doctorul transmisse invitația tovarășilor săi.

— Și ai de gând să te duci? întrebă vânătorul.

— Fără îndoială. Oamenii aceștia mi se par binevoitori. Atmosfera e calmă; vântul nici măcar nu adie! N'avem de ce ne teme pentru *Victoria*.

— Dar ce-ai să faci?

— Fii liniștit, dragul meu Dick! O voi scoate la capăt folosind puținele mele cunoștințe medicale! Apoi, adresându-se mulțimii: Lunii fiindu-i milă de suveranul scump al filor Unyamwezy, ne-a însărcinat să-l vindecăm. Să se pregătească pentru a ne primi. Zgomotele, cântecele, demonstrațiile se dublară și întregul furnicar de capete negre se puse din nou în mișcare.

— Acum, prieteni, spuse doctorul Fergusson, trebuie să prevedem totul. S-ar putea ca, la un moment dat, să fim obligați să o ștergem la iuțeală, aşa că Dick va rămâne în nacelă, pentru a se menține, cu ajutorul arzătorului, o suficientă forță de ascensiune. Ancora este înfiptă bine; n'avem de ce ne teme. Eu voi coborî pe pământ. Joe mă va însotî; numai că va rămâne la picioarele scării.

— Cum, ai să te duci singur? întrebă Kennedy.

— Domnule Samuel, strigă Joe, nu vreți să vă urmez până la capăt?

— Nu, voi merge singur. Acești oameni de treabă își închipuie că marea lor zeită, Luna, a venit să le facă o vizită, aşa că sunt protejat de superstiție; n-aveți nicio teamă și rămâne fiecare la postul pe care vi l-am hotărât.

— Dacă tu o dorești... răspunse vânătorul.

— Ai grija de dilatarea gazului.

— Am înțeles.

Strigătele indigenilor se întețiră. Cereau cu energie intervenția cerească.

— Uite! Uite! spuse Joe. Mi se par cam poruncitori cu buna lor Lună și cu fiii ei divini...

Doctorul, luându-și cu el farmacia, coborî pe pământ, precedat de Joe.

Acesta, grav și demn, cum se cuvenea, se așeză la capătul scării, cu picioarele încrucișate, după obiceiul arab, și o parte din mulțime îl încercui cu respect.

În acest timp, doctorul Fergusson, condus în sunetul instrumentelor, escortat de dansuri religioase, înainta încet spre „tembe”-ul regal, așezat destul de departe de oraș. Era aproape ora trei și soarele împrăștia raze fierbinți. Nu putea să strălucească mai puțin într-o asemenea împrejurare.

Doctorul păsea demn; „waganga” îl înconjurau și țineau în frâu mulțimea. În curând le ieși înainte fiul natural al sultanului, un Tânăr destul de bine făcut, care, potrivit obiceiului țării, era singurul moștenitor al bogățiilor tatălui său, înălțurând astfel pe copiii legitimi. El se prosternă în fața fiului Lunii. Acesta îl ridică binevoitor.

Peste trei sferturi de oră, procesiunea entuziastă, trecând pe cărări umbroase și prin măreția vegetației tropicale, ajunse la palatul sultanului, un fel de clădire pătrată, numită «*ititenya*», așezată pe povârnișul unei coline. În afară, casa avea un fel de pridvor, cu acoperișul de coceni sprijinit pe niște stâlpi de lemn, care aveau pretenția de a fi sculptați. Zidurile erau împodobite cu linii lungi de argilă roșcată, care încercau să reproducă figuri de oameni și de șerpi. Acoperișul casei nu se sprijinea chiar pe ziduri, aşa că aerul putea pătrunde înăuntru în voie. De altminteri, ferestre nu existau, ci numai o deschizătură care ar fi vrut să se numească ușă.

Doctorul Fergusson fu primit cu mari onoruri de către gazdă și de favoriți, oameni frumoși, puternici, sănătoși. Părul lor, despărțit într-un mare număr de codițe, le cădea pe umeri. Tatuate negre și albastre le brâzdaau obrajii de la tâmpale până la gură. Urechile lor lăbărțate suportau niște discuri de lemn și niște plăci făcute din copal⁵¹. Erau îmbrăcați cu o pânză pictată în culori foarte vii. Soldații erau înarmați cu sulițe, arcuri, săgeți otrăvite, săbii scurte cu un singur tăiș, cu „sime”, paloșe lungi cu dinți ca de ferăstrău, și cu mici toporiște.

Doctorul pătrunse în palat. În ciuda bolii sultanului, tăărboiul, care era îngrozitor, deveni și mai mare. Oaspetele observă deasupra ușii niște cozi de iepure și niște coame de zebră, atârnate în chip de talisman. Fu primit de

ceata nevestelor maiestății sale, în acordurile armonioase ale „upatu”-ului, un fel de țimbal făcut din fundul unei oale de aramă, și în bubuitul „hilindo”-ului, o tobă înaltă de vreo cinci picioare, scobită dintr-un trunchi de arbore, în care doi oameni loveau din răsputeri.

Cele mai multe dintre femei păreau foarte frumoase și râdeau, punând tabac și „thang” în pipe mari, negre; păreau bine făcute sub rochiile lor lungi, purtate cu grație, peste care erau încinse cu un fel de fustițe scurte din fibre de palmier.

Șase dintre ele manifestau aceeași veselie, cu toate că stăteau deoparte, fiind destinate unui chin groaznic. La moartea sultanului urmau să fie îngropate de vii alături de el, ca să-l distreze în singurătatea veșniciei.

După ce cuprinse dintr-o privire întregul tablou, doctorul Fergusson se apropie de patul de lemn al suveranului. Văzu acolo un bărbat de vreo patruzeci de ani, abrutizat cu desăvârșire de orgii de tot felul și pentru care nu se mai putea face nimic. Boala, care se prelungea de ani de zile, nu era decât o beție permanentă. Bețivul regal își pierduse aproape cunoștința și tot amoniacul din lume nu l-ar mai fi putut pune pe picioare.

În timpul acestei vizite solemne, favoriții și femeile stăteau aplecați, cu genunchii îndoiați.

Cu ajutorul câtorva picături dintr-un întăritor violent, doctorul însuflăți o clipă trupul abrutizat: sultanul făcu o mișcare, după ce de câteva ceasuri nu mai dăduse niciun semn de viață. Mulțimea începu să manifesteze în cinstea doctorului, dar acesta, plăcăt, împinse în lături pe admiratorii săi și ieși din palat, îndreptându-se spre *Victoria*. Era ora seara.

Joe aștepta între timp, liniștit, la capătul de jos al scării, pe când mulțimea îi aducea cele mai felurite și impresionante omagii. El le primea ca un adevărat fiu al Lunii. Pentru un zeu, avea aerul unui om destul de cumsecade, modest, prietenos chiar cu tinerele africane care nu se mai săturau contemplându-l. De altfel, Joe le ținea discursuri binevoitoare.

— Adorați-mă, domnișoarelor, adorați-mă, le spunea el. Deși fiu de zeiță, sunt un drac de treabă!

I se aduseră darurile menite să îmbuneze divinitățile și pe care indigenii le depuneau de obicei în niște colibe numite „mzimu”, venerate de toți: spice de orz și o băutură numită „pombe”. Joe se crezu obligat să guste din acest soi de bere tare, dar cerul gurii sale, deși obișnuit cu gin și whisky, nu-i putu suporta tăria. Se strâmbă îngrozitor, ceea ce mulțimea luă drept un surâs

binevoitor. Fetele cântară în cor o melodie tărăganată și executară un dans grav în jurul lui.

— Ah, dansați! spuse el. N-am să mă las mai prejos decât voi! Vă voi arăta și eu un dans din țara mea.

Și începu un dans repede și vesel, mișcând din picioare, din genunchi, din mâini, făcând strâmbături ciudate, în chipuri de necrezut, dând astfel oamenilor o curioasă imagine a felului cum dansează zeii în Lună. Africanii începură deodată să-i imite gesturile și săriturile. Nu pierdeau nicio mișcare, nu uitau nicio atitudine; luase naștere o harababură și o agitație care nu se pot exprima prin cuvinte.

În toiul veseliei, Joe îl zări pe doctor. Acesta se întorcea în mare grabă, încunjurat de mulțimea care urla și mergea alătura. Vrăjitorii și șefii păreau foarte înfierbântați: îl încunjurau amenințători.

Ciudată schimbare! Ce se întâmplase? Sucombăse cumva sultanul în mâinile neîndemânatice ale medicului ceresc?

De la postul său, Kennedy văzu primejdia, fără să-i înțeleagă cauza. Balonul, împins puternic de dilatația gazului, trăgea de frânghia care-l ținea, nerăbdător să se ridice în aer.

Doctorul ajunse la picioarele scării. O teamă superstițioasă mai reținea încă mulțimea și o împiedica să se dedea la violențe împotriva persoanei lui. Urcă repede treptele și Joe îl urmă sprinten.

— Nu-i nicio clipă de pierdut, îi spuse Fergusson. Nu încerca să desprinzi ancora! Voi tăia funia! Urmează-mă!

— Dar ce s-a întâmplat? întrebă Joe, urcându-se în nacelă.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Kennedy, ținând în mâna carabina.

— Priviți! răspunse doctorul, arătând spre orizont.

— Ei bine? întrebă vânătorul.

— Ei bine, uite luna!

Într-adevăr, luna se înălța roșie și splendidă ca un glob de foc pe un cer albastru. Ea era, desigur. Ea și *Victoria*. Ori existau două luni, ori străinii se dovedeau a fi niște înselători, niște zei mincinoși. Acestea erau gândurile firești ale mulțimii. De aci și schimbarea în purtarea ei.

Joe nu-și putu stăpâni un hohot de râs.

Populația din Kazeh, înțelegând că-i scapă prada, scotea urlete prelungi. Țintiră balonul cu arcuri și flinte.

Dar unul dintre vrăjitori făcu un semn și armele se aplecară. Vrăjitorul se cățără în copac, cu intenția de a apuca funia ancorei și a trage aparatul pe pământ.

Joe se repezi cu o toporișca în mâna.

— Să tai? întrebă el.

— Așteaptă, răspunse doctorul.

— Dar negrul ăsta?...

— Poate că ne vom salva ancora și țin s-o salvez. De tăiat vom putea s-o tăiem în orice moment.

Vrăjitorul, ajuns în copac, rupse crengile și izbuti să desprindă ancora. Dar, trasă cu putere de aerostat, aceasta îl prinse de picioare. Vrăjitorul porni spre împărățiile atmosferice, călare pe ancoră, ca pe un cal înaripat. Multimea rămase încremenită văzând că unul dintre „waganga” se înălța la cer.

— Ura! strigă Joe, în timp ce *Victoria* urca repede datorită forței de ascensiune ce-o mâna.

— Se ține bine, spuse Kennedy. Un mic voiaj nu-i face rău.

— O să-l dăm deodată peste cap? întrebă Joe. Doctorul glăsui:

— Ar fi o rușine! îl vom așeza ușurel pe pământ și cred că, după o asemenea aventură, puterea lui de magician va crește neobișnuit în ochii contemporanilor săi.

— Sunt în stare să facă din el un zeu, strigă Joe.

Victoria ajunsese la o înălțime de aproximativ o mie de picioare. Negrul se ținea agățat de funie. Tăcea și ochii îi erau încremeniti. În ei se ctea groaza amestecată cu mirarea.

Un vânt ușor de la apus împingea balonul afară din oraș. Peste o jumătate de oră, văzând un ținut pustiu, doctorul micșoră flacăra arzătorului și se apropiie de pământ. La douăzeci de picioare de sol, negrul luă la iuțeală o hotărâre: își dădu drumul, căzu în picioare și începu să fugă spre Kazeh, în timp ce, ușurată deodată, *Victoria* urcă spre cer.

Capitolul XVI

Semne de furtună. Țara lunei. Viitorul continentului african. Cele mai noi mașini. Priveliștea ținutului la apusul soarelui. Flora și fauna. Furtună.

Zona de foc. Cerul înstelat.

— Uite ce înseamnă să te dai drept fiul Lunii fără învoirea ei! spuse Joe. Satelitul ăsta era cât p-aci să ne joace o festă! Domnule doctor, nu cumva prin leacul dumneavoastră i-ați stricat reputația?

— La drept vorbind, întrebă Kennedy, cine-i acest sultan din Kazeh?

— Un bețiv înrăit, pe jumătate mort, și al cărui sfârșit nu va însemna o pierdere prea mare, răsunse doctorul. Dar morala pe care trebuie să-o tragem de aci e că onorurile sunt trecătoare și că nu trebuie să ții prea mult la ele.

— Cu atât mai rău! replică Joe. Îmi stătea bine să fiu adorat! să fac pe zeul după închipuirea mea! Dar ce să-i faci? S-a arătat luna și încă foarte roșie, ceea ce dovedește desigur că era supărată.

În vreme ce Joe examina astrul nopții dintr-un punct de vedere cu totul nou, nori groși, sinistrați și apăsători, se îngrămădiseră spre nord. La trei sute de picioare înălțime sufla un vânt destul de puternic, care împingea *Victoria* spre nord-est. Deasupra balonului, bolta albastră se menținea senină, dar se simțea că atmosfera este încărcată.

Pe la opt seara, călătorii se găseau la $32^{\circ}40'$ longitudine, și $4^{\circ}17'$ latitudine. Sub influența furtunii care se apropiă, curenții atmosferici îi duceau cu o viteză de treizeci și cinci de mile pe oră. Sub ei se desfășurau cu iuțeală câmpii ușor unduite și roditoare din Mfouto.

Privelîștea era minunată și cei trei călători o admirau încântați.

— Suntem în plină Țară a Lunii, spuse doctorul Fergusson. Cu siguranță că ținutul poartă acest nume, dat încă din antichitate, din cauză că luna a fost adorată aci, în toate timpurile. Este, într-adevăr, un ținut minunat și cu greu s-ar putea întâlni o vegetație mai frumoasă.

— N-ar fi tocmai firesc dacă am găsi-o în jurul Londrei, răsunse Joe, dar ar fi tare plăcut! De ce oare lucruri atât de frumoase se găsesc tocmai în țările acestea înapoiate?

— Dar cine poate ști, replică doctorul, dacă ținutul acesta nu va fi într-o bună zi civilizat?

— Crezi aşa ceva? întrebă Kennedy.

— Fără îndoială, dragul meu Dick. Privește mersul evenimentelor, studiază migrările succesive ale popoarelor și vei ajunge la aceeași concluzie ca și mine. Ținutul acesta deasupra căruia zburăm, mai rodnic, mai bogat, mai plin de viață ca altele, va deveni cândva un regat de seamă, unde vor avea loc descoperiri mai uimitoare încă decât aburul și electricitatea.

— Ah, domnule, aş vrea să văd aşa ceva!

— Te-ai născut prea devreme, băiete!

— Cred, zise Kennedy, că epoca în care industria va absorbi totul va fi extrem de plăcicoasă. Tot inventând mașini, oamenii vor sfârși prin a fi distruiți de ele. Mi-am imaginat întotdeauna că ziua de apoi va sosi atunci când vreun cauzan enorm, supraîncălzit la 3000 de atmosfere, va face Pământul să sară în aer.

— Adaug, spuse Joe, că americanii nu sunt cei mai proști mânuitori ai mașinilor.

— Ai dreptate, răspunse doctorul, sunt mari meșteri. Dar să nu ne lăsăm tărâți în astfel de discuții, să ne mulțumim să admirăm ținutul acesta al Lunii, dacă ne e dat să-l vedem.

Soarele, strecându-și ultimele raze sub îngrițădirea de nori, împodobeau cu aureola lui cele mai mici ridicături ale solului; arborii uriași, ierburile arborescente, mușchii de pe jos, fiecare își avea partea sa din această revărsare de lumină. Pe terenul ușor ondulat răsăreau ici și colo mici coline conice. Niciun munte la orizont. Tufișurile de nepătruns, jungle spinoase despărțeau luminișurile, unde se vedea sate numeroase; aliori uriași le înconjurau cu fortificații naturale, amestecându-se cu ramurile în formă de corali ale copacilor.

În curând, Malagazari, unul din râurile principale, care alimentează lacul Tanganica, începu să șerpuiască pe sub tufișurile de verdeață. În albia sa se vărsau numeroase râuri și râușoare, formate de torrentele care iau naștere în perioadele de revărsare a apelor, sau de heleșteiele adâncite în straturile argiloase ale solului. Pentru observatorii de la înălțime, totul părea o rețea de cascade, aruncată pe întreaga suprafață de apus a țării.

Animale cu cocoașe mari pășteau în poienile bogate, abia văzându-se dintre ierburile înalte. Pădurile ofereau privirii minunate soiuri de arbori, ca niște buchete enorme, în care se refugiau lei, leoparzi, hiene, tigri, ca să scape de ultimele raze fierbinți ale soarelui. Uneori, un elefant făcea să se miște vârfurile copacilor, și se auzea trosnetul crăcilor care cedau sub colții lui de fildeș.

— Strașnic ținut de vânătoare! strigă Kennedy entuziasmat. Un glonț aruncat la întâmplare, în plină pădure, ar întâlni oricând un vânător vrednic de el! N-am putea să încercăm puțin?

— Absolut deloc, dragul meu Dick, se apropie noaptea, o noapte amenințătoare, însotită de furtună. Or, furtunile sunt cumplite prin ținuturile astea, unde pământul se aseamănă cu o imensă butelie electrică.

— Aveți dreptate, domnule, spuse Joe. Căldura e înăbușitoare, iar vântul s-a liniștit cu totul; se simte că se pregătește ceva.

— Atmosfera este supraîncărcată cu electricitate, răspunse doctorul. Orice ființă vie este sensibilă la această stare a cerului, care precede lupta elementelor naturii, și mărturisesc că nu am fost niciodată impresionat cum sunt acum.

— Ei bine, întrebă vânătorul, n-ar fi cazul să coborâm?

— Dimpotrivă, Dick, aş prefera să urc. Mă tem să nu fiu târât prea departe de drumul meu, din cauza încrucișării curenților atmosferici.

— Așadar, vrei să părăsești direcția pe care am urmat-o?

— Dacă îmi va fi cu putință, răspunse Fergusson, mă voi îndrepta mai curând spre nord, cam cu 7° sau 8° . Voi încerca să urc spre latitudinile unde se presupun a fi izvoarele Nilului; poate că vom zări oarecare urme ale expediției căpitanului Speke, sau poate chiar caravana domnului de Ueglin. Dacă sunt exakte calculele mele, ne găsim la $32^{\circ}40'$ longitudine și aş vrea să trec peste Ecuator.

— Ia uite! strigă Kennedy, întrerupându-și prietenul. Ia uită-te la hipopotamii aceia care ies din heleșteie, ca niște mase de carne săngerândă, și la crocodilii care aspiră cu zgomot aerul!

— Se înăbușă! glăsui Joe. Ah, ce minunat călătorim noi și nici nu ne pasă de jivinele care foiesc acolo jos. Domnule Samuel! Domnule Kennedy! Ia uitați-vă la șirurile de animale care merg în rânduri dese! Sunt cu siguranță vreo două sute; sunt lupi, nu-i aşa?

— Nu, Joe, sunt câini sălbatici; o rasă renumită, care nu se teme să atace chiar leii. Pentru un călător întâlnirea cu ei e îngrozitoare. Este sfâșiat pe loc.

— Bine! Atunci nu Joe va fi acela care-și va lua sarcina să le pună botniță. Și apoi, dacă aşa le e felul, nu prea trebuie să fim supărați pe ei.

Sub influența furtunii apropiate, tăcerea cuprinse văzduhul, încetul cu încetul. Aerul dens nu mai putea transmite sunetele. Atmosfera părea vătuită și, asemenea unei săli căptușite cu tapițerie, își pierdea orice sonoritate. Pasărea-aligator, cocorii, gâștele roșii și albastre se ascundeau în frunzișul copacilor înalți. Natura întreagă prevăstea un apropiat cataclism.

La ora nouă seara, *Victoria* rămase nemișcată deasupra Msene-ului, regiune cu nenumărate sate, ce abia se distingeau în umbră; câteodată, răsfrângerea unei raze, rătăcită pe apa posomorâtă, arăta că pe acolo erau șanțuri la distanțe egale și, în spatele unui ultim luminiș, puteai zări forma nemișcată și întunecată a palmierilor, tamarinilor, sicomorilor și a aliorilor uriași.

— Mă înăbuș! spuse scoțianul, trăgând cu putere, din adâncul plămânilor, aerul rarefiat. Nu ne mai mișcăm; n-ar fi mai bine să coborâm?

— Dar furtuna? întrebă doctorul, destul de neliniștit.

— Dacă ţi-e teamă că vei fi luat de vânt, mi se pare că nu e nimic de făcut.

— Poate că furtuna nu va izbucni în noaptea asta, glăsui Joe. Norii sunt foarte sus.

— Tocmai acesta-i motivul care mă face să nu urc deasupra lor. Ar trebui să urcăm la o înălțime prea mare, să pierdem pământul din vedere și să nu știm toată noaptea dacă și încotro înaintăm.

— Hotărăște-te, dragul meu Samuel! Cât mai grabnic!

— E supărător faptul că a încetat vântul, reluă Joe. Ne-ar fi îndepărtat de furtună.

— E într-adevăr regretabil, prieteni, căci norii sunt un pericol pentru noi, deoarece dau naștere la curenți opuși, care ne pot prinde în vârtejurile lor. Și apoi, fulgerele ne pot incendia. Pe de altă parte, dacă am arunca ancora, agățându-ne de un copac, puterea vijeliei ne-ar putea azvârli la pământ.

— Atunci ce să facem?

— Trebuie să menținem *Victoria* într-o zonă mijlocie, între primejdiile pământului și cele ale cerului. Avem apă pentru încălzitor în cantitate suficientă, iar cele două sute de livre de lest sunt neatinse. La nevoie, mă voi servi de ele.

— Vom veghea alături de tine, spuse vânătorul.

— Nu, prieteni, puneți la adăpost proviziile și culcați-vă. Vă voi trezi la nevoie.

— Dar, domnule, n-ar fi bine să vă odihniți și dumneavoastră, atât timp cât nu ne amenință încă nimic?

— Nu, mulțumesc, băiete, prefer să veghez. Balonul nu se mișcă și, dacă nu se schimbă nimic, mâine dimineață ne vom găsi în același loc.

— Bună seara, domnule!

— Noapte bună, dacă este cu putință!

Kennedy și Joe se lungiră sub pleduri. Doctorul rămase singur sub cerul fără margini.

În vremea aceasta, bolta norilor cobora pe nesimțite și întunericul devinea tot mai adânc. Norii negri înconjurau globul terestru, ca și când ar fi vrut să-l sfarme.

Deodată, un fulger violent, tăios, brăzdă noaptea; lumina lui încă nu pierise, când adâncimile cerului fură zguduite de un tunet înfiorător.

— Sus! strigă Fergusson.

Cei doi tovarăși care dormiseră, treziți de tunetul înspăimântător, îi aşteptau ordinele.

— Coborâm? întrebă Kennedy.

— Nu! Balonul n-ar rezista. Să urcăm mai înainte ca norii să se transforme în apă și să se dezlănțuie vântul.

Zicând acestea, deschise la maximum robinetul arzătorului.

Furtunile de la tropice sedezlănțuie cu o repeziciune uimitoare. Un alt fulger izbucni în noapte și fu urmat imediat de alte douăzeci. Cerul era brăzdat de descărcări electrice, care părâiau sub picăturile de ploaie.

— Am întârziat, spuse doctorul. Acum trebuie să străbatem o zonă de foc, cu balonul nostru plin de gaz inflamabil.

— Să coborâm pe pământ! Pe pământ! repeta mereu Kennedy.

— Riscul de a fi trănsiți ar fi aproape același și s-ar adăuga pericolul de a fi sfâșiați într-o clipă de ramurile vreunui arbore.

— Urcăm, domnule Samuel.

— Mai repede, și mai repede!

În această parte a Africii în timpul furtunilor ecuatoriale fulgeră de multe ori, de câte treizeci, treizeci și cinci de ori pe minut. Cerul este cuprins de flăcări și bubuiturile tunetului nu mai contenesc.

Vântul sedezlănțui cu o violență înspăimântătoare, în atmosfera aprinsă, frământând norii incandescenți. Părea că suflul unui ventilator imens ațâta vâlvătaia. Doctorul Fergusson își menținea vasul de încălzire la temperatura maximă; balonul se dilata și urca mereu. Kennedy, în genunchi, în centrul nacelei, ținea pânzele cortului. Nacula se învârtea în chip amețitor și călătorii îndurau oscilații îngrijorătoare. În învelișul aerostatului se iviră mari găuri prin care vântul bătea furios, făcând taftaua să geamă. Un fel de

grindină, însotită de un zgomot tumultuos, brăzda atmosferă și cădea răpăind asupra *Victoriei*.

Aerostatul urca, totuși, mai departe; fulgerele descriau tangente arzătoare în jurul balonului. *Victoria* se găsea în mijlocul focului.

— Să fim pregătiți pentru orice întâmplare, spuse Fergusson, chiar și pentru incendiu. S-ar putea să ne prăbuşim pe neașteptate.

Vocea lui abia ajungea la urechile tovarășilor săi, dar ei îi puteau vedea chipul, care rămânea liniștit în mijlocul fulgerelor; doctorul privea calm fenomenele de fosforescență ce dădeau naștere la egrete luminoase fălfâind pe plasa aerostatului.

Balonul se învârtea, se răsucea, dar continua să urce. După un sfert de oră depășise zona de furtună; emanațiile electrice se desfășurau acum sub el, asemenea unei cununi mari de focuri de artificii atârnate de nacelă.

Era unul din cele mai frumoase spectacole pe care natura le poate oferi omului. Jos, furtuna. Sus, cerul înstelat, liniștit, mut, nepăsător, cu luna care își proiecta razele blânde deasupra norilor dezlănțuiți. Doctorul Fergusson consultă barometrul; îi arăta o înălțime de douăsprezece mii de picioare. Era ora unsprezece noaptea.

— Slavă cerului, suntem în afara oricărui pericol! spuse el. Ne putem menține la această înălțime.

— A fost însăspăimântător, glăsui Kennedy.

— Nu-i nimic, replică Joe. Întâmplarea asta aduce puțină variație în călătorie și nu-mi pare rău că am văzut furtună de la o înălțime ceva mai mare decât de obicei. Un spectacol minunat!

Capitolul XVII

Munții lunii. Un ocean de verdeață. Se aruncă ancora. Elefantul remorcher.

Foc alimentat. Moartea pachidermului. Vatră de țară. Ospăt pe iarba. O noapte pe pământ.

Luni, pe la ora șase dimineața, soarele se înălță la orizont, norii se împrăștiară și un vânt plăcut împrospăta primele licăriri ale dimineții.

Pământul, plin de miresme, se ivi din nou înaintea ochilor călătorilor noștri. Balonul, învârtindu-se pe loc în mijlocul unor curenți potrivnici, își schimbă direcția foarte puțin. Prin contractarea gazului, doctorul coborî în căutarea unui curent care să-l ducă mai spre nord. Dar căută multă vreme zadarnic. Vântul îl târî spre vest, până apărură în zare celebrii Munți ai

Lunii, care se desfășoară în semicerc, în jurul lacului Tanganica. Lanțul lor, puțin accidentat, se desena pe orizontul albăstrui; părea o fortificație naturală, inaccesibilă pentru exploratorii centrului Africii. Câteva piscuri singuratice purtau urmele zăpezilor eterne.

— Iată-ne într-un ținut neexplorat, spuse doctorul. Căpitanul Burton a înaintat mult spre vest, deci nu a putut ajunge la acești munți famosi, ba chiar le-a negat existența afirmată de Speke, tovarășul său de drum. El pretindea că erau o născocire a imaginației acestuia din urmă. Pentru noi, prietenii, nu mai e cu puțință nicio îndoială.

— Vom trece peste ei? întrebă Kennedy.

— Nu. Nădăduiesc să găsesc un vânt prielnic, care să mă ducă la Ecuator. Dacă va fi nevoie, voi aştepta și voi manevra cu *Victoria*, aşa cum manevrează o corabie care-și aruncă ancore, ca să scape de influența vântului potrivnic.

Prevederile doctorului nu întârziară să se adeverească. După ce fură încercate mai multe înălțimi, *Victoria* porni spre nord-est cu o viteză medie.

— Mergem pe drumul bun, spuse el, consultându-și busola. Ne aflăm la două sute de picioare deasupra pământului, tocmai bine pentru a recunoaște ținuturile. Ca să descopere lacul Ukereue, căpitanul Speke s-a îndepărtat mai spre est, în linie dreaptă, peste Kazeh.

— Vom merge mult timp în felul acesta? întrebă Kennedy.

— Poate. Scopul nostru este să înaintăm mereu, până la izvoarele Nilului. Și mai avem de străbătut șase sute de mile până la limita extremă atinsă de exploratorii veniți din nord.

— Și nu vom coborî pe pământ, nici măcar ca să ne dezmorțim picioarele? întrebă Joe.

— Ba, ar trebui. De altfel, ar trebui să ne economisim și proviziile. Și tu, bunul meu Dick, va trebui să ne aprovizionezi în drum cu carne proaspătă.

— La ordinele tale, prietene Samuel.

— Va trebui să ne împrospătăm de asemenea și rezerva de apă. Cine știe dacă nu vom fi tărâți spre ținuturi sterpe? Așa că trebuie să luăm măsuri de prevedere.

La amiază, *Victoria* se găsea la $29^{\circ}15'$ longitudine și la $3^{\circ}15'$ latitudine. Trecea peste satul Uyofu, limita nordică a Unyamwezy-ului, de-a curmezișul lacului Ukereue, care nu se putea zări încă.

Populațiile mai apropiate de Ecuator par să fie mai puțin civilizate și sunt guvernate de monarhi absoluci, al căror despotism este fără margini. Cele mai numeroase aşezări se găsesc în provincia Karagua.

Cei trei călători hotărâră să se apropie de pământ, unde locul avea să fie mai prielnic. Era nevoie să se facă un popas mai lung și aerostatul trebuia revăzut cu grija. Flacăra arzătorului fu micșorată. Curând, ancorele aruncate din nacelă atinseră bălăriile înalte ale unei prerii imense. De la o anumită înălțime, câmpul părea acoperit cu o iarba tunsă, dar, în realitate, vegetația avea o înălțime de vreo opt picioare.

Victoria atinse ușor vârful ierburilor și merse înainte fără să se aplece, asemenei unui fluture uriaș. Nu se vedea niciun obstacol. Era ca un ocean de verdeață, fără nicio involburare.

— Vom merge multă vreme așa, spuse Kennedy. Nu zăresc niciun arbore în drumul nostru. Vânătoarea mi se pare zădărnicită.

— Așteaptă, dragul meu Dick. Nici n-ai putea vâna în ierburile acestea mai înalte decât tine. Până la urmă vom găsi totuși un loc prielnic.

Plimbarea era fermecătoare, o adevărată navigație pe marea aceasta de un verde aproape transparent, care unduia ușor la adierea vântului. Nacula părea că despici valurile. Din când în când, o droaie de păsări, splendid colorate, țâșneau din ierburile înalte, scoțând strigăte voioase. Ancorele se afundau în lacul înflorit, lăsând înapoi o dără care apoi se închidea, întocmai ca urma lăsată de o corabie. Deodată balonul fu puternic zguduit. Fără îndoială că ancora se prinsese în vreo crăpătură de stâncă, ascunsă sub iarba uriașă.

— Ne-am agățat! spuse Joe.

— Aruncă scara! porunci vânătorul.

Nu sfârșișe aceste cuvinte, când un tipăt ascuțit străbătu aerul.

Din gura celor trei călători se auziră exclamații întrețăiate:

— Dar ce-i asta?

— Un tipăt ciudat!

— Uite, ne mișcăm!

— S-a desprins ancora!

— Ba nu! Se mai ține! spuse Joe care trăgea de funie.

— Se mișcă stâncă!

Ierburile începuseră să se miște năvalnic și curând o formă lungă, lucie, se arăta deasupra.

— Un şarpe! strigă Joe.

— Un şarpe! strigă şi Kennedy, înarmându-se cu carabina.

— Ei, nu! făcu doctorul. Este o trompă de elefant.

— Un elefant, Samuel?

Şi Kennedy duse arma la umăr:

— Aşteaptă, Dick, aşteaptă!

— Fără îndoială, animalul ne trage după el.

— Şi ne trage în direcția cea bună, Joe, în direcția cea bună! Elefantul înainta cu oarecare repeziciune. Ajunse curând la un lumeniș, de unde putea fi văzut în întregime. După mărimea sa uriașă, doctorul își dădu seama că e un mascul. Avea doi colți albicioși, minunat curbați și lungi de aproximativ opt picioare; brațele ancorei erau puternic prinse între ei. Animalul încerca zadarnic cu trompa să scape de funia care-l ținea prinse de nacelă.

— Înainte! Curaj! striga Joe, în culmea bucuriei, ațâțând ciudata vietate. Iată un nou sistem de călătorie! Nici să nu mai aud de cal, numai de elefanți!

— Dar unde ne duce? întrebă Kennedy, agitând carabina care-i ardea mâinile.

— Ne duce exact unde vrem să mergem, dragul meu Dick! Puțină răbdare!

„Wig a more! Wig a more!”, cum spun țăranii din Scoția, strigă vesel Joe. Înainte! Înainte!

Animalul alerga într-un galop foarte iute, zvârlindu-și trompa într-o parte și în alta; în salturile sale scutura cu violență nacela.

Doctorul, cu toporul în mâna, era gata să taie la nevoie funia.

— Dar, spuse el, nu ne vom despărți de ancoră decât în ultima clipă.

Cursa dură aproape o oră și jumătate. Animalul nu părea deloc obosit. Uriașii pachidermi pot să străbată distanțe considerabile, și de la o zi la alta îi regăsești la depărtări imense, aidoma balenelor cu care seamănă în mărime și repeziciune.

— De fapt, spuse Joe, putem spune că am prins un cetaceu și nu facem decât să imităm manevra pescitorilor de balene.

Dar schimbarea ce surveni în conformația terenului îl obligă pe doctor să-și modifice mijlocul de locomoție.

Cam la trei mile depărtare, spre nordul preriei, se vedea o pădure deasă de camaldori, aşa că balonul trebuia să fie despărțit de remorcherul său.

Kennedy fu însărcinat să opreasă elefantul din mers. Duse carabina la umăr, dar poziția neprielnică în care se afla nu-i îngăduia să țintească animalul cu succes. Primul glonț se turti de țeasta acestuia ca de o placă de fier. Animalul nu părea deloc tulburat. La zgomotul detunăturii, își iuți pasul; viteza lui era aceea a unui cal în galop.

— La dracu! spuse Kennedy.

— Ce cap tare! adăugă Joe.

— Voi încerca două-trei gloanțe conice, în partea moale dintre gât și picioarele din față, spuse Dick, încărcându-și cu atenție carabina.

Apoi trase. Animalul scoase un urlet îngrozitor și își continuă goana cu mai mare viteză.

— Trebuie să vă viu în ajutor, domnule Dick, spuse Joe, înarmându-se cu una din puști.

Și două gloanțe se înfipseră în pântecele animalului. Elefantul se opri o clipă, își ridică trompa, apoi își reluă goana spre pădure, scuturându-și capul neconitenit; săngele îi curgea șiroaie din răni.

— Să continuăm să tragem, domnule Dick!

— Cât mai repede! adăugă doctorul. Nu mai avem decât douăzeci de stânjeni până la pădure!

Răsunară încă zece focuri. Elefantul făcu o săritură însăspăimântătoare. Nacula și balonul trosniră atât de tare, de parcă totul s-ar fi sfărâmat. În zguduitură, toporul căzu din mâna doctorului...

Clipa era îngrozitoare: funia ancorei, bine legată, nu putea fi nici desfășurată, nici tăiată cu cuțitele. Balonul se apropiă cu repeziciune de pădure, când, deodată, animalul primi un glonț în ochi tocmai în clipa în

care ridicase capul. Îndată se opri șovăind și genunchii i se îndoîră; pântecele lui era acum în bătaia puștii vânătoruiui.

— Un glonț în inimă! spuse Dick, descărcându-și carabina pentru ultima oară.

Elefantul scoase un răcnet cumplit de moarte. Se mai ridică o clipă, rotindu-și trompa, dar apoi căzu cu toată greutatea pe unul din colți, sfârâmându-l dintr-o dată. Era mort.

— I s-a rupt un colț! strigă Kennedy. Fildeșul acesta ar valora, în Anglia treizeci și cinci de guinee suta de livre!

— Așa de mult? se miră Joe, coborând pe pământ pe funia ancorei.

— L-a ce-ți folosesc regretele, dragul meu Dick? Răspunse doctorul Fergusson. Suntem negustori de fildeș? Am venit aici să facem avere?

Joe cercetă anora; era prinsă zdravăn de colțul care rămăsese neatins. Samuel și Dick săriră pe pământ, în timp ce aerostatul, pe jumătate dezumflat, se legăna deasupra capului elefantului ucis.

— Ce animal minunat! strigă Kennedy. Ce dimensiuni! Nici în India n-am văzut unul de mărimea asta.

— Nu-i nimic surprinzător, dragul meu Dick. Elefanții din centrul Africii sunt cei mai frumoși. Anderson-ii, Cumings-ii i-au vânat în împrejurimile Capului în asemenea măsură, încât ei au emigrat spre Ecuator, unde-i vom întâlni adeseori în turme numeroase.

— Deocamdată, răspunse Joe, sper că vom gusta puțin din exemplarul acesta! Mă însărcinez să vă pregătesc o masă gustoasă din carnea lui. Domnul Kennedy va vâna o oră, două. Domnul Samuel va inspecta *Victoria*, și în acest timp eu voi găti.

— Foarte bine, glăsui doctorul, fă-ți datoria.

— Cât despre mine, spuse vânătorul, îmi voi lua bucuros cele două ore de libertate, pe care Joe a binevoit să mi le acorde.

— Du-te, prietene, dar fără imprudențe. Să nu te depărtezi.

— Fii liniștit.

Și Dick, înarmat cu pușca, se afundă în pădure.

Joe își începu treaba. Mai întâi făcu în pământ o groapă adâncă de două picioare, o umplu cu ramuri uscate, rupte de elefanți atunci când își deschid drumuri prin pădure și care se găseau aci peste tot. Dealtminteri, chiar urmele elefanților se vedeaui încă.

După ce umplu groapa, îngrămădi deasupra ei alte crăci, făcând un fel de rug, înalt de două picioare, și-i dădu foc.

Apoi se întoarse spre elefantul ucis, care căzuse la numai vreo zece stânjeni de pădure, îi despică îndemânică trompa, a cărei bază avea o lățime de aproape două picioare; alese partea ei cea mai delicată, apoi tăie picioarele spongioase ale animalului. Acestea sunt, într-adevăr, bucătile cele mai bune, aşa după cum la bivolul american partea cea mai bună este cocoaşa, la urs, laba și la mistreț, căpățâna.

După ce rugul arse în întregime, groapa curătată de cenușă și de cărbuni răspândea o căldură dogoritoare. Bucătile de elefant, învelite în frunze aromate, fură puse în fundul acestui cuptor improvizat și acoperite apoi cu cenușă caldă. După aceea, Joe ridică deasupra un al doilea rug, iar când lemnenele se consumară, carnea era tocmai bine friptă. Priceputul nostru bucătar o scoase din cuptor, o puse pe frunze verzi și orândui masa în mijlocul unei pajîsti minunate. Aduse biscuiți, rachiу, cafea și scoase apă proaspătă dintr-un pârâu din apropiere.

Era o adevărată plăcere să vezi bucatele astfel pregătite și Joe se gândeau cu destulă modestie că va fi și mai placut să le mănânci. „O călătorie fără osteneală și fără pericole? repeta Joe. O masă la ora asta, legănat ca-n hamac! Ce se poate cere mai mult? Si domnul Kennedy care nu voia să vină cu noi!”

În vremea aceasta, doctorul Fergusson se ocupa cu examinarea amănușită a aerostatului; care nu părea să fi suferit prea mult din cauza furtunii; taftaua și gutaperca rezistaseră admirabil. Luând înălțimea solului și calculând forța de ascensiune a balonului, văzu cu satisfacție că hidrogenul era în aceeași cantitate; învelișul păstrase impermeabilitatea absolută.

Călătorii părăsiseră Zanzibarul de numai cinci zile. Carnea uscată nu fusese încă atinsă; proviziile de biscuiți și de carne conservată erau în cantitate suficientă pentru o călătorie lungă, aşa că numai rezerva de apă trebuia reînnoită. Țevile și serpentinele păreau să fie în perfectă stare; mulțumită articulațiilor de cauciuc, se adaptaseră tuturor oscilațiilor aerostatului.

După ce termină acest examen, doctorul începu să pună ordine în însemnările sale. Făcu și o schiță foarte izbutită a ținutului înconjurător, cu

preria care se întindea cât vedea cu ochii, cu pădurea de camaldori și cu balonul nemîșcat deasupra trupului monstruosului elefant.

Peste două ore, Kennedy se întoarse cu o legătură de potârnichi grase și o ciozvârtă de oryx, un soi de căprior sălbatic, aparținând celei mai sprintene spețe de antilopă. Joe se grăbi să pregătească suplimentul ospățului lor.

— Masa e servită! strigă el în curând, cu tonul cel mai îmbietor.

Cei trei călători se aşezără pe pajiștea verde. Găsiră că picioarele și trompa de elefant erau gustoase. Băură, apoi fumară. și havanele delicioase își răspândiră pentru prima oară parfumul peste fermecătorul ținut.

Kennedy mâncă, bea și fuma cât patru. Se îmbătase: îi propuse prietenului său, doctorul, în mod serios, să se stabilească în pădurea aceasta, să construiască în ea o cabană din frunziș și să întemeieze dinastia Robinsonilor africani.

Ținutul părea atât de liniștit, atât de pustiu, încât doctorul hotărî să petreacă noaptea pe pământ. Joe făcu un cerc de foc, baricadă indispensabilă împotriva animalelor sălbatice. Hienele, cuguari, șacalii, atrași de miroslul cărnii de elefant, dădeau târcoale prin împrejurimi. Kennedy fu obligat să-și descarce de câteva ori carabina asupra unor musafiri prea cutezători. Noaptea însă se scurse fără niciun incident supărător.

Capitolul XVIII

Karagua. Lacul Ukereue. O noapte pe o insulă. Ecuatorul. Traversarea lacului. Cascadele. Aspectul ținutului. Izvoarele Nilului. Insula Benga.

Semnătura lui Andrea Debono. Steagul cu stema Angliei.

A doua zi, la ora cinci dimineață, se începură pregătirile de plecare. Joe sparsese colții elefantului cu ajutorul toporului, pe care, din fericire, îl găsise.

Din nou liberă, *Victoria* îi purtă pe călători spre nord-est cu o viteză de optsprezece mile.

Doctorul își precizase cu luare-aminte poziția, în seara precedentă, orientându-se după stele. Se aflau la $2^{\circ}40'$ latitudine sub Ecuator, adică la vreo sută șaizeci de mile geografice.

Trecu pe deasupra a numeroase sate, fără să se preocupe de strigătele, provocate de apariția *Victoriei*. Fergusson își însemnă conformația locurilor, în linii sumare. Trecu peste povârnișurile Rubemhé, aproape tot atât de râpoase ca și vârfurile Usagara, și întâlnii mai târziu, la Tenga, primele înălțimi ale lanțurilor muntoase Karagua, care, după părerea lui, porneau cu

siguranță din Munții Lunii. Vechea legendă, care făcea din acești munți leagănul Nilului, se apropia de adevăr, deoarece ei se mărginesc cu lacul Ukereué, izvorul presupus al apelor marelui fluviu.

Ajuns la Kafuro, o mare așezare a negustorilor din ținut, zări în sfârșit, în depărtare, lacul atât de căutat, pe care căpitanul Speke îl întrezărise la 3 august 1858.

Samuel Fergusson era emoționat. Se apropia de unul din punctele importante ale explorării sale. Cu luneta la ochi, nu pierdu niciun colț din ținutul misterios, pe care privirea să îl descoperea treptat.

Sub ei se vedea solul, în general sterp. Abia dacă se iveau câteva râpe cultivate. Mai departe, terenul presărat cu conuri de înălțime mijlocie devinea plat în apropierea lacului. Lanurile de orz înlocuiau pe cele de orez. Aci creștea planta din care în acest ținut se făcea vin, și „mwani”, o plantă sălbatică, întrebuințată în locul cafelei. Vreo cincizeci de colibe circulare, acoperite cu un fel de trestie înflorită, alcătuiau capitala ținutului Karagua.

Se zăreau cu ușurință fețele înmărmurite ale oamenilor, aparținând unei rase destul de frumoase, cu tenul cafeniu. Printre plantații treceau femei a căror corpolență era de necrezut. Doctorul îi uimi pe tovarășii săi de drum lămurindu-i că această corpolență, foarte apreciată aci, se datora unui regim obligator de lapte covăsit.

La prânz, *Victoria* se găsea la $1^{\circ}45'$ latitudine australă. La ora unu, vântul o împinge spre lac.

Acest lac fusese botezat, de către căpitanul Speke, „Nyanza”⁵² *Victoria*. Lățimea lui putea să fie aci cam de nouăzeci de mile. Căpitanul găsise la extremitatea sa meridională un grup de insule, pe care le numise „Arhipelagul Bengalului”. Își continuase cercetările până la Muanza, pe coasta de est, unde fusese bine primit de sultan.

Făcuse lucrările de triangulație⁵³ pentru planul acestei regiuni, dar nu-și putuse procura o pirogă, ca să-l traverseze și ca să viziteze marea insulă Ukereué, foarte populată, guvernată de trei sultani, și care în timpul refluxului devine doar o peninsulă.

Spre marele regret al doctorului, care ar fi vrut să determine coasta de sud a lacului, *Victoria* se apropia de el pe la nord. Marginile, acoperite de tufișuri spinoase și de mărăcinișuri încâlcite, dispăreau cu totul ascunse de milioane de țânțari, colorați în cafeniu deschis. Ținutul părea să fie nelocuit.

Se vedea cîrduri de hipopotami, lăfăindu-se în pădurile de trestii sau cufundându-se în apele albicioase ale lacului.

Văzut de sus, lacul oferea privirii, spre vest, o suprafață aşa de întinsă, încât ai fi spus că e o mare. Distanța de la un mal la altul era destul de însemnată, ca să facă imposibilă stabilirea de comunicații între ele. De altfel, pe-aici bântuie furtuni dese și puternice, deoarece vînturile bat cu furie în acest bazin înalt și neadăpostit.

Doctorul se orienta cu greu și se temea să nu fie dus spre est. Dar, din fericire, un curent prielnic îl împinse direct spre nord, astfel că la ora șase seara *Victoria* poposi pe o mică insulă pustie, la $0^{\circ}30'$ latitudine și la $32^{\circ}52'$ longitudine, la douăzeci de mile de coastă.

Călătorii se putură agăța de un copac și, spre seară, vîntul potolindu-se, rămăseră liniștiți, prinși de ancoră. Nu se puteau gândi să coboare pe pământ. Aci, ca și pe malul lacului, un nor gros de țânțari acoperea solul. Joe coborî din pom, acoperit de înțepături, dar nu se supără, atât de firească și se părea treaba aceasta a țânțarilor. Doctorul, mai puțin optimist, se depărta cât putu mai mult de funie, numai ca să scape de nemiloasele insecte, care zburau cu un zumzet îngrijorător. El stabili îndată că înălțimea lacului, în raport cu nivelul mării, era aceea pe care o determinase căpitanul Speke și anume, trei mii șapte sute cincizeci de picioare.

— Iată-ne deci pe o insulă! spuse Joe, care se scărpina de credeai că își va frânge încheieturile mâinilor.

— I-am făcut repede înconjurul cu privirea, răsunse vânătorul, dar, în afară de aceste binevoitoare insecte, nu se mai zărește nicio ființă vie.

— Insulele cu care este presărat lacul, răsunse doctorul Fergusson, nu sunt, la drept vorbind, decât resturile unor coline scufundate. Să ne socotim fericiti că am găsit acest adăpost, deoarece malurile lacului sunt locuite de niște triburi fioroase. Așa că puteți dormi, căci cerul ne pregătește o noapte liniștită.

— Dar tu nu te culci, Samuel?

— Nu, n-aș putea închide ochii. Gândurile mi-ar alunga somnul. Mâine, prieteni, dacă vîntul va fi prielnic, vom merge drept spre nord și poate că vom descoperi izvoarele Nilului, această taină nepătrunsă. N-aș putea dormi știindu-mă atât de aproape de ele.

Kennedy și Joe, pe care preocupările științifice nu-i tulburau atât de mult, adormiră de îndată adânc, vegheati de șeful expediției. Miercuri 23 aprilie,

la ora patru dimineață, pe un cer cenușiu, *Victoria* se pregătea de plecare. Noaptea părăsea cu greu apele lacului învăluit într-o negură adâncă, dar un vânt violent risipi curând ceața. Timp de câteva minute, *Victoria* se legăna în direcții diferite; după aceea porni, în sfârșit, direct spre nord.

Doctorul Fergusson bătu bucuros din palme:

— Suntem pe drumul cel bun! strigă el. Azi sau niciodată, vom vedea Nilul. Prietenii, priviți, trecem peste Ecuator! Intrăm în emisfera noastră!

— Oh! făcu Joe. Credeti, domnule, că Ecuatorul trece într-adevăr pe aici?

— Chiar pe aici, dragul meu!

— Ei bine, cu voia dumneavoastră, mi s-ar părea potrivit să-l udăm, fără să mai pierdem vremea.

— S-a făcut! Un pahar de grog! răspunse doctorul râzând. Ai un fel de a înțelege cosmografia, care nu-i deloc neplăcut.

Și aşa fu celebrată pe *Victoria* trecerea Ecuatorului.

Balonul mergea cu viteza. În vest se vedea coasta joasă și accidentată; în fund, platourile mai ridicate din Uganda și din Usoga. Viteza vântului devinea peste măsură de mare, aproape de treizeci de mile pe oră.

Apele Lacului Victoria, frământate cu violență, spumegau ca valurile unei mări. Talazurile, care se mai legănau încă după potolirea trecătoare a vântului, îi arăta că doctorului că apa putea să fie foarte adâncă. Pe toată întinderea lor zări numai vreo două bârci rudimentare.

— Prin înălțimea la care se află, lacul este, desigur, izvorul natural al fluviilor din partea orientală a Africii, spuse doctorul. Și vaporii de apă care se irosesc prin evaporarea afuenților săi se adaugă din nou la apele lui sub formă de ploaie. Mi se pare că de aci izvorăște și Nilul.

— Vom vedea, spuse Kennedy.

Pe la ora nouă se apropiau de coasta de vest, care părea o regiune pustie, împădurită. Vântul începu să bată puțin dinspre est și se putea zări celălalt mal al lacului, care făcea un intrând, terminat printr-un unghi foarte deschis, spre $2^{\circ}40'$ latitudine septentrională. Munți înalți își înșiruiau piscurile pleșuve spre această extremitate a Lacului Victoria. Între ei era o trecătoare adâncă, plină de meandre, prin care curgea un râu cloicotitor.

În timp ce conducea aerostatul, doctorul Fergusson examina ținutul cu o privire lacomă:

— Priviți, strigă el, priviți, prieteni! Povestirile arabilor erau exacte! Ei vorbeau de un fluviu care izvorăște din partea de nord a lacului Ukereue, și

acest fluviu există, iar noi mergem de-a lungul lui. Iată, are o viteză comparabilă cu a noastră! Și acest fircel de apă, care curge sub picioarele noastre, se duce, desigur, să se amestece cu valurile Mediteranei! E Nilul!

— E Nilul! repetă Kennedy, molipsit de entuziasmul lui Samuel Fergusson.

— Trăiască Nilul! spuse Joe, folosind cuvântul lui preferat când era bine dispuș.

Stânci enorme împiedicau ici-colo cursul misteriosului fluviu. Apa spumega formând cataracte și curenți repezi – toate aceste detalii întăreau convingerea doctorului. Din munții înconjurători se revârsau numeroase toreante, spumegând în cădere. Din pământ țâșneau părâiașe răzlețe, încrucișându-se, amestecându-se, întrecându-se în iuțeală, și toate alergau spre râul care se transforma în fluviu, după ce le absorbea.

— Acesta-i desigur Nilul! repeta doctorul cu convingere. Originea numelui său ca și a apelor sale l-a pasionat în aceeași măsură pe savanți. S-a spus că numele este de origine greacă, coptă⁵⁴, sanscrită⁵⁵, dar n-are importanță din moment ce până la urmă a fost nevoie să-și dezvăluie taina izvoarelor sale⁵⁶.

— Dar, spuse vânătorul, cum poți să fii sigur că acest râu și cel pe care călătorii l-au văzut mai la nord este unul și același?

— Dacă vântul ne mai favorizează o oră, vom avea dovezi sigure, de neînlăturat, de care nu s-ar putea îndoi nimici, răspunse doctorul. Munții deschideau văi largi, în care se vedea numeroase sate și lanuri de susan, durah și trestie de zahăr. Triburile acestui ținut se arătau agitate, ostile. Păreau mai aproape de furie decât de adorație, presimțeau apropierea unor străini și nu a unor zei. Descoperirea izvoarelor Nilului de către străini părea a le da simțământul că li se fură ceva. *Victoria* trebuia să se țină dincolo de bătaia săgeților.

— Ar fi greu să ne apropiem de locurile asta, spuse scoțianul.

— Cu atât mai rău pentru indigeni, replică Joe; vor fi lipsiți de farmecul conversației ce-ar putea s-o aibă cu noi.

— Totuși, trebuie să cobor măcar pentru un sfert de oră, spuse doctorul Fergusson. Altminteri nu pot constata rezultatele explorării noastre.

— Este absolut necesar, Samuel?

— Absolut necesar și vom coborî, chiar dacă ar trebui să ne folosim de pușcă!

— Treaba-mi convine, spuse Kennedy mânghindu-și carabina.

— La ordinele dumneavoastră! glăsui Joe, pregătindu-se de luptă.

— Nu e pentru prima dată, spuse doctorul, când știința se face cu arma în mâna. Un asemenea lucru s-a întâmplat unui savant francez în munții Spaniei, pe când măsura meridianul pământesc.

— Fii liniștit, Samuel, și ai încredere în cei doi păzitori ai tăi.

— Am ajuns, domnule?

— Nu încă. Ba chiar ne vom mai urca, deocamdată, pentru a cuprinde în întregime și exact configurația ținutului.

Hidrogenul fu dilatat, și în mai puțin de zece minute *Victoria* plutea la două mii cinci sute de picioare deasupra solului. De la înălțimea aceasta, se putea vedea o rețea de râuri încâlcite, pe care fluviul le primea în albia lui. Dinspre vest, din câmpii mănoase ale ținutului, năvăleau și mai multe.

— Nici douăzeci de mile nu ne mai despart de Gondokoro, spuse doctorul, făcând punctul pe hartă⁵⁷, și avem mai puțin de cinci mile până la locul atins de exploratorii veniți din nord. Să ne apropiem de pământ cu băgare de seamă.

Victoria coborî până la aproape cinci sute de picioare deasupra solului.

— Acum, prieteni, fiți gata la orice.

— Suntem gata, răspunseră Dick și Joe.

— Bine!

Balonul urma albia râului la înălțimea de numai o sută de picioare, în locul acesta, Nilul măsura cincizeci de stânjeni în lățime și indigenii se frământau zgomotos în satele de pe amândouă malurile. Puțin mai încolo, fluviul forma o cascadă perpendiculară de vreo zece picioare înălțime și, prin urmare, cu neputință de trecut.

— Desigur că asta e cascada indicată de domnul Debono! exclamă doctorul.

Bazinul fluviului se lărgea, presărat cu insule numeroase, pe care Samuel Fergusson nu le pierdea din ochi: părea că este în căutarea unui punct de orientare, pe care nu-l zărea încă.

Kennedy salută cu o împușcătură pe cei câțiva negri care înaintaseră într-o barcă, până sub balon. Glonțul, fără să-i atingă, îi obligă să se înapoieze

cât mai repede la mal.

— Călătorie bună! le ură Joe. Dac-aș fi în locul lor, n-aș mai îndrăzni să mă întorc! Mi-ar fi strașnic de frică de un monstru care aruncă fulgere.

Dar iată că doctorul Fergusson își luă luneta și o îndreptă spre o insulă din mijlocul fluviului.

— Patru pomii! strigă el. Priviți acolo!

Într-adevăr, la capătui insulei se ridicau patru arbori izolați.

— E insula Benga! Ea e, desigur! adăugă el.

— Ei și? întrebă Dick.

— Vom coborî acolo.

— Dar insula pare locuită, domnule Samuel!

— Joe are dreptate. Dacă nu mă înșel, se vede un grup de vreo douăzeci de indigeni.

— O să-i punem pe fugă; nu va fi greu, răspunse Fergusson.

— Bine, aşa să fie! încuviață vânătorul.

Soarele era la zenit și *Victoria* se aprobia de insulă. Negrii, care aparțineau tribului Makado, începură să scoată strigăte puternice. Unul flutura în aer pălăria-i făcută din scoarță de copac. Kennedy o luă drept țintă, trase, și pălăria zbură fărâmițată. Atunci se iscă o învălmășeală generală. Indigenii se aruncă în fluviu și îl trecură înnot. De pe ambele maluri porni o ploaie de săgeți care nu reprezenta însă nicio primejdie pentru aerostat, a cărui ancoră se infipse într-o spărtură de stâncă. Joe coborî pe pământ.

— Scara! strigă doctorul. Urmează-mă Kennedy!

— Ce vrei să faci?

— Să coborâm. Îmi trebuie un martor.

— Iată-mă.

— Joe, să păzești bine.

— Nicio grija, domnule! Îmi iau toată răspunderea.

— Vino, Dick! spuse doctorul, punând piciorul pe pământ, îl trase pe vânător după ei spre un grup de stânci care se ridică la capătul insulei. Acolo căută câtva timp, scotocind prin mărăcini, până își însângeră mâinile.

Deodată îl apucă pe vânător de braț:

— Privește! spuse el.

— Litere! strigă Kennedy.

Într-adevăr, se puteau vedea perfect două litere săpate în stâncă, foarte citet:

A. D.

— A.D.! reluă doctorul Fergusson. Andrea Debono! Chiar semnătura călătorului care a înaintat cel mai mult de-a lungul Nilului.

— Nu mai începe nicio îndoială, prietene Samuel.

— Ești convins acum?

— E Nilul! Nu ne mai putem îndoi.

Doctorul privi pentru ultima oară prețioasele inițiale, a căror formă și ale căror dimensiuni le copie întocmai.

— Și acum, spuse el, la balon!

— Să mergem repede, căci, uite, câțiva indigeni se pregătesc să treacă din nou fluviul.

— Nu ne mai interesează acum! Numai să ne ducă vântul spre nord câteva ore și vom ajunge la Gondokoro, unde vom strânge mâinile compatrioților noștri!

Peste zece minute, *Victoria* se înălță din nou, maiestuoasă, în timp ce doctorul Fergusson, în semn de succes, desfășura steagul cu stema Angliei.

Capitolul XIX

Nilul. Muntele tremurător. Amintiri din patrie. Povestirile arabilor. Nyam-Nyam-Li. Victoria fuge de salva de tunuri. Ascensiunile aerostatice.

Doamna Blanchard.

— Care-i direcția noastră? întrebă Kennedy, când își văzu prietenul consultând busola.

— Nord-nord-vest.

— La naiba, dar nu mergem spre nord!

— Nu, Dick, și cred că vom întâmpina greutăți până să ajungem la Gondokoro. În orice caz, însă, am făcut legătura între explorările din est și cele din nord; nu trebuie să ne plângem.

Victoria se depărta încet, încet, de Nil.

— O ultimă privire spre această latitudine de netrecut, pe care nici cei mai curajoși călători n-au putut-o depăși vreodată! glăsui doctorul. Desigur că acestea sunt triburile sălbatiche, semnalate de Domnii Petherick, d'Amoud, Miani și acel Tânăr călător, domnul Lejean, căruia îi datorăm cele mai bune lucruri cu privire la Nilul de sus.

— Prin urmare, întrebă Kennedy, descoperirile noastre se potrivesc cu prezicerile științei?

— Întocmai! Izvoarele Fluviului Alb, ale Bahr-el-Abiad-ului, se revarsă dintr-un lac întins ca o mare. Aici se naște Nilul. Nici vorbă, va pierde din poezia de până acum, căci oamenilor le plăcea să credă în originea cerească a fluviului. Cei vechi îl numeau ocean, și nu erau departe de convingerea că el izvora din soare! Dar trebuie să facem o concesie și să acceptăm, când și când, ceea ce ne învață știința. Poate că nu vor exista întotdeauna savanți, dar vor exista oricând poeti.

— Se văd niște cataracte, spuse Joe.

— Sunt cataractele de la Makedo, care se găsesc la 3° latitudine. Păcat că n-am putut urmări timp de câteva ore cursul Nilului.

— Iar colo, înaintea noastră, spuse vânătorul, zăresc vârful unui munte.

— E muntele Logwek, muntele tremurător al arabilor; ținutul a fost vizitat de domnul Debono, care l-a parcurs sub numele de Latif Efendi. Triburile din vecinătatea Nilului se dușmănesc și duc între ele un război de exterminare. Fără îndoială că-ți dai seama ce pericole a avut de înfruntat acest explorator.

Între timp, *Victoria* era dusă de vânt spre nord-vest. Ca să oculească muntele Logwek, trebuia să caute un curent pieziș.

— Prietenii, le spuse doctorul celor doi tovarăși, începem cu adevărat traversarea noastră africană. Până aici am mers, în majoritatea cazurilor, pe urmele predecesorilor. De acum înainte ne aruncăm în necunoscut. Oare ne va lipsi curajul?

— Niciodată! strigări într-un glas Dick și Joe.

— Atunci, la drum.

La ora zece seara călătorii ajunseră în dreptul muntelui, trecând peste păduri, râpe, sate împrăștiate, și acum mergeau de-a lungul povârnișurilor sale line.

Străbătuseră cu ajutorul unui vânt repede, în ziua aceea memorabilă de 23 aprilie, după un drum de cincisprezece ore, o distanță de peste trei sute cincizeci de mile.

Dar în ultima parte a călătoriei se întristaseră. În nacelă domnea o liniște desăvârșită. Doctorul Fergusson era oare absorbit de descoperirile pe care le făcuse? Cei doi tovarăși ai săi se gândeau cumva la călătoria pe deasupra

unor regiuni necunoscute? Poate că da. Numai Joe se dovedea și acum stăpânit de filosofia nepăsării, însă respecta tăcerea celor doi tovarăși.

La ora zece seara, *Victoria* aruncă ancora pe coasta muntelui. După o masă substanțială se culcară, unul rămânând de pază. A doua zi se treziră cu gânduri mult mai senine. Timpul era frumos și vântul sufla în direcția cea bună. Prânzul, care pe Joe îl înveseli mult, izbuti să le readucă și celorlalți buna dispoziție. Regiunea pe care o străbăteau acum era imensă. Avea cam aceeași mărime ca a Europei și se întindea între Munții Lunii și munții Darfur.

— Fără îndoială că străbatem acum ceea ce se presupune a fi regatul Usoga. Unii geografi au susținut că există în centrul Africii o depresiune vastă, un lac imens. Vom vedea îndată dacă presupunerea are vreun sămbur de adevăr.

— Dar cum s-a putut face această presupunere? întrebă Kennedy.

— După povestirile arabilor. Arabii povestesc multe, poate chiar prea multe. Cățiva călători, sosiți la Kazeh sau la Marile Lacuri, au văzut sclavi veniți din ținuturile centrale, i-au întrebat despre țara lor, au făcut legătura între aceste mărturii și au tras anumite concluzii. Povestirile acestea au totdeauna un miez de adevăr și, vezi tu, nu se înșelau cu privire la originea Nilului.

— Într-adevăr! răspunse Kennedy.

— Numai aceste documente au dat posibilitatea să se încerce întocmirea unor hărți. Iar eu voi urma drumul orientându-mă după o astfel de hartă, pe care la nevoie o voi rectifica.

— Oare întreaga regiune este locuită? întreabă Joe.

— Fără îndoială. Triburile împrăștiate pe meleagurile acestea sunt cuprinse sub denumirea generală de Nyam-Nyam, nume care nu-i altceva decât o onomatopee; reproduce zgomotul mestecatului.

— Perfect! zise Joe. Nyam-Nyam!

— Dragă băiete, dacă această onomatopee ar lua naștere din cauza ta, nu ţi s-ar mai părea atât de perfect.

— Ce vreți să spuneți?

— Că triburile asta sunt antropofage.

— Sunteți sigur?

— Foarte sigur; unii pretindeau că indigenii aceștia au coadă ca patrupezii, dar s-au lămurit până la urmă că acel apendice era de la pieile de

animale cu care se acoperă.

— Cu atât mai rău! O coadă e foarte potrivită să gonești Tânțarii!

— Tot ce se poate, dar trebuie să socotești asta o scorneală, ca și capetele de câini pe care călătorul Brun-Rollet le atribuia unor băştinași.

— Capete de câini? Destul de comod ca să poți lătra și chiar ca să fii canibal!

— Din păcate, adevărat e faptul că triburile acestea sunt foarte crude, nesăchioase de carne de om, pe care o caută cu pasiune.

— Aș dori să nu se pasioneze prea tare pentru persoana mea, zise Joe.

— Te cred!! râse Kennedy.

— Da, domnule Dick. Dacă va trebui vreodată să fiu mâncat într-un ceas de foamete, atunci asta să se întâpte spre folosul stăpânului meu și al dumneavoastră. Dar să-i hrănesc pe indivizii ăștia, doamne ferește, aş muri de rușine!

— Bine, Joe dragă, ne-am înțeles, contăm pe tine când se va ivi prilejul.

— La dispoziție, domnilor.

— Joe vorbește așa ca să avem grija de el și să-l punem la îngrișat.

— Tot ce se poate, răspunse el, omul e un animal atât de egoist!

După-amiază, cerul se acoperi cu o ceată înăbușitoare, care cobora până la pământ – abia de puteai distinge prin pâclă obiectele de jos. Așa că, temându-se să nu se lovească de vreun obstacol neprevăzut, doctorul dădu pe la ora cinci semnalul de oprire. Noaptea trecu liniștită, dar trebuiră să-și dubleze atenția din cauza întunericului adânc.

În decursul dimineții următoare, musonul suflă cu mare violență. Pătrundea furios în cavitățile inferioare ale balonului, scutura cu putere apendicele prin care treceau țevile de dilatare, astfel că trebuiră fixate cu funii, lucru de care Joe se achită cu multă îndemânare. El constată totodată că orificiul aerostatului era închis ermetic.

— Faptul are o îndoită însemnatate pentru noi, spuse doctorul Fergusson; evităm în primul rând pierderea unui gaz prețios și apoi nu lăsăm în urma noastră o dără inflamabilă, care s-ar putea aprinde.

— Lucrul ar fi supărător, spuse Joe.

— Ne-am prăbuși la pământ? întrebă Dick.

— Prăbuși, nu. Gazul ar arde liniștit și noi am coborî încetul cu încetul. Un asemenea accident s-a întâmplat unei aeronave franceze, doamna Blanchard, care, aruncând focuri de artificii, și-a incendiat balonul. Dar n-a

căzut brusc – și cu siguranță că n-ar fi fost omorâtă, dacă nacela nu s-ar fi izbit de un pom, care a zvârlit-o la pământ.

— Să sperăm că nouă nu ni se va întâmpla aşa ceva, spuse vânătorul. Până acum călătoria nu mi s-a părut periculoasă și nu văd ce ne-ar putea împiedica să ne ajungem scopul.

— Nici eu nu văd, dragul meu Dick. De altfel, accidentele au fost pricinuite totdeauna fie din imprudența aeronauților, fie de proasta construcție a aparatelor lor. Totuși, din câteva mii de ascensiuni cu aerostate, nu se numără mai mult de douăzeci de accidente mortale. În genere, aterizările și plecările sunt cele mai primejdioase. Așa că, în asemenea cazuri, nu trebuie să neglijăm nicio precauție.

— A sosit ora mesei, spuse Joe. Ne vom mulțumi cu carne conservată și cafea, până ce domnul Kennedy va găsi mijlocul să ne ospăteze cu o bucată bună de vânat.

Capitolul XX

Sticla cerească. Smochini-palmieri. „Mammouth Trees”. Arborele războiului. Echipajul înaripat. Luptele dintre două populații. Masacrul. Intervenție divină.

Vântul deveni violent și neregulat. *Victoria* înainta prin aer, în adevărate salturi. Aruncată când spre nord, când spre sud, nu întâlnea nicio adiere constantă.

— Mergem foarte repede, fără să înaintăm mult, spuse Kennedy, observând desele oscilații ale acului magnetic.

— *Victoria* înaintează cu o viteză de cel puțin treizeci de leghe pe oră, spuse Samuel Fergusson. Aplecați-vă și veți vedea cât de repede dispare câmpia din ochii noștri. Uite, pădurea asta pare că se năpustește în calea noastră.

— Pădurea s-a și transformat în luminiș, răspunse vânătorul.

— Iar luminișul, într-un sat, adăugă Joe, după câteva clipe. Uite chipurile înmărmurite ale negrilor.

— E foarte firesc, răspunse doctorul. La prima apariție a baloanelor, țărani francezi au tras asupra lor, luându-le drept monștri aerieni, aşa că-i este îngăduit și unui negru din Sudan să facă ochii mari, văzându-ne.

— Pe legea mea, exclamă Joe, în timp ce *Victoria* trecea peste un sat la o înălțime de 100 de picioare, să știți că le arunc o sticlă goală, cu voia

dumneavoastră, domnule doctor. Dacă ajunge întreagă la ei, o vor adora. Dacă se sparge, din bucați își vor face talismane.

Și spunând acestea, aruncă o sticlă care se făcu, bineînțeles, țăndări. Indigenii se repeziră afară din colibelete lor rotunde, scoțând strigăte puternice.

Puțin mai departe, Kennedy strigă:

— Priviți arborele acesta ciudat! Partea lui de jos e de o specie, iar cea de sus alta.

— Hm! exclamă Joe. În țara asta arborii cresc unii peste alții.

— Este pur și simplu un trunchi de smochin, răspunse doctorul, pe ramurile căruia s-a prins puțin pământ vegetal. Într-o bună zi, vântul a aruncat pe el o sămânță de palmier și palmierul a crescut ca în plin câmp.

— Strașnic sistem! spuse Joe. Am să-l import în Anglia. Ar folosi mult parcurilor Londrei, fără să mai socotim că am înmulțit pomii fructiferi; am avea grădini în înălțime. Cu siguranță că asta va fi pe placul micilor proprietari.

În clipa aceea, *Victoria* trebui să urce, ca să treacă peste o pădure cu arbori mai înalți de trei sute de picioare, un fel de smochini seculari.

— Minunați arbori! strigă Kennedy. N-am văzut ceva mai frumos ca aceste veritabile păduri. Ia uite, Samuel!

— Înălțimea acestor smochini este cu adevărat extraordinară, dragul meu Dick, dar ea n-ar provoca mirare în ținuturile cu păduri din Lumea Nouă.

— Cum, există și arbori mai înalți?

— Fără îndoială, aceia pe care-l numim „mammouth trees”. S-a găsit în California un cedru înalt de patru sute cincizeci de picioare, înălțime care depășește turnul Parlamentului și chiar marea piramidă a Egiptului. La bază, trunchiul avea o circumferință de o sută douăzeci de picioare, iar straturile lui concentrice dovedeau că existența copacului era mai veche de patru mii de ani.

— Domnule, faptul nu e deloc surprinzător! Când trăiești patru mii de ani, nu-i nimic mai firesc decât să ajungi la o asemenea înălțime.

Dar pe când discutau, în locul pădurii apăru un grup de colibe aşezate în cerc în jurul unei piețe. În mijloc se înălța un singur arbore și, văzându-l, Joe exclamă:

— Ei bine, dacă de patru mii de ani face asemenea flori, n-am de ce să-l felicit.

Și arătă spre un sicomor uriaș al cărui trunchi dispărea cu totul sub o grămadă de oase omenești. Florile de care vorbea Joe erau capete de curând tăiate, atârnate de pumnale fixate în scoarță.

— Arborele războiului la canibali! explică doctorul. Indienii iau numai pielea, africanii iau capul cu totul.

— Chestie de modă! spuse Joe.

Dar satul cu capete însângerate rămase în urmă. Ceva mai departe, un alt sat oferea un spectacol la fel de respingător: cadavre mâncate pe jumătate, schelete zăcând în praf, membre omenești risipite ici și colo, toate lăsate la dispoziția hienelor și șacalilor.

— Sunt se vede trupuri de criminali; aşa cum se obișnuiește în Abisinia, aceștia sunt lăsați pradă fiarelor, care îi devorează în liniște, după ce i-au ucis.

— Procedeul nu-i mult mai crud decât spânzurătoarea, spuse scoțianul. E doar mai murdar, asta-i tot.

— În regiunile sudice ale Africii, vorbi din nou doctorul, băştinașii se mulțumesc să-i închidă pe criminali în propria lor colibă împreună cu fiarele, și chiar cu familia. Se dă foc și totul arde. Asta se numește cruzime, și dacă spânzurătoarea e mai puțin crudă, e în schimb la fel de barbară.

Cu vederea-i pătrunzătoare de care știa să se servească atât de bine, Joe semnală câteva cârduri de păsări carnivore, care zburau la orizont.

— Sunt vulturi, strigă Kennedy, după ce-i recunoscu cu ajutorul lunetei. Minunate păsări, a căror viteză este tot atât de mare ca a noastră.

— Cerul să ne păzească de atacurile lor! glăsui doctorul. Pentru noi sunt mult mai de temut decât fiarele sau decât triburile de sălbatici.

— Îi vom alunga cu împușcături, răspunse vânătorul.

— Aș vrea, dragul meu Dick, să nu avem nevoie de îndemânarea ta. Învelișul balonului nostru nu ar rezista unei împunsături a ciocului lor. Din fericire, cred însă că aceste păsări sunt mai mult însăspaimântate decât atrase de aparatul nostru.

— Stați! Am o idee, spuse Joe. Ideile îmi vin astăzi cu duiumul. Dacă am pune la nacela noastră un echipaj de vulturi vii care să ne ducă prin aer?

— Nu prea cred că sistemul să izbutească cu niște păsări atât de îndărătnice din fire, răspunse doctorul.

— I-am dresa, răspunse Joe. În loc să le punem zăbale, le-am pune ochelari speciali care le-ar dirija vederea; în felul acesta, ar merge la stânga

sau la dreapta, după voia noastră.

— Dă-mi voie bunul meu Joe să prefer echipajului înaripat, un vânt prietic. Hrana lui costă mult mai puțin și este mult mai sigur.

— Vă dau voie, domnule, dar îmi păstrează ideea.

Era ora prânzului. De câtva timp *Victoria* mergea mult mai încet; ținutul nu mai fugea sub balon, ci se desfășura domol. Deodată, la urechile călătorilor ajunseră strigăte și fluierături. Se aplecară și zăriră într-o câmpie deschisă un spectacol care-i emoționa.

Două triburi se luptau cu înverșunare și încrucișau prin aer o sumedenie de săgeți. Comandanții, nerăbdători să se ucidă unii pe alții, nu băgaseră de seamă apariția *Victoriei*. Erau vreo trei sute și se băteau într-o învălmășeală de nedescris; cei mai mulți dintre ei, roșii de sângele răniților, înfățișau o priveliște cumplită.

Când, în sfârșit, văzură aerostatul, lupta încetă o vreme; urletele se înțețiră, câteva săgeți fură aruncate spre nacelă și una dintre ele ajunse destul de aproape ca Joe să-o poată prinde în mâna.

— Să urcăm, ca să fim în afara loviturilor! strigă doctorul Fergusson. Să nu fim imprudenți! Nu e îngăduit!

— Mai bine să căutăm un curent care să ne poarte mai departe.

Măcelul continuă cu lovitură de secure și de sulite. Cum un dușman era doborât, adversarul se grăbea să-i taie capul. Femeile, amestecate în învălmășeală, adunau capetele însângerate și le îngrămădeau unul peste altul la marginea câmpului de luptă. Adesea se băteau pentru a cucerii aceste hidioase trofee.

— Cumplită priveliște! strigă Kennedy, adânc scârbit...

— Dezgustători indivizi! spuse și Joe. Dacă ar purta uniformă, ar fi ca orice războinici.

— Am o poftă nebună să intervin în luptă, vorbi din nou vânătorul, ridicând pușca.

— Nu, nu, se grăbi să-l opreasă doctorul, să nu ne băgăm în treburile altora. Știi tu de partea cui e dreptatea ca să joci rolul Providenței? Mai bine să ocolim acest spectacol dezgustător. Dacă marile căpetenii ar putea domina cu privirea, ca și noi, teatrul luptelor pe care le angajează, poate că nu le-ar mai trebui atâtă sânge și cuceriri.

Victoria se ridică dilatându-se. Urletele hoardei în delir îi mai urmăriră câteva clipe. Apoi, împins spre sud, balonul se depărta de această scenă de

măcel și canibalism.

Terenul era acum variat, cu numeroase cursuri de apă care se îndreptau spre est. Ele se cărsau desigur în afluenții lacului Nu sau ai fluviului Gazelles, despre care Guillaume Lejean dăduse amănunte atât de interesante.

După un drum de o sută cincizeci de mile, odată cu venirea nopții, *Victoria* aruncă ancora la 27° longitudine și la $4^{\circ}20'$ latitudine septentrională, după ce străbătuse o sută cincizeci de mile.

Capitolul XXI

Zgomote ciudate. Un atac nocturn. Kennedy și Joe în pom. Două împușcături. Ajutor! Ajutor! Răspunsul în limba franceză. Dimineața. Misionarul. Planul de salvare.

Întunericul nopții devinea de nepătruns. Doctorul nu putuse recunoaște ținutul: balonul fusese ancorat de un arbore foarte înalt, a cărui formă abia o distingea în umbră.

Potrivit obiceiului, își începuse paza de la orele nouă, iar Dick îl înlocui la miezul nopții.

— Să veghezi bine, Dick, să veghezi cu mare grijă!

— E ceva nou?

— Nu! Totuși mi s-a părut că am surprins zgomote nedeslușite sub noi. Nu prea știu unde ne-a dus vântul; ceva mai multă prudență nu ne poate strica.

— Poate ai auzit strigătele unor animale sălbaticice?

— Nu! Mi s-a părut cu totul altceva. În sfârșit, la cel mai mic semn de primejdie, să ne trezești fără șovăială...

— Fii liniștit!

Doctorul ascultă încă o dată, atent, în noapte; neauzind nimic, se înveli cu pătura și adormi numaidecât.

Cerul era acoperit cu nori groși, dar nicio adiere de vânt nu străbătea aerul. *Victoria*, prinsă cu o singură ancoră, nu se mișca.

Kennedy, rezemat cu coatele în bordul nacelei, în aşa fel ca să poată supraveghea arzătorul, contempla liniștea întunecată. Dar cum se întâmplă adesea când ești neliniștit și aștepți să se întâiple ceva, cercetând orizontul, i se păru deodată că vede niște luminiște nedeslușite. La un moment dat, i se

păru că zărește una la o distanță de două sute de pași, dar nu fu decât un fulger, după care nu mai văzu nimic.

Era, fără îndoială, una din acele false senzații luminoase pe care le percep ochiul într-un întuneric adânc.

Kennedy se liniști și căzu din nou în contemplare, când deodată un șuierat ascuțit străbătu aerul.

Era strigătul unui animal, al unei păsări de noapte, sau ieșise din gura unui om?

Dându-și seama de gravitatea situației, Kennedy se gândi să-și trezească tovarășii de drum; apoi își spuse că, în orice caz, fie că era vorba de oameni, fie de animale, primejdia se găsea încă la mare depărtare, aşa că mai întâi își revizui armele, iar după aceea, cu ajutorul lunetei, își aținti din nou privirea în noapte. Curând văzu cum se strecoară sub pom forme neclare. Într-o rază de lună, care străbătu ca un fulger norii, văzu nedeslușit un grup de oameni mișcându-se în umbră. Își aminti de aventura cu cinocefalii și puse mâna pe umărul doctorului. Acesta se trezi imediat.

— Liniște! spuse Kennedy. Să vorbim încet.

— E ceva?

— Da, să-l trezim pe Joe.

Îndată ce Joe se trezi, vânătorul povestii ce văzuse.

— Iar blestematele acelea de maimuțe? întrebă Joe.

— E posibil, dar trebuie să ne luăm măsuri de apărare.

— Joe și cu mine, spuse Kennedy, vom coborî în copac cu ajutorul scării.

— Iar în vremea aceasta, continuă doctorul, eu voi lua măsurile necesare ca să ne putem ridica repede.

— Ne-am înțeles.

— Să coborâm, spuse Joe.

— Să nu vă folosiți de arme decât în caz de absolută nevoie, glăsui doctorul. N-are rost să ne arătăm prezența prin aceste locuri.

Dick și Joe răspunseră printr-un semn, apoi coborâră fără zgomot în arbore și se așezară pe crengile groase de care se prinsese ancora.

Ascultau de vreo zece minute, muți și nemîșcați în frunziș, când, deodată, scoarța copacului trosni ușor. Joe îl apucă de mâna pe scoțian.

— Auziți?

— Da, se apropie.

— Dacă-i un șarpe? Șuieratul acela pe care l-ați auzit...

— Nu! Pare să fi fost un zgomot făcut de un om. „Prefer o întâlnire cu băştinaşii, se gândi Joe. Mi-e scârbă de reptile”.

— Zgomotul se apropiе, spuse Kennedy după câteva clipe.

— Da! Cineva urcă, se cătără.

— Veghează în partea asta, eu voi veghea în cealaltă.

— Bine.

Se aflau izolaţi în vârful unei ramuri orizontale, în mijlocul pădurii de crengi a uriaşului baobab de care se prinsese ancora. Desimea frunzişului facea întunericul şi mai adânc. Joe se plecă la urechea lui Kennedy şi, arătându-i partea de jos a copacului, spuse:

— Negrii!

Cei doi călători prinseră chiar câteva şoapte, Joe duse puşca la umăr.

— Asteaptă! şopti Kennedy.

Într-adevăr, câţiva negri se cătăraseră în baobab. Apăreau din toate părțile, strecurându-se printre ramuri ca reptilele, cătărându-se încet, dar sigur. Se trădau prin miroslul pe care-l avea corpul lor, frecat cu o grăsime puturoasă. Curând, chiar în dreptul ramurii pe care stătea Kennedy şi Joe, se iviră două capete.

— Atenţie! spuse Kennedy. Trage!

Două detunături răsunară în aer şi se amestecă cu țipete de durere. Hoarda dispără însă din păramîntată. Dar atunci se auzi un strigăt ciudat, neaşteptat, imposibil! O voce omenească rosti clar în limba franceză:

— Ajutor! Ajutor!

Kennedy şi Joe, înmărmuriţi, se întoarseră în nacelă cât putură de repede.

— Aţi auzit? îi întrebă doctorul.

— Fără îndoială!

— Un francez e în mâinile lor!

— Un călător!

— Un misionar poate.

— Nenorocitul, îl omoară, îl martirizează! strigă vânătorul. Doctorul încerca zadarnic să-şi ascundă emoţia.

— Nu e nicio îndoială, spuse el. Un nefericit francez a căzut în mâinile lor. Dar nu vom pleca, înainte de a face tot ce se poate pentru a-l salva. Auzind împuşcăturile noastre, o fi nădăjduit într-un ajutor neaşteptat. Nu-i vom dezamăgi această speranţă. Nu gândiţi şi voi la fel?

— Ba da, Samuel, şi suntem gata să te ascultăm.

- Să întocmim un plan și chiar în dimineața asta să încercăm să-l răpim.
- Dar cum vom scăpa de negri? întrebă Kennedy.
- Pentru mine este limpede, spuse doctorul, că, după felul în care au șters-o, nu cunosc armele de foc, aşa că va trebui să profităm de spaima lor. Dar trebuie să aşteptăm zorii zilei înainte de a ne pune pe treabă.
- Nenorocitul ăsta... Nu trebuie să fie departe, căci...
- Ajutor! Ajutor! repetă vocea, de data aceasta mai slab.
- Sălbaticii! strigă Joe furios. Dacă-l ucid în noaptea asta?
- Auzi, Samuel? exclamă Kennedy apucându-l de mâna pe doctor. Dacă-l omoară în noaptea asta?
- Nu cred! Popoarele primitive își omoară prizonierii în plină zi; au nevoie de soare!
- Dac-aș profita de noapte, spuse scoțianul, ca să mă strecor până aproape de acest nenorocit?
- Vă însoțesc, domnule Dick!
- Stați, prieteni! Intentia vă face cinste și se potrivește cu inima și cu curajul vostru, dar ne vom pune în primejdie toți, și, mai mult, îi vom strica celui pe care voim să-l salvăm.
- De ce? întrebă Kennedy. Băştinașii sunt însășimântați. Nu se vor mai întoarce.
- Dick, te implor, ascultă-mă! Dacă din întâmplare te surprind, totul e pierdut!
- Dar nenorocitul acela care aşteaptă, care nădăjduiește? Nimeni nu-i răspunde? Nimeni nu-i vine în ajutor? O să credă că l-au înșelat simțurile, că n-a auzit nimic...
- Putem să-l liniștim, spuse doctorul Fergusson.
- Și stând în picioare în mijlocul întunericului, făcându-și mâinile pâlnie, strigă din răsputeri, în limba străbunului:
- Oricine ai fi, ai încredere! Trei prieteni veghează asupra dumitale! Un urlet grozav îi răspunse, înăbușind răspunsul prizonierului.
- Îl sugrumă! Îl vor sugruma! strigă Kennedy. Intervenția noastră nu a făcut altceva decât să-i grăbească sfârșitul. Trebuie să acționăm!
- Dar cum, Dick? Ce vrei să faci pe întunecimea asta?
- O, dac-ar fi ziuă! strigă Joe.
- Ei bine, dac-ar fi ziuă? întrebă doctorul cu un ton ciudat.

— Nimic mai simplu, Samuel, răsunse vânătorul. Aș coborî pe pământ și aș împrăștia ceata asta mizerabilă.

— Și tu, Joe? întrebă Fergusson.

— Eu, domnule, aș fi mai prudent. I-aș spune prizonierului să fugă într-o anumită direcție.

— Și cum ai face să ia cunoștință de acest sfat?

— Cu ajutorul săgeții pe care am prins-o în zbor și de care aș lega un bilet; sau, pur și simplu, vorbindu-i cu voce tare, deoarece negrii nu ne înțeleg limba.

— Planurile voastre, prieteni, nu pot fi puse în practică. Admitând că izbutește să încele vigilența călăilor săi, cea mai mare greutate pentru nenorocit va fi să fugă. Cât despre tine, dragul meu Dick, cu multă îndrăzneală și profitând de spaima produsă de armele noastre de foc, planul tău poate ar izbuti. Dar dacă nu izbutește, ai fi pierdut. Astfel că ar trebui să salvăm două persoane în loc de una. Nu, trebuie să procedăm altfel!

— Dar să procedăm imediat, răsunse vânătorul.

— Poate că vom reuși, glăsui doctorul, apăsând asupra cuvântului din urmă.

— Domnule, nu cumva veți izbuti să risipiți bezna asta?

— Cine știe, Joe?

— Ah! Dacă reușiți, vă proclam primul savant al lumii.

Câteva clipe doctorul nu răsunse: se gândeau. Cei doi tovarăși il priveau emoționați. Erau foarte mișcați de această situație extraordinară. Apoi Fergusson reluă:

— Iată planul meu, spuse el. Ne-au rămas două sute de livre de leșt, deoarece sacii pe care i-am luat cu noi sunt încă neatinși. Admit că prizonierul, un om vădit epuizat de suferință, cântărește tot atât cât oricare dintre noi. Dacă am renunță la o parte din leșt egală cu greutatea lui, ne-ar mai rămâne încă vreo șaizeci de livre de aruncat, atunci când am avea nevoie să urcăm mai repede.

— Prin urmare, cum gândești să acționezi? întrebă Kennedy.

— Uite, Dick, tu admiți că dacă izbutesc să ajung până la prizonier, și luându-l în nacelă, arunc o cantitate de leșt egală cu greutatea lui, nu am schimbat nimic din echilibrul balonului? Bine! Dar dacă vreau să obțin o urcare mai rapidă pentru a scăpa de trib, trebuie să întrebuințez un mijloc

mai puternic decât arzătorul; or, aruncând și restul de leșt la momentul oportun, sunt sigur că mă voi înălța cu o mare repeziciune.

— Evident!

— Da, dar se ivește și un neajuns, și anume, că, pentru a coborî mai târziu, va trebui să pierd o cantitate de gaz proporțională cu leștul aruncat. Iar gazul acesta e un lucru prețios. Totuși, nu-i putem regreta pierderea, când e vorba de salvarea unui om.

— Ai dreptate, Samuel, trebuie să sacrificăm totul pentru a-l salva!

— Să ne punem atunci pe lucru. Aranjați sacii pe marginea nacelei, în aşa fel încât să-l putem arunca dintr-o dată.

— Dar ce facem cu întunericul?

— El ne ajută, pentru că ne ascunde pregătirile și se va risipi abia după ce vom fi gata. Îngrijiți să aveți toate armele la îndemână. Poate că va trebui să tragem. În carabină avem un glonț, în cele două puști, patru, în cele două revolvere, douăsprezecete, în total șaptesprezece, care se pot trage într-un sfert de minut. Dar poate că nu va fi necesar să facem atâta zgromot. Sunteți gata?

— Suntem gata, răspunse Joe.

Sacii erau pregătiți și armele de asemenea.

— Bine, spuse doctorul, fiți cu ochii în patru. Joe va trebui să arunce balastul și Dick să ridice prizonierul; dar să nu faceți nimic înainte de a da eu ordin. Joe. Du-te mai întâi și desprinde ancora, apoi urcă îndată înapoi, în nacelă.

Joe coborî pe funie și se întoarse după câteva clipe. *Victoria* stătea în aer, aproape nemîșcată. În acest timp, doctorul se asigură că în rezervorul de amestec era o cantitate suficientă de gaz, care la nevoie ar fi putut să alimenteze arzătorul, fără să recurgă un timp la acțiunea pilei Bunsen. Scoase cele două fire conducătoare, izolate până atunci care serveau la descompunerea apei. Apoi, scotocind în sacul lui de călătorie, găsi două bucăți de cărbune cu vârful ascuțit, pe care le fixă la capătul fiecarui fir.

Prietenii îl priveau în tăcere, fără să înțeleagă. După ce-și termină lucrul, doctorul, în picioare, în mijlocul nacelei, luă în fiecare mână câte un cărbune și le apropie vârfurile...

Deodată, între cele două vârfuri se produse o lumină puternică orbitoare, însotită de un bubuit însărcinător. O fașie enormă de lumină electrică sfâșie întunericul nopții.

— Oh, domnule! exclamă Joe.

— Tăcere! spuse doctorul.

Capitolul XXII

Mănușchiul de lumină. Misionarul. Răpirea la lumină artificială. Puțină speranță. Îngrijirile doctorului. Traversarea unui vulcan.

Fergusson proiectă spre diferite puncte din spațiu puternica sa fâșie de lumină și o opri pe un loc de unde se auzeau strigăte de groază. Cei doi tovarăși ai săi aruncară într-acolo o privire iscuditoare.

Baobabul, deasupra căruia *Victoria* se menținea aproape nemîscată, se înălța în mijlocul unui lumeniș; între câmpurile de susan și de trestie de zahăr erau vreo cincizeci de colibe joase și conice, în jurul cărora furnica un trib numeros.

La o sută de picioare dedesubtul balonului se ridica un stâlp la piciorul căruia zacea o făptură omenească, un bărbat Tânăr, de cel mult treizeci de ani, cu părul lung, pe jumătate gol, slab, însângerat, cu capul căzut în piept ca un Crist pe cruce. Un misionar! Un preot! strigă Joe.

— Biet nenorocit! spuse Dick.

— Îl vom salva, prietene, îl vom salva.

Mulțimea negrilor fu cuprinsă de o spaimă ușor de înțeles, zăind balonul asemănător unei comete enorme, cu o coadă orbitor de luminoasă. La strigătele lor, prizonierul își înălță privirea. Ochii îi străluciră însufleți de nădejde și, fără să înțeleagă prea bine ce se petrece cu el, își întinse mâinile către salvatorii neașteptați.

— Trăiește! Trăiește! strigă Fergusson. Îl vom salva. Sunteți gata, prieteni?

— Suntem gata, Samuel!

— Joe, stinge arzătorul!

Ordinul doctorului fu îndeplinit.

O adiere abia simțită împingea încet aerostatul spre locul unde se afla prizonierul. În același timp, prin contractarea gazului, balonul cobora ușor.

Vreo zece minute continuă să plutească în mijlocul razelor luminoase. Fergusson proiectă asupra mulțimii mănușchiul lor strălucitor, care alergă pe sol aruncând ici-colo pete vii de lumină. Tribul, stăpânit de o frică de nedescris, dispără treptat în colibe, astfel că în jurul stâlpului nu mai rămase nimici. Doctorul avea deci dreptate să se bazeze pe apariția fantastică a *Victoriei*, care proiecta raze de soare în întunericul de nepătruns.

Nacela se aprobia de pământ. În timpul acesta, câțiva negri mai îndrăzneții reveniră totuși, strigând sălbatic. Kennedy își și pregătise pușca, dar doctorul îi interzise să tragă. Nemaivând puterea să se țină în picioare, preotul rămase în genunchi. Nu era nici măcar legat de stâlp, deoarece, dată fiind slabiciunea sa, legăturile ar fi fost de prisos. Când nacela se aprobie de pământ, vânătorul îl apucă de mijloc și-l trase înăuntru, chiar în clipa în care Joe arunca, brusc, două sute de livre de balast. Doctorul se aştepta ca balonul să urce cu o mare rezistență, dar, împotriva așteptărilor sale, după ce se înălță trei, patru picioare, rămase nemîscat.

— Ce ne ține? strigă el îngrozit.

Câțiva sălbatici se aprobiau scoțând strigăte înfricoșătoare.

— Oh! făcu Joe, aplecându-se în afară. Un negru s-a agățat de fundul nacelei!

— Dick! Dick! strigă doctorul, bidonul cu apă!

Dick înțeleseră intenția prietenului și, ridicând unul dintre bidoanele cu apă care cântărea mai mult de o sută de livre, îl aruncă peste bord. *Victoria*, ușurată deodată, făcu o săritură de trei sute de picioare în aer în mijlocul urletelor tribului, care văzu cum era răpit prizonierul.

— Ura! strigă cei doi tovarăși ai doctorului.

Deodată balonul făcu un nou salt și urcă cu mai bine de o mie de picioare.

— Ce-i asta? întrebă Dick, care fu cât pe ce să-și piardă echilibrul.

— Nimic, pușlamaua și-a dat drumul, spuse Fergusson, și Joe, aplecându-se, putu să-l zărească pe sălbatic, cu mâinile întinse, răsucindu-se în aer și zdrobindu-se de pământ.

Doctorul îndepărta atunci capetele firelor electrice și întunericul se lăsa din nou.

Era ora unu după miezul nopții. Francezul, leșinat, deschise în sfârșit ochii.

— Sunteți salvat! îi spuse doctorul.

— Salvat! răspunse el în engleză, cu un surâs trist. Salvat de la o moarte crudă! Fraților, vă mulțumesc, dar zilele mele sunt numărate, chiar orele, căci nu mai am mult de trăit.

Și misionarul, sfârșit, căzu din nou în somnolență.

— E pe moarte! strigă Dick.

— Nu! Nu! răspunse Fergusson, aplecându-se deasupra lui. Dar este foarte slăbit. Să-l culcăm sub cort!

Îl întinseră încetișor pe pătură și se uitară cu milă la acest biet trup istovit, acoperit de cicatrice și de răni încă sângerânde, în care fierul și focul lăsaseră urme dureroase. Doctorul rupse o batistă și făcu o compresă pe care o întinse peste răni, după ce le spăla mai întâi. Îi dădu aceste îngrijiri foarte atent și cu îndemânare, ca un adevărat medic. Apoi, luând din farmacia sa un întăritor, turnă câteva picături pe buzele preotului. Acesta își mișcă slab buzele tremurânde și abia avu puterea să murmură:

— Mulțumesc, mulțumesc!

Doctorul înțelesă că pacientul lui avea nevoie de odihnă totală.

Lăsa perdelele cortului și se întoarse la conducerea balonului. Înând seama de greutatea noului său oaspete, aruncase din nacelă o sută optzeci de livre de balast, aşa că balonul se menținea fără ajutorul arzătorului. La primele raze ale soarelui, un curent de aer îl împinse încetișor spre vest-nord-vest.

Fergusson îl privi câteva clipe pe preotul care ațiipise.

— De-am putea să-l ținem în viață pe acest tovarăș de drum, trimis de întâmplare! spuse vânătorul. Ai vreo speranță?

— Da, Dick, cu îngrijiri, în aerul curat...

— Cât a suferit omul ăsta! spuse Joe cu emoție în glas. E mai îndrăzneț ca noi dacă a venit singur în mijlocul acestor triburi.

— Fără îndoială, răspunse vânătorul.

Cât ținu ziua, doctorul nu întrerupse somnul bolnavului, un somn adânc, înterupt de vaiete, care-l îngrijorau pe Fergusson.

Spre seară, *Victoria* rămase nemîscată în beznă. Rămase tot astfel și în cursul nopții. În timp ce Kennedy și Joe făceau pe rând de strajă la căpătâiul bolnavului, Fergusson veghea pentru siguranța tuturor.

A doua zi de dimineată, *Victoria* se deplasase foarte puțin spre apus. Ziua se anunță limpede și frumoasă. Bolnavul putu să cheme pe noii săi prieteni cu o voce mai întărită. Ridicără perdelele cortului și el respiră fericit aerul proaspăt al dimineții. Cum vă simți? îl întrebă Fergusson.

— Se pare că mai bine, răspunse el. Dar pe voi, prietenii mei, nu v-am văzut decât în vis. Abia de pot să-mi dau seama ce s-a petrecut. Spuneți-mi cine sunteți, ca să vă pot pomeni în rugăciunile mele.

— Suntem călători englezi, răspunse Samuel; încercăm să traversăm Africa în balon și, în timpul călătoriei, am avut fericirea să vă salvăm.

— Știința își are eroii ei! spuse misionarul.

— Sunteți misionar? întrebă doctorul.

— Sunt un preot al misiunii Lazariste. Era cât pe-aci să fiu sacrificat!... Dar dumneavoastră veniți din Europa. Vorbiți-mi de Europa, de Franța. Nu am primit știri de acolo de cinci ani.

Samuel Fergusson, răspunzând dorinței lui, îi vorbi mult despre Franța. Apoi îi pregăti câteva cești de ceai, pe care bolnavul le bău cu plăcere, căpătând astfel putere să se ridice puțin și, văzându-se purtat prin seninul cerului, începu să surâdă.

— Sunteți niște călători curajoși, spuse el, de aceea veți reuși în încercarea voastră îndrăzneață. Voi vă veți revedea părinții, prietenii, patria...

Tânărul preot era atât de slăbit, încât trebuiră să-l culce din nou. Rămase câtva timp ca fără viață. Fergusson nu-și putu stăpâni emoția. Simțea cum se stinge viața unui om. Aveau să-l piardă oare atât de repede? Trebui să sacrifice cea mai mare parte din provizia de apă pentru a-i răcori tâmpalele înfierbântate. Îi îngriji cu duioșie și îndemânare. Bolnavul renăștea puțin câte puțin în brațele sale.

— Vorbiți limba dumneavoastră maternă, îi spuse el; o înțeleg și vă va obosi mai puțin.

Misionarul era un Tânăr din satul Aradon, din Bretania.

Din cea mai fragedă vîrstă se simțise atras de cariera preoțească. Vru să adauge acestei vieți și primejdia și intră în rândurile preoților din misiune, al cărei fondator a fost sfântul Vincent de Paul. La vîrstă de douăzeci de ani, își părăsise țara pentru a pleca pe pământul neospitalier al Africii. Si de acolo, pas cu pas, trecând peste toate obstacolele, înfruntând lipsurile, înaintase până în mijlocul triburilor care locuiau în regiunile afluenților Nilului superior. Apoi căzuse prizonier la unul din cele mai sălbaticе triburi din Nyambarra. După ce tribul, împrăștiat printr-o din luptele atât de obișnuite în aceste locuri, îl lăsase în părăsire, el, în loc să se întoarcă din drum, își continuase pelerinajul. Zilele cele mai liniștite, pe care le petrecuse atunci fuseseră acelea în care era considerat nebun. Se familiarizase cu dialectele regiunii. În sfârșit, încă doi ani străbătuse regiunile sălbaticе și de aproape un an se stabilise în mijlocul tribului Nyam-Nyam, cunoscut sub numele de Barafri. Înainte cu câteva zile, șeful tribului murise, iar el fusese învinuit de sfârșitul lui neașteptat și băştinașii hotărâseră să-l jertfească; chinul dura de 40 de ore; azi la amiază trebuia să

moară, aşa cum bănuise doctorul. Când auzise focuri de armă, îşi ieşise din fire şi începuse să strige: „Ajutor! Ajutor!”, iar când o voce necunoscută îi strigase cuvinte de îmbărbătare, crezuse că visează.

— Nu-mi pare rău că mor, adăugă el.

— Nu-ţi pierde curajul, îi răspunse doctorul. Suntem lângă dumneata, te vom salva de la moarte aşa cum te-am salvat de la supliciu.

— Nu cer atâta, spuse preotul resemnat. Binecuvântat fie Domnul care mi-a dat înainte de moarte bucuria de a strânge mâini prietene şi de a auzi limba ţării mele.

Puterile misionarului slabiră din nou. Astfel, ziua se scurse între speranţă şi îngrijorare. Kennedy era foarte mişcat, iar Joe îşi şterge lacrimile pe ascuns.

Victoria înainta încet.

Către seară, Joe semnală spre vest o lumină imensă. La latitudini mai ridicate, ar fi fost luată drept aurora boreală; cerul părea în flăcări. Doctorul examină fenomenul.

— Nu poate fi decât un vulcan în erupţie! spuse el.

— Dar vântul ne duce într-acolo! răspunse Kennedy.

— Bine, vom trece deasupra lui, la o înălţime care ne va pune în afară de orice pericol.

După trei ore, *Victoria* se găsea în mijlocul munţilor. Poziţia sa exactă era $24^{\circ}15'$ longitudine şi $4^{\circ}42'$ latitudine.

În faţa aerostatului, un crater aprins revărsa torente de lavă topită şi zvârlea bucăţi de stâncă la o mare înălţime; fluvii de foc lichid cădeau în cascade orbitoare.

Era un spectacol mareş, dar primejdios, căci vântul, cu o putere constantă, purta balonul spre atmosfera incendiată. Obstacolul care nu putea fi ocolit, trebuia învins; flacăra arzătorului fu mărิตă la maximum şi *Victoria* ajunse la şase mii de picioare, lăsând între ea şi vulcan un spaţiu mai mare de trei sute de stânjeni.

Preotul putu să privească de la înălţime craterul din care izbucneau cu vuiet mii de mănuuchiuri luminoase.

— Ce frumuseţe! exclamă el.

Revărsarea de lavă arzătoare acoperea coasta muntelui cu un adevărat covor de flăcări. Jumătatea inferioară a balonului strălucea în noapte; o

căldură dogoritoare urca până la nacelă. Doctorul Fergusson se grăbi să se îndepărteze de locul primejdios.

Pe la ora zece seara, muntele nu se mai vedea decât ca un punct roșu la orizont. *Victoria* își urma liniștită călătoria, la o înălțime mai mică.

Capitolul XXIII

Mânia lui Joe. Moartea preotului. Priveghiu. Ariditate. Înmormântarea. Blocurile de cuarț. Halucinația lui Joe. Povara Prețioasă. Trecerea peste munții auriferi. Începuturile disperării lui Joe.

O noapte minunată se lăsase pe întinsul pământului. Preotul adormise într-o completă stare de moleșeală.

— N-o să-și revină! vorbi Joe. Bietul Tânăr! Dacă are 30 de ani!

— Își va da sfârșitul în mânile noastre! spuse doctorul cu disperare. Respirația îi slăbește întruna și nu pot face nimic pentru a-l salva!

— Ticăloșii! exclamă Joe cu furie. Și când te gândești că acest preot cumse cade a găsit cuvinte să-i plângă și să-i scuze, să-i ierte!

— Cerul i-a dăruit o noapte frumoasă, dragă Joe, poate ultima. De-acum înainte nu va mai suferi și moartea sa va fi de fapt un somn liniștit.

Muribundul rosti câteva cuvinte întrețăiate. Doctorul se apropiu; respirația bolnavului devinea greoaie, avea nevoie de aer. Perdelele cortului fură date în lături și el respiră cu nesaț adierea ușoară a nopții liniștite. Stelele licăreau în lumini tremurânde și luna îl îmbrăca în linșoliul alb al razelor sale.

— Prietenii, spuse el cu vocea slabă, mă sfârșesc! Dumnezeu să vă răsplătească și să vă scoată la liman.

— Nu-ți pierde speranța! îi răspunse Kennedy. Nu este decât o slăbiciune trecătoare! Nu vei muri! Oare poate muri cineva în această frumoasă noapte de vară?

— Moartea e aici! răspunse misionarul. Știi! Lăsați-mă să o privesc în față.

Kennedy îl ridică.

— Doamne, Dumnezeule, ai milă de mine! strigă muribundul.

Fața preotului se lumină. Departe de pământul ale cărui bucurii nu le cunoscuse vreodată, în noaptea care-l învăluia cu lumina ei dulce, părea că trăiește o viață nouă. Ultimul lui gest fu o binecuvântare pe care o dădu prietenilor săi de o zi și căzu din nou în brațele lui Kennedy, al cărui obraz era scăldat în lacrimi.

— Mort! spuse doctorul, aplecându-se deasupra lui. Mort!

Și, ca și cum s-ar fi înțeles, cei trei prieteni îngenuncheară și se rugară în tăcere.

— Mâine dimineață, șopti Fergusson, îl vom îngropa în acest pământ al Africii pe care l-a udat cu sângele lui.

Restul nopții, corpul fu vegheat, rând pe rând, de doctorul Fergusson și de Joe, și niciun cuvânt nu-i tulbură liniștea. Fiecare plângea.

A doua zi, vântul bătea dinspre sud și *Victoria* înainta încet pe deasupra unui platou nesfârșit, ici-colo se vedea crateră stinse, văgăuni sălbatice, stânci îngrămadite unele peste altele, bolovani și gropi, și nicio picătură de apă pe crestele uscate.

Spre amiază, doctorul se hotărî să coboare într-o văgăună, în mijlocul stâncilor de formăție vulcanică, pentru a îngropa corpul misionarului. Deoarece nu exista niciun pom de care să ancoreze, trebuia să folosească munții înconjurători drept adăpost, tot ei urmând să le înlesnească aducerea nacelei la pământ.

Dar, aşa cum fuseseră nevoiți să arunce o parte din lest, ca să coboare, trebuiau să lase să se scurgă o cantitate proporțională de gaz, aşa că Fergusson deschise supapa balonului exterior. Hidrogenul se scurse și *Victoria* coborî încet în văgăună.

Îndată ce nacela atinse pământul, doctorul închise supapa. Joe, ținându-se cu o mână de marginea exterioară a nacelei, adună cu cealaltă o grămadă de pietre care trebuiau să înlocuiască propria sa greutate, apoi sări pe pământ. Acum, putând să se folosească de ambele mâini, adună mai mult de cinci sute de livre de pietre, pe care le îngrămădi în nacelă. Astfel, doctorul și Kennedy putură să coboare și ei. *Victoria* se afla în echilibru, propria-i forță de ascensiune neputând-o ridica de la pământ.

De altfel, nu era nevoie de o mare cantitate de pietre, căci blocurile adunate de Joe aveau o greutate considerabilă, fapt care atrase atenția lui Fergusson. Pământul era presărat cu cuarț și roci de porfir.

„Ciudată descoperire!” își spuse doctorul.

Kennedy și Joe făcură câțiva pași spre a alege un loc unde să sape o groapă. În văgăuna aceasta, cu malurile înalte, era o căldură extraordinară, care dădea impresia unui cupitor. Trebuiră să curețe întâi terenul de pietre și să sape apoi o groapă destul de adâncă, pentru ca animalele sălbatice să nu poată dezgropa cadavrul.

Așezară după aceea înăuntru, cu pietate, corpul preotului; pământul căzu peste el, iar deasupra îngrămădiră bucăți de stâncă în loc de lespede funerară.

În acest timp, doctorul stătea nemîșcat, cufundat în gânduri.

Nu auzea chemările tovarășilor săi și nici nu căuta să se adăpostească, împreună cu ei, de arșiță.

— La ce te gândești, Samuel? îl întrebă Kennedy.

— La un contrast ciudat al naturii. La un curios efect al fatalității. Știți voi în ce pământ a fost îngropat acest om, acest sărman suflet care și-a dat viața pentru binele oamenilor?

— Ce vrei să spui? întrebă scoțianul.

— Preotul se odihnește într-un zăcământ de aur.

— Un zăcământ de aur?! exclamară Kennedy și Joe.

— Da, de aur! răspunse doctorul liniștit. Bolovanii pe care-l călcați în picioare, ca și cum ar fi pietre fără nicio valoare, sunt cel mai curat minereu aurifer!

— Imposibil! Imposibil! făcu Joe.

— Nu veți fi nevoiți să căutați prea mult în crăpăturile de ardezie, ca să găsiți bulgări mari de aur.

Joe se aplecă asupra bucătilor de piatră, împrăștiate peste tot. Kennedy era gata să-l imite.

— Liniștește-te, bunul meu Joe, îi spuse doctorul. Haide, gândește-te puțin. La ce ne servește toată această bogăție? Nu putem s-o luăm cu noi.

— Nu putem s-o luăm? Asta-i bună!

— E cam grea pentru nacela noastră. La început nici n-am vrut să-ți dezvăluи descoperirea asta, de teamă să nu regreți prea mult.

— Cum, strigă Joe, să părăsim asemenea comoară?! Să lăsăm baltă o asemenea avere care ne aparține numai nouă?

— Ia seama, prietene! Te-a cuprins lăcomia! Mortul acesta pe care l-aîngropat nu te-a învățat adevărata valoare a aurului?

— Tot ce spuneți e adevărat, răspunse Joe, dar, în sfârșit, este vorba de aur! Domnule Kennedy, nu mă ajutați să adun câteva milioane?

— Ce să facem cu ele, sărmanul meu Joe? răspunse vânătorul, abia stăpânindu-se să nu zâmbească. Noi nu am venit aci să ne îmbogățim și nu ne vom îmbogății.

— Sunt cam grele milioanele și nu se pot pune ușor în buzunar, spuse doctorul.

Până la urmă, Joe găsi o soluție:

— N-am putea înlocui lestul de nisip cu acest minereu?

— Bine! Sunt de acord, spuse Fergusson, dar să nu-mi faci mutre când vom zvârli câteva mii de lire peste bord.

— Mii de lire? răspunse Joe. Este cu puțință ca toate acestea să fie aur?

— Da, prietene, aici este un rezervor, în care natura a îngrămadit de secole bogățiile sale; cu asta s-ar putea îmbogăți țări întregi. O Australie și o California unite în fundul unui deșert.

— Și aceste comori vor rămâne neîntrebuițate?

— Poate! În orice caz, iată ce vom face, ca să te consolez...

— Vă va fi greu, răspunse măhnit Joe.

— Ascultă, vom întocmi o schiță exactă a acestui loc, și-o voi da, iar la întoarcerea în Anglia o vei arăta concetățenilor tăi, dacă și se pare că aurul ar putea să-i facă fericiți.

— Domnule, văd bine că aveți dreptate; mă voi resemna, deoarece nu se poate altfel. Să ne umplem nacela cu acest prețios minereu. Ceea ce va rămâne la sfârșitul călătoriei va fi totuși un câștig.

Și Joe se puse pe lucru, muncind din răsputeri. Astfel îngrămadă în nacelă peste o mie de livre de minereu, bucăți de cuarț în care era închis aurul, ca într-o scoarță tare.

Doctorul îl privea zâmbind. Își făcu calculele și stabili că mormântul se afla la $22^{\circ}23'$ longitudine și la $4^{\circ}55'$ latitudine septentrională. Apoi se întoarse spre nacelă, după ce aruncă o ultimă privire asupra ridicăturii de pământ sub care odihnea corpul sărmanului francez. Ar fi vrut să ridice o cruce modestă și necioplită la mormântul acesta părăsit în mijlocul pustiului Africii, dar în vecinătate nu se afla niciun copac.

— Dumnezeu îl va recunoaște, zise el.

În mintea lui Fergusson se strecurase o preocupare destul de serioasă: ar fi dat mult din aurul de aci pentru a găsi puțină apă; ar fi dorit să o înlocuiască pe aceea din rezervorul aruncat, dar nu era cu puțință în ținuturile acestea sterpe. Trebuind să alimenteze fără încetare arzătorul, începuse să lipsească apa de băut. Își propuse, deci, să nu negligeze nicio ocazie pentru a spori rezerva.

Întorcându-se la nacelă o găsi încărcată cu pietrele lui Joe; se urcă în ea fără să scoată o vorbă. Kennedy își luă locul obișnuit. Joe îl urmă, aruncând o privire lacomă asupra bogățiilor văgăunii.

Doctorul aprinse arzătorul, serpentina se încălzi, curentul de hidrogen se stabili în câteva minute, gazul se dilată, dar balonul nu se urni din loc.

Joe îl privea îngrijorat pe stăpânul său, fără să scoată un cuvânt...

— Joe! spuse doctorul.

Joe nu răspunse.

— Joe, mă auzi?

Joe făcu semn că audе, dar că nu vrea să înțeleagă.

— Vrei să-mi faci placerea și să arunci o parte din minereu? reluă Fergusson.

— Domnule, dar mi-ați promis...

— Ți-am promis să înlocuiesc lestul, atâtă tot.

— Totuși...

— Vrei să rămânem pentru totdeauna în pustiul ăsta?

Joe aruncă o privire disperată spre Kennedy, dar vânătorul dădu din cap, neputincios.

— Ei, Joe?

— Arzătorul nu mai funcționează? se încăpățâna Joe.

— Arzătorul e aprins, doar vezi bine, balonul însă nu se va ridica decât dacă ai să-l ușurezi puțin.

Joe se scarpină după ureche, luă o bucată de cuart, cea mai mică din toate, o cântări, o recântări, o jucă în mâini (avea o greutate de 3-4 livre) și o aruncă. *Victoria* nu se ridică.

— Ei, spuse el, nu ne ridicăm încă?

— Nu încă! răspunse doctorul. Continuă.

Kennedy râdea. Joe aruncă încă vreo zece livre. Balonul rămase nemișcat. Joe păli.

— Sărmanul meu băiat! spuse doctorul. Dick, tu și cu mine cântărim, dacă nu mă însel, aproape patru sute de livre. Așadar, Joe, trebuie să te scapi de o greutate cel puțin egală cu a noastră, ca să putem rămâne noi.

— Să aruncăm patru sute de livre? strigă jalnic Joe.

— Și chiar ceva mai mult, pentru a ne ridică! Haide! Curaj! Oftând din adâncul plămânilor, vrednicul Joe începu să ușureze balonul. Din când în când se oprea.

- Urcăm? întreba el neliniștit.
- Încă nu! i se răspunde.
- Se mișcă! primi în sfârșit răspunsul aşteptat.
- Continuă! repetă Fergusson.
- Urcă! Sunt sigur!
- Continuă! răsunse Kennedy.

Atunci Joe, luând cu disperare încă un bloc, îl zvârli din nacelă. *Victoria* se ridică la o sută de picioare și, cu ajutorul arzătorului, depăși curând culmile dimprejur.

— Acum, Joe, spuse doctorul, dacă reușim să păstrăm această încărcătură până la sfârșitul călătoriei, îți rămâne încă o frumoasă avere și vei fi bogat până la sfârșitul zilelor tale.

Joe nu răsunse nimic și se întinse cu plăcere pe patul său de minereu.

— Vezi, dragul meu Dick, reluă doctorul, ce poate face, din cel mai bun băiat din lume, puterea acestui metal? La câte patimi, lăcomii și crime ar da naștere cunoașterea unei asemenea mine! E jalnic!

Spre seară, *Victoria* înaintase cu nouăzeci de mile spre vest. Se găsea astfel, în linie dreaptă, la paisprezece mii de mile de Zanzibar.

Capitolul XXIV

Vântul încetează. Apropierea de deșert. Scăderea proviziei de apă. Nopțile la ecuator. Îngrijorarea lui Samuel Fergusson. Situația așa cum este. Energicele răspunsuri ale lui Kennedy și ale lui Joe. Încă o noapte.

Victoria își petrecu noaptea într-o liniște desăvârșită, agățată de un arbore singuratic, aproape uscat. Călătorii putură să se bucure astfel de somnul de care aveau atâtă nevoie. Din încercările zilelor precedente rămăseseră cu amintiri triste.

Spre dimineață, cerul începu să se încălzească, reluându-și strălucirea impede. După câteva încercări nereușite balonul se ridică și întâlni un curent de aer nu prea puternic, care-l împinse către nord-vest.

— Nu mai înaintăm, spuse doctorul. Dacă nu mă înșel, am făcut jumătate din călătoria noastră aproape în zece zile, dar, în felul în care mergem acum, ne vor trebui luni de zile pentru a o termina. Și asta e cu atât mai supărător, cu cât suntem amenințați să rămânem fără apă.

— Dar vom găsi, răsunse Dick. Este cu neputință să nu întâlnim în acest ținut întins vreun râu sau măcar o baltă.

— Bine ar fi.

— Poate că încărcătura lui Joe nu ne lasă să înaintăm? Kennedy vorbea aşa ca să-l tachineze pe vrednicul băiat; o făcea de altfel cu uşurinţă, deoarece trecuse şi el prin halucinaţiile lui Joe. Acum, fiindcă nu lăsase să se vadă nimic, putea să se arate mai tare; de altfel, vorbea pe un ton glumeş. Joe îi aruncă stăpânului o privire jalnică, dar doctorul nu răspunse nimic. El se gândeau, ascunzându-şi groaza, la întinsele deserturi ale Saharei. Acolo trec săptămâni în care caravanele nu găsesc un puţ ca să-şi potolească setea.

Astfel că urmărea cu mare atenţie cele mai mici depresiuni ale solului.

Aceste griji, precum şi ultimele incidente schimbaseră simţitor starea sufletească a celor trei călători; vorbeau mai puţin şi rămâneau mai mult cufundaţi în gânduri.

Vrednicul Joe se schimbase de când îşi cufundase privirile în oceanul de aur; tăcea şi privea cu lăcomie pietrele îngrămădite în nacelă, fără valoare astăzi, dar mâine de nepreţuit.

Aspectul acestei părţi a Africii era îngrijorător. Deşertul apărea încetul cu încetul. Niciun sat, nici măcar un grup de colibe! Vegetaţia se rărea; abia mai apăreau câteva plante pipernicite ca pe terenurile năpădite de ierburi uscate din Scoţia; încolo, numai grămezi de nisip alburiu, de pietre închise şi de mărăcini. În mijlocul acestei uscăciuni, faţa pustie a pământului avea înfăţişarea unor muchii stâncoase, ascuţite şi tăioase. Aceste semne care arătau apropierea unui pământ sterp îi dădeau de gândit doctorului Fergusson. Părea că nicio caravană nu înfruntase vreodată ținutul acesta uscat; altfel ar fi lăsat urme vizibile de tabere, oseminte înălbite, de oameni şi de animale. Dar nu se vedea nimic. Şi simţeai că în curând regiunea pustie va continua cu o imensitate de nisip.

Nu se mai putea da însă înapoi; trebuiau să meargă înainte. Doctorul nu cerea prea mult; ar fi dorit doar o furtună care să-l târască dincolo de ținutul acesta. Şi pe cer, niciun nor! La sfârşitul zilei, *Victoria* nu parcursese nici treizeci de mile.

Cel puţin dacă n-ar fi lipsit apa! Abia de mai aveau trei galoane⁵⁸. Fergusson puse deoparte un galon pentru a potoli setea arzătoare pe care o căldură de 90° Fahrenheit⁵⁹ o făcea insuportabilă; mai rămâneau două galoane pentru alimentarea arzătorului. Dar cantitatea asta nu putea produce decât patru sute optzeci de picioare cubi de gaz, iar arzătorul consuma

aproape nouă picioare cubi pe oră, astfel că nu mai puteau zbura decât cincizeci și patru de ore. Toate acestea erau socotite riguros matematic.

— Cincizeci și patru de ore! spuse doctorul tovarășilor săi. Oricum, sunt hotărât să nu călătoresc noaptea, ca să nu pierdem vreun pârâu, izvor sau vreo baltă. Ne rămân trei zile și jumătate de călătorie, în care trebuie să găsim apă cu orice preț. Am crezut de cuvînță, prietenii, să vă previn asupra acestei situații serioase, ca să știți că nu rezerv decât un singur galon de apă pentru setea noastră, și va trebui să ne impunem o rație redusă.

— Să bem cu porția! spuse vânătorul. Dar nu trebuie să disperăm încă; spui că mai avem trei zile înaintea noastră?

— Da, dragul meu Dick.

— Ei bine, cum regretele noastre nu vor îmbunătăți cu nimic situația, în trei zile vom avea destul timp să vedem ce este de făcut; până atunci să fim cu multă băgare de seamă.

La masa de seară, porțiiile de apă fură măsurate cu socoteală, iar cantitatea de rachiu din groguri mărită. Dar trebuie să te ferești de băutura asta, care, în loc să te răcorească, te încâlzea și-ți provoca sete.

Nacela rămase în timpul nopții într-o vale adâncă și largă, al cărei fund semăna cu un platou. Ea se găsea la abia opt sute de picioare deasupra nivelului mării. Această împrejurare îi dădu puțină nădejde doctorului. Îi amintea de presupunerile geografilor asupra existenței unei mari întinderi de apă în mijlocul Africii. Dacă acest lac exista, trebuie să ajungă la el. Dar nicio schimbare nu se producea pe cerul senin.

După noaptea liniștită, cu cerul minunat, plin de stele, urmă o zi ca și cea dinainte, cu raze arzătoare de soare, care încingeau văzduhul.

La ora cinci dimineață, doctorul dădu semnalul de plecare, dar *Victoria* rămase nemîscată un timp destul de îndelungat, într-o atmosferă de plumb. Doctorul ar fi putut să scape de această căldură intensă ridicându-se în zonele superioare, însă ar fi trebuit să consume o cantitate mai mare de apă, ceea ce nu era îngăduit. Așa că se mulțumi să-și mențină aerostatul la o mie de picioare deasupra solului. Un curent slab îl împinge spre vest.

Dejunul se alcătuia din puțină carne uscată. La amiază, *Victoria* făcuse abia câteva mile.

— Nu putem înainta mai repede, spuse doctorul. Nu poruncim, ci ne supunem!

— Ah, dragul meu Samuel, spuse vânătorul iată o ocazie în care un propulsor n-ar fi de disprețuit.

— Fără îndoială, Dick, admitând însă că n-ar consuma apă pentru a se pune în mișcare, căci altfel am fi în aceeași situație. Până astăzi, de altfel, nu s-a inventat nimic folositor în direcția asta. Baloanele sunt încă în stadiul în care se aflau corăbiile înainte de descoperirea mașinii cu vaporii. Au trebuit șase mii de ani, ca oamenii să-și imagineze palele⁶⁰ roți hidraulice și ale elicelor. Mai avem deci de așteptat!

— Ce căldură blestemată! spuse Joe, ștergându-și fruntea de pe care curgeau șiroaie de sudoare.

— Dacă am avea apă, căldura asta ne-ar fi folositoare, căci ar dilata hidrogenul din aerostat și astfel serpentina ar necesita o flacără mai slabă. Ah, blestematul acela, din cauza căruia am pierdut prețioasa cutie cu apă!

— Nu regreti ce-ai făcut, Samuel?

— Nu, Dick, pentru că am scăpat pe un nenorocit de la o moarte oribilă. Dar cele o sută de livre de apă pe care le-am aruncat ne-ar fi fost acum de folos, ne-ar fi asigurat încă douăsprezece, treisprezece zile de drum, adică tocmai cât ar fi durat traversarea deșertului.

— Cel puțin am făcut jumătate de călătorie? întrebă Joe.

— Ca distanță, da, ca durată, nu. Se pare că vântul tinde să înceteze cu totul.

— Lăsați, domnule, spuse Joe, nu trebuie să ne plângem, am scos-o bine la capăt până acum și, orice s-ar întâmpla, nu-mi pierd speranța. Vom găsi apă, v-o spun eu!

Între timp, pământul devinea din ce în ce mai sterp. Povârnișurile munților auriferi pieriseră în depărtare; se vedea doar ultimele urme ale unei vegetații sărace. Ierburile rare înlocuiau copaci frumoși din vest. Câteva fâșii de iarba, de un verde alterat, luptau împotriva năvălirii nisipului. Stâncile mari, prăvălite din crestele unor înălțimi îndepărtate, fărâmate în cădere, se împrăștiau în bucăți ascuțite, care se prefăceau într-un nisip zgrunțuros și apoi într-o pulbere fină.

— Iată Africa, aşa cum ţi-o închipuiai, Joe; am avut dreptate să-ți spun: ai răbdare!

— Ei bine, domnule, răsunse Joe, iată ceva, cel puțin firesc: căldura și nisipul. Ar fi absurd să cauți altceva într-un asemenea ținut. Vedeți, adăugă

el râzând, eu n-am avut încredere în pădurile și câmpiiile voastre era un nonsens – nu merita să vii de aşa de departe, ca să regăseşti câmpia Angliei. Iată, pentru prima oară mă cred în Africa și nu sunt supărat să o gust puțin.

Spre seară, doctorul constată că aerostatul nu înaintase în tot timpul zilei acesteia arzătoare decât douăzeci de mile. Un întuneric cald învăluia *Victoria*, de îndată ce soarele dispără îndărătul orizontului, asemănător unei linii drepte.

A doua zi era joi, 1 mai. Zilele se succedau cu o monotonie exasperantă, fiecare dimineață era la fel cu dimineața precedentă; în miezul zilei, razele soarelui ardeau cu aceeași intensitate, și noaptea acumula în întunericul ei o căldură pe care ziua ce venea o trecea nopții următoare. Vântul, abia simțit, se asemăna mai mult cu răsuflarea unui muribund decât cu o adiere și puteai presimți clipa în care avea să se stingă de tot.

Cu toată situația tristă în care se găseau, doctorul își păstra calmul și sângele rece, demne de un caracter tare. Cu luneta la ochi, cerceta toate punctele orizontului. Vedea rărindu-se mereu ultimele coline și dispărând orice urmă de vegetație; înaintea sa se întindea toată imensitatea deșertului.

Cu toate că nu lăsa să se vadă nimic, responsabilitatea care apăsa asupra lui îl preocupa mult. Pe acești doi oameni, Dick și Joe, amândoi prietenii lui, îi antrenase aşa de departe, numai prin puterea prieteniei și a datoriei. Făcuse oare bine? Nu însemna că încerci să străbați drumuri pe care nu ți-era îngăduit să mergi? Nu încerca el oare să depășească limitele posibilului în această călătorie? Oare cunoașterea acestui continent ingrat nu era rezervată secolelor viitoare?

Și după cum se întâmplă în orele de descurajare, toate aceste gânduri se înmulțiră în mintea sa printr-o irezistibilă asociație de idei; logica și raționamentul își pierdură întâietatea. După ce-și dădu seama de ceea ce nu ar fi trebuit să facă, acum se întreba ce-i rămânea de întreprins. Oare ar fi fost cu neputință să se întoarcă? Nu existau oare curenți de aer superiori care să-i poată duce către ținuturi mai puțin sterpe? De regiunile străbătute era sigur; nu cunoștea însă ținutul pe care trebuia să-l traverseze de acum înainte. Conștiința îl îndemnă să se explice sincer cu cei doi tovarăși ai săi. De aceea le arăta exact care era situația, le arăta ce se îndeplinise și ce rămăsese de făcut; la nevoie se puteau întoarce, sau cel puțin puteau încerca să se întoarcă. Acum, care era părerea lor?

— Eu nu am altă părere decât aceea a stăpânului meu, răspunse Joe. Ce va suporta el, voi suporta și eu. Îl voi urma oriunde se va duce!

— Și tu, Kennedy?

— Eu, dragul meu Samuel, nu sunt omul care să se lase cuprins de deznădejde. Nimeni nu cunoaște mai bine decât mine primejdiiile acestei întreprinderi, dar nu am voit să le văd din moment ce tu le înfruntai. Sunt astfel al tău, trup și suflet. Părerea mea este că, în situația actuală, trebuie să perseverăm, să mergem până la capăt. Pericolele, de altfel, mi se par tot atât de mari și pe drumul de întoarcere. Așadar, înainte! Poți să te bizui pe noi.

— Vă mulțumesc, prieteni vrednici! răspunse doctorul, emoționat. Mă aşteptam la întregul vostru devotament, dar aveam nevoie și de aceste cuvinte de încurajare. Încă o dată, vă mulțumesc!

Și toți trei își strânsereă mâinile, călduros.

— Ascultați-mă, reluă Fergusson. După însemnările mele, suntem la aproape trei sute de mile de Golful Guineei, așadar deșertul nu se poate întinde la nesfârșit, pentru că această coastă este locuită și regiunea a fost cercetată până la o anumită distanță, în interior. Dacă va trebui, ne vom îndrepta spre coastă și este imposibil să nu întâlnim o oază sau un puț, de unde să ne putem împrospăta provizia noastră de apă. Dar ne lipsește vântul și fără el rămânem aproape nemîșcați în aer.

— Să aşteptăm cu resemnare, spuse vânătorul.

Pe rând, fiecare cercetă zarea, dar în zadar; în tot timpul acestei zile, care nu se mai isprăvea, nu apăru nimic care să le dea vreo speranță.

La apusul soarelui, ale cărui raze orizontale se prelungneau în linii de foc peste șesul imens, dispărură și ultimele ondulații ale terenului. Era deșertul. Ca și în ziua precedentă, călătorii, fără să depășească o distanță mai mare de cincisprezece mile, consumaseră treizeci și cinci de picioare cubi de gaz pentru alimentarea arzătorului, și din cei opt litri de apă sacrificaseră doi, ca să-și potolească setea chinuitoare.

Noaptea trecu în liniște, în prea mare liniște. Doctorul nu dormi deloc.

Capitolul XXV

Puțină filosofie. Un nor la orizont. În mijlocul ceții. Balonul neașteptat.

Semnalele. O privire exactă asupra Victoriei. Palmieri. Urmele unei caravane. Un puț în mijlocul deșertului.

A doua zi, aceeași seninătate a cerului, aceeași imobilitate a aerului.

Victoria se ridică până la o înălțime de cinci sute de picioare, dar foarte puțin se mișcă spre vest.

— Suntem în plin deșert! spuse doctorul. Priviți ce imensitate de nisip. Ce spectacol ciudat! Ce ciudată creație a naturii! De ce colo o vegetație abundantă, iar aici această uscăciune, la aceeași latitudine, sub aceleași raze ale soarelui?

— Întrebarea, dragul meu Samuel, mă îngrijorează puțin, răspunse Kennedy; cauza mă preocupață în mai mică măsură decât faptul. Situația, aşa cum se prezintă, iată ce are însemnatate acum.

— Trebuie să filosofăm puțin, dragul meu Dick. Ce ne poate strica?

— Să filosofăm, aş vrea și eu; avem timp, fiindcă abia ne mișcăm. Vântului îi este teamă să sufle: doarme.

— Asta nu va dura mult, spuse Joe. Mi se pare că zăresc câțiva nori spre vest.

— Joe are dreptate, răspunse doctorul.

— Bine! făcu Kennedy. Deci credeți că ne vom bucura de norul acesta, că ne va aduce o ploaie bună și un vânt bun, care să ne răcorească fețele?

— Vom vedea, Dick, vom vedea.

— Azi e vineri și mie nu-mi plac vinerile.

— Ei bine, sper că presupunerile tale vor fi răsturnate chiar azi.

— O doresc și eu! Uf, făcu el, ștergându-și fața, căldura este un lucru bun, mai ales iarna, dar vara nu trebuie să abuzăm de ea! Crezi că arșița soarelui i-ar putea face vreun rău balonului nostru? îl întrebă Kennedy pe doctor.

— Nu, căptușeala de gutaperca a taftalei suportă temperaturi și mai ridicate. Aceea la care am supus-o în interior, cu ajutorul serpentinei, a fost câteodată de 158° ⁶¹ și se pare că învelișul nu a suferit.

— Un nor! Un nor adevărat! strigă în acel moment Joe, a cărui vedere pătrunzătoare se lua la întrecere cu toate lunetele.

Într-adevăr, nori deși, acum vizibili, se ridicau încet deasupra orizontului. Păreau adânci, alcătuși dintr-o îngrămadire de nori mici, care păstrau invariabil forma lor inițială, de unde doctorul trase concluzia că în masa lor nu suflă niciun curent de aer.

Această masă compactă de nori apăruse către ora opt dimineața și abia la unsprezece acoperi soarele, făcându-l să dispară cu totul îndărătul perdelei

lor groase; în aceeași clipă, partea lor inferioară se ridică deasupra orizontului, care străluci în plină lumină.

— Este un nor izolat, spuse doctorul. Nu trebuie să ne bizuim prea mult pe el. Privește, Dick, are aceeași formă ca azi-dimineață.

— Într-adevăr, Samuel, nu ne aduce nici ploaie, nici vânt, cel puțin nouă.

— E de așteptat, căci se menține la o mare înălțime.

— Dar, Samuel, ce-ar fi dacă am căuta să ajungem noi la acest nor, care nu vrea să se spargă deasupra noastră?

— Îmi închipui că asta nu ne va folosi prea mult, spuse doctorul. Va fi o risipă de gaz și, în consecință, și una considerabilă de apă. Dar, în situația noastră, nu trebuie să neglijăm nimic; vom urca.

Doctorul mări flacăra arzătorului; în spiralele serpentinei se dezvoltă o căldură violentă și curând, sub acțiunea hidrogenului dilatat, balonul se ridică. La aproape o mie cinci sute de picioare de pământ întâlniră masa opacă a norului, și, menținându-se la această înălțime, balonul intră într-o ceată deasă, fără să dea peste cea mai mică adiere de vânt; ceața părea lipsită de umiditate, încât obiectele care intrau în contact cu ea rămâneau aproape uscate.

Norii izbutiră să dea aerostatului o mică mișcare de înaintare abia simțită, și nimic mai mult. Doctorul constatase cu tristețe rezultatul mediocru obținut prin manevra sa, când, deodată, îl auzi pe Joe strigând cu o vie surpriză:

— Ei, asta-i acum!

— Ce este, Joe?

— Domnule doctor, domnule Kennedy, uitați-vă ce ciudat!

— Ce este?

— Nu suntem singuri aici! Să știți că ni s-a furat invenția.

— A înnebunit? întrebă Kennedy.

Joe înmărmurise de uimire.

„Oare soarele să fi zăpăcit capul acestui sărman băiat?” se întreba doctorul.

— Ai putea să-mi spui... dădu să-l întrebe.

— Dar priviți, domnule! spuse Joe, arătând un punct în spațiu.

— Da, da! strigă și Kennedy la rândul său. E de necrezut! Samuel, Samuel, privește!

— Văd, răsunse linistit doctorul.

— Un alt balon, alți călători ca și noi.

Într-adevăr, la vreo două sute de picioare, un aerostat cu nacela și călătorii săi plutea în aer, urmând exact același drum ca *Victoria*.

— Ei bine, spuse doctorul, nu ne rămâne decât să le facem semn. Ridică pavilionul, Kennedy!

Se părea că pasagerii celuilalt aerostat avuseseră același gând, odată cu ei, căci același drapel repetă același salut cu aceleași gesturi.

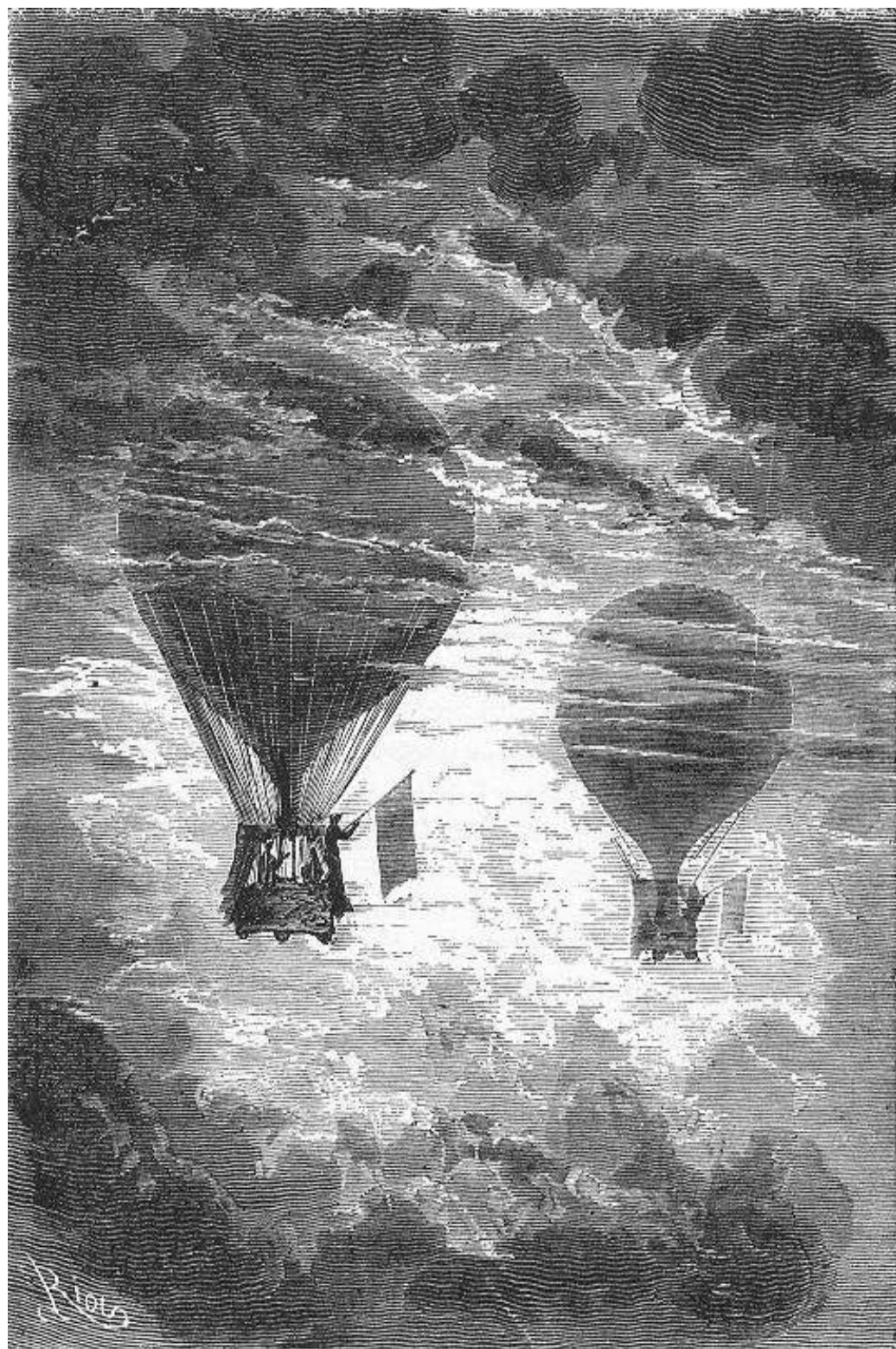
— Ce înseamnă asta? întrebă vânătorul.

— Parc-ar fi maimuțe, spuse Joe; își bat joc de noi.

— Ceea ce înseamnă, răspunse Fergusson, râzând, că ești tu însuți, dragul meu Dick, acela care face semnalul; ceea ce înseamnă că suntem noi însine, în cea de a doua nacelă. Balonul acela nu este altceva decât *Victoria* noastră.

— Cu tot respectul pe care vi-l port, spuse Joe, nu mă puteți face să cred niciodată aşa ceva!

— Urcă-te pe marginea nacelei, Joe. Mișcă brațele și vei vedea.

Joe asculta și-si văzu mișcările reproduse exact și în aceeași clipă.

— Nu este decât efectul unui miraj, spuse doctorul, nimic altceva; un simplu fenomen optic. El se datorește rarefierii inegale a straturilor de aer; asta e totul.

— Este minunat! repetă Joe, căruia nu-i mai ajungea timpul să înmulțească experiența, prin mișcarea brațelor sale.

— Ce spectacol ciudat! relua Kennedy. E o plăcere s-o vezi pe mândra noastră *Victoria*. Știți că are un aspect frumos și o ținută maiestuoasă?

— Dumneavoastră ați explicat bine chestiunea, în felul dumneavoastră, răsunse Joe, dar rămâne, totuși, un fenomen ciudat.

Curând însă, imaginea se șterse cu încetul, norii se ridică la o mai mare înălțime și părăsiră *Victoria* care nu încercă să-i mai urmeze. După o oră dispărură în înaltul cerului.

Vântul părea să slăbească și mai mult. Doctorul, disperat, se apropie de pământ.

Pe la orele patru, Joe semnală un mic relief pe imensul platou de nisip și putu curând să afirme că la o distanță nu prea mare se înălțau doi palmieri.

— Palmieri! făcu Fergusson. Atunci există precis aici o fântână, un puț!

Și luă o lunetă, pentru a se asigura că Joe nu se înșelase.

— În sfârșit! Apă! Apă! exclamă el. Suntem salvați, căci, oricât de puțin înaintăm, înaintăm totuși, și până la urmă vom ajunge.

— Ei bine, domnule, spuse Joe, dacă până atunci am bea din apa pe care o avem? Aerul este într-adevăr înăbușitor.

— Să bem, băiatule!

Niciunul dintre ei nu se lăsă rugat. Se consumă aproape un litru de apă, ceea ce reduse provizia la numai trei litri și jumătate.

— Ah, cum te întărește! spuse Joe. Cât e de bună apa! Niciodată berea de Perkins nu mi-a făcut atâtă plăcere.

— Astea sunt „avantajele” lipsurilor, răsunse doctorul.

— Oricum, slabe avantaje, observă vânătorul.

La ora șase, *Victoria* plana deasupra palmierilor. Erau arbori subțiri, plăpânci, secați de sevă, două spectre de arbori, fără frunze, mai mult uscați decât verzi. Fergusson îi privi însăspăimântat.

La rădăcina lor se distingea pietrele pe jumătate roase ale unui puț. Dar aceste pietre, sfărâmate pulbere de fierbințeala soarelui, păreau că nu formează altceva decât niște grămezi de praf uniform. Nici urmă de

umiditate. Lui Samuel i se strânse inima și era gata să le împărtășească tovarășilor săi teama care-l cuprinsese, când exclamațiile acestora îi atraseră atenția.

Cât vedea cu ochii, spre vest, se întindea un lung sir de oseminte albite, iar fântâna era înconjurată de schelete fărâmate. O caravană ajunsese până aici, marcându-și trecerea cu acest morman de oseminte. Cei mai slabii căzuseră unul câte unul în nisip; cei mai tari, ajunși până la acest izvor mult dorit, își găsiseră o moarte oribilă chiar la marginea lui.

Călătorii se priviră pălind.

— Să nu coborâm, spuse Kennedy, să fugim de acest spectacol îngrozitor! Nu vom găsi acolo nicio picătură de apă.

— Nu, Dick, trebuie să încercăm. Mai bine să petrecem noaptea aici, decât altundeva. Vom cerceta puțul până la fund. Odată a fost aici un izvor, poate a mai rămas ceva din el.

Victoria ateriza. Joe și Kennedy puseră în nacelă o greutate de nisip egală cu a lor și coborâră. Alergară apoi spre puț și pătrunseră înăuntru pe o scară aproape distrusă. Izvorul părea să fi secat de mulți ani. Săpară într-un nisip sec și fărâmicios, cel mai arid nisip. Nu era nici urmă de umezeală.

Doctorul îi văzu venind la suprafață, transpirați, frânti, acoperiți cu un praf fin, abătuți, descurajați, disperați.

Înțelese zădărnicia cercetărilor lor, fapt la care de altfel se aşteptase, și nu spuse nimic. Își dădea seama că, din acel moment, va trebui să aibă curaj și energie pentru trei. Joe ducea resturile unui burduf zbârcit, pe care îl aruncă mânos în mijlocul osemintelor împrăștiate pe pământ.

În timpul cinei, călătorii nu scoaseră niciun cuvânt: mâncau în silă.

Și totuși nu suferiseră încă de chinurile setei. Deznădejdea lor privea mai mult viitorul.

Capitolul XXVI

O sută treisprezece grade. Părerile doctorului. Cercetări desperate.

Arzătorul se stinge. O sută douăzeci și două de grade. Contemplarea desertului. O plimbare prin noapte. Singurătate. Nereușită. Proiectele lui Joe. Răgaz de-o zi.

Drumul parcurs de *Victoria*, în cursul zilei precedente, nu depășise zece mile și pentru ca să se mențină în aer se consumase, șaizeci și două de picioare cubi de gaz.

Sâmbătă dimineața, doctorul dădu semnalul de plecare.

— Arzătorul nu mai poate funcționa decât șase ore, spuse el. Dacă în șase ore nu vom descoperi o sursă de apă sau o fântână, nu știu ce se va întâmpla cu noi.

— Astăzi adie un vânt slab, spuse Joe, dar se poate întări, adăugă el, văzând tristețea vădită a lui Fergusson.

Zadarnice speranțe! Era o atmosferă calmă, una din acele atmosfere care în mările tropicale țin corăbiile în loc. Căldura devinea insuportabilă și termometrul arăta, la umbră, sub cort, 113° ⁶².

Joe și Kennedy, întinși unul lângă altul, căuta să uite această situație, dacă nu în somn, cel puțin în toropeală. Omul care nu poate să se sustragă gândurilor printr-o muncă sau o ocupație materială este de plâns. Aci însă nu era nimic de încercat; trebuia să suporți situația, fără să poți îmbunătăți.

Chinurile setei începură să se facă simțite; rachiul, departe de a potoli nevoia imperioasă de a bea, din contră, o mărea și-si merita pe drept cuvânt numele de „laptele tigrilor”, nume dat de băştinașii Africii. Mai rămăseseră încă doi litri de apă, și aceea caldă. Niciunul nu-și mai lua ochii de la picăturile acestea prețioase, dar nimeni nu îndrăznea să-și moaie buzele. Doi litri de apă în mijlocul unui deșert!

Doctorul Fergusson, cufundat în gândurile sale, se întreba dacă a procedat chibzuit. N-ar fi fost mai bine să-și fi păstrat apa pe care o consumaseră zadarnic pentru a se menține în atmosferă? Străbătuse o oarecare distanță, fără îndoială, dar era oare mai avansat? Ce importanță ar fi avut faptul că să ar fi găsit cu șaizeci de mile în urmă, din moment ce se aflau la aceeași latitudine și tot fără să fi găsit apă de băut?

Speranța îl împinsese pe Samuel înainte și, totuși, aceste două galioane de apă ar fi putut să ajungă pentru nouă zile de popas în deșert. Câte schimbări nu să ar fi putut produce în nouă zile! Poate, de asemenea, păstrând apa, ar fi putut să se ridice aruncând din balast, chiar dacă ar fi pierdut gaz la coborâre. Dar gazul balonului era săngele său, viața sa.

Se lăsă astfel pradă miilor de gânduri, stând cu capul în mâini, ore întregi. Trebuie să facem un ultim efort, își spuse, spre ora zece dimineața. Trebuie să încercăm pentru ultima oară să descoperim un curent atmosferic care să ne ducă înainte. Trebuie să riscăm ultimele noastre resurse.

Și în timp ce tovarășii săi dormitau, încălzi hidrogenul aerostatului până la o temperatură înaltă. Acesta, din cauza dilatației gazului, se umflă și urcă drept pe razele perpendiculare ale soarelui. Doctorul căută un curent favorabil de la cinci sute de picioare până la cinci mile, dar zadarnic, fiindcă punctul de plecare rămânea cu îndărătnicie dedesubtul lui. O liniște absolută părea că domnește până la ultimile limite ale aerului respirabil. În sfârșit, se termină și apa de alimentație, arzătorul se stinse din cauza lipsei gazului, pila Bunsen încetă să mai funcționeze și *Victoria* coborî încet pe nisip, chiar în locul unde nacela își lăsase urmele mai înainte.

Era amiază. Doctorul își determină poziția: se găseau la $19^{\circ}35'$ longitudine și la $6^{\circ}51'$ latitudine, la o distanță de aproape cinci sute mile de Lacul Ciad, la mai bine de patru sute mile de coasta occidentală a Africii.

La coborâre, Dick și Joe se treziră din toropeala lor apăsătoare.

— Ne oprim? întrebă scoțianul.

— Trebuie, răspunse Samuel cu un ton grav.

Tovarășii săi îl înțeleseră. Ca urmare a depresiunii sale constante, solul se găsea la nivelul mării; balonul se menținea într-un echilibru desăvârșit și într-o nemîșcare absolută.

Greutatea călătorilor fu înlocuită cu o încărcătură corespunzătoare de nisip și ei coborâră. Fiecare era preocupat de propriile-i gânduri, de aceea timp de câteva ore nu-și vorbiră. Joe pregăti masa, compusă din biscuiți și pemmican⁶³, din care mâncară foarte puțin. O înghițitură de apă fierbinte completă această masă tristă.

În timpul nopții nu veghe niciunul, dar nici nu dormiră. Căldura era înăbușitoare. A doua zi nu mai rămăsese decât o jumătate de litru de apă; doctorul o puse deoparte, hotărându-se să nu se atingă de ea decât la cea mai mare nevoie.

— Mă sufoc! strigă Joe. Nici nu mă miră, urmă el, după ce consultase termometrul. Căldura crește! Sunt 140° ⁶⁴.

— Nisipul arde ca și cum ar ieși dintr-un cuptor, spuse vânătorul. Niciun nor pe cerul de foc! Să înnebunești!

— Să nu disperă, spuse doctorul. La această latitudine, după călduri mari, urmează inevitabil furtuni. Deși cerul este de o seninătate apăsătoare, s-ar putea produce schimbări în mai puțin de o oră.

— Dar, în sfârșit, e vreun indiciu? reluă Kennedy.

— Ei bine, mi se pare că barometrul are o ușoară tendință de coborâre, spuse doctorul.

— Cerul să te audă, Samuel, căci iată-ne pironiți la pământ ca niște păsări cu aripile sfărâmate.

— Cu singura deosebire că aripile noastre sunt neatinse și sper că ne vom putea servi încă de ele, dragul meu Dick.

— Ah, vântul, vântul! strigă Joe, de ne-ar duce până la o apă sau până la un puț! Nu ne-ar lipsi nimic: proviziile noastre sunt suficiente și am putea aștepta o lună, fără să suferim. Dar setea este lucrul cel mai crunt.

Setea, ca și contemplarea continuă a deșertului îi descurajase pe călătorii noștri. Nu se vedea nicio ridicătură de pământ, nicio grămadă de nisip, nicio pietricică pentru a-ți odihni ochiul. Această întindere nesfârșită producea o senzație de neliniște, numită „răul deșertului”. Nepăsarea cerului de un albastru șters și galbenul nisipului nesfârșit te însăpaște. În atmosferă incendiată, căldura părea vibrantă ca deasupra unei plite incandescente. Te cuprindea disperarea în fața acestui calm neclintit și nu se năștea în tine nicio nădejde care să te facă să crezi că situația s-ar putea schimba, căci imensitatea era ca o eternitate. Astfel, nenorociți, lipsiți de apă la această temperatură toridă, începură să manifeste simptome de halucinație; ochii li se măriră și privirea li se tulbură.

La căderea nopții, doctorul se hotărî să combată această stare îngrijorătoare, printr-un mers rapid. Dorea să meargă câteva ore, nu pentru a face cercetări, ci pentru a se mișca.

— Haideți, credeți-mă pe mine, va fi mult mai bine, le spuse tovarășilor săi.

— Imposibil! N-aș putea face niciun pas, răsunse Kennedy.

— Eu prefer să dorm, făcu Joe.

— Somnul și odihna însă vă vor fi fatale, prieteni. Împotriviți-vă acestei toropeli; haide, veniți!

Doctorul nu putu obține nimic de la ei și plecă singur prin noaptea înstelată. Păși întâi anevoie, ca un om slăbit și dezobișnuit de mers; dar își dădu curând seama că acest exercițiu îi va prinde bine. Înaintase câteva mile spre vest și începuse să se învioreze, când, deodată, îl cuprinse amețeala; i se păru că se afla deasupra unei prăpastii, își simți genunchii îndoindu-se sub el. Singurătatea îl însăpaște; se simțea pierdut în mijlocul întinderii nemărginite. *Victoria* dispăruse cu totul în întuneric. Doctorul fu covârșit de

spaimă... El, neînfricatul, îndrăznețul călător! Voi să se întoarcă din drum, dar picioarele nu-l asculta. Strigă, dar niciun ecou nu-i răspunse: vocea lui cădea în spațiu ca o piatră într-o prăpastie fără fund. Slăbit, se culcă pe nisip, singur în mijlocul tăcerii deșertului.

La miezul nopții își reveni în simțiri, în brațele credinciosului Joe. Acesta, îngrijorat de lunga lui absență, luându-se după urmele lăsate limpede în nisip, îl găsise leșinat.

— Ce s-a întâmplat? îl întrebă.

— Nimic, bunul meu Joe, un moment de slăbiciune, atâtă tot!

— Nimic, într-adevăr, dar ridicați-vă, sprijiniți-vă de mine și să ne întoarcem la *Victoria*.

Și astfel, ajutat de Joe, doctorul străbătu drumul înapoi.

— A fost imprudent să vă aventurați astfel! Puteați să fiți prădat, spuse Joe râzând. Dar acum să vorbim serios.

— Vorbește, te ascult.

— Trebuie neapărat să luăm o hotărâre. Situația noastră nu mai poate dura aşa decât cel mult câteva zile, și dacă nu vom avea vânt suntem pierduți.

Doctorul nu răspunse.

— Ei bine, trebuie ca unul dintre noi să se sacrifice pentru ceilalți și acela voi fi eu, spuse Joe.

— Ce vrei să spui? Ce plan ai?

— Un plan foarte simplu: să-mi iau provizii și să merg înainte, până când voi ajunge undeva. În timpul acesta, dacă veți avea vânt prietic, veți pleca fără să mă așteptați. În ceea ce mă privește pe mine, dacă ajung la vreun sat, mă voi descurca prin câteva cuvinte arabe pe care mi le veți nota și, sau vă voi aduce ajutoare, sau îmi voi lăsa pielea acolo. Ce părere aveți de propunerea mea?

— E un plan nesăbuit, dar demn de sufletul tău bun, Joe. Din păcate e cu neputință de înfăptuit; nu ne vei părăsi.

— În sfârșit, trebuie încercat ceva; asta nu vă poate încurca, pentru că vă repet, nu mă veți aștepta. Și aş putea reuși.

— Nu, Joe, nu! Nu ne vom despărți! Ar fi o durere în plus pe lângă celelalte. A fost scris să se întâmple aşa și poate că e scris ca mai târziu să fie altfel. Să așteptăm deci cu resemnare.

— Fie, dar vă previn că vă mai dau încă o singură zi; nu voi aștepta mai mult. Astăzi este duminică, sau mai bine-zis luni, căci s-a făcut ora unu spre dimineață; dacă marți nu plecăm, eu îmi voi încerca norocul. Este un plan hotărât, în mod irevocabil.

Doctorul nu răspunse. Peste puțin ajunse la nacelă și se aşeză lângă Kennedy. Acesta era cufundat într-o liniște absolută, dar nu dormea.

Capitolul XXVII

Călduri îngrozitoare. Halucinații. Ultimele picaturi de apă. Noaptea disperării. Încercare de sinucidere. Simunul. Oaza. Leul și leoaica.

A doua zi, prima grija a doctorului fu să consulte barometrul. Coloana de mercur nu indica o depresiune demnă de luat în seamă.

„Nimic! își spuse el. Nimic!”

Ieși din nacelă, pentru a examina condițiile atmosferice; aceeași căldură, aceeași puritate a aerului, aceeași nemîșcare.

— Trebuie oare să disperăm? strigă el.

Joe, absorbit, tăcea, simțindu-se foarte rău, în prada unei grozave agitații. Suferea groaznic de sete. Buzele și limba, umflate, abia puteau să articuleze un sunet. Se mai găseau câteva picături de apă; fiecare știa, fiecare se gândeau și se simțea atras de ele, dar niciunul nu îndrăznea să facă un pas.

Acești trei tovarăși, acești trei prieteni, se priveau cu ochi rătăciți, cu o lăcomie animalică, vădită mai ales la Kennedy. Puternica sa constituție fizică fusese mai repede doborâtă de aceste lipsuri grele. Tot timpul zilei fu stăpânit de delir, mergea înainte și înapoi scoțând strigăte sălbaticice, mușcându-și pumnii, gata să-și deschidă vinele, pentru a-și bea sângele.

— A! strigă el. Țară a setei, mai bine te-ai numi „țara deznađejdii!”

Apoi căzu într-o stare de adâncă prostrație; nu i se mai auzea decât respirația șuierându-i printre buzele însetate.

Spre seară, Joe fu cuprins, la rândul său, de un fel de neburie. Acest întins deșert de nisip i se părea un lac imens cu apă clară și limpă; se aruncă de nenumărate ori pe pământul înfierbântat, cu intenția să bea, și se ridică cu gura plină de nisip.

— Blestem, apă sărată! urla cu mânie.

Atunci, în timp ce Kennedy și Fergusson stăteau întinși, fu apucat de dorința de neînvins de a bea cele câteva picături de apă, lăsate ca rezervă. Dorința era mai tare ca el. Înainta spre nacelă tărându-se în genunchi și

sorbea din ochi sticla în care lichidul părea că se mișcă. O privi cu pupilele nespuse de mari, o apucă și o duse la buze. În clipa aceea auzi un glas cu un accent sfâșietor:

— Vreau să beau! Vreau să beau!

Era Kennedy, care se târâse până la el. Nenorocitul îți făcea milă; el cerea apă în genunchi, plângând.

Joe îi întinse sticla și Kennedy sorbi toată apa, până la ultima picătură.

— Mulțumesc! spuse apoi.

Dar Joe nu-l mai auzi; căzuse și el în nisip.

Niciunul nu știa ce se mai întâmplase în noaptea aceea îngrozitoare. Marți dimineața, nenorociții își simțiră mâinile și picioarele slăbind din ce în ce mai mult sub revârsările de foc ale soarelui.

Când Joe încercă să se ridice, îi fu peste putință. Aruncă o privire în jurul lui. În nacelă, doctorul, copleșit, cu brațele încrucișate pe piept, privea cu ochii ficsi un punct imaginar în spațiu. Kennedy era însășimântător; își bălăbănea capul când spre dreapta, când spre stânga, ca un animal sălbatic în cușcă. Deodată, privirile vânătorului căzură pe carabina sa, al cărei pat depășea marginile nacelei.

— Ah! strigă ridicându-se cu un efort supraomenesc, aruncându-se asupra armei și îndreptându-și înnebunit țeava spre gură.

— Domnule, domnule! strigă Joe, repezindu-se să-l opreasă.

— Lasă-mă, lasă-mă! Pleacă! se scutură scoțianul horcăind, începură să se lupte cu înverșunare.

— Pleacă, sau te omor! strigă Kennedy.

Dar Joe se agățase de el cu putere. Se zbătură așa aproape un minut, fără ca doctorul să-i ia în seamă. Deodată, în timpul încăierării, carabina se descarcă. La zgometul detunării, doctorul se ridică, drept, ca un spectru, și privi în jurul lui...

Apoi, brusc, privirea lui se însuflețî, întinse mâna spre orizont și, cu o voce care nu mai avea nimic omenesc, strigă:

— Acolo, acolo, jos!

Era atâtă energie în gestul său, încât Joe și Kennedy se despărțiră și-și îndreptară privirea spre locul arătat.

Câmpia se frământa ca o mare furioasă în timp de furtună. Valuri de nisip se revârsau unele peste altele în mijlocul unui praf gros: o trâmbă⁶⁵ imensă

venea dinspre sud-est, învârtindu-se cu mare repeziciune; soarele dispăruse îndărătul unui nor opac, a cărui nemăsurată umbră se prelungea până la aerostat; praful fin se revărsa cu ușurință unor molecule lichide. Și acest flux, înaintând, câștiga mereu teren. Ochii doctorului Fergusson străluciră de energie și nădejde.

— Simunul! strigă el.

— Simunul! repetă Joe, fără să înțeleagă prea mult.

— Cu atât mai bine! strigă cu furie disperată Kennedy. Cu atât mai bine, vom muri!

— Cu atât mai bine! răspunse doctorul. Dar, dimpotrivă, vom trăi!

Și începu să arunce cu repeziciune nisipul care îngreuna nacela.

Tovarășii săi înțeleseră în sfârșit și i se alăturară.

— Și acum, Joe, spuse doctorul, aruncă afară cincizeci de livre din minereul tău!

Joe nu ezită. Totuși nu s-ar putea spune că nu-l încercă nicio părere de rău. Îndată, balonul se ridică.

— Era și timpul! strigă doctorul.

Simunul venea într-adevăr cu repeziciunea fulgerului. Încă puțin și *Victoria* ar fi fost sfărâmată, făcută bucăți, distrusă. Tromba imensă fu cât pe-aci să lovească balonul, care scăpă sub o ploaie de nisip.

— Mai aruncă lest! îi strigă doctorul lui Joe.

— Poftim! răspunse acesta, aruncând o bucată enormă de cuart.

Aerostatul urcă repede deasupra trombei de nisip și, prinț de imensa deplasare a aerului, fu dus cu o viteză incalculabilă peste această mare în fierbere.

Samuel și Joe nu vorbeau; priveau și sperau, înviorați de vârtejul vântului.

La ora trei, vârtejul încetă. Jos, nisipul forma un mare număr de dune. Cerul își reluă seninătatea de la început.

Victoria rămase nemîșcată, planând deasupra unei oaze, o insulă de pomi verzi, ca o pată în mijlocul acestui ocean de nisip.

— Apă! Este apă acolo! strigă doctorul.

Îndată, deschizând supapa superioară, dădu drumul hidrogenului și coborî pe sol, la două sute de pași de oază. În patru ore, călătorii depășiseră o distanță de două sute optzeci de mile.

Nacela fu imediat echilibrată și Kennedy, urmat de Joe, coborî pe pământ.

— Luați-vă puștile! strigă doctorul. Luați-vă puștile și fiți prudenti!

Dick își luă carabina sa, iar Joe o pușcă, înaintară repede spre copaci și pătrunseră în această verdeață proaspătă, care le promitea izvoare bogate de apă. Nu luau seama la urmele de animale, întipările de curândici și colo, pe pământul umed.

Deodată, la vreo douăzeci de pași de ei, se auzi un răget.

— E răgetul unui leu! spuse Joe.

— Cu atât mai bine! răspunse enervat vânătorul. Ne vom lupta! Te simți puternic atunci când trebuie să lupți.

— Fiți prevăzător, domnule Dick, viața tuturor depinde de viața unuia singur.

Dar Kennedy nu-l asculta; înainta cu ochii aprinși, cu arma pregătită, teribil în îndrăzneala lui.

Sub un palmier, un leu enorm, cu coama neagră, stătea în poziție de atac. Abia îl zări pe vânător, că se și năpusti în salturi asupra lui, dar nici nu-și sfârșise primul salt, când un glonț îl țînti drept în inimă, făcându-l să cadă mort.

— Ura! Ura! strigă Joe.

Kennedy se repezi spre puț, alunecă pe scările umede și se întinse în fața unui izvor cu apă limpede, în care își muie cu lăcomie buzele; Joe făcu la fel, și îndată nu se mai auzi decât plescaitul lor.

— Ia seama, domnule Dick, spuse Joe, după un timp, abia respirând, să nu abuzăm.

Dar Dick, fără să răspundă, continua să bea, scufundându-și capul și brațele în această apă binefăcătoare, îmbătându-se cu ea.

— Și domnul Fergusson? întrebă Joe.

Acest singur cuvânt îl readuse la realitate pe Kennedy. Umplu o sticlă pe care o luase cu el și se îndreptă spre scările puțului. Dar rămase înmărmurit.

Un enorm corp opac încădea deschiderea. Joe, care îl urma pe Dick, trebui să se dea și el îndărătat.

— Suntem închiși!

— E imposibil! Ce înseamnă asta?

Dick nu apucase să termine vorba, când un răget îngrozitor îl făcu să înțeleagă cu ce dușman avea de-a face.

— Un alt leu! strigă Joe.

— Nu, o leoaică? Ah, animal blestemat? Așteaptă! Spuse vânătorul, încărcându-și repede carabina.

În clipa următoare trase, dar animalul dispăruse.

— Înainte! strigă el.

— Nu, domnule Dick, nu l-ați omorât dintr-o singură lovitură; se poate să fie prin apropiere; poate ne așteaptă, și primul dintre noi care va apărea va fi pierdut!

— Dar ce să facem? Trebuie să ieşim! Samuel ne așteaptă!

— Să atragem animalul în cursă. Luăți pușca mea și dați-mi carabina dumneavoastră.

— Care ți-e planul?

— Veți vedea.

Joe își scoase haina de pânză, o puse în vârful armei și o arătă ca pe o momeală deasupra deschizăturii. Animalul, furios, se aruncă asupră-i; Kennedy, care aștepta la ieșire, îi sfărâmă capul cu un glonț.

Urlând, leoaica se rostogoli pe scări, peste Joe. Acesta credea că labele uriașe ale animalului l-au și înhățat, când răsună o a doua detunătură, și Fergusson apăru la intrare, cu pușca fumegândă în mâna.

Joe se ridică repede, trecu peste trupul animalului și-i întinse doctorului sticla plină cu apă.

S-o ducă la buze și s-o golească pe jumătate fu pentru Fergusson treabă de-o clipită. Cei trei călători mulțumiră din suflet Providenței care îi salvase ca prin minune.

Capitolul XXVIII

O seară minunată. Bucătăria lui Joe. Disertație asupra cărnii crude.

Povestea lui James Bruce. Visurile lui Joe. Bivac. Barometrul coboară.

Barometrul urcă. Preparativele de plecare. Uraganul.

Seara fu plăcută și ei o petrecură după o masă reconfortantă, la umbra proaspătă a mimozelor. Se consumă ceai și grog din plin. Kennedy străbătuse micul domeniu în toate direcțiile, scotocise toate tufișurile, fără

să găsească însă vreo viate. Ei erau singurele ființe ale acestui paradis terestru. Se întinseră sub pături și noaptea trecu liniștită, făcându-i să uite prin tot ce trecuseră.

A doua zi, 7 mai, soarele strălucea din plin, dar razele sale nu puteau pătrunde prin perdea de verdeață. Doctorul hotărî să aștepte, în acest loc, un vânt prielnic, deoarece avea provizii destule.

Joe transportase bucătăria lui portativă și-și demonstra talentele culinare, consumând apă din plin, fără nicio grijă.

— Ce curioasă succesiune de necazuri și bucurii! exclamă Kennedy. Belșugul ăsta după lipsa de dinainte! Ah! Fusesem cât pe-aci să înnebunesc!

— Dragul meu Dick, vorbi doctorul, fără Joe n-ai mai fi acum aici, discutând despre toate acestea.

— Bun prieten! spuse Dick, întinzându-i mâna lui Joe.

— Nu aveți pentru ce să-mi mulțumiți, răsunse acesta; fiecare la rândul lui, domnule Dick. Nădăjduiesc, totuși, că nu vom mai avea ocazia să-mi plătiți cu aceeași monedă.

— Cât de slabă e constituția omului! relua Fergusson. Să ne lăsăm înfrânti numai de atâta!

— Pentru puțină apă, ați vrut să spuneți? Se pare că elementul ăsta e foarte necesar vieții.

— Fără îndoială, Joe, oamenii rezistă mai mult timp fără mâncare decât fără apă.

— Cred; de altfel, la nevoie, mănânci ce se găsește, chiar și pe semenul tău, deși asta e o mâncare care îți rămâne mult timp în gât!

— Cu toate astea sălbaticii nu-și fac probleme, spuse Kennedy.

— Da, dar sunt sălbatici și-s obișnuiți să mănânce carne crudă; iată un obicei de care mi-e silă.

— E într-adevăr dezgustător, vorbi doctorul, și nimeni n-a crezut povestirile primilor călători în Africa. Aceștia spuneau că numeroase triburi se hrăneau cu carne crudă, dar nimeni nu credea. Referitor la asta, James Bruce a trecut printr-o întâmplare ciudată.

— Povestiți-o, domnule, avem tot timpul să vă ascultăm, spuse Joe întinzându-se alene pe iarba proaspătă.

— Cu placere. James Bruce e un scoțian din comitatul Stirlinc, care, între anii 1768-1772, a străbătut toată Abisinia până la lacul Tyana căutând izvoarele Nilului. Apoi s-a întors în Anglia, unde a publicat o carte despre

călătoriile sale, dar abia în 1790. Volumul a fost primit cu multă neîncredere. Obiceiurile abisinienilor erau aşa de diferite de obiceiurile engleze, că nimici nu voia să credă. Printre altele, James Bruce spunea că popoarele Africii orientale mâncau carne crudă. Acest amănunt a ridicat întreaga lume împotriva sa. Putea să spună orice, nimici nu s-a dus să-l controleze! Dar Bruce era un om foarte curajos și foarte irascibil. Aceste îndoieri asupra celor povestite de el îl iritau la culme. Într-o zi, într-un salon din Edinburgh, în prezența sa, un scoțian a făcut iar gluma pe socoteala cărnii crude și a declarat răspicat că aşa ceva nu e nici posibil și nici adevărat. Bruce n-a spus nimic, a ieșit din salon și s-a întors după câteva clipe cu un biftec crud, dat cu sare, cu piper, după moda africană. „Domnule, a spus el scoțianului, îndoindu-vă de un fapt pe care l-am afirmat mi-ați adus o injurie gravă. Crezând că nu e posibil, v-ați înșelat. Pentru a o dovedi tuturor, veți mânca imediat acest biftec crud, sau îmi veți da socoteală de cuvintele rostite”. Scoțianului i-a fost frică și s-a executat cu o strâmbătură. Atunci, cu cel mai desăvârșit sânge rece, James Bruce a adăugat: „Admițând chiar că faptul nu e adevărat, cel puțin nu veți mai susține că nu e posibil!”

— Bună ripostă! exclamă Joe. Dacă scoțianul a făcut cumva o indigestie, a meritat-o din plin! Și dacă la întoarcere se va îndoi cineva de călătoria noastră...

— Ce-ai să faci?

— Am să-i pun pe cei ce se îndoiesc să mănânce bucăți din *Victoria*, fără sare și fără piper!

Petreceră astfel ziua în glume plăcute. Odată cu puterea, le revinea și speranța, odată cu speranța, și îndrăzneala. Amintirea trecutului se ștergea cu repeziciune în fața viitorului.

Joe n-ar fi dorit să mai părăsească niciodată acest adăpost încântător; era o împărație a visurilor, și el se simțea ca acasă. Doctorul trebui să calculeze poziția exactă a locului și o trecu în carnetul lui de călătorie, cu mare scrupulozitate: $15^{\circ}43'$ longitudine și $8^{\circ}32'$ latitudine. Kennedy nu regreta decât un singur lucru: faptul că nu putea vâna în această pădure în miniatură. După părerea lui, situația era lipsită de ineditul pe care l-ar fi putut da prezența animalelor sălbaticice.

— Totuși, dragul meu Dick, reluă doctorul, uiți repede. Dar leul și leoapă?

— Eh! făcu el, cu disprețul pe care-l are adevăratul vânător pentru animalul doborât. Dar, în definitiv, prezența lor în această oază ne face să presupunem că nu suntem prea departe de regiuni mai fertile.

— Slabă dovdă, Dick! Aceste animale, împinse de foame și de sete, parcurg deseori distanțe considerabile. În cursul nopții viitoare, am face bine să aprindem focuri și să veghem cu multă atenție.

— Foc la temperatura asta? Dar, în sfârșit, dacă trebuie, o voi face! Aș simți însă o adevărată durere să dăm foc la pădurea astă care ne-a folosit atât de mult.

— Vom fi foarte atenți să nu o incendiem, pentru ca și alții să poată găsi aici, la nevoie, un refugiu în mijlocul deșertului nisipos, răspunse doctorul.

— Vom vedea, domnule, dar credeți că oaza astă este cunoscută?

— Desigur, Joe, este un loc de popas pentru caravanele care trec prin centrul Africii și viața lor s-ar putea să nu-ți placă.

— Ce, sunt și pe aici Nyam-Nyam-ii aceia îngrozitori?

— Bineînțeles; de altfel, ăsta-i numele tuturor triburilor din aceste ținuturi și, în aceeași climă, aceleași rase trebuie să aibă aceleași obiceiuri.

— Ce să-i faci! La urma urmei, e firesc. Dacă sălbaticii ar avea gusturile unor gentlemeni, care ar mai fi diferență? Iată că există și oameni care nu să ar lăsa rugăți ca să înfulece biftecul scoțianului, ba chiar cu scoțian cu tot!

Joe se duse să pregătească focurile de noapte, făcându-le cât mai mici. Din fericire, precauțiunile fură inutile și fiecare din ei, pe rând, se bucură de un somn liniștit.

A doua zi, timpul nu se schimbă: se menținea, cu încăpățânare, frumos. Balonul rămase nemîșcat, fără ca vreo oscilație, cât de mică, să trădeze prezența vântului. Doctorul începu să fie din nou îngrijorat. În cazul când călătoria s-ar fi prelungit astfel, proviziile n-ar mai fi fost suficiente. După ce erau aproape să moară din lipsă de apă, vor muri oare de foame? Își recapăta însă încrederea, când văzu mercurul coborând simțitor în barometru: erau semnele vădite ale unei apropiate schimbări în atmosferă.

Se hotărî să facă preparativele de plecare, pentru a folosi prima ocazie. Trebui apoi să restabilească echilibrul aerostatului, și Joe fu nevoit să sacrifice o considerabilă parte din prețiosul său minereu. La început se cam codi, dar când doctorul îi demonstră că nu putea ridica o greutate atât de mare și îl puse să aleagă între aur și apă, Joe aruncă în nisip o mare cantitate din bolovanii prețioși, fără să mai stea pe gânduri.

— Cei ce vor veni după noi, spuse el, vor fi mirați că găsesc o comoară într-un asemenea loc.

— Dar dacă le va găsi vreun savant?

— Nu te mai îndoi, dragul meu Dick. Va fi foarte surprins și-și va publica surpriza în nenumărate ziare. Într-o bună zi, vom auzi vorbindu-se de un depozit de cuarț aurifer în mijlocul nisipurilor Africii.

— Și asta din pricina lui Joe!

Tot restul zilei, doctorul așteptă zadarnic să se producă o schimbare în atmosferă.

Căldura fu atât de mare, încât ar fi fost insuportabilă fără umbra oazei.

Termometrul arăta, la soare, 149°⁶⁶.

O adevărată ploaie de foc străpungea aerul. Fu cea mai înaltă temperatură observată până atunci.

Joe pregăti, ca și în ajun, bivuacul pentru noapte. În timpul veghei doctorului și a lui Kennedy, nu se întâmplă nimic nou. Dar spre ora trei dimineață, în timpul veghei lui Joe, temperatura scăzu brusc, cerul se acoperi cu nori și întunericul deveni mai adânc.

— Repede, sculați-vă! strigă Joe, trezindu-și cei doi tovarăși. Repede! Începe vântul!

— În sfârșit, spuse doctorul privind cerul, vine furtuna! Spre *Victoria*, spre *Victoria*!

Era și timpul să ajungă la ea. *Victoria*, aplecându-se sub puterea uraganului, târa după sine nacela, care grapa nisipul în urma ei.

Dacă, din întâmplare, o parte din balast ar fi căzut la pământ, balonul ar fi plecat fără ca ei să mai aibă speranța de a-l regăsi vreodată.

Dar Joe cel iute de picior alergă din toate puterile și opri nacela, în timp ce aerostatul se întinse pe nisip, riscând să se sfâșie. Doctorul își reluă locul, aprinse arzătorul și aruncă surplusul de greutate.

Privind pentru ultima oară arborii oazei, care se îndoiau sub furtună, călătorii, folosind vântul dinspre vest, dispărură în noapte, la o înălțime de două sute de picioare deasupra pământului.

Din momentul plecării, călătorii înaintară cu mare repeziciune. Se grăbeau să părăsească deșertul care le primejduise viața.

Capitolul XXIX

Semne de vegetație. Ideea fantezistă a unui autor francez. Tara minunată. Ținutul Adamova. Explorările lui Speke și Burton și legătura lor cu cele ale lui Barth. Munții Atlantica. Fluviul Benue. Orașul Yola. Masivul Bagele. Muntele Mendif.

Spre ora nouă și un sfert dimineața, se iviră câteva semne de vegetație, ierbură care pluteau deasupra mării de nisip, vestindu-le, ca și lui Cristofor Columb, apropierea pământului fertil; mlădițe tinere scoteau din loc în loc capul, printre pietricele care, pe măsură ce aerostatul înainta, se măreau devenind stâncile acestui ocean. Coline mai pronunțate începeau să se onduleze la orizont. Profilul lor, învăluit în ceată, se contura vag și monotonia dispărea. Doctorul salută cu bucurie schimbările acestea. Fu gata să strige, ca un marinări care e de veghe pe catarg, „pământ! pământ!”

O oră mai târziu, sub ochii lor se desfășura continentul, cu un aspect mai puțin sălbatic, mai puțin plat, mai puțin gol. Cățiva arbori se profilau pe cerul cenușiu.

- Suntem într-un ținut populat? întrebă vânătorul.
- Populat este un fel de a spune, domnule Dick. Nu se văd încă locuitori.
- După felul în care înaintăm, nu vom mai aștepta mult, spuse Fergusson.
- Oare suntem tot în țara negrilor, domnule Fergusson?
- Da, Joe, și așteptăm să ajungem în țara arabilor.
- Arabi, domnule, arabi adevărați, cu cămile?
- Nu, fără cămile. Asemenea animale sunt rare, ca să nu spun necunoscute, în aceste ținuturi. Ar trebui să mergem câteva grade mai spre nord, pentru a le întâlni.
- Păcat!
- Și pentru ce, Joe?
- Pentru că, dacă vântul ne-ar fi defavorabil, cămilele ne-ar putea folosi.
- Cum?
- Mi-a venit o idee. Le-am putea înhăma la nacelă, lăsându-le să ne remorcheze împotriva vântului. Ce credeți?
- Sărmanul meu Joe, ideea asta a avut-o altul înaintea ta. Ba a fost folosită de un autor francez, foarte spiritual⁶⁷, e drept, într-un roman. Călătorii sunt purtați într-un balon, tras de cămile; sosește un leu care devorează cămilele, îngăite funia care le legă de nacelă, o trage în locul lor

și aşa mai departe. Vezi că totul aparține fantziei și n-are nimic comun cu felul nostru de locomoție.

Joe, puțin umilit la gândul că de ideea sa se folosise altcineva mai înainte, se întreba ce animal, la rândul lui, ar fi putut devora leul. Nu găsi însă și începu să cerceteze din nou ținutul.

Sub privirile lor se întindea un lac de mărime mijlocie, cu un amfiteatru de coline, care nu puteau fi socotite munți, se vedea văi șerpuitoare, numeroase și fertile, și pomii cei mai variați, ale căror ramuri se împleteau într-o încâlceală de nedescris. Elaiul⁶⁸ predomină, purtându-și frunzele lungi de cincisprezece picioare pe crengile acoperite de spini ascuțiți; bombaxul⁶⁹ încărca vântul în trecere cu puful fin al semințelor sale; parfumurile pătrunzătoare ale pendanusului⁷⁰, acest „kenda” al arabilor, îmbălsămau aerul până la înălțimea la care zbura *Victoria*; papayerul⁷¹, cu frunzele palmate, sterculierul⁷² care dă nuca de Sudan, baobabul și bananul completau flora bogată a acestor regiuni intertropicale.

— Ce ținut minunat! spuse doctorul.

— Iată și animale! Trebuie să fie pe aproape și oameni, spuse Joe.

— Ah, ce elefanți minunați! exclamă Kennedy. Oare n-ar fi posibil să rămânem un pic să vânăm pe aici?

— Cum să ne oprim cu un curent aşa de violent, dragul meu Dick? Nu, gustă puțin din chinurile lui Tantal. Te vei despăgubi mai târziu.

Cu ceea ce se vedea jos, puteai pe drept cuvânt să atâți imaginația unui vânător. Lui Dick îi bătea inima să se spargă și degetele i se crispau pe patul armei.

Fauna acestei țări echivala cu flora ei. Boul sălbatic se tăvălea în ierburile înalte, sub care dispărea cu totul. Elefanți cenușii, negri sau galbeni, cu adevărat uriași, treceau ca o trombă prin mijlocul pădurii, rupând, mistuind, pustiind, lăsând ca semn al trecerii lor pădurea devastată. Pe versantul împădurit al colinelor se prelungeau cascade și cursuri de apă, îndreptate spre nord. Acolo, hipopotamii se scăldau cu zgomet; lamantinii⁷³, lungi de douăsprezece picioare, cu corpul în formă de pește, se expuneau la soare pe marginea apei, îndreptând spre cer mamelele lor rotunde, umflate cu lapte. Era o menajerie rară într-o seră minunată, unde mii de păsări sclipeau în mii

de culori printre plante arborescente. După această bogătie a naturii, doctorul recunoscu minunatul ținut Adamova.

— Mergem pe urmele descoperirilor moderne; am reluat calea întreruptă de călători, prieteni! Vom putea lega lucrările căpitaniilor Burton și Speke cu explorările doctorului Barth. I-am părăsit pe englezi pentru a regăsi un hamburghez, și în curând vom ajunge la punctul cel mai îndepărtat, descoperit de acest îndrăzneț savant.

— Mi se pare, spuse Kennedy, că, judecând după drumul pe care l-am parcurs, între regiunile explorate de cei doi savanți se găsește un ținut întins.

— Se poate calcula ușor; ia harta și vezi care este longitudinea punctului meridional al lacului Ukereué, atins de Speke.

— Se găsește la aproape treizeci șișapte de grade.

— Și orașul Yola, pe care-l vom depăși astă-seară și la care a ajuns Barth, unde e situat?

— La aproape 12° longitudine.

— Deci o diferență de douăzeci și cinci de grade. Știind că fiecare grad corespunde unei distanțe de șaizeci de mile, ajungem la o socoteală totală de o mie cinci sute de mile.

— O plimbare frumoasă pentru oamenii care ar merge pe jos! spuse Joe.

— Ar fi totuși cu putință. Livingstone și Moffat pătrund mereu în interior. Nyassa, pe care au descoperit-o, nu este atât de departe de lacul Tanganica, descoperit și de Burton. Aceste ținuturi immense vor fi desigur explorate înainte de sfârșitul secolului. Îmi pare rău, însă, adăugă doctorul consultându-și busola, că vântul ne poartă atât spre vest. Aș fi dorit să mergem spre nord.

După un parcurs de douăsprezece ore, *Victoria* se găsea la hotarele Nigreriei⁷⁴. Primii locuitori ai acestui pământ, arabii Chuas, își pășteau turmele nomade. Vârfurile semețe ale munților Atlantica, pe care nu călcase încă picior de european și a căror altitudine este apreciată la o mie trei sute de stânjeni, se vedea la orizont. Povârnișul lor occidental îndreaptă toate apele din această parte a Africii spre ocean; sunt „Munții Lunii” ai acestei regiuni.

În sfârșit, înaintea ochilor călătorilor apăru un fluviu adevarat și doctorul recunoscu, după imensele furnicare din vecinătate, că este Benue, unul din

cei mai mari afluenți ai Nigerului, acela pe care indigenii l-au supranumit „Izvorul apelor”.

— Fluiul acesta, le spuse doctorul însoțitorilor săi, va ajunge într-o zi să fie calea naturală de comunicație cu interiorul Nigritiei. Unul dintre curajoșii noștri căpitani a pătruns în susul apei, pe vaporul *La Pléiade*, până la localitatea Yola. Vedeți dar că suntem într-o regiune explorată.

Numeiroși sclavi munceau câmpul cultivând sorgul, un fel de mei care formează baza lor alimentară. Indigenii priveau uimiți zborul *Victoriei*, care trecea ca un meteor.

Seara, călătorii se opriră la patruzeci de mile de Yola. În fața lor se profilau cele două piscuri ascuțite ale muntelui Mendif.

Doctorul aruncă ancorele, care se agăță de vârful unui copac mai înalt. Dar un vânt foarte puternic bălbănea atât de violent aerostatul, încât uneori îl culca orizontal, ceea ce făcea ca poziția nacelei să fie foarte periculoasă.

Fergusson nu închise ochii toată noaptea. De mai multe ori se gândi să taie cablul de legătură și să fugă din fața vijeliei. În sfârșit, furtuna se liniști și oscilațiile aerostatului încetară să mai fie îngrijorătoare.

A doua zi, vântul era mai domol, dar îi îndepărta pe călătorii noștri de orașul Yola, care, reconstruit de fulani, trezise curiozitatea lui Fergusson. Totuși trebui să se resemneze, îndreptându-se spre nord și chiar puțin spre est.

Kennedy propuse să se facă un popas în această regiune cu vânat îmbelșugat. Joe pretindea că era nevoie de carne proaspătă, însă obiceiurile sălbaticice ale locuitorilor, atitudinea lor dușmănoasă și cele câteva focuri de armă trase asupra lor îl determinară pe doctor să continue călătoria. Treceau pe deasupra unui ținut unde se desfășurau masacre și incendii, unde luptele nu mai încetau, ținut în care sultanii își stăpânesc regatele prin cele mai groaznice măceluri. Sumedenie de sate cu populație numeroasă și colibe lungărețe se întindeau între locuri de pășune, cu iarba înaltă, presărată cu floricele violete. Colibele, asemănătoare unor stupi uriași, erau apărate de garduri înalte, cu creste ascuțite.

Cu toate eforturile doctorului, balonul înainta spre nord-est, spre muntele Mendif, care dispăruse în mijlocul norilor. Piscurile înalte ale acestor munți separă bazinul Nigerului de bazinul Lacului Ciad.

Curând apăru în zare muntele Bagele, cu cele douăzeci și opt de sate de pe coastele sale, adunate ca puișorii în jurul cloștii. Un spectacol minunat

pentru cei care aveau puțință să domine și să cuprindă cu vederea toată priveliștea. Prin văgăuni se întindeau câmpuri de orez și de alune de pământ.

La ora trei, *Victoria* se găsea în fața muntelui Mendif. Nu-l puteau ocoli, aşa că trebuiau să treacă pe deasupra lui. Doctorul dădu balonului o nouă forță de ascensiune de aproape o mie șase sute de livre, cu ajutorul unei temperaturi mărite la 180° ⁷⁵. Balonul se ridică la peste opt mii de picioare. Era cea mai mare înălțime atinsă în timpul acestei călătorii și temperatura scăzu într-atât, încât doctorul și tovarășii săi trebuiră să se folosească de pături.

Fergusson grăbi coborârea, deoarece anvelopa aerostatului se umflase la maximum. Avu totuși timp să constate originea vulcanică a muntelui, ale cărui crater stinse nu mai erau decât niște prăpăstii adânci. Grămezi mari de excremente de păsări dădeau coastelor muntelui Mendif aparență unor stânci calcaroase. Era acolo îngrășământ, care ar fi ajuns pentru tot pământul Statelor Unite.

La ora cinci, *Victoria*, apărată de vânturile de sud, înainta încet de-a lungul coastelor muntelui și se opri într-o poiană mare, departe de orice aşezare omenească. Îndată ce pământul fu atins, se luară toate măsurile ca balonul să fie bine fixat și Kennedy, cu pușca în mâna, se îndreptă spre câmpia înclinată. Curând se întoarse cu o jumătate de duzină de rațe sălbaticice și cu un soi de sitari, pe care Joe îi prepară cu cea mai mare pricepere.

Masa fu plăcută, iar noaptea o petrecură într-o odihnă desăvârșită.

Capitolul XXX

Mosfeia. řeicul. Denham, Clapperton, Udney, Vogel. Capitala ținutului Loggum. Toole. Linște deasupra regiunii Kernak. Guvernatorul și curtea sa. Atacul. Porumbeii incendiatori.

A doua zi, la 11 mai, *Victoria* își reluă drumul aventuros. Călătorii aveau încredere în balon, aşa cum au marinarii în corabia lor.

Uragane cumplite, călduri tropicale, ascensiuni periculoase, coborâri și mai periculoase – din toate acestea ieșiseră cu bine. S-ar putea spune că Fergusson conducea balonul cu o singură mișcare; aşa că, deși nu cunoștea punctul de sosire, nu se mai temea de rezultatul călătoriei. În locurile

acestea, însă, prudența îi obliga să ia cele mai severe precauțiuni. Ceru, aşadar, prietenilor săi, să fie pregătiți pentru orice întâmplare, în orice clipă. Vântul îi purta acum spre nord și pe la orele nouă zăriră marele oraș Mosfeia, aşezat pe un deal, între doi munți înalți.

Mosfeia avea o poziție strategică greu de cucerit. Puteai ajunge la el pe o singură cale: un drum îngust între o întindere mlăştinoasă și o pădure.

În clipa apariției lor, un șeic, îmbrăcat în culori vii, însotit de o escortă călare, precedat de iscoade și trâmbițași, care-i croiau drum înlăturând crengile din cale, își făcea intrarea în oraș.

Doctorul coborî, pentru a-i privi mai de aproape pe indigeni, dar când aceștia văzură balonul, se însășimântără îngrozitor și începură să fugă cât îi țineau picioarele sau cât îi puteau duce caii.

Numai șeicul rămase nemîșcat. Își luă arma, o încarcă și așteptă mândru.

Doctorul se apropie la o înălțime de vreo cincizeci de picioare și-l salută în limba arabă, cu vocea sa plăcută.

La auzul acestor cuvinte venite din cer, șeicul descălecă, se prosternă în praful drumului și doctorul nu-l mai putu scoate din adorația sa.

— Ar fi cu neputință ca acești oameni să nu ne ia drept ființe supranaturale, deoarece pe primii europeni veniți printre ei i-au socotit o rasă supraomenească. Când șeicul va povesti întâlnirea, desigur că va împodobi întâmplarea cu toată puterea imaginației. Gândiți-vă ce vor face din noi într-o zi legendele...

— Ar fi foarte supărător, răspunse vânătorul. Din punct de vedere al civilizației, ar fi mai bine să ne socotească simpli oameni. Asta le-ar da negrilor o cu totul altă părere despre europeni.

— De acord, dragul meu Dick, dar ce putem face? Oricât ai explica savanților acestui ținut mecanismul unui aerostat, ei nu vor înțelege nimic și vor admite întotdeauna intervenția supranaturalului.

— Domnule, întrebă Joe, ați vorbit despre primii europeni care au explorat ținutul. Care sunt ei, vă rog?

— Dragul meu, ne aflăm pe drumul urmat de maiorul Denham; el a fost primit de sultanul din Mandara, chiar la Mosfeia. Părăsise Bornu-ul și-l întovărășise pe șeic, într-o expediție contra felatahilor; a asistat la atacul orașului, care rezista curajos gloanțelor arabe, numai cu săgețile sale, reușind să pună pe fugă trupele șeicului. Toate astea, însă, nu erau decât un pretext pentru omoruri, jafuri și prădăciuni. Maiorul a fost jefuit cu

desăvârșire, dezbrăcat de haine, și nu s-ar fi întors niciodată la Kuka, orașul capitală al regiunii Bornu, dacă, pentru a scăpa din mâna învingătorilor, nu s-ar fi ascuns sub burta unui cal ce fugea în galop nebun.

— Dar cine era maiorul Denham?

— Un curajos englez care, din anul 1822 până în 1824, a condus o expediție în Bornu, întovărășit de căpitanul Clapperton și de doctorul Udney. Ei au plecat din Tripoli în luna martie, au ajuns la Murzuk, capitala Fezzanului și, mergând pe drumul pe care l-a urmat mai târziu doctorul Barth pentru a se întoarce în Europa, au ajuns, la 16 februarie 1823, la Kuka, în apropierea Lacului Ciad. Denham a întreprins diferite explorări în Bornu, Mandara și pe malurile orientale ale lacului. În acest timp, la 15 decembrie 1823, căpitanul Clapperton și doctorul Udney intră în Sudan și ajunseră până la Sakaton, iar Udney muri de oboseală și epuizare, în orașul Murmur.

— Această parte a Africii, spuse Kennedy, a pricinuit, aşadar, pierderi printre oamenii de știință!

— Da, ținutul este fatal. Mergem direct spre regiunea Barghimi, pe care Vogel a străbătut-o în 1856, pentru a pătrunde până la Wadd, unde a dispărut, fanarul acesta, în vîrstă de douăzeci și trei de ani, a fost trimis pentru a conlucra cu doctorul Barth; ei se întâlniră la 1 decembrie 1854. Apoi Vogel începu să exploreze ținutul. Către sfârșitul anului 1856, el își făcea cunoscută, în ultimele sale scrisori, intenția de a cerceta ținutul Wadaï, în care niciun european nu ajunsese încă. Se pare că a pătruns până la Wara, capitala ținutului unde, după unii, a fost făcut prizonier, iar după alții a fost omorât, pentru că ar fi încercat ascensiunea unui munte sfânt din regiunea aceea. Dar moartea exploratorilor nu trebuie acceptată aşa de ușor, deoarece aceasta presupune că nu mai e nevoie să fie căutați. Astfel, de câte ori nu a fost anunțată oficial moartea doctorului Barth, ceea ce, pe drept, l-a supărat foarte mult. Este deci posibil ca Vogel să fi fost făcut prizonier de sultanul din Wadaï, care nădăjduise să obțină bani pentru răscumpărarea lui. Baronul de Neimans porni și el spre Wadaï, dar muri în drum, la Cairo, în 1855. Știm acum că domnul de Heuglin se găsește pe urmele lui Vogel cu o expediție trimisă de la Leipzig. Așa că vom afla curând despre soarta acestui călător Tânăr și Îndrăzneț⁷⁶.

Mosfeia dispăruse de mult la orizont. Mandara își desfășura în văzul călătorilor minunatele sale bogății: pădurile de salcâmi și plante erbacee din câmpiiile de indigo și bumbac. Shari, care se vărsa la optzeci de mile mai departe în Lacul Ciad, curgea în rostogoliri aprige.

Doctorul arătă tovarășilor săi, pe harta lui Barth, cursul apei:

— Vedeți, spuse el, că lucrările acestui savant sunt foarte precise. Ne îndreptăm direct spre districtul Loggum și poate chiar spre capitala Kernak. Acolo a murit, în vîrstă de abia douăzeci și doi de ani, sărmanul Toole. Era un Tânăr englez din regimentul 80, care-și găsi moartea după ce se întâlnise cu maiorul Denham. Acest ținut imens poate fi foarte bine numit „cimitirul europenilor”.

Câteva bârzi lungi de cincizeci de picioare coborau cursul fluviului Shari. *Victoria*, la o mie de picioare de pământ, atragea foarte puțin atenția indigenilor. Vântul, care suflase cu oarecare putere până atunci, avea tendința să scadă.

— Vom fi oare din nou prinși într-o zonă calmă? întrebă doctorul.

— Nu-i nimic! Acum nu ne mai temem nici de lipsa de apă, nici de pustiu!

— Nu, dar ne temem de populații mai primejdioase decât pustiul și lipsa de apă!

— Priviți, spuse Joe, ceva care seamănă cu un oraș.

— Este Kernak. Ultimele adieri ale vântului ne poartă într-acolo și, dacă ne interesează, putem să-i facem planul exact.

— Nu ne apropiem? întrebă Kennedy.

— Nimic mai ușor, Dick! Ne aflăm deasupra orașului! Dați-mi voie să strâng puțin robinetul arzătorului; coborârea noastră nu va întârzia.

Peste o jumătate de oră, *Victoria* rămăsese nemîșcată, la două sute de picioare deasupra solului.

— Iată-ne, spuse doctorul, mai aproape de Kernak, decât ar putea fi de Londra un om cocoțat în cupola Sf. Paul. Astfel putem privi în voie.

— Ce e cu zgomatul astă ca de ciocănașe, care se audă din toate părțile?

Joe privi cu atenție și văzu că zgomatul era pricinuit de numeroși țesători, care-și băteau în aer liber pânzele întinse pe trunchiuri de arbori.

Capitala districtului Loggum se vedea întreagă, ca și cum ar fi fost desenată pe un plan; era un adevărat oraș, cu case aliniate și cu străzi largi. În mijlocul unei piețe mari se ținea un târg de sclavi. Era o mare afluență de

vase de transport, căci indigenele din Mandara, cu picioarele și cu mâinile foarte mici, se bucurau de mare căutare și se găseau aici de cumpărat foarte convenabil.

La apariția *Victoriei*, se petrecu același lucru ca și în alte părți: întâi strigăte, apoi o mirare profundă.

Afacerile fură părăsite, lucrul fu întrerupt și zgomotul încetă. Călătorii rămăseseră într-o imobilitate perfectă, nepierzând niciun detaliu al acestui oraș populat; coborâră chiar la șaizeci de picioare deasupra lui.

Atunci ieși din locuința sa guvernatorul ținutului Loggum, cu un steag verde și întovărășit de muzicanți care suflau din toate puterile în niște instrumente, făcute din coarne de bivol, scoțând sunete aspre. Multimea se adună în jurul lui.

Doctorul Fergusson căută să se facă auzit, dar îi fu peste putință.

Acești oameni, care aveau fruntea înaltă, părul cărlionțat, nasul aproape acvilin, păreau un popor mândru și intelligent, dar prezența *Victoriei* îi tulbura într-un chip ciudat. Se vedea călăreți alergând în toate direcțiile. Era împotrivă să trupele guvernatorului se adunau să lupte împotriva extraordinarei apariții.

Joe flutură în zadar batiste de toate culorile; nu obținu niciun rezultat.

În vremea aceasta, șeicul, înconjurat de curtea sa, ceru să se facă liniște și rosti un discurs, pe care doctorul nu putu să-l înțeleagă, fiind vorba de o arabă amestecată, dar își dădu seama, după limba universală a gesturilor, că erau invitați să plece. Nici el nu dorea altceva, însă îi era imposibil s-o facă, din cauză că vântul încetase.

Imobilitatea balonului îl scoase din sărite pe șeic, iar curtenii săi începură să urle pentru a obliga monstrul să ia din loc. Curtenii păreau personaje foarte ciudate din pricina celor cinci-șase cămăși de diferite culori, pe care le purtau. Aveau un pântec enorm, care părea nenatural. Doctorul le explică tovarășilor săi, mirați, că acest port era un mijloc de a-l linguși pe sultan. Rotunjimea abdomenului arăta ambiția oamenilor. Toți acești oameni grași gesticulau și strigau; dar unul, care părea să fie prim-ministru, judecând după grăsimea sa, striga mai tare decât toți. Multimea negrilor își amesteca urletele cu strigătele curtenilor, gesticulând ca maimuțele, ceea ce producea o mișcare uniformă a peste zece mii de brațe. Călătorii însă nu se intimidară. Atunci soldații, înarmați cu arcuri și săgeți, se aşezară în linie de bătaie. *Victoria* își dilată hidrogenul și se înăltă liniștită dincolo de zona

periculoasă. Șeicul își îndreptă arma spre balon, dar Kennedy, care îl urmărea, îi sfărâmă cu un glonț arma din mâna.

După această lovitură neașteptată, urmă o zăpăceală generală; toți o luară la fugă și se ascunseră prin colibe, prin case și orașul rămase pustiu tot restul zilei. Veni noaptea; vântul nu se pornise. Trebuiau să se resemneze să rămână nemîșcați, la trei sute de picioare înălțime.

Niciun foc nu strălucea în noapte. Domnea o liniște de mormânt. Doctorul își încorda atenția; liniștea asta putea ascunde o capcană. Și Fergusson avea dreptate să vegheze. Spre mijlocul nopții, orașul apăru ca un rug; mii de raze luminoase se încrucișau ca niște rachete, formând o țesătură de linii de foc.

— Ce ciudat! spuse doctorul...

— Dar ce-i asta? glăsui Kennedy. S-ar spune că incendiul urcă și se apropie de noi.

Într-adevăr, în hărmălaia strigătelor îngrozitoare și a pocniturilor de armă, focul urca spre *Victoria*. Joe se pregăti să arunce o parte din lest. Fergusson își lămuri îndată fenomenul.

Mii de porumbei, ale căror cozi erau îmbibate cu materii combustibile aprinse, fuseseră aruncați împotriva *Victoriei*; însăpmântați, ei zburau formând în atmosferă zigzaguri de foc.

Kennedy își descarcă armele asupra lor, dar ce putea să facă împotriva unei armate atât de numeroase? Porumbeii încunjuraseră nacela și balonul, ai cărui pereți reflectau lumina, părând învăluitori într-o rețea de foc. Doctorul zvârli fără nicio ezitare încă o bucată de cuarț și astfel ajunse în afara zonei unde zburau păsările primejdioase.

Timp de două ore porumbeii se mai văzură îci și colo, în noapte; apoi, puțin câte puțin, numărul lor scăzu, luminile se stinseră.

— Acum putem să dormim liniștiți, spuse doctorul.

— Locuitorii acestor ținuturi au o imaginație bogată.

— Da, ei întrebuiuțează în mod curent porumbeii, ca să incendieze colibele satelor, dar de data aceasta satul a zburat mai sus decât incendiatorii lui.

— Cu siguranță că un balon n-are a se teme de dușmani, spuse Kennedy.

— Ba da, replică doctorul.

— Care sunt aceia?

— Imprudenții pe care-i duce în nacelă. Așa că, prieteni, să fim întotdeauna și peste tot foarte atenți.

Capitolul XXXI

Plecarea în noapte. Cei trei. Pasiunea lui Kennedy. Măsuri de prevedere.

De-a lungul fluviului Shari. Lacul Ciad. Apa lacului. Hipopotamul. Un glonț pierdut.

Pe la trei dimineață, Joe, care era de pază, văzu cum orașul începe să dispară dedesubtul lor. *Victoria* pornise. Doctorul și Kennedy se treziră. Consultând busola, Fergusson constată cu satisfacție că vântul îi purta spre nord-est!

— Avem noroc! spuse el. Vom ajunge chiar astăzi la Lacul Ciad.

— Este vorba de o întindere mare de apă? întrebă Kennedy.

— Considerabilă, dragul meu Dick! S-ar putea să aibă o sută douăzeci de mile în lungime și tot atâtă în lățime.

— Faptul că vom trece peste o mare întindere de apă va aduce puțină variație în călătoria noastră.

— Dar n-avem de ce să ne plângem; călătoria e foarte variată și, mai ales, se desfășoară în condițiile cele mai bune.

— Fără îndoială, Samuel. Afară de lipsurile îndurate în deșert, nu am întâmpinat niciun pericol serios.

— Adevărul este că „*Victoria*” noastră s-a comportat totdeauna minunat. Astăzi este 12 mai, iar noi am plecat la 18 aprilie; avem deci douăzeci și cinci de zile de drum. Încă douăsprezece zile și vom ajunge.

— Unde?

— Nu știu încă, dar ce importanță are?

— Ai dreptate, Samuel, să lăsăm Providenței grija de a ne conduce și de a ne păstra sănătoși, aşa cum suntem acum. Nici nu s-ar zice că am trecut peste cele mai infestate ținuturi.

— Putem fi mulțumiți de noi.

— Ura, pentru călătoriile aeriene! strigă Joe. Iată-ne, după douăzeci și cinci de zile, sănătoși, bine hrăniți, odihniți... Poate prea odihniți, căci picioarele au început să-mi amorțească și nu m-aș supăra dacă aş putea să mi le dezmortesc, mergând treizeci de mile pe jos.

— Îți vei împlini dorința pe străzile Londrei, Joe. Dar, ca încheiere, am plecat trei, ca Denham, Clapperton și Overweg, ca Barth, Richardson și

Vogel, și, mai norocoși decât înaintașii noștri, suntem încă împreună toți trei. Este foarte important să nu ne despărțim, în cazul când unul dintre noi s-ar afla pe pământ și *Victoria* ar trebui să urce pentru a scăpa de un pericol neașteptat, cine știe dacă l-am mai vedea vreodată. Așa că eu îi spun deschis lui Kennedy: nu-mi place să se depărteze preținzând că vânează.

— Îmi vei îngădui, totuși, prietene Samuel, să-mi satisfac fantezia asta. N-ar fi rău să ne refacem proviziile; de altfel, înainte de plecarea noastră, m-ai lăsat să întrevăd o serie de vânători grozave și până acum nu prea m-am bucurat de ele, pe drumul urmat de Anderson și Cumming.

— Dragul meu Dick, te înșală memoria, sau modestia te face să uiți isprăvile tale? Mi se pare că, fără să mai vorbim de micul vânat, ai pe conștiință o antilopă, un elefant și doi lei.

— Bine, ce înseamnă asta pentru un vânător african, care vede trecând pe dinaintea puștii sale toate animalele pământului? Uite! Privește turma aceea de girafe!

— Astea girafe? se miră Joe. Sunt numai cât un pumn!

— Pentru că ne aflăm la o mie de picioare deasupra lor. De aproape ai vedea că sunt de trei ori mai înalte decât tine.

— Și ce zici de turma asta de gazele? întrebă Kennedy. Și de struții ăștia care aleargă cu iuțeala vântului?

— Ăștia sunt struții? întrebă Joe. Sunt găini, ca toate găinile!

— Samuel, nu putem să ne apropiem?

— Putem să ne apropiem, Dick, dar nu să aterizăm. Atunci, la ce bun să ucizi niște animale care nu-ți vor folosi la nimic? Dacă ar fi vorba să omori un leu, un tigru, o hienă, ai înțelege; ar fi un animal sălbatic mai puțin! Dar să ucizi o antilopă, o gazelă, fără alt folos decât satisfacerea superficială a pasiunii tale de vânător? Nu face să-ți dai atâta osteneală. În sfârșit, prietene, vom cobori la o sută de picioare de sol și, dacă vei putea descoperi vreun animal sălbatic, ne vei face plăcere trimițându-i un glonț în inimă.

Victoria coborî puțin câte puțin, dar rămase la o înălțime la care să fie în afară de orice pericol. În acest ținut sălbatic și suprapopulat, trebuiau să se ferească de primejdiiile neașteptate.

Călătorii urmău acum cursul fluviului Shari. Malurile încântătoare ale apei dispăreau sub umbra copacilor de nuanțe diferite; liane și plante agățătoare șerpuiau în toate direcțiile, formând o îmbinare ciudată de culori. Crocodili se tolăneau la soare sau se aruncau în apă, cu repeziciunea unor

sopârle; se hârjoneau ieșind la mal pe numeroasele ostroave verzi, presărate de-a lungul fluviului.

Depășiră astfel districtul Maffatay, răsfățat în mijlocul unei naturi bogate și pline de verdeată.

Pe la ora nouă dimineața, doctorul Fergusson și prietenii săi ajunseră la malul meridional al Lacului Ciad, acea Mare Caspică a Africii, a cărei existență fusese socotită mult timp ca o poveste – marea interioară la care ajunseseră expedițiile lui Denham și Barth.

Doctorul încercă să-și fixeze configurația actuală a terenului, care era cu totul diferită de aceea din anul 1847.

Într-adevăr, nu este cu putință să întocmești o hartă exactă a acestui lac. El este înconjurat de mlaștini greu de străbătut, în care Barth fusese pe punctul să-și piardă viața. De la un an la altul, mlaștinile, acoperite de trestii și de papiruși care ating o înălțime de cincisprezece picioare, sunt acoperite de năvala apelor și măresc întinderea lacului. Deseori orașele aşezate pe maluri sunt pe jumătate înecate, aşa cum s-a întâmplat cu Ngomu în 1856. Acum, pe locul unde se ridicau locuințele din Bornu se scăldau hipopotamii și aligatorii⁷⁷.

Soarele își revârsa razele orbitoare peste fața liniștită a lacului.

Doctorul vră să constate felul apei, despre care se crezuse multă vreme că ar fi sărată. Apropierea de suprafață ei nu prezenta niciun pericol, astfel că aerostatul cobori foarte jos. Nacela aluneca deasupra undelor ca o pasăre în zbor, la o înălțime de numai cinci picioare.

Joe scufundă o sticlă și o scoase pe jumătate plină; gustară apa, dar găsiră că nu este prea bună de băut. Avea un ușor gust de natriu.

În timp ce doctorul nota rezultatul experienței, o detunătură de armă răsună lângă el. Kennedy nu rezistase ispитеi de a trage un foc asupra unui hipopotam oribil. Animalul, care respira liniștit, dispără la zgromotul detunăturii, fără să arate că glonțul vânătorului i-ar fi făcut vreun rău.

— Ar fi fost mai bine să-l înjunghiați! spuse Joe.

— Și cum?

— Cu una din ancorele noastre. Ar fi fost o momeală bună pentru un asemenea animal.

— Hei, spuse Kennedy, Joe are într-adevăr o idee...

— Pe care vă rog să n-o puneți în practică, răspunse doctorul. Animalul ne-ar trage după el, acolo unde nu avem ce căuta, mai ales acum când suntem lămuriți asupra calității apei Lacului Ciad.

— Și peștele ăsta se poate mâncă, domnule Fergusson?

— Peștele tău, Joe, este un mamifer din genul pachidermelor! Se spune despre carnea lui că este minunată la gust și constituie obiectul unui comerț intens, făcut de triburile de pe malurile lacului.

— În cazul ăsta, îmi pare rău că focul de armă al domnului Dick nu a dat rezultate mai bune.

— Pe animalul acesta nu-l poți omorî decât dacă-l lovești în burtă sau între coaste; pesemne că glonțul lui Dick nu l-a vătămat cătuși de puțin. Dar ne vom opri la extremitatea nordică a lacului, dacă locul mi se va părea prielnic. Acolo, Kennedy se va găsi în plină menajerie și va fi despăgubit din plin.

— Aș vrea, spuse Joe, ca domnul Dick să vâneze hipopotami, ca să pot gusta carnea acestui animal. Că doar n-o să ne hrănim în centrul Africii cu sitari și prepelițe, ca în Anglia.

Capitolul XXXII

Capitalei Regiunii Bornu. Insulele Biddiomah. Vulturii. Îngrijorările doctorului. Prevederile sale. Un atac în atmosferă. Învelișul balonului se rupe. Căderea. Devotamentul sublim. Coasta nordică a lacului.

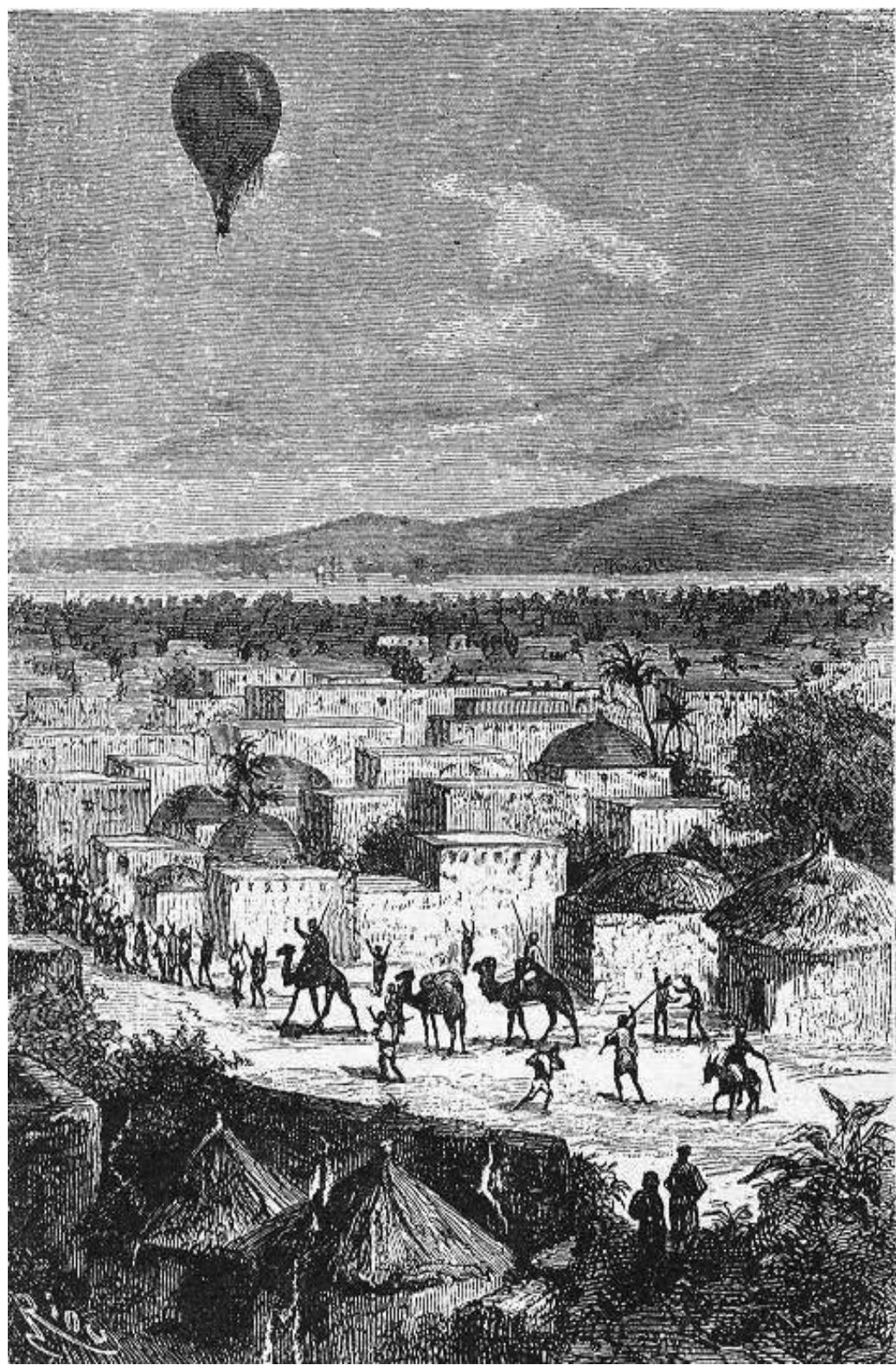
De când ajunsese la Lacul Ciad, Victoria întâlnise un curent care se îndrepta mai mult spre est. Câțiva nori temperau căldura zilei. Se simțea, de altfel, puțină mișcare de aer deasupra întinderii de apă; dar către ora unu, balonul, trecând pieziș peste partea aceasta a lacului, înainta din nou deasupra pământului, pe o întindere de șapte-opt mile.

Deși la început această direcție îl cam nemulțumi, doctorul nu se mai plânse când zări orașul Kuka, faimoasa capitală a regiunii Bornu. Putu s-o vadă câteva clipe, încurjată de zidurile ei de argilă albă. Câteva moschei, destul de grosolan construite, se ridicau greoai deasupra aglomerării de case arabe, asemănătoare unor zaruri, în curțile caselor și în piețele publice creșteau palmieri și arbori de cauciuc, împodobiți cu o boltă de frunză lat de peste o sută de picioare. Joe observă că umbrelele acestea naturale, imense, erau în raport direct cu arșița razelor soarelui, astfel că ajunse la concluzii plăcute în legătură cu natura care se dovedise atât de prevăzătoare.

Kuka se compune, în realitate, din două orașe distințe, despărțite printr-un „dendal”, un bulevard larg de trei sute de stâncjeni, care de obicei e tixit de pietoni și călăreți. De o parte se ridică orașul bogat, cu case înalte și sănătoase; de cealaltă parte se îngheșuează orașul sărac, o îngărmădire tristă de colibe joase, conice, unde locuiește populația nevoiașă. Kennedy găsi că ar semăna cu un Edinburgh întins pe o câmpie, cu cele două orașe ale sale complet deosebite.

Dar călătorii abia apucaseră să vadă toate acestea că, datorită instabilității care caracterizează curentii de aer din acest ținut, un vânt opus îi duse brusc înapoi pe o distanță de aproape patruzeci de mile deasupra Lacului Ciad.

Li se oferi atunci un alt spectacol: puteau vedea numeroase insule ale lacului, locuite de biddiomahi, pirați săngeroși și foarte temuți, a căror vecinătate era tot aşa de primejdioasă ca aceea a tuaregilor din Sahara. Sălbaticii se pregăteau, curajoși, să primească *Victoria* cu lovitură de săgeți și de pietre, dar aceasta, zburând ca

un uriaș cărăbuș, se grăbi să depășească insulele.

Joe, care între timp cercetase orizontul, îi spuse lui Kennedy:

— Pe legea mea, domnule Dick, dumneavoastră, care vă gândiți mereu la vânătoare, priviți colo ceva care vă va plăcea.

— Ce este, Joe?

— Și de data asta nimeni nu se va opune focurilor de armă.

— Dar ce este?

— Vedeți colo cârduri de păsări mari, care se îndreaptă spre noi?

— Păsări? întrebă doctorul luându-și luneta.

— Se văd! răspunse Kennedy. Sunt aproape o duzină.

— Paisprezece, dacă nu vă supărați! răspunse Joe.

— Să dea Dumnezeu să fie de o specie vătămătoare pentru ca bunul nostru Samuel să nu mai aibă nimic de obiectat.

— Nu voi protesta, răspunse Fergusson, dar aş fi preferat ca păsările acestea să fie cât mai departe de noi.

— Vă temeți de ele?! exclamă Joe.

— Sunt vulturii mărilor, Joe, și încă specia cea mai mare. Dacă ne atacă?

— Ne vom apăra, interveni Kennedy. Doar avem un arsenal întreg pentru a le primi cum se cuvine! Dar nu cred ca păsările asta să fie atât de primejdioase.

— Cine știe? răspunse doctorul.

După zece minute, cârdul se apropiase în bătaia puștilor; cele paisprezece păsări străpungeau aerul cu țipetele lor răgușite și înaintau spre aerostat, mai mult furioase decât speriate de prezența lui.

— Cum țipă! se miră Joe. Ce zgromot diavolesc! De bună seamă, nu le convine că le-am încălcat domeniul și că ne-am permis să zburăm ca ele.

— Într-adevăr, au o infâțișare destul de războinică, și dacă ar fi înarmate cu o carabină Purdey Moore, m-aș teme de ele.

— Nu au nevoie de aşa ceva, răspunse Fergusson, care devenise serios îngrijorat.

Vulturii mărilor zburau cu o repeziciune fantastică, în cercuri mari, care însă se micșorau, apropiindu-se puțin câte puțin de *Victoria*.

Uneori își schimbau pe neașteptate direcția, într-un unghi îndrăzneț de brusc, cu viteza unui bolid.

Doctorul, neliniștit, hotărî să se ridice, pentru a scăpa de vecinătatea periculoasă. Dilată hidrogenul balonului, care nu întârzie să se înalțe. Dar

vulturii, nefiind dispuși să-i părăsească, se ridicără și ei.

— Au aerul că sunt supărați, spuse vânătorul încarcându-și arma.

Într-adevăr, păsările se apropiau, și câteva din ele, ajungând chiar până la cincizeci de picioare, păreau că înfruntă armele lui Kennedy.

— Abia mă mai pot stăpâni să nu trag în ele, spuse acesta.

— Nu, Dick, nu! Să nu le înfuriem fără motiv. Ar însemna să le provocăm.

— Dar aş scoate-o ușor la capăt! Ușor!

— Te înseli, Dick!

— Avem pentru fiecare dintre ele câte un glonț!

— Și dacă se înalță spre partea superioară a balonului, cum le mai nimerești? Închipuie-ți că te-ai afla în prezența unor lei, pe uscat, sau a unor rechini, în mijlocul oceanului. Pentru aeronauți, situația este tot atât de periculoasă.

— Vorbești serios, Samuel?

— Foarte serios, Dick!

— Atunci să așteptăm?

— Așteaptă! Fii gata pentru atac, dar să nu tragi fără ordinul meu.

Păsările se apropiara la o distanță foarte mică. Acum puteai să distingi perfect gâtul lor pleșuv, întins, iar în clipa când se sforțau, să țipe, li se vedea și moțurile cartilaginoase, împodobite cu umflături violete, zbârlite din cauza furiei. Erau din specia cea mai mare. Corpul lor avea o lungime de peste trei picioare; partea de jos a aripilor albe strălucea în soare; s-ar fi spus că sunt rechini înaripați, cu care de altfel se asemănau foarte mult.

— Ne urmăresc! spuse doctorul, văzând cum păsările se ridică odată cu balonul. Și noi urcăm în zadar, căci ele pot zbura mai sus decât noi.

— Ei bine, ce e de făcut? întrebă Kennedy. Doctorul nu răspunse.

— Ascultă, Samuel, reluă vânătorul, sunt paisprezece păsări. Trăgând cu toate armele noastre, avem șaptesprezece lovitură. N-am putea în felul acesta să le împușcăm sau măcar să le împrăștiem? Eu mă însărcinez cu o parte din ele!

— Nu mă îndoiesc de dibăcia ta, Dick. Le socotesc moarte pe acelea care vor ajunge în bătaia puștii tale, dar îți repet că dacă atacă partea superioară a balonului, unde nu vei putea să le vezi, vor sparge învelișul care ne susține – și ne aflăm, după cum știi, la o înălțime de trei mii de picioare.

În acel moment, una din păsări, mai îndrăzneață, se îndreptă țintă spre *Victoria*, cu ciocul și ghearele pregătite să sfâșie.

— Foc, foc! strigă doctorul.

Abia strigase, și pasărea, lovită de moarte, se prăbuși rotindu-se în spațiu. Kennedy își luase una din puștile cu două țevi... Joe o puse la umăr pe cealaltă. Vulturii, speriați de detunătură, se depărtară pentru un moment, dar îndată se întoarseră la atac, mai furioși.

Cu primul glonț, Kennedy reteză capul celui mai apropiat. Joe frânse aripa altuia.

— Mai sunt unsprezece! spuse el.

Dar deodată, păsările, schimbând tactica, se ridică, de parcă s-ar fi înțeles, deasupra *Victoriei*; Kennedy îl privi pe Fergusson.

Cu tot curajul și nepăsarea sa, acesta păli; urmă un moment de liniște îngrozitoare. Apoi se auzi un pârâit, asemănător cu zgomotul pe care îl face o bucată de mătase sfâșiată, și nacela își pierdu stabilitatea sub picioarele celor trei călători.

— Suntem pierduți! strigă Fergusson, privind barometrul, care se ridica repede. Apoi adăugă: Joe, lestul, jos...

În câteva clipe, orice urmă de cuart dispără.

— Cădem totuși! Golește rezervoarele de apă! Joe auzi? Ne prăbuşim în lac!

Joe se supuse. Doctorul se aplecă peste bord; Lacul Ciad părea că vine spre el ca un flux uriaș; toate detaliile terestre se măreau văzând cu ochii; nacela se afla la numai două sute de picioare deasupra apei.

— Proviziile, proviziile! strigă doctorul.

Fu aruncată și cutia care conținea proviziile. Căderea deveni mai puțin rapidă, totuși continuau să se prăbușească.

— Aruncați! Aruncați! strigă doctorul pentru ultima oară.

— Nu mai este nimic de aruncat! spuse Kennedy.

— Ba da! răspunse Joe. și dispără peste bordul nacelei.

— Joe, Joe! strigă doctorul, însărcinat. Dar Joe nu-l mai putea auzi.

Victoria, ușurată, începu să urce și ajunse curând la o mie de picioare în aer; vântul, pătrunzând cu furie în îvelișul dezumflat, o împingea spre coastele nordice ale lacului.

— Pierdut! spuse vânătorul cu un gest disperat.

— Pierdut, pentru a ne salva pe noi! răspunse Fergusson. Și curajoșii oameni simțiră izvorul cald al lacrimilor pe obraz. Se aplecară, căutând să distingă vreo urmă a sărmanului Joe, dar se depărtaseră prea mult de locul unde se aruncase el.

— Ce facem? întrebă Kennedy.

— Vom coborî pe pământ, îndată ce ne va fi cu putință, și apoi vom aștepta.

După un drum de șaizeci de mile, *Victoria* coborî pe o coastă pustie, la nordul lacului. Ancorele fură fixate de un arbore mai ridicat, și vânătorul le înțepeni bine.

Veni noaptea, dar nici Fergusson, nici Kennedy nu putură dormi.

Capitolul XXXIII

Presupuneri. Restabilirea echilibrului Victoriei. Noile calcule ale doctorului Fergusson. Vâنătoarea lui Kennedy. Explorarea completă a lacului Ciad. Tangalia. Întoarcerea. Lari.

A doua zi, la 13 mai, călătorii mai întâi cercetară partea coastei unde se aflau. Era un fel de insulă ce răsărea dintre mlaștini; jur împrejurul ei creșteau trestii de înălțimea copacilor din Europa. Mlaștinile, cu neputință de trecut, făceau ca poziția *Victoriei* să fie sigură. Trebuia supravegheat numai țărmul lacului. Întinderea imensă de apă se lărgea spre vest; la orizont nu vedea nimic, nici maluri, nici insule.

Cei doi prieteni nu îndrăzneau să pomenească de sărmanul lor tovarăș. Kennedy fu primul care împărtăși doctorului părerile sale.

— Poate că Joe nu este pierdut! spuse el. E un băiat îndemânic și un înotător fără pereche. Nu i-a fost greu să treacă înot de la Frith of Forth la Edinburgh. Îl vom revedea; când și cum, nu știu nici eu, dar nu trebuie să neglijăm nimic pentru a-i da posibilitatea să ne regăsească.

— Dumnezeu să te audă, Dick, răspunse emoționat doctorul. Vom face tot ce este cu putință să ne regăsim prietenul. Să începem prin a ne orienta! Dar, înainte de toate, să eliberăm *Victoria* de anvelopa exterioară care nu ne mai servește. O să scăpăm de o greutate considerabilă, de șase sute cincizeci de livre, ceea ce merită oboseala.

Doctorul și Kennedy se puseră pe lucru, dar întâmpinară greutăți mari. Taftaua, rezistentă, trebuia smulsă bucată cu bucată, în fâșii înguste, pentru

a putea fi scoasă prin ochiurile plasei. Ruptura produsă de ciocurile păsărilor de pradă se întindea pe o lungime de câteva picioare.

Operația ținu vreo patru ore; constatără că balonul interior, acum degajat complet, nu suferise deloc. *Victoria* se micșorase cu o cincime. Diferența aceasta destul de mare îl miră pe Kennedy.

— Nu te îngrijora, Dick. Vom reface echilibrul și, dacă Joe va reveni, ne vom relua călătoria împreună cu el, în mod normal.

— După câte îmi aduc aminte, Samuel, în momentul căderii nu eram prea departe de o insulă...

— Într-adevăr, îmi amintesc, dar insula asta, ca toate celelalte ale Lacului Ciad, este desigur locuită de pirați, care au fost fără îndoială martorii catastrofei noastre. Și dacă Joe cade în mâinile lor, ce i se va întâmpla? Numai superstițiile lor ar putea să-l salveze.

— Îți repet, Joe este un om care o scoate totdeauna la capăt. Am încredere în dibăcia și inteligența lui.

— Și eu! Acum, Dick, tu vei vâna în împrejurimi, fără să te îndepărtezi prea mult. Trebuie să ne reînnoim neapărat proviziile, care au fost, în cea mai mare parte, aruncate.

— Bine, Samuel, nu voi lipsi mult timp.

Kennedy luă o armă cu două țevi și își făcu loc prin ierburile înalte, spre un desis destul de apropiat. Îndată, detunături repetate vestiră o vânătoare rodnică.

În acest timp, doctorul făcu bilanțul obiectelor păstrate în nacelă și stabili echilibrul celui de al doilea aerostat. Le rămăseseră vreo treizeci de livre de pemmican, puțin ceai și cafea, un galon și jumătate de rachiu și unul din rezervoarele de apă. Carne uscată nu mai aveau însă deloc.

Știa că, prin pierderea hidrogenului din primul balon, puterea de ascensiune se redusește cu aproape nouă sute de livre, astfel că fu nevoie să se bizeze pe ceea ce rămăsește, pentru a restabili echilibrul. *Victoria* avea acum o capacitate de șaizeci și șapte de mii de picioare cubi și conținea treizeci și trei de mii patru sute optzeci de picioare cubi de gaz. Aparatul de dilatație părea să fie bun; nici pila, nici serpentina nu erau stricate. Forța de ascensiune a noului balon era deci de trei mii de livre. Adunând greutatea aparatelor, a călătorilor, a proviziei de apă, a nacelei și a accesoriilor ei, încărcând cinci galoane de apă și o sută de livre de carne proaspătă, doctorul ajungea la un total de două mii opt sute treizeci de livre. Putea deci să mai

pună încă o sută șaptezeci de livre de leșt, pentru cazurile neprevăzute, când aerostatul s-ar fi găsit în dezechilibru.

După ce luă toate aceste măsuri, înlocui greutatea lui Joe cu un supliment de leșt. Își petrecu întreaga zi cu aceste treburi și le termină abia la întoarcerea lui Kennedy.

Dick aduse o sumedenie de păsări: rațe sălbaticice, becate, lișite și fluierari⁷⁸, și începu să se îngrijească de prepararea și afumarea vânatului. Fiecare bucată, înfiptă într-o țepușă, fu suspendată deasupra unui foc, făcut din lemne verzi. Când i se păru că bucătile de carne sunt destul de bine pătrunse de căldură și fum, treabă la care de altfel se pricepea foarte bine, le depozită în nacelă. Rămânea să întregească aprovizionarea a doua zi.

Seară îi găsi pe călătorii noștri în plină activitate.

Cina lor fu alcătuită din pemmican, biscuiți și ceai. După ce le stârnise pofta de mâncare, oboseala îi îmbie la somn. În timpul orelor de veghe, fiecare dintre ei asculta încordat în noapte, părându-i-se că-l audă uneori pe Joe strigând. Dar vai, cât de departe era vocea mult dorită!...

Când se lumină de ziua, doctorul îl trezi pe Kennedy.

— M-am gândit mult, spuse el, la ceea ce trebuie făcut pentru a-l regăsi pe Joe.

— Orice plan ai avea, sunt de acord cu el.

— Mai întâi, e foarte important ca Joe să știe unde suntem...

— Fără îndoială! Dacă și-ar închipui că l-am părăsit?

— Ne cunoaște prea bine! Niciodată nu i-ar trece aşa ceva prin minte. Dar trebuie să afle locul unde ne găsim.

— În ce fel?

— Vom face o ascensiune.

— Dar dacă vântul ne duce în altă parte?

— Din fericire, asta nu se va întâmpla. Vezi, Dick, briza ne poartă spre lac, lucru care ar fi fost supărător ieri; astăzi, însă, ne este folositor. Sforțările noastre se vor mărgini la a ne menține în tot timpul zilei deasupra întinderii de apă. Astfel, Joe ne va vedea acolo unde privirile sale se îndreaptă fără încetare. Poate va izbuti să ne arate locul unde este ascuns.

— O va face, dacă este singur și liber.

— Chiar dacă este prizonier, reluă doctorul, ne va vedea și va înțelege scopul cercetărilor noastre. Indigenii nu au obiceiul să-și închidă prizonierii.

Însă deoarece trebuie să prevedem toate cazurile, ce vom face dacă nu găsim niciun semn, dacă nu a lăsat nicio urmă despre trecerea sa?

— Vom încerca să ne întoarcem spre partea nordică a lacului și, pe cât ne va fi posibil, vom căuta să fim văzuți. Acolo vom aștepta, vom cerceta, vom scotoci țărmurile, la care Joe va încerca, fără îndoială, să ajungă și nu vom părăsi aceste locuri înainte de a fi făcut tot ce este cu putință pentru a-l regăsi.

— Să plecăm, glăsui vânătorul.

Doctorul își însemnă poziția exactă a locului pe care îl părăseau; stabili, după hartă și după măsurători, că se găseau la nord de Ciad, între orașul Lari și satul Ingemini, ambele vizitate de maiorul Denham. În vremea asta, Kennedy își completă provizia de carne proaspătă.

Cu toate că băլtile dimprejur purtau urma trecerii rinocerilor, hipopotamilor și lamantinilor, nu avură prilejul să întâlnească niciunul din aceste enorme animale.

La șapte dimineață, desprinseră cu greutate ancora din copac, treabă pe care Joe ar fi îndeplinit-o cu multă pricepere. Gazul se dilată și *Victoria* ajunse din nou la înălțimea de două sute de picioare. La început, balonul șovăi, învârtindu-se pe loc. Dar, în sfârșit, luat de un curent repede, înainta deasupra lacului și în curând fu purtat cu o viteză de douăzeci de mile pe oră.

Doctorul îl manevră necontent la înălțimi ce variau între două sute și cinci sute de picioare. Kennedy trăgea mereu focuri de armă.

Deasupra insulelor, călătorii coborâră mai jos, fără niciun fel de precauții, cercetând cu privirea desisurile, pretutindeni unde vreo umbră sau vreo scobitură de stâncă ar fi putut servi de adăpost tovarășului lor.

Trecuă pe aproape de pirogele ⁷⁹ care străbăteau lacul.

La apariția lor, pescarii din bărci se aruncă în apă, cuprinși de spaimă, și fugiră înot spre țărm.

— Nu se vede nimic! spuse Kennedy, după două ore de cercetări.

— Să așteptăm și să nu ne pierdem curajul. Nu putem fi prea departe de locul accidentului.

La ora unsprezece, *Victoria* străbătuse nouăzeci de mile. Apoi întâlni un nou curent de aer, care o împinse către est cam șaizeci de mile, sub un unghi aproape drept. Pluti deasupra unei insule mari și foarte populată, pe care

doctorul o luă drept Farram, capitala biddiomahilor. Din fiecare tufiş se aştepta să-l vadă apărând pe Joe. Dacă era liber, ar fi putut ajunge fără întârziere la prietenii săi. Dar dacă era prizonier? În jurul lor nu se vedea şi nu se mişca nimic. Simţea că-i cuprinde disperarea.

La ora două, *Victoria* ajunse în faţa oraşului Tangalia, situat pe marginea orientală a Lacului Ciad, care era punctul cel mai îndepărtat atins de Denham în explorarea sa.

Pe doctor îl îngrijora direcția constantă a vântului. Se vedea purtat spre est, împins spre centrul Africii, către pustiurile nesfârșite.

— Trebuie neapărat să ne oprim şi să aterizăm, spuse el. Trebuie să ne întoarcem deasupra lacului, mai ales pentru Joe; de aceea este necesar să încercăm a găsi un curent contrar.

Mai mult de o oră cercetă diferite zone. *Victoria* se îndrepta spre maluri, dar, din fericire, la o mie de picioare, un vânt foarte puternic o purtă spre nord-vest.

Era cu neputință ca Joe să fi fost reținut pe una din insulele lacului: ar fi găsit, desigur, un mijloc prin care să-și manifeste prezența. Poate că îl târâseră spre țărm. Acestea erau gândurile doctorului, când revăzu țărmul nordic al Lacului Ciad. Iar gândul că Joe s-ar fi putut îneca era de neconceput. O idee groaznică trecu totuși prin mintea lui Fergusson și a lui Kennedy: în aceste ținuturi erau numeroși caimani⁸⁰. Niciunul, nici altul nu avu curajul să-și mărturisească teama, însă ideea îi urmărea într-atât, încât, la un moment dat, doctorul spuse fără ocol:

— Crocodili nu trăiesc decât pe malurile insulelor sau ale lacului; desigur că Joe a avut îndemânarea să-i ocolească. De altfel, sunt puțin periculoși; africanii se scaldă fără să se teamă de atacurile lor.

Kennedy nu răspunse; prefera să tacă decât să vorbească despre această posibilitate groaznică.

La ora cinci seara, doctorul semnală oraşul Lari. Locuitorii munceaau la culesul bumbacului, în faţa colibelor împletite din trestie, în mijlocul ogrăzilor curate și îngrijit întreținute. Oraşul – o îngrămadire de aproape cincizeci de colibe – se afla într-o mică depresiune a terenului, o vale cuprinsă între munți nu prea înalți.

Violența vântului purta aerostatul mai departe decât i-ar fi convenit doctorului. Dar pentru a doua oară izbuti să-și schimbe direcția și ajunse

exact la punctul de plecare, deasupra insulei unde petrecuse noaptea precedentă. Ancora, în loc să se fixeze de crengile unui arbore, se prinse într-un ghem de trestii, foarte rezistent, amestecat cu mâlul cleios al bălții. În condițiunile acestea, doctorului îi era foarte greu să stăpânească aerostatul, dar, odată cu căderea nopții, vântul se domoli. Cei doi prieteni veghează împreună, stăpâniți de neliniște.

Capitolul XXXIV

Uraganul. Plecarea forțată. Pierdere unei ancore. Gânduri triste. O hotărâre luată. Tromba. Caravana îngrijită. Vânt potrivnic și prielnic. Întoarcerea spre sud. Kennedy la postul său.

La trei dimineața, vântul deveni aprig, suflând atât de puternic, încât *Victoria* nu mai putea să rămână pe pământ, căci ar fi fost în primejdie; trestiile loveau învelișul balonului, gata să-l rupă.

— Trebuie să plecăm, Dick, spuse doctorul. Nu putem rămâne aici în situația aceasta.

— Samuel, dar Joe?

— Nu-l părăsesc, desigur. Chiar dacă uraganul ne-ar duce la o sută de mile spre nord, tot am reveni. Așa, însă, punem în primejdie siguranța tuturor.

— Să plecăm fără el? strigă scoțianul îndurerat.

— Crezi că mie nu-mi săngerează inima ca și tie? glăsui Fergusson.

— Sunt la ordinele tale! Să plecăm! încuviință vânătorul. Dar plecarea era foarte greu de înfăptuit. Ancora, înfundată adânc, rezista sforțărilor lor; balonul, trăgând în direcția contrară, nu făcea altceva decât să-o înfunde mai mult. Kennedy nu izbuti să-o smulgă și, de altfel, în poziția în care se găseau, manevra devinea primejdioasă, riscând ca *Victoria* să se înalțe mai înainte ca ei să se fi putut urca în nacelă.

Dându-și seama de pericol, doctorul îi spuse scoțianului să se urce în nacelă și se resemnă să taie frânghia ancorei. *Victoria* făcu o săritură de trei sute de picioare în aer și porni direct spre nord.

Fergusson nu putea face altceva decât să se supună vijeliei și, încrucișându-și brațele, se lăsa cuprins de gânduri triste.

După câteva clipe de liniște deplină, se întoarse spre Kennedy, care era cufundat de asemenea în tacere.

— Poate n-ar fi trebuit, spuse el cu un oftat adânc, să întreprindem o astfel de călătorie! Și-l scutură un suspin de durere.

— Abia acum câteva zile ne felicitam de reușita călătoriei noastre, de faptul că am scăpat din toate primejdiile întâlnite și toți trei ne strângem mâinile, răsunse vânătorul.

— Bietul Joe! Ce fire blândă! Ce suflet bun și cinstit! Amețit pentru moment de bogătie, s-a sacrificat apoi bucuros. Ce departe e acum de noi!... Și vântul acesta care ne duce cu o vitează de neînvins!

— Dar, Samuel, admitând că a găsit adăpost la triburile de pe malul lacului, nu ar putea face ca și călătorii care le-au vizitat înaintea noastră, ca Denham, ca Barth? Aceștia și-au revăzut patria.

— Bietul meu Dick! Joe nu cunoaște un cuvânt din limba indigenilor. Este singur și n-are nimic la el. Călătorii despre care vorbești nu pleau niciodată decât însoțiți de escorte înarmate, pregătiți pentru aceste expediții, trimițând șefilor de triburi numeroase daruri. Și totuși, nici ei nu au putut evita suferințe și tributuri dintre cele mai groaznice. Ce-o să facă nenorocitul nostru tovarăș? Este îngrozitor când te gândești. Niciodată n-am simțit o durere mai mare.

— Dar vom reveni, Samuel!

— Vom reveni, Dick, chiar dacă ar trebui să parcurgem drumul pe jos, până la Lacul Ciad, chiar dacă ar trebui să ne punem în legătură cu sultanul din Bornu. Arabii nu au păstrat o amintire proastă despre primii europeni.

— Te voi urma, Samuel, răsunse cu energie vânătorul, poți să te încrezi în mine. Mai curând vom renunța la reușita călătoriei noastre... Joe s-a jertfit pentru noi; noi vom face la fel dacă va fi nevoie.

Hotărârea aceasta le mai dădu puțin curaj. Se simțeau îmbărbătați de același gând. Fergusson făcu totul pentru a găsi un curent care să-i apropie de Ciad, dar coborârea devinea imposibilă, atât din cauza terenului lipsit de orice vegetație, cât și din cauza violenței uraganului.

Victoria străbătu în acest fel ținutul tibbușilor⁸¹. Trecuă dincolo de Belad și Djerid, un desert plin de mărăcini, la frontieră Sudanului. Pătrunseră apoi în pustiul nisipos, brăzdat de urmele caravanelor. Ultima linie de vegetație se confunda cu cerul spre sud, la orizont, nu departe de oaza principală din această parte a Africii, unde cele cincizeci de puțuri sunt umbrite de pomi falnici. Le fu cu neputință să se opreasă.

Corturi de pânză vărgată, cămile care își țineau capetele ca de viperă culcate în nisip mai înviorau din loc în loc pustietatea. *Victoria* trecea pe deasupra lor ca o stea luminoasă. Străbătu astfel, în trei ore, o distanță de șaizeci de mile, fără ca Fergusson să-i poată domoli viteza.

— Nu putem să ne oprim, nu putem să coborâm. Niciun arbore, nicio ridicătură de pământ! Vom trece oare peste toată Sahara? Într-adevăr, parcă totul este împotriva noastră!

Vorbea astfel, cuprins de furia disperării, când văzu deodată, spre nord, cum nisipurile deșertului se ridicau și se roteau în vîrtejuri groase de praf, sub impulsul unor curenți potrivnici.

O caravană risipită, răscolută, dispărea sub avalanșa de nisip; cămilele, învălmășite unele peste altele, scoteau strigăte jalnice; din negura înăbușitoare se înălțau tipete și urlete. Uneori ieșea la iveală câte un veșmânt vărgat, în culori vii. Mugetele furtunii dominau scena aceasta pustiitoare. Curând, nisipul se adună în mase compacte, astfel că acolo unde era înainte o câmpie netedă se ridică o colină încă în mișcare, mormânt imens al unei caravane înghițite.

Doctorul și Kennedy asistau, palizi și speriați, la îngrozitorul spectacol. Nu puteau stăpâni balonul, care nu mai asculta de dilatația gazului și se învârtea în mijlocul curenților potrivnici. Prinsă în vîrtej, *Victoria* se rotea cu o repeziciune vertiginoasă. Nacula oscila puternic, instrumentele agățate sub cort se loveau unele de altele, gata să se spargă, țevile serpentinei se îndoiau, gata să plesnească, iar rezervoarele de apă se ciocneau cu un zgomot asurzitor. La doi pași unul de altul, călătorii nu se auzeau. Agățați de funii cu mâinile crispate, încercau să țină piept furiei uraganului. Kennedy, cu părul răvășit, privea fără să vorbească. Doctorul își recăpătase îndrăzneala care-l caracteriza în momentele de primejdie și nu-și trăda emoțiile violente nici chiar atunci când, după o ultimă învârtire, *Victoria* se opri deodată, într-o liniște neașteptată. Vântul dinspre nord ieșise învingător și o împingea în direcția contrară, cu o repeziciune tot atât de mare ca și la venire, pe drumul parcurs în timpul dimineții.

— Unde mergem? strigă Kennedy.

— Unde ne va duce Providența, dragul meu Dick. Am greșit când m-am îndoit de ea. Cred că ne întoarcem spre locurile pe care nu speram să le mai revedem vreodata.

Pământul, care fusese atât de plat și de lipsit de orice altă formă de relief când goneau înainte, era acum răscolut ca valurile mării pe vreme de furtună; deșertul se acoperise din distanță în distanță cu șiruri de ridicături, de curând formate; vântul sufla cu violență, iar *Victoria* zbura prin spațiu.

Direcția urmată de călători nu era tot aceea din cursul dimineții, astfel că, pe la ora nouă, în loc să regăsească malurile Lacului Ciad, văzură deșertul întinzându-se încă sub privirile lor.

Kennedy îi atrase atenția doctorului.

— Nu are nicio însemnatate, răspunse acesta. Pentru noi, are importanță numai revenirea spre sud. Vom întâlni orașele Bornu, Wuddie sau Kuka și atunci nu voi ezita să mă opresc!

— Dacă tu ești mulțumit, sunt și eu, spuse vânătorul, dar nu mi-ar fi pe plac să traversăm deșertul ca acești nenorociți arabi. Ce-am văzut a fost oribil.

— Aceasta se întâmplă deseori, Dick. Traversarea deșertului este mai periculoasă decât aceea a oceanului: deșertul prezintă toate primejdiile mării, chiar și pe aceea de a fi înghițit de valuri, valuri de nisip, bineînțeles: nu mai pun la socoteală oboseala și lipsurile cele mai grele.

— Mi se pare, spuse Kennedy, că vântul tinde să se liniștească; nisipul spulberat este mai puțin compact, ondulațiile terenului se fac mai line, orizontul se luminează.

— Cu atât mai bine; trebuie să-l cercetăm atent cu luneta, ca să nu ne scape nimic neobservat.

— Mă însărcinez eu, Samuel, ca la ivirea primului copac să-ți dau de veste.

Și Kennedy se așeză în partea din față a nacelei, cu luneta în mâna.

Capitolul XXXV

Pățania lui Joe. Insula Biddioniah. Adorație. Insulele înghițite de ape. Malurile lacului. Arborele șerpilor. Călătorie pe jos. Suferințe. Tânără și furnici. Foamea. Trecerea Victoriei. Disparația Victoriei. Disperare.

Mlaștina. Un ultim strigăt.

Ce se întâmplase cu Joe în timpul zadarnicelor cercetări ale tovarășilor săi?

După ce se aruncase în apă și ieșise la suprafață, prima lui grija fu să cerceteze cerul. Văzu *Victoria* la o mare înălțime deasupra lacului, urcându-

se cu repeziciune și micșorându-se din ce în ce, până ce dispără spre nord, luată de un curent repede. Prietenii erau salvați.

„Este bine că m-am gândit să mă arunc în lac! își spuse el. Desigur că și Kennedy ar fi făcut la fel, căci este normal ca un om să se sacrifice pentru a salva alții doi”.

Ideea că făcuse o faptă bună liniștindu-l, Joe începu să se gândească la el. Se afla în mijlocul unui lac imens, încurcat de triburi necunoscute, sălbaticice. Un motiv mai mult să caute să scape din încurcătură cu propriile lui mijloace. De altfel, nu era speriat de situația în care se găsea.

Înainte de atacul păsărilor de pradă, care după părerea lui se purtaseră ca adevărați vulturi ai mărilor, văzuse la orizont o insulă. Se hotărî să se îndrepte spre ea, folosindu-se de toate cunoștințele sale de înotător, după ce mai întâi se descotorosi de îmbrăcămîntea care-l stânjenea. Nu-l speria o cursă de înot de cinci, șase mile, aşa că tot timpul cât se află în apă nu se gândi decât să înainteze sigur și cu putere.

După o oră și jumătate, distanța care-l despărțea de insulă se micșorase simțitor.

Pe măsură însă ce se aprobia de pământ, începea să-l preocupe un gând, la început fugar, dar apoi din ce în ce mai stârnitor: știa că malurile erau pline de aligatori uriași, a căror lăcomie o cunoștea.

Oricât s-ar fi străduit să găsească totul cât se poate de firesc, vrednicul băiat încerca o emoție de neînvins. Se temea că nu cumva carneal albă să fie hrana căutată de crocodili, aşa că înainta cu ochii la pândă, cu mare băgare de seamă. Când ajunse la aproape două sute de metri de malul umbrit de pomi verzi, simți un miros pătrunzător de mosc.

„Uite, își spuse, echipa mea era îndreptățită! Caimanul trebuie să fie pe aproape.” Și se afundă numai decât în apă, dar nu destul de repede spre a scăpa de atingerea unui corp enorm, a cărui epidermă solzoasă îl zgârie. Se socoti pierdut și începu să înnoate cu viteza pe care o poate da numai disperarea; după un timp, reveni la suprafața apei, respiră și dispără din nou. Timp de un sfert de oră simți o groază de nedescris, pe care nu o putea înfrângi, cu toată firea sa optimistă. I se părea că aude întruna, în spate, zgomotul fălcilor enorme, gata să-l îngheță.

Se strecu ușor, între două curente de apă, când, deodată, se simți apucat de braț, apoi de mijloc. Bietul Joe abia avu vreme să se mai gândească o dată la Fergusson, apoi începu să se lupte cu deznădejde. Dar nu se simțea

tras spre fundul lacului, aşa cum fac crocodilii pentru a-şi devora prada, ci spre suprafaţă. Doar apucase să respire şi să deschidă ochii, că se şi văzu între doi negri cu pielea ca abanosul. Africanii îl țineau puternic şi scoteau strigăte ciudate.

„Iată-i pe negri în locul caimanilor! nu se putu opri de a exclama Joe. Pe legea mea, e mai bine aşa! Dar cum îndrăznesc ăştia să se scalde aici?”

Nu ştia că locuitorii insulelor Lacului Ciad, ca şi alţi negri, se scaldă fără teamă în apele pline de crocodili, cărora nu le dau nicio atenţie.

Crocodilii din lacul acesta se bucură de reputaţia, îndreptăţită de altfel, de a fi nişte reptile inofensive.

Dar oare Joe nu scăpase de un pericol pentru a da de altul? Se lăsă în voia împrejurărilor, neputând face altfel, şi-i urmă pe negri, la mal, fără să arate că-i este frică.

„Desigur, îşi spuse el, oamenii ăştia au văzut *Victoria* zburând deasupra lacului ca un monstru al aerului, au fost martori la căderea mea şi se vor purta bine cu un om picat din cer”. Acestea erau gândurile lui când ajunse la țărm, în mijlocul unei mulțimi care urla, o mulțime de toate vârstele, bărbați şi femei, toţi de aceeași culoare. Se găsea în mijlocul unui trib al biddiomahilor, cu pielea neagră, tuciurie. Nu avea de ce să se rușineze de goliciunea lui, pentru că era „îmbrăcat” după ultima modă a ținutului.

Dar înainte de a-şi da seama de situaţie, descoperi că este obiectul unei vii adoraţii, ceea ce îl mai linişti, deşi îi veni în minte povestea din Kazeh.

„Presimt că voi deveni un zeu, un fiu al Lunii. Prefer meseria asta alteia, când n-am de ales. Trebuie să câştig timp. Dacă *Victoria* se întoarce, voi profita de noua mea situaţie, pentru a oferi adoratorilor mei spectacolul unei înăltări miraculoase.”

Pe când Joe gândeau astfel, mulțimea se aduna în juru-i. Negrii se prosternau, urlau, îl pipăiau şi devineau din ce în ce mai familiari; din fericire avură şi ideea să-i ofere un prânz minunat, compus din lapte acru şi orez pisat, amestecat cu miere. Curajosul Tânăr luă una din mesele cele mai copioase din viaţă să şi dădu mulțimii o înaltă idee despre felul cum mănâncă zeii la ocazii mari.

Când se lăsă seara, vracii insulei îl luară respectuos de mâna şi-l duseră la un soi de colibă împodobită cu talismane; înainte de a intra, Joe aruncă o privire îngrijorată spre o grămadă de oase ce se ridica în jurul acestui sanctuar.

După ce-l închiseră în colibă, avu timp destul să se gândească la situația sa.

În timpul serii și o parte din noapte auzi cântece de sărbătoare, sunetele unor tobe, zgomot de fiare lovite, urlete de coruri, ce însوtea dansurile cu care oamenii înconjurau coliba sfântă, agitându-se și strâmbându-se neconenit.

Joe auzea acest asurzitor ansamblu prin pereții de lut și trestie ai colibei. Poate că în alte împrejurări ar fi ascultat cu placere ciudata ceremonie, dar acum în mintea lui se zbătea un gând foarte neplăcut. Examinând cu optimism situația, i se părea nătâng și în același timp îngrijorător faptul că se rătăcise într-un ținut sălbatic, în mijlocul unui astfel de trib. Puțini călători, dintre cei care îndrăzniseră să se aventureze în aceste locuri, își mai revăzuseră patria. Se putea încrăna oare în adorația băştinașilor? Se întreba dacă în acest ținut adorația nu mergea până la jertfirea celui adorat.

În ciuda acestei perspective, după câteva ore de frământări, oboseala îi birui gândurile negre. Căzu într-un somn adânc, care s-ar fi prelungit desigur până dimineață, dacă n-ar fi fost trezit de o umezeală neașteptată. Curând, umezeala se transformă în apă și apa urcă până îi ajunse la jumătatea corpului.

„Ce-i asta? se întrebă Joe. O inundație, o trombă, o nouă metodă de caznă a acestor negri? Pe legea mea, nu voi aștepta ca apa să-mi ajungă la gât!”

Nărui zidul cu o lovitură de umăr și se găsi – unde? – în mijlocul lacului! De insulă, nici urmă! Se scufundase în timpul nopții! În locul ei se întindea imensitatea Lacului Ciad.

„Tristă țară pentru locuitorii ei!” își spuse Joe reluând cu vigoare exercițiile de înot.

Cutezătorul Tânăr fusese salvat de unul din fenomenele obișnuite ale Lacului Ciad; numeroase insule, care păreau rezistente ca stâncă, dispăruseră astfel. Deseori, populația de pe țărmuri îi adăpostise pe nenorociții salvați din asemenea cumplite catastrofe.

Dar Joe nu cunoștea particularitatea aceasta a lacului, fapt care nu-l opri să o folosească. Zări o barcă rătăcită și se sui în ea. Era un fel de trunchi de pom, scobit grosolan; din fericire, se găsea în ea și o pereche de vâsle. Profitând de un curent rapid, se lăsa purtat în voia lui.

„Să ne orientăm, își spuse el. Steaua Polară, care ne face totdeauna serviciul de a ne arăta pretutindeni drumul spre nord, mă va ajuta și pe

mine.” Recunoscu mulțumit că era purtat de curent spre malul septentrional al Lacului Ciad.

La orele două, spre dimineață, acostă pe o ridicătură acoperită cu sălcii spinoase, care chiar pentru un filosof ca el părea foarte nepotrivită, dar dădu de un arbore crescut parcă într-adins acolo pentru a-i oferi un pat între crengile sale. Ca să fie mai în siguranță, Joe se urcă în copac și așteptă, fără să doarmă prea mult, primele raze ale dimineții.

Joe aruncă o privire asupra copacului care-i servise de adăpost în timpul nopții; un spectacol neașteptat îl umplu de groază: ramurile erau tixite de cameleoni și șerpi încolăciți, care acopereau întreg frunzișul. Ai fi spus că e vorba de un arbore de o specie nouă, care producea reptile.

Reptilele începeau să se târască, unduindu-se, încălzite de primele raze ale soarelui. Joe sări din mijlocul ghemului șuierător și se aruncă la pământ, cu o puternică senzație de dezgust și teamă.

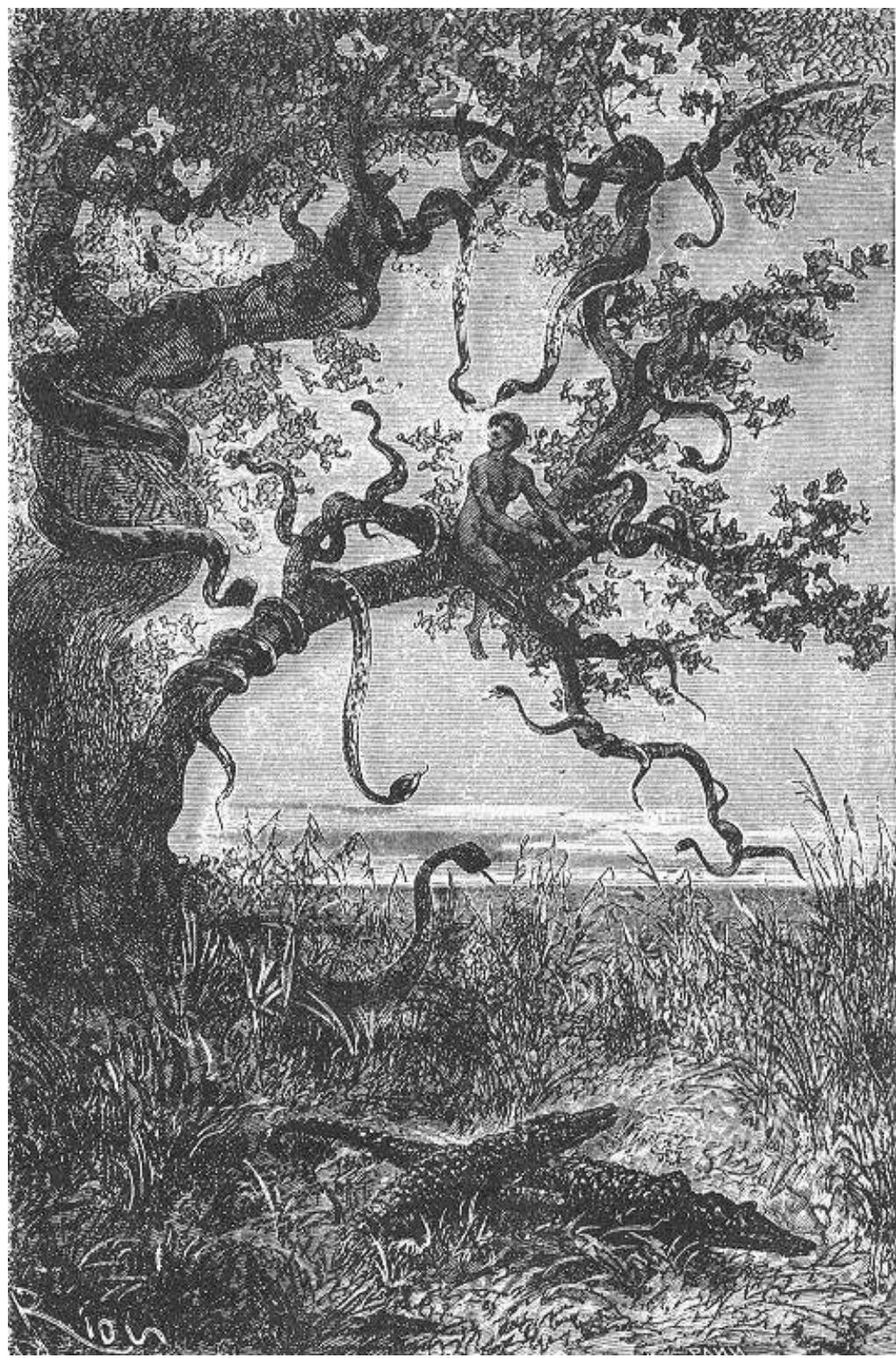
„Iată o întâmplare care nu va fi crezută de nimeni”, își spuse el.

Nu știa că, în ultimele lui scrisori, doctorul Vogel atrăsese atenția asupra acestei ciudătenii a malurilor Ciadului, unde reptilele sunt mai numeroase decât în orice altă țară din lume.

După cele ce văzuse aici, Joe se hotărî să fie în viitor mai prevăzător și, orientându-se după soare, porni la drum, îndreptându-se spre nord-est. Ocolea cu cea mai mare grija colibelete, bordeiele, într-un cuvânt, tot ce putea fi locuit de om.

De câte ori nu i se îndreptaseră în timpul acesta privirile spre cer!

Nădăjduia să zărească *Victoria* și, cu toate că o căuta zadarnic, încrederea în prietenii săi rămase neclintită. Îi trebuia o mare tărie de caracter ca să-și examineze situația cu atâta încredere. Foamea se adăuga oboselii. Hrana, compusă din rădăcini și din măduva arbuștilor, la care se adăugau fructele palmierilor, nu putea să întremese un om. Totuși, fără să țină seama de oboseală, Joe înainta treizeci de mile spre vest. Trupul îi era zgâriat în zeci de locuri de trestiile de pe malul lacului și de miile

de spini ai tufișurilor de acacia și mimoze. Picioarele însângerate îi îngreuiau mersul.

Dar, în sfârșit, trecând peste suferințele îndurate, odată cu venirea serii, se hotărî să petreacă noaptea pe malul Lacului Ciad. Acolo trebui să îndure întepăturile groaznice ale milioanelor de insecte: muște, țânțari și furnici de o jumătate de schioapă, care acopereau pământul în întregime.

După două ore, din puțina îmbrăcămintă care-l mai acoperea nu rămăsesese nicio fâșie; insectele devoraseră totul. Fu o noapte îngrozitoare, o noapte în care nici măcar o oră de somn nu-i fu hărăzită călătorului obosit. În vremea aceasta, mistreții, bivolii sălbatici, ajuvii (un fel de lamantini foarte periculoși), înfuriați, dădeau târcoale prin tufișuri și pe lângă malul lacului. Concertul acestor animale feroce răsuna în noapte. Joe nu îndrăznea să se miște. Resemnarea și răbdarea lui fură greu puse la încercare.

În sfârșit se făcu ziuă. Joe se ridică repede și, imaginați-vă dezgustul pe care-l încercă, văzând cu ce animal scârbos își împărțise culcușul: o broască râioasă! Da, o broască râioasă lungă de cinci schioape, un animal monstruos, respingător, care-l privea cu ochi mari, rotunzi. Joe simți că i se întoarce stomacul pe dos; apoi, revenindu-și, alergă să se scalde în lac. Baia îi liniști puțin mâncărimea care-l chinuia.

După ce mestecă vreo câteva ierburi, își continuă drumul cu încăpățânare și stăruință. Nu mai știa ce face și, totuși, simțea în el o putere care înrângea deznădejdea; stomacul, mai puțin resemnat decât el, se plângea! Fu obligat să se încingă strâns cu o liană în jurul mijlocului. Din fericire, setea și-o putea potoli la fiecare pas, și, amintindu-și de suferințele din deșert, se mângâia oarecum gândindu-se că este mai ușor să suporțe chinurile foamei decât ale setei.

„Unde poate fi *Victoria*? se întreba. Vântul suflă dinspre nord! Balonul se va întoarce deasupra lacului. Desigur că Samuel a făcut o nouă manevră ca să-i restabilească echilibrul, dar pentru asta a avut destul timp ieri, încât n-ar fi cu neputință ca astăzi... Dar să mă port ca și cum aş fi în situația de a nu-l mai revedea niciodată. De altfel, dacă aş putea ajunge la unul din marile orașe din jurul lacului, m-aș găsi în situația călătorilor despre care ne-a povestit Fergusson. De ce oare n-aș scoate-o la capăt ca și ei? Cățiva s-au întors! Ce Dumnezeu?! Hai, curaj!”

Mergând și vorbind astfel cu el însuși, curajosul Joe dădu peste un grup de sălbatici în mijlocul pădurii. Se opri la timp, aşa că aceștia nu-l văzură.

Negrii se îndeletniceau cu înveninarea săgeților cu suc de alior, ocupația de căpetenie a triburilor acestor ținuturi, pe care o îndeplinesc cu un fel de ceremonial solemn.

Nemișcat, într-un desis, ținându-și răsuflarea, Joe ridică ochii și deodată zări printre crengi balonul. Era chiar *Victoria*, care se îndrepta spre lac, la numai o sută de picioare deasupra lui.

Dar cum să se facă auzit? Cum să se arate? Nu era cu putință. Ochii i se umplură de lacrimi, însă lacrimi de bucurie, nu de disperare. Prietenii săi îl căutau; nu-l părăsiseră!

Trebuia să aștepte plecarea negrilor și atunci să părăsească ascunzătoarea, ca să fugă pe malul Lacului Ciad. Dar *Victoria* se pierdu în înaltul cerului.

Joe se hotărî să aștepte. Desigur că aerostatul avea să treacă din nou! Și într-adevăr, trecu iarăși, dar mai spre est. Joe alergă, dând din mâini și strigând – zadarnic! Un vânt violent târa balonul cu o putere de neînvins.

Pentru prima oară nădejdea și energia îl părăsiră pe bietul băiat. Se socotii pierdut și crezu că stăpânul său plecase fără să se mai întoarcă. Nu mai îndrăznea să se gândească. Aproape nebun de deznădejde, cu picioarele însângerate, cu trupul învinețit de lovitură, merse în neștiire toată ziua și o bună parte din noapte. Se târa când în mâini, când în genunchi, și vedea apropiindu-se momentul în care, părăsit de puteri, avea să moară.

Înaintând astfel, ajunse în fața unei mlaștini, sau, mai bine-zis, unde bănuia că e o mlaștină, deoarece întunericul nopții nu-i îngăduia să-și dea seama de locuri. Căzu pe neașteptate într-un noroi cleios, care-l trăgea la fund. În ciuda sforțărilor depuse, în câteva minute noroiul îi ajunse până la mijloc.

„Mă așteaptă deci moartea! își spuse Joe. Și ce moarte!”

Se zbătea cu furie, dar sforțările sale nu făceau decât să-l afunde și mai mult în mormântul pe care nefericitul și-l săpa singur. Nici măcar o bucătă de lemn, nicio trestie de care să se poată agăța! Ochii i se încălcideau.

— Prieni, ajutor, ajutor! strigă, deznădăjduit.

Și glasul disperat, izolat, înăbușit, se pierdea în singurătatea nopții.

Capitolul XXXVI

*Nori la orizont. O armată de arabi. Urmărirea. El este? Cădereea de pe cal.
Un glonț trimis de Kennedy. Manevră. Răpirea în zbor. Joe este salvat.*

Din clipa în care-și reluase postul de observație, în partea din față a nacelei, Kennedy nu încetă să cerceteze orizontul. După puțin timp, se întoarse spre doctor și spuse:

— Privește colo jos, o ceată de oameni sau animale, în mers, dacă nu mă înșel. Nu se poate vedea bine! În orice caz stârnește un adevărat nor de praf.

— N-o fi vreun vânt potrivnic, o trombă de aer care să ne împingă spre nord? întrebă Samuel.

Și se ridică în picioare, pentru a cerceta orizontul.

— Nu cred, Samuel, răspunse Kennedy. Este o turmă de gazele sau de bivoli sălbatici!

— Poate, Dick, dar se găsește la nouă sau zece mile de noi și n-o pot vedea bine nici cu luneta.

— În orice caz, nu-i vom pierde din vedere. Acolo se întâmplă ceva neobișnuit, ceva ce mă intrigă; s-ar spune că este o manevră de cavalerie. Și uite, privește, nu mă înșel, sunt într-adevăr călăreți!

Doctorul privi cu atenție.

— Cred că ai dreptate, spuse el. Este un detașament de arabi sau tibbuși. Aleargă în aceeași direcție cu noi, având însă o viteză mai mică; îi vom ajunge ușor. Într-o jumătate de oră vom putea să-i vedem și să hotărâm ce-i de făcut.

Kennedy își luă din nou luneta și privi cu atenție. Grupul călăreților devinea din ce în ce mai vizibil; o parte din ei se îndepărtau.

— Fără îndoială, reluă Kennedy, este o manevră sau o vânătoare. S-ar spune că oamenii aceștia urmăresc ceva. Tare aş vrea să ştiu ce anume!

— Răbdare, Dick. După puțin timp îi vom ajunge și-i vom întrece chiar, dacă vom goni mereu la fel de repede. Noi înaintăm cu o viteză de douăzeci de mile pe oră și nu e cal care să poată susține o asemenea întrecere.

Kennedy continua să privească în jos cu atenție; după câteva minute spuse:

— Sunt arabi care aleargă din toate puterile. Îi văd perfect. Sunt vreo cincizeci. Îi recunosc după burnusurile⁸² care se umflă în bătaia vântului. Fac un exercițiu de cavalerie; conducătorul lor se află la o sută de pași înainte și ceilalți se grăbesc pe urmele lui.

— Oricine ar fi, nu sunt de temut, Dick, dar, dacă va fi nevoie, mă voi ridica mai sus.

— Așteaptă! Așteaptă puțin, Samuel! glăsui Kennedy. Și după un timp, adăugă: Ciudat! Se întâmplă ceva de care nu pot să-mi dau seama exact. După mișcările lor și după alcătuirea neregulată a formației, arabi au aerul că urmăresc ceva; parcă n-ar face un exercițiu de cavalerie.

— Ești sigur, Dick?

— Sigur. Nu mă înșel. Este o vânătoare, dar vânează un om? În frunte nu-i conducătorul lor, ci un fugar.

— Un fugar? întrebă Samuel, emoționat.

— Da!

— Să nu-l pierdem din vedere și să așteptăm.

Câștigară repede trei sau patru mile asupra călăreților, care alergau cu o repeziciune uimitoare.

— Samuel! Samuel! strigă Kennedy cu glasul tremurător.

— Ce e, Dick?

— Am o halucinație? Este oare posibil?

— Ce vrei să spui?

— Așteaptă.

Și vânătorul, ștergând repede sticla lunetei continuă să privească.

— Ei, ce e? întrebă doctorul.

— Samuel, este el!

— El! strigă acesta din urmă.

„El”, spunea totul; nu era nevoie să se pronunțe niciun nume.

— E călare, la o distanță de abia o sută de pași de dușmanii lui.

— E într-adevăr Joe! făcu doctorul pălind.

— Nu poate să ne vadă din cauza goanei! adăugă Kennedy.

— Ne va vedea, răspunse Fergusson micșorând flacăra arzătorului.

În cinci minute vom fi la cincizeci de picioare de sol, în cincisprezece minute vom fi deasupra lui.

— Trebuie să-l prevenim cu un foc de armă.

— Nu! Joe nu se poate întoarce; e înconjurat!

— Ce să facem atunci?

— Să așteptăm, să așteptăm!

— Dar arabi?

— Îi vom ajunge și îi vom întrece; nu suntem decât la două mile de ei. Numai să reziste calul lui Joe.

— Ah! exclamă Kennedy.

— Ce este?

Kennedy scoase un strigăt de deznădejde, fiindcă îl văzuse pe Joe aruncat jos. Calul său, pe cât se părea la capătul puterilor, se prăvălise istovit la pământ.

— Ne-a văzut! strigă doctorul. Când s-a ridicat ne-a făcut semn.

— Dar arabii îl vor ajunge din urmă! Ce mai aşteaptă? Ah, curajosul băiat! Ura! strigă vânătorul, care nu se mai putea stăpâni.

Joe se ridicase îndată și, în clipa în care unul din călăreții cei mai apropiati se năpusti asupră-i, el se feri cu o săritură de panteră, se aruncă pe cal și își continuă fuga.

Un strigăt puternic se ridică în aer.

Arabii, preocupați să-l urmărească, nu vedeaau *Victoria* care plutea la cincizeci de pași în urma lor și numai la treizeci de picioare deasupra pământului. Între ei și fugar era o distanță de numai douăzeci de lungimi de cal. Unul se aprobia din ce în ce mai mult de Joe și se pregătea să-l străpungă cu lancea, când Kennedy duse arma la ochi și, fără nicio șovăială, ținti și-l doborât la pământ cu un singur glonț. La auzul detunăturii, Joe nici nu întoarse capul.

Cățiva arabi, văzând *Victoria*, își întrerupseră cursa și se prăbușiră cu fața la pământ; ceilalți își continua urmărirea.

— Dar ce face Joe? strigă Kennedy. Nu se oprește.

— Procedează foarte bine aşa, Dick. L-am înțeles: se menține în direcția aerostatului și se bizuie pe priceperea noastră. Strașnic băiat! îl vom răpi de sub nasul arabilor. Suntem la numai două sute de pași de el!

— Ce trebuie să facem? întrebă Kennedy.

— Lasă pușca deoparte!

— S-a făcut! glăsui vânătorul, lăsând arma jos.

— Poți să ții în brațe o sută cincizeci de livre de lest?

— Şi mai mult chiar.

— Nu, atât va fi suficient.

Doctorul îngărmădi sacii de nisip în brațele lui Kennedy.

— Așază-te în partea cealaltă a nacelei și fii gata să arunci lestul cu o singură mișcare. Dar să nu-i dai drumul fără ordinul meu.

— Nicio grija!

— Altminteri nu vom izbuti să-l salvăm pe Joe.

— Încrede-te în mine.

Victoria se afla deasupra grupului de călăreți, care goneau în galop pe urmele lui Joe. Doctorul ținea scara desfăcută, în partea din față a nacelei, gata să-o arunce la momentul potrivit. Joe păstra o distanță de aproape cincizeci de picioare între el și urmăritori, pe care, în sfârșit, *Victoria* îi depăși.

— Atenție! îl preveni Samuel pe Kennedy.

— Sunt gata!

— Ferește-te, Joe! strigă doctorul, cu vocea sa puternică, aruncând scara ale cărei prime trepte ridicată jos o dără de praf.

La strigătul doctorului, Joe întoarse capul, fără să oprească goana calului. În clipa când scara ajunse lângă el, se întinse și-o prinse în mâini.

— Dă-i drumul! îi strigă doctorul lui Kennedy.

— S-a făcut!

Scăpată de o greutate mai mare decât a lui Joe, *Victoria* se ridică repede la o sută cincizeci de picioare.

Joe se agățase zdravăn de scara care se legăna în aer și

L. D. Lyons

acum urca treptele cu agilitatea unui acrobat. Îndată ajunse la tovarășii săi, care-l îmbrățișară.

Arabii scoaseră un strigăt de uimire și furie. Fugarul le fusese răpit din zbor și *Victoria* se îndepărta cu repeziciune.

— Domnule Fergusson, domnule Dick! îngăimă Joe. Apoi, sfârșit de oboseală și de emoție, leșină, în timp ce Kennedy striga, aproape în delir:

— Salvat! Salvat!

— Cred și eu! spuse Fergusson, care-și recăptase calmul lui de nezdruncinat.

Joe era aproape gol; brațele-i însângerate și trupul acoperit de vânătăi erau dovada suferințelor îndurate. Doctorul îi pansa rănilor și-l culcă sub cort. Bravul băiat își reveni curând în simțiri și ceru un pahar cu rachiu. Doctorul nu-l refuză, ținând seama că se afla în fața unui om care trebuia tratat în mod exceptional. După ce bău, Joe strânse mâinile prietenilor săi și se declară gata să-și povestească peripețiile.

Dar nu i se îngădui să vorbească. Peste puțin timp căzu într-un somn adânc, de care avea multă nevoie.

Victoria se îndreptă pieziș spre vest. Sub influența unui vânt puternic, trecu din nou deasupra marginii deșertului plin de mărăcini, și, după ce străbătu o distanță de aproape două sute de mile de la locul de unde fuseserăpit Joe, către seară, depăși al zecelea grad de longitudine.

Capitolul XXXVII

Drumul spre est. Joe se trezește. Încăpățânarea lui. Sfârșitul pățaniei lui Joe. Tagelel. Îngrijorările lui Kennedy. Drumul spre nord. O noapte aproape de Aghadés.

În timpul nopții, vântul se potoli și *Victoria* rămase liniștită în vârful unui sicomor. Doctorul și Kennedy făcură de pază cu rândul și Joe se bucură de un somn odihnitor, timp de douăzeci și patru de ore.

— Iată leacul care-i trebuia, spuse Fergusson. Natura se însărcinează cu vindecarea lui.

Spre ziua, vântul se înteță din nou, dar era schimbător, bătea când spre nord, când spre sud. În cele din urmă, *Victoria* fu împinsă spre vest.

Doctorul, cu harta în mână, recunoscu ținutul Damergu, un teren vălurit, fertil, cu coline făcute din trestie împletită cu crengi de asclepia⁸³; în

câmpii cultivate, clăile de grâne erau aşezate pe câte o schelă, spre a le feri de invazia şoareciilor şi a termitelor.

Peste puţin timp, călătorii ajunseră deasupra oraşului Zinder, uşor de recunoscut după marea sa piaţă de execuţii. În mijlocul ei se ridică „arborele morţii”, la picioarele căruia veghează un călău; oricine trece pe sub umbra copacului e spânzurat îndată.

Consultându-şi busola, Kennedy spuse:

— Ne îndreptăm iarăşi spre nord.

— Ce importanţă are? Dacă ajungem la Tembuctu, nu avem de ce să ne plângem. Niciodată nu s-a întreprins o călătorie mai frumoasă şi în condiţii mai bune.

— Nici cu o sănătate mai bună! răspunse Joe, arătându-şi faţa veselă printre perdelele cortului.

— Iată-l şi pe bunul nostru prieten, pe salvatorul nostru! strigă vânătorul. Cum te simţi?

— Absolut normal, absolut normal, domnule Kennedy. Niciodată nu m-am simţit mai bine. Nimic n-ar putea înviora mai mult un om, decât o scurtă călătorie de plăcere, urmată de o baie în Lacul Ciad. Nu este aşa, domnule doctor?

— Prietene! răspunse Fergusson, strângându-i mâna. Câte griji ne-ai pricinuit!

— Dar credeţi că eu am fost liniştit gândindu-mă la soarta dumneavoastră? Vă puteţi lăuda că mi-aţi pricinuit o frică grozavă.

— Nu ne vom înțelege niciodată, Joe, dacă iezi lucrurile aşa!

— Văd că nici după ce a căzut din înălţimi nu s-a prea schimbat, adăugă Kennedy.

— Devotamentul tău a fost sublim, băiatule, şi ne-a salvat, căci altfel *Victoria* ar fi căzut în lac şi nimeni n-ar fi putut să-să scoată de acolo.

— Dacă devotamentul meu, cum vă place să numiţi căderea mea, v-a salvat pe dumneavoastră, oare nu m-a salvat şi pe mine? Fiindcă iată-ne pe toţi trei împreună şi sănătoşi! Deci nu avem să ne reproşăm nimic în tot ce s-a întâmplat.

— Nu te poţi înțelege cu băiatul acesta! spuse vânătorul.

— Cel mai bun mijloc să ne înțelegem este să nu mai vorbim despre ce a fost, glăsui Joe. Ce s-a întâmplat, s-a întâmplat! Bun sau rău, nu se mai poate îndrepta.

— Încăpățânatule! spuse râzând doctorul. Cel puțin, vrei să ne povestești peripețiile tale?

— Dacă țineți neapărat, vă voi povesti, dar mai întâi să pregătim gâscă asta, căci văd că domnul Dick nu și-a pierdut timpul degeaba.

— Bine, Joe.

— În cazul acesta, vom vedea cum suportă stomacul europenilor un vânat din Africa.

Gâscă fu friptă la flacăra arzătorului și devorată îndată. Joe înghițî o bună parte din ea, ca unul care nu mâncase de câteva zile. După ceai și groguri, povesti prietenilor aventurile. Vorbea cu oarecare emoție, înfățișând întâmplările cu filosofia sa obișnuită. Doctorul nu se putu opri de a nu-i strânge mâna de câteva ori, când văzu că vrednicul băiat fusese preocupat mai mult de salvarea lor decât de a sa. În ce privea scufundarea insulei Biddiomah, îi explică lui Joe că fenomenul se repetă foarte des pe Lacul Ciad.

Continuându-și povestirea, Joe ajunse la clipa în care, prinț în mocirlă, scosese un ultim strigăt de disperare.

— Mă credeam pierdut, urmă el, și gândurile mele se îndreptau spre dumneavoastră. Am început să mă zbat, cum nici nu vă pot spune. Eram hotărât să nu mă las înghițit, fără luptă. Când, deodată, ce văd? La doi pași de mine, un capăt de frângchie de curând tăiată. Am făcut un ultim efort și, cu chiu cu vai, am izbutit să mă apuc de ea. Trăgând, am văzut că rezistă. Am tras din nou, cu nădejde și, în sfârșit, iată-mă ajuns pe pământ tare. La capătul frângchiei zăresc o ancoră. Ah! dacă n-aveți nimic împotrivă, am să numesc ancora asta „ancora salvării”. Am recunoscut-o: o ancoră a *Victoriei*. Am înțeles că dumneavoastră ați aterizai acolo. Am urmat direcția frângchiei care-mi indica locul unde fusese balonul și, după noi sforțări, am ieșit în sfârșit din mocirlă... După ce mi-am refăcut puterile, am umblat o parte din noapte fără teamă, îndepărându-mă de lac. Am ajuns, în cele din urmă, la marginea unei păduri, parcă fără capăt. Acolo, într-o îngrăditură, păsteau fără grija câțiva cai. Sunt momente în viață când oricine știe să călărească, nu e aşa? Nu m-am gândit mult și, sărind în spatele unui patruped, iată-mă gonind spre nord. Nu vă voi pomeni nici de orașele pe care nu le-am văzut, nici de satele pe care le-am ocolit. Am străbătut câmpuri însămânțate, am sărit peste desisuri, peste garduri, am dat pinteni calului, l-am îmboldit, l-am îndemnat. În sfârșit, am ajuns la marginea

câmpilor cultivate. Bun. Deșertul! Îmi convine: voi vedea mai bine și mai departe înaintea mea. Dădeam târcoale prin împrejurimi, în speranța că voi găsi *Victoria* așteptându-mă. Dar nimic! După trei ore de galop dau, ca un prost, peste o tabără de arabi. Ce vânătoare! Domnule Kennedy, un vânător nu știe ce este aceea o vânătoare, dacă nu a fost vânat el însuși. Și chiar dacă ar vrea să știe, nu-l sfătuiesc să încerce. Calul meu cădea de oboseală. Arabii mă înconjuraseră; la un moment dat m-am prăbușit, apoi am sărit pe calul unuia din ei – și în clipa aceea v-am văzut. Restul îl știți. *Victoria* alerga după mine și m-ați prins din zbor... Nu aveam dreptate să mă încred în dumneavoastră? Domnule Samuel, vedeți cât de simplu a fost totul? Nimic mai normal pe lume. Sunt gata s-o iau de la capăt, dacă v-ar fi de folos; de altfel, după cum v-am mai spus, nici nu merită să mai vorbim despre ce-a fost.

— Bunul meu Joe, răspunse doctorul cu emoție, nu ne-am înselat bizuindu-ne pe inteligența și îndemânarea ta!

— Ei, domnule, n-ai decât să te lași dus de evenimente și până la urmă o scoți la capăt. Cel mai bine este să iezi lucrurile aşa cum sunt.

În timpul istorisirii lui Joe, balonul străbătuse repede o mare parte a ținutului. Kennedy le atrase atenția asupra unui grup de colibe care părea că formează un oraș.

Doctorul consultă harta și recunoșcu târgușorul Tagelel din Damergu.

— Regăsim drumul urmat de Barth. Aici s-a despărțit el de cei doi tovarăși ai săi, Richardson și Overweg. Primul urma să ia drumul spre Zinder, iar al doilea spre Maradi. Vă amintiți că, dintre acești trei călători, Barth este singurul care a revăzut Europa.

— Așadar, spuse vânătorul, urmărind pe hartă direcția *Victoriei*, mergem din nou direct spre nord?

— Direct, dragul meu Dick!

— Și asta nu te îngrijorează?

— De ce?

— Pentru că drumul acesta ne duce drept spre Tripoli, pe deasupra unui deșert întins.

— Oh, dar nu vom ajunge atât de departe, prieteni; cel puțin aşa nădăjduiesc.

— Unde crezi că ne vom opri?

— Bine, Dick, dar nu ești curios să vizitezi Tembuctu?

— Tembuctu?

— Vei fi al cincilea sau al șaselea european care a văzut acest oraș misterios.

— Să mergem spre Tembuctu!

— Atunci lasă să ajungem întâi între al șaptesprezecelea și al optșprezecelea grad latitudine, iar acolo o să căutăm un vânt favorabil, care să ne împingă spre vest.

— Bine! răspunse vânătorul. Dar mai avem mult de mers spre nord?

— Cel puțin o sută cincizeci de mile!

— Culcați-vă, domnule, spuse Joe. Culcați-vă și dumneavoastră, domnule doctor. Aveți nevoie de odihnă, după câte am observat.

Vânătorul se întinse sub cort, dar Fergusson, care nu se lăsa doborât de oboseală, rămase la postul de observație.

Peste trei ore, *Victoria* trecea pe deasupra unui teren acoperit cu pietriș, cu șiruri de munți de granit, înalți și sterpi. Unele piscuri izolate ajungeau până la înălțimea de patru mii de picioare. Girafe, antilope și struți alergau cu o sprinteneală uimitoare prin pădurile de salcâmi, mimoze și curmali. După uscăciunea deșertului, vegetația punea stăpânire peste tot întinsul. Era ținutul tribului Kailuas, care, ca și periculoșii lor vecini, tuaregii, umblau cu față acoperită cu o bucată de pânză.

La orele zece seara, după un drum minunat de două sute cincizeci de mile, *Victoria* se opri deasupra unui oraș important. Lumina lunii îngăduia să se vadă o parte a localității, pe jumătate în ruine; ici-colo, sub o rază de lumină, se zăreau moschei. Doctorul luă poziția stelelor și găsi că se aflau la latitudinea lui Aghadés.

Acest oraș, odinioară un înfloritor centru comercial, începuse să decadă încă de pe vremea când fusese vizitat de Barth.

Profitând de faptul că nu puteau fi văzuți în întuneric, aruncără ancora la vreo două sute de mile de oraș, într-un întins lan de mei.

Noaptea se scurse destul de liniștită. Pe la ora cinci se lumină de ziua, și, tot atunci, un vânt ușor împinse balonul spre vest și puțin spre sud.

Fergusson se grăbi să folosească acest prilej. *Victoria* se ridică repede și porni, parcă purtată pe un mănușchi de raze de soare.

Capitolul XXXVIII

Traversarea rapidă. Hotărâri prudente. Caravane. Aversă neîntreruptă. Gao. Nigerul. Golberry, Geoffroy, Gray. Mungo-Park. Laing, René Caillié, Clapperton, John și Richard Lander.

Ziua de 17 mai fu liniștită, lipsită de orice incident. Începea să se vadă din nou deșertul. Un vânt moderat purta *Victoria* spre sud-vest. Balonul nu se abătea nici la dreapta, nici la stânga; umbra sa proiecta pe nisip o linie perfect dreaptă.

Doctorul refăcuse provizia de apă înainte de plecare; se temea că nu vor putea ateriza în aceste ținuturi locuite de tuaregii aueliminieni. Platoul, aflat la o mie opt sute de picioare deasupra nivelului mării, cobora spre sud.

Seara, călătorii ajunseră la 16° latitudine și $40^{\circ}55'$ longitudine, după ce străbătuseră o sută optzeci de mile de cale aeriană monotonă, de la Aghadés la Murzuk, pe deasupra drumului bătătorit de cămile.

În cursul acestei zile, Joe prepară ultimele bucăți de vânat afumat pe care le păstraseră și servi la masă o frigăruie de sitar foarte gustoasă.

Vântul era prielnic, astfel că doctorul hotărî să continue drumul în cursul nopții, pe care luna, aproape plină, o umplea cu lumina ei argintie.

Victoria se ridică la o înălțime de cinci sute de picioare și, în timpul acestei călătorii nocturne de aproape șaizeci de mile, își urmă calea, atât de liniștită, încât n-ar fi putut tulbura nici somnul unui copil.

Duminică dimineața, o nouă schimbare a vântului îi purtă spre nord-vest. Cățiva corbi zburau foarte sus, iar spre orizont se vedea un stol de vulturi, însă din fericire destul de departe.

Ivirea lor îi amintea lui Joe o întâlnire neplăcută, făcându-l să se gândească la buna idee a doctorului, de a lua în călătoria lor două baloane.

— Ce am fi făcut cu un singur înveliș? spuse el. Acest al doilea este ceea ce e șalupa pentru o corabie; în caz de naufragiu, o poți folosi oricând pentru a te salva.

— Ai dreptate, prietene, numai că șalupa mă îngrijorează întrucâtva, căci ea nu poate înlocui corabia.

— Ce vrei să spui? întrebă Kennedy.

— Vreau să spun că noua *Victoria* nu valorează cât cea veche. Fie că țesătura a fost greu încercată, fie că gutaperca s-a topit din cauza căldurii aparatului de dilatare, am constatat o oarecare pierdere de gaz; nu prea mare până acum, dar, în orice caz, vrednică să fie luată în seamă. Avem o tendință de coborâre și, pentru a ne menține, sunt nevoit să dilat mai mult hidrogen.

— La naiba! spuse Kennedy. Nu văd care ar putea fi leacul.

— Nu există niciunul, dragul meu Dick, și de aceea am face bine să ne grăbim, evitând chiar popasurile din timpul nopții.

— Suntem încă departe de coastă? întrebă Joe.

— Care coastă, băiatule? Știm noi oare unde ne duce întâmplarea? Tot ce pot să-ți spun este că Tembuctu se află la patru sute de mile spre vest.

— Și cât timp ne va trebui să ajungem până acolo?

— Dacă vântul nu ne va îndepărta prea mult de direcția noastră, nădăjduiesc să ajungem acolo marți spre seară.

— Așadar, spuse Joe arătând un sir lung de oameni și de animale care serpuiau prin deșert, vom ajunge mai repede decât caravana aceasta.

Fergusson și Kennedy se aplecară și văzură o mare îmbulzeală de oameni și de animale; erau mai mult de o sută cincizeci de cămile, din acelea care pentru douăsprezece mii mutkali⁸⁴ de aur merg de la Tembuctu la Tafilet, purtând în spate o greutate de cinci sute de livre. Toate cămilele aveau sub coadă un mic sac în care se adunau excrementele lor, singurul combustibil pe care se putea conta în deșert.

Aceste cămile ale tuaregilor sunt specia cea mai bună; ele se pot lipsi de apă de la trei la şapte zile, iar de mâncare, două zile; iuțeala lor este superioară celei a cailor și se supun cu inteligență poruncilor khabirului călăuza caravanei. Sunt cunoscute în ținut sub numele de „mehari”.

În vreme ce doctorul dădea aceste lămuriri, tovarășii priveau multimea de bărbați, femei și copii, care înaintau anevoie prin nisipul mișcător, ținut în loc numai de câteva mărcăcinișuri, de ierburi ofilite și tufișuri sărăcăcioase.

Joe îl întrebă pe doctor cum de izbuteau arabii să se orienteze prin deșert și să dea de cursurile de apă răspândite pe imensa lui întindere.

— Arabii, răsunse Fergusson, sunt înzestrați cu un deosebit simț de orientare; acolo unde un european se rătăcește, ei merg cu cea mai mare siguranță; o piatră, oricât de mică, un tufiș, un mănunchi de iarbă le ajunge pentru a-și găsi drumul. Noaptea se orientează după steaua polară. Nu fac mai mult de două mile pe oră, iar în timpul căldurilor mari de la amiază se odihnesc. Aşa că îți dai seama cât le trebuie ca să străbată Sahara, care e un deșert de peste nouă sute de mile.

Între timp, *Victoria* dispără din fața privirilor mirate ale arabilor, care, desigur, îi invidiau viteza.

Spre seară, balonul trecea la $2^{\circ}20'$ longitudine, iar în timpul nopții mai depăși un grad.

Luni, vremea se schimbă cu desăvârsire; începu să cadă o ploaie torențială, încât era nevoie de mari eforturi pentru a rezista potopului și a face față creșterii în greutate pe care el o pricinuia balonului și nacelei.

Neîntreruptul torrent lămurea existența bălților care împânzeau ținutul. Aici se ivi din nou vegetația de mimoze și tamarini.

Era regiunea Sonray, cu sate ale căror case aveau acoperișuri asemănătoare unor căciuli, o regiune puțin muntoașă, cu câteva coline brăzdate de râpe, pline de apă, peste care treceau în zbor sitarii și bibilicile. Ici-colo, un torrent puternic tăia drumurile; indigenii îl traversau, agățându-se de câte o liană întinsă între arbori. Pădurile se transformau în jungle, în care foiau aligatorii, hipopotamii și rinocerii.

— În curând vom vedea Nigerul, spuse doctorul. În apropierea fluviilor mari, ținutul se transformă. Fluviile acestea pot fi închipuite ca niște drumuri mișcătoare care au adus cu ele mai întâi vegetația, iar mai târziu vor aduce civilizația. Nigerul a făcut să se ridice de-a lungul cursului lui, pe o distanță de două mii cinci sute de mile, cele mai importante orașe ale Africii.

— Astă-mi amintește de un mare admirator al Providenței, care îi aducea laude pentru grija de a fi făcut ca marile orașe să fie străbătute de fluvii.

La ora prânzului, *Victoria* trecea pe deasupra localității Gao, un târgușor compus din colibe săracăcioase, care, în trecut, fusese o mare capitală.

— Pe aci a trecut Barth Nigerul, când s-a înapoiat din Tembuctu, spuse doctorul. Aceasta e vestitul fluviu al antichității, rivalul Nilului; superstiția pagână îi atribuie o origine divină. Ca și Nilul, a atras atenția geografilor din toate timpurile; explorarea lui, ca și aceea a Nilului, a cerut sacrificiul multor vieți omenești.

Aici cursul Nigerului avea o mare lărgime; apele sale se rostogoleau învolburate spre sud, dar călătorii noștri, purtați de vânt, abia putură să-i vadă ciudatele șerpuiri.

— Să vă mai povestesc ceva despre fluviul acesta, de care ne-am și îndepărtat, spuse Fergusson. Sub numele de Dhiuleba, Mayo, Egghirreu, Quorra și altele, el străbate câteva țări – și în lungime ar putea rivaliza cu Nilul. Toate numirile acestea nu înseamnă altceva decât „fluviul” în limba ținuturilor pe care le străbate.

— Doctorul Barth a urmat acest drum? întrebă Kennedy.

— Nu, Dick. Părăsind Lacul Ciad, Barth a trecut prin orașele principale din Bornu și a tăiat calea Nigerului la Say, la 4° deasupra lui Gao, apoi a pătruns până în inima ținuturilor neexplorate, pe care Nigerul le închide în cotul ce-l formează acolo. După opt luni de eforturi obositore a ajuns la Tembuctu, drum pe care noi îl vom face în numai trei zile, dacă mai ține vântul acesta puternic.

— S-au descoperit izvoarele Nigerului? întrebă Joe.

— De multă vreme, răsunse doctorul. Dorința, de a cunoaște Nigerul și afluenții săi a atras mulți exploratori și aş putea să vi-i numesc pe cei mai însemnați dintre ei: între 1749 și 1758, Adamson a cercetat fluviul și a vizitat Gorea; între 1785 și 1788, Golberry și Geoffroy au străbătut deșerturile Senegambiei și au ajuns în țara maurilor, care îi asasinaseră pe Saugnier, Brisson, Adam, Riley, Cochelet și pe atâtii alții nefericiți. Urmează celebrul Mungo-Park, prietenul lui Walter Scott, scoțian ca și el. Trimis de Societatea africană din Londra în anul 1795, a ajuns la Bambarra, a văzut Nigerul, a pătruns în interior cinci sute de mile; în tovărașia unui negustor de sclavi a cercetat țărmul Gambiei și s-a întors în Anglia în 1797. A plecat din nou, la 30 ianuarie 1805, însotit de cununatul lui Anderson, de desenatorul Scott, și de un grup de muncitori. Au ajuns la Gorea, unde s-au alăturat unui detașament de treizeci și cinci de soldați și au revăzut Nigerul la 19 august. Din cauza oboselii, a lipsurilor, a ținutului nesănătos, din patruzece de europeni nu au mai rămas în viață decât unsprezece. La 16 noiembrie, soția lui Mungo-Park a primit ultimele scrisori de la el, iar peste un an s-a aflat de la un negustor din ținutul acela, care ajunsese la Bussa pe Niger, la 23 decembrie, că barca nenorocitului călător se răsturnase în cataractele fluviului iar el fusese măcelărit de indigeni.

— Groaznicul lui sfârșit nu i-a oprit din drum pe ceilalți exploratori?

— Dimpotrivă, Dick, pentru că pe lângă misiunea de a cerceta fluviul o mai aveau și pe aceea de a găsi însemnările exploratorului, în 1816, s-a organizat la Londra o expediție, la care a participat și maiorul Gray. Expediția a ajuns la Senegal, a pătruns pare-se până la Fouta-Djallon, a vizitat populația fulahă și s-a întors în Anglia, fără alt rezultat. În 1822, maiorul Laing a explorat toată partea occidentală a Africii, învecinată cu posesiunile engleze, și a ajuns cel dintâi la izvoarele Nigerului. După

documentele sale, izvorul acestui fluviu imens nu este mai lat de două picioare.

— Se poate sări ușor peste el, spuse Joe.

— Ei, ei, ușor! răspunse doctorul. Numai că, dacă ții seama de tradiție, nu-i chiar aşa. Cel ce încearcă să sară peste acest izvor este înghițit numaidecât de ape; cel ce vrea să ia apă din el se simte îndepărtat de-o mână invizibilă.

— Îmi dați voie să nu cred nimic din toate astea? întrebă Joe.

— Sigur. După cinci ani, maiorul Laing a pornit să străbată Sahara și a ajuns până la Tembuctu, unde, la câteva mile mai sus, a murit sugrumat de către Ulad Shiman, care voia să-l oblige să treacă la credința musulmană.

— Încă o victimă! spuse vânătorul.

— Atunci, un Tânăr curajos a întreprins explorarea cu mijloacele sale proprii, foarte reduse, și a izbutit să ducă la capăt cea mai îndrăzneață călătorie a timpurilor noastre: vorbesc despre francezul René Caillié. După felurite încercări făcute în 1819 și în 1824, a plecat din nou, la 19 aprilie 1827, din Rio-Nunez; la 3 august, a ajuns la Timé, sfârșit de oboseală, bolnav și atât de slăbit, încât nu și-a putut continua călătoria decât după șase luni, în ianuarie 1828, când s-a alăturat unei caravane. Îmbrăcat cu un costum oriental, a ajuns la Niger la 10 martie, a pătruns până în orașul Jenné, de unde s-a îmbarcat pe un mic vas și a coborât pe fluviu până la Tembuctu, unde a ajuns la 30 aprilie. Un alt francez, Imbert, în 1670, și un englez, Robert Adams, în 1810, au văzut și ei acest oraș ciudat, dar René Caillié a fost primul european care a adus date exacte. La 4 mai, el a părăsit orașul; la 9 mai, a recunoscut locul unde fusese asasinat maiorul Laing; la 19, a ajuns la El-Arauan și a părăsit acest oraș comercial, pentru a străbate, înfruntând mii de primejdii, ținuturile întinse dintre Sudan și regiunile Africii septentrionale. În sfârșit, a intrat în Tanger și, la 28 septembrie, s-a îmbarcat pentru Toulon. Astfel a traversat Africa de la est spre nord, în nouăsprezece luni, cu toate cele o sută optzeci de zile de boală.

— Un călător foarte îndrăzneț! spuse vânătorul. Și ce s-a mai întâmplat pe urmă cu el?

— Din cauza sforțărilor făcute, a murit la treizeci și nouă de ani. Un englez a făcut și el aceeași încercare, fără să izbutească. E vorba de căpitanul Capperton, tovarășul lui Denham. În 1829, el a pătruns în Africa pe coasta de vest în golful Benin, pe urmele lui Mungo-Park și ale lui Laing,

și a regăsit în Bussa documentele privitoare la moartea lui Mungo-Park. A ajuns la Sackatou, unde a căzut prizonier, și și-a dat sfârșitul în brațele credinciosului său ajutor, Richard Lander.

— Dar ce s-a întâmplat cu Lander? întrebă Joe, foarte curios.

— A izbutit să ajungă până la coastă și să se înapoieze la Londra, aducând hârtiile căpitanului și darea de seamă exactă asupra călătoriei lui. Și-a oferit apoi serviciile sale guvernului, pentru a completa cercetările asupra Nigerului. L-a luat cu el pe fratele său, John, al doilea copil al unor oameni modești din Cornouailles și amândoi, de la 1829 la 1831, au coborât cursul fluviului de la Bussa până la vărsare, descriind drumul, oraș cu oraș, milă cu milă.

— Așadar, cei doi frați au avut o soartă mai bună decât ceilalți? întrebă Kennedy.

— Da, cel puțin în cursul acestei explorări; fiindcă, în 1833, Richard a întreprins a treia călătorie pe Niger și a pierit, lovit de un glonț rătăcit, aproape de vărsarea fluviului. Vedeți, deci, prietenii, că ținutul pe care-l străbatem noi a fost martorul faptelor unor nobili călători, care n-au avut ca răsplată decât moartea.

Capitolul XXXIX

Tara de la cotul Nigerului. Priveliștea fantastica a munților Hombori.

Kabra. Tembuctu. Planul doctorului Barth. Decadență. Ce se va mai întâmpla.

Doctorul povestii tovarășilor săi numeroase detalii asupra ținutului pe care-l străbăteau în cursul acestei posomorâte zile de luni. Ținutul, destul de puțin accidentat, nu punea nicio piedică înaintării lor. Singura grijă a doctorului era vântul blestemat dinspre nord-est, care, suflând cu violentă, îi îndepărta de latitudinea la care se afla Tembuctu.

Nigerul, după ce curge spre nord până la acest oraș, cotește apoi, dând naștere unei mari căderi de apă, și se prăvălește, sub forma unui imens mănuchi luminat, în Oceanul Atlantic. În acest cot al Nigerului, ținutul este foarte variat: în unele locuri foarte fertil, în altele foarte sterp. Câmpii necultivate le urmează câmpii de porumb, care sunt apoi înlocuite cu terenuri întinse, acoperite cu dracilă. Toate speciile de păsări de apă: pelicanii, lișite, pescăruși trăiesc în câlduri numeroase pe marginile torrentelor și mlaștinilor.

Din când în când, se vedea câte o tabără de-a tuaregilor, adăpostiți sub corturile lor de piele. În jurul micilor gospodării, femeile mulgeau cămilele sau fumau din pipe groase.

Pe la ora opt seara, *Victoria* înaintase cu peste două sute de mile spre vest și călătorii fură martorii unui spectacol minunat: câteva raze de lună își făceau loc printr-o spărtură a norilor și, alunecând prin ploaie, cădeau asupra lanțului muntos Hombori. Nimic mai straniu decât aceste creste de bazalt, care se profilau în siluete fantastice pe cerul întunecat, amintind ruinele unui oraș din Evul Mediu sau banchizele regiunilor arctice care apar în nopțile întunecoase în fața călătorului uimit.

— O priveliște ca în „Misterele lui Udolphe”, spuse doctorul. Anne Radcliff nu ar îi arătat acești munți sub un aspect mai însăpăimântător!

— Pe legea mea, răspunse Joe, n-aș vrea să mă plimb singur, seara, în această țară a fantomelor. Dacă s-ar putea, aş lua cu mine peisajul acesta în Scoția. S-ar potrivi foarte bine pe malurile lacului Lomond, și turiștii s-ar îmbulzi să-l admire.

— Balonul nostru nu este atât de mare încât să-și permită asemenea fantezie. Dar mi se pare că direcția noastră se schimbă. Ei bine, spiritele rele ale ținutului sunt foarte binevoitoare cu noi: ne trimit un vânt din sud-est, care ne va reduce pe drumul bun.

Într-adevăr, *Victoria* își relua calea spre nord și, în dimineața zilei de douăzeci, trecea pe deasupra unei rețele încurate de canaluri, torente și ape care devineau afluenți ai Nigerului. Multe din aceste canaluri, acoperite de o iarbă deasă, păreau câmpii bogate.

Doctorul regăsi aici drumul urmat de Barth, după ce acesta se îmbarcase pe fluviu, pentru a coborî până la Tembuctu. La un cot al fluviului, apăru deodată o îngrămădire de case joase, aşezate în amfiteatru, pe ale căror terase și acoperișuri era păstrat nutrețul cules din ținutul înconjurător.

Șiruri lungi de măgari și cămile, încărcate cu mărfuri, treceau pe sub arborii minunați. La un cot al fluviului, apăru deodată o îngrămădire de case joase, aşezate în amfiteatru, pe ale căror terase și acoperișuri era păstrat nutrețul cules din ținutul înconjurător.

— E Kabra! strigă doctorul cu bucurie. E portul Tembuctului.

Orașul se află la o depărtare de cinci mile de aici.

— Așadar, sunteți mulțumit, domnule? întrebă Joe.

— Încântat, băiete!

— Bine! Atunci totul este minunat!

Într-adevăr, pe la orele două, sub privirile călătorilor se desfășura regiunea deșertului Tembuctu, care avusese odinioară, aidoma Romei și Atenei, școlile sale de savanți și catedrele sale de filosofie.

Fergusson urmări detaliile planului făcut de Barth și se convinse de exactitatea lui.

Orașul formează un triunghi vast, într-o imensă câmpie de nisip alb; unul din vârfurile triunghiului se îndreaptă spre nord și pătrunde într-o margine a deșertului; de jur împrejurul lui nu se vede nicio vegetație, afară de câteva graminee, mimoze și pomori pitici.

Văzut din zbor, Tembuctu părea o îngrămădire de bile și zaruri, aruncate la întâmplare. Străzile, foarte înguste, erau mărginite de case numai cu parter, construite din cărămidă uscată la soare și din colibe de paie și trestie, unele conice, altele prismatice. Pe terasele lor stăteau tolăniți câțiva locuitori în îmbrăcămintea lor strălucitoare, cu lancea sau pușca în mână; cât despre femei, nu se vedea niciuna la această oră.

— Se spune că femeile acestui ținut sunt frumoase, glăsui doctorul... Priviți cele trei turnuri ale celor trei moschei, care au mai rămas. Orașul a decăzut, nu mai are splendoarea de odinioară, în vârful triunghiului se ridică moscheea Sankora, cu galeriile sale susținute de arcade, într-un stil destul de curat. Puțin mai departe, în apropierea cartierului Sane-Gungu, se află moscheea Sidi-Yahia și câteva case cu două etaje. Să nu căutați nici palate, nici monumente. Şeicul este un simplu negustor, iar reședința sa regală este tejgheaua.

— Mi se pare că se văd metereze pe jumătate dărâmate, spuse Kennedy.

— Au fost distruse de fulani, în 1826. Atunci orașul era cu o treime mai mare decât acum, căci Tembuctu din secolul al XI-lea, obiect al lăcomiei generale, a aparținut succesiv tuaregilor, sonrayenilor, marocanilor și fulanilor. Astăzi, acest mare centru al civilizației, unde un savant ca Ahmed-Baba avea în secolul al XVI-lea o bibliotecă de o mie și sase sute de manuscrise, nu este altceva decât un depozit comercial al Africii centrale.

Localitatea părea într-adevăr lăsată pradă nepăsării, cuprinsă de paragina atât de molipsitoare a orașelor care dispar. Dărâmături uriașe se adunau la periferie și, împreună cu movilele din piață, formau singurele accidente de teren.

Trecerea *Victoriei* stârni oarecare mișcare; se bătu toba. Dar ultimul savant din aceste locuri abia o fi avut timp să observe noul fenomen, și balonul, împins de vântul deșertului, reluă calea cursului șerpitor al fluviului. În curând, Tembuctu nu mai era decât o amintire din călătorie.

— Acum vântul poate să ne conducă unde vrea, spuse doctorul.

— Numai de ne-ar duce spre vest! răsunse Kennedy.

— Chiar de ar fi să revenim la Zanzibar pe același drum și să traversăm oceanul până în America, tot nu m-aș teme, spuse Joe.

— Ar trebui ca mai întâi să fie cu puțință, Joe.

— Și ce ne lipsește pentru asta?

— Hidrogenul, băiete! Forța de ascensiune a balonului se micșorează văzând cu ochii, de aceea va trebui să-l cruceam mult, ca să ne poată duce până la țarm. Voi fi nevoie să mai arunc din lest; suntem prea grei. Iată ce înseamnă să nu faci nimic! Să stai toată ziua întins ca un leneș în hamacul tău! Te îngrași și atârnă mai greu. Călătoria noastră este o călătorie pentru leneși; la întoarcere, toată lumea ne va găsi îngrozitor de grași.

— Nu te grăbi. Așteaptă sfârșitul! răsunse vânătorul. Știi tu oare ce ne mai rezervă călătoria? Suntem încă departe de capătul ei. Samuel, în care punct crezi că vom atinge țărmul Africii?

— Mi-e foarte greu să-ți răspund, Dick. Suntem în voia vântului, care este foarte schimbător, dar, în sfârșit, mă voi socoti fericit dacă ajungem la Sierra Leone și la Portendick; în anumite părți ale acelor ținuturi vom întâlni prieteni.

— Și va fi o placere să le strângem mâna. Dar cel puțin mergem în direcția dorită?

— Nu prea, Dick, nu prea. Privește acul busolei; înaintăm spre sud și urcăm spre izvoarele Nilului.

— O ocazie minunată de a le descoperi, dacă nu ar fi cunoscute, spuse Joe. Nu s-ar putea, la nevoie, să găsim altele?

— Nu, Joe, dar fii liniștit. Sper să nu ajungem până acolo.

La căderea nopții, doctorul aruncă ultimii saci de lest și *Victoria* se înălță. Cu toate că arzătorul funcționa cu toată presiunea, abia putea menține în aer balonul, care se găsea la șaizeci de mile spre sud de Tembuctu. A doua zi se treziră pe malurile Nigerului, nu departe de lacul Debo.

Capitolul XL

Temerile doctorului Fergusson. Direcția permanentă spre sud. Norul de lăcuste. Jenné. Sego. Schimbarea vântului. Regretele lui Joe.

Albia fluviului era împânzită de insule mari, printre care trecea un curent foarte repede. Pe una din ele se ridicau câteva colibe de păstori, dar, deoarece viteza *Victoriei* se mărea, era cu neputință să le determine poziția exactă. Din nenorocire, balonul se îndrepta și mai mult spre sud și, în câteva clipe, depăși lacul Debo.

Fergusson căută alți curenți atmosferici la diferite înălțimi, forțând chiar foarte mult dilatația, dar în zadar. Renunță la manevra care mărea pierderea gazului, presând în învelișul slăbit al aerostatului. Nu spusese nimic, deși era foarte îngrijorat. Vântul neschimbat care-l purta spre partea meridională a Africii îi strica toate socotelile. Nu mai știa pe cine și pe ce se poate bizui. Ce se va întâmpla cu ei în mijlocul barbarilor, care populau coastele Guineei, dacă nu vor putea ajunge pe teritoriul englez sau francez? și direcția actuală a vântului îi purta spre regatul Dahomey, printre triburile cele mai sălbatici, la cheremul unui rege care sacrifică, în serbări publice, mii de victime omenești. Acolo ar fi fost pierduți!

Pe de altă parte, balonul se uzase și doctorul simțea că nu-l mai poate stăpâni. Totuși, din pricina că timpul se schimbă puțin, nădăjduia că sfârșitul ploii va aduce o oarecare schimbare și în curenții atmosferici. Așa încât nu-i fu pe plac când îl auzi pe Joe spunând:

— Hei! Dacă ținem seama de norul care se apropiе de noi, înseamnă că ploaia se va înteță, și de data asta se va transforma în potop.

- Încă un nor! făcu Fergusson.
- Și încă unul grozav! răspunse Kennedy.
- Cum n-am mai văzut! adăugă Joe.
- Stați, nu vă grăbiți, spuse doctorul, punând deoparte luneta. Nu este un nor.
- Dar ce este? întrebă Joe.
- Este un stol!
- Un stol?
- De lăcuste.
- Asta-i acum, lăcuste!
- Miliarde de lăcuste care vor trece ca o trombă peste ținut. Va fi vai de noi dacă se vor abate asupra balonului; învelișul va fi devastat.
- Nu cred că ar fi în stare de una ca asta!

— Așteaptă puțin, Joe. În zece minute stolul va fi lângă noi și te vei convinge cu ochii tăi.

Fergusson avea dreptate. Norul gros, opac, cu o întindere de câteva mile, venea cu un zgomot asurzitor, proiectând o umbră imensă pe pământ. Era o legiune numeroasă din acele lăcuste numite cosași. La o sută de pași de *Victoria*, ele se năpustiră asupra unui ținut înverzit. Peste un sfert de oră, lăcustele își reluară zborul și călătorii putură să distingă de departe arborii și tufișurile despuiate cu totul, de parcă ar fi fost cosite. Ai fi spus că o iarnă venită brusc transformase câmpia în pământul cel mai sterp.

— Ai văzut, Joe?

— Am văzut, domnule. E foarte curios, dar și normal. Ce face în mic una, o fac în mare mii de lăcuste.

— Este o ploaie îngrozitoare, mai îngrozitoare decât grindina, prin devastările ei, spuse vânătorul.

— Și este cu neputință să te ferești de ea, glăsui Fergusson. Câteodată, locuitorii incendiază pădurile și chiar recolta, ca să opreasă zborul insectelor, dar primele lor rânduri se aruncă în flăcări, le sting, și restul trece cu ușurință mai departe. Din fericire, în aceste ținuturi există și o recompensă pentru pagubele pe care le aduc; indigenii le adună în cantitate mare și le mănâncă, se spune, cu plăcere.

— Sunt racii aerului, din care regret că nu am putut gusta și eu, ca să-mi dau seama! spuse Joe.

Spre seară se arăta un ținut mlăștinios; pădurile erau înlocuite de grupuri de copaci izolați. Pe malurile fluviului se distingeau câteva plantații de tutun și mlaștini, în care creșteau nutrețuri grase. Pe o insulă mare era așezat orașul *Jenné* cu cele două turnuri ale moscheei sale cu ziduri de lut. Aerul era îmbibat de mirosul îngrozitor ce se înălța din milioanele de cuiburi de rânduinele, aflate pe ziduri.

Printre case, se vedeaau câteva vârfuri de baobabi, mimoze și curmali. Chiar și noaptea orașul părea în plină activitate.

Jenné este într-adevăr o așezare comercială care furnizează toate cele necesare orașului *Tembuctu*. Bărcile, pe fluviu, caravanele, pe drumurile adumbrite, transportă până acolo felurite produse ale industriei locale.

— Mi-ar plăcea să coborâm în oraș dacă aceasta nu ne-ar întârzi din drum, spuse doctorul. Sunt desigur aici mulți arabi care au călătorit în

Franța și în Anglia și cărora nu li s-ar părea ciudat mijlocul nostru de locomoție. Dar nu ar fi prudent.

— Să lăsăm vizita pentru excursia următoare, spuse Joe, râzând.

— De altfel, dacă nu mă însel, vântul are o tendință ușoară să sufle de la est. Nu trebuie să pierdem o asemenea ocazie.

Doctorul zvârli câteva obiecte nefolositoare; mai multe sticle goale și o lădiță cu carne, care nu mai putea fi consumată, izbutind astfel să mențină *Victoria* într-o zonă favorabilă proiectelor sale.

La patru dimineața, primele raze ale soarelui luminau Sego, capitala ținutului Bambarra, ușor de recunoscut după cele patru orașe care o compun, după moscheile sale, în stil maur. Dar nici locuitorii nu-i văzură pe călători, nici călătorii nu-i putură vedea pe locuitori; balonul zbură repede și direct spre nord-vest. Doctorul se mai liniști puțin.

— Încă două zile în direcția asta, cu viteza pe care o avem acum, și vom ajunge la fluviul din Senegal.

— Și vom fi într-o țară prietenă? întrebă vânătorul.

— Nu chiar, dar, dacă *Victoria* nu va mai putea să înainteze, la nevoie vom putea ajunge pe jos la așezări locuite de francezi. Dacă însă va putea să plutească mai multe sute de mile, vom ajunge la coasta occidentală, fără oboseală, temeri sau primejdii.

— Și acesta ar fi sfârșitul călătoriei! spuse Joe. Păcat! Dacă nu ar fi plăcerea de a povesti și altora peripețiile noastre, nu aş dori să mai coborâm pe pământ niciodată. Ce spuneți: vom fi crezuți?

— Cine știe, dragul meu Joe? Călătoria noastră va rămâne, totuși, un fapt netăgăduit de nimeni: mii de martori ne-au văzut plecând de la o coastă a Africii, mii de oameni ne vor vedea ajungând la cealaltă coastă.

— Într-adevăr, va fi greu să spună cineva că n-am străbătut Africa, răsunse Kennedy.

— Ah, domnule Samuel, glăsui Joe, oftând, regret mult pietrele mele de aur masiv. Ele ar fi dat multă greutate istorisirilor noastre și crezământ sigur întâmplărilor. Dăruind câte un gram de aur fiecarui auditor, aş fi adunat în jurul meu o sumedenie de oameni care să mă asculte și să mă admire!

Capitolul XLI

Apropierea de Senegal. Victoria coboară din ce în ce. Se aruncă tot felul de lucruri. Preotul El-Hadji. Domnii Pascal, Vincent și Lambert. Un rival al

*lui Mahomed. Munți greu de trecut. Armele lui Kennedy. Manevra lui Joe.
Popas deasupra unei păduri.*

La 27 mai, de la ora nouă dimineața, ținutul prezenta un aspect nou: povârnișurile domoale se schimbaseră în coline, care prevesteau apropierea munților. Trebuiau să treacă peste lanțul muntos care desparte bazinul Nigerului de bazinul Senegalului și care determină scurgerea apelor, fie în Golful Guineei, fie în micul golf de la Capul Verde.

Această parte a Africii, până la Senegal, este socotită ca foarte periculoasă. Doctorul Fergusson o știa din povestirile înaintașilor săi, care suferiseră multe lipsuri și trecuseră prin multe primejdii printre negrii sălbatici. Climatul nesuferit ucisese pe cei mai mulți dintre tovarășii lui Mungo-Park. Fergusson se hotărî ca, sub niciun motiv, să nu aterizeze în aceste ținuturi neospitaliere.

Dar nu se puteau odihni o clipă. *Victoria* cobora simțitor. Trebuiră să arunce o serie de obiecte, mai mult sau mai puțin utile, mai ales în momentul când erau nevoiți să treacă peste vreun pisc, și asta se repetă de mai multe ori pe un parcurs de peste o sută douăzeci de mile. Obosiseră urcând și coborând; dar balonul, această nouă stâncă lui Sisif pierdea mereu din înăltime. Aerostatul, umflat prea puțin, se lungise, și vântul forma buzunare largi în învelișul slăbit. Kennedy nu se putu opri de a remarcă:

- Nu cumva balonul are o spărtură?
 - Nu, răspunse doctorul, dar gutaperca s-a stricat de tot, sau s-a topit din cauza căldurii, și hidrogenul se scurge prin mătase.
 - Cum am putea să împiedicăm pierderea asta?
 - E cu neputință. Nu ne rămâne decât să ușurăm balonul, să aruncăm tot ce putem arunca.
 - Dar ce anume? răspunse vânătorul, privind nacela destul de goală.
 - Să ne debarasăm de cort, a cărui greutate este considerabilă.
- Joe, căruia i se adresa acest ordin, se urcă deasupra cercului care unea corzile plasei, izbuti să desprindă ușor perdelele groase ale cortului și le aruncă peste bord.
- Asta va face fericit un trib întreg de negri, spuse el. Se vor îmbrăca un milion de indigeni, deoarece sunt foarte modești în materie de îmbrăcăminte.

Balonul se ridicase puțin, dar nu mult după aceea văzură limpede că se apropiau iarăși de pământ.

- Să coborâm, spuse Kennedy, și să vedem ce se poate face cu învelișul.
- Îți repet, Dick, nu avem nicio posibilitate de a-l repara.
- Atunci ce vom face?
- Vom sacrificia tot ce nu ne este absolut trebitor. Vreau să ocolim cu orice preț aceste regiuni; pădurile peste care trecem acum nu sunt nici ele mai sigure.
- Sunteți locuite de lei, hiene? întrebă Joe cu dispreț.
- Nu, băiete, pe aici trăiesc oamenii cei mai cruci din Africa!
- De unde știți?
- De la călătoriei care au fost înaintea noastră. Apoi francezii, care stăpânesc Senegalul, au avut legături cu populația locului, în timpul când colonelul Faidherbe a fost guvernator, și s-au făcut legături și cu triburile din interiorul ținutului. Ofițeri, cum sunt domnii Pascal, Vincent, Lambert, au adus din expedițiile lor documente prețioase. Ei au explorat ținuturile de la cotul Senegalului, unde războiul și jaful n-au lăsat decât ruine.
- Dar ce s-a întâmplat?
- În 1854 un preot senegalez, numit El-Hadji, dându-se drept purtătorul de cuvânt al lui Mahomed, a împins triburile să se războiască cu necredincioșii, adică cu europenii. Acest El-Hadji a adus nenorocire și distrugere în toate ținuturile dintre fluviul Senegal și affluentul său Falemé. Trei hoarde de fanatici conduși de el răscoleau ținutul fără să crute nici măcar un sat sau vreo colibă, jefuind și măcelărind oamenii. Au înaintat până în valea Nigerului, pe lângă orașul Sego, care a fost mult timp în primejdie. În 1857, au urcat înspre nord și au asediat fortul Medina, ridicat de francezi pe malul fluviului. Fortul a fost apărat de Paul Holl, care a rezistat eroic mai multe luni, fără hrană, aproape fără arme, până a sosit colonelul Faidherbe în ajutor. Atunci El-Hadji și banda lui au trecut din nou Senegalul și au ajuns la Kaarta, unde au continuat jaful și măcelul. Aceasta e ținutul în care s-a refugiat cu bandiții și vă garantez că nu va fi o plăcere să cădem în mâinile lor.
- N-o să ne lăsăm prinși, spuse Joe, chiar de-ar fi să aruncăm și pantofii din picioare ca *Victoria* să se poată înălța.
- Nu suntem departe de fluviu, dar prevăd că balonul nostru n-o să poată zbura peste el, spuse doctorul.
- Dacă am ajunge măcar până la mal, tot ar fi bine, vorbi Dick.
- O să încercăm, îi răsunse doctorul, dar un lucru mă îngrijorează.

— Ce anume?

— Vom avea de trecut munții și va fi greu, deoarece nu pot mări puterea ascensională a aerostatului, chiar de-aș face cea mai mare căldură cu puțință.

— Atunci să aşteptăm și o să vedem!

— Biata *Victoria*, suspină Joe, m-am legat de balonul ăsta ca un marină de corabia lui și-mi va fi greu să-l părăsesc. E drept că nu mai e ca la început, dar nu trebuie să-l vorbim de rău! Ne-a folosit din plin și o să mi se rupă inima să-l las.

— Fii liniștit, Joe, n-o să-l părăsim, fie că vrem, fie că nu. Ne va servi până în ultima clipă până ce va fi la capătul puterilor, îi mai cer încă 24 de ore.

— Bietul balon e pe ducă, spuse Joe uitându-se la aerostat.

— Samuel, dacă nu mă îngăsel, uite la orizont munții despre care vorbeai, spuse Kennedy.

— Într-adevăr! răspunse doctorul, examinându-i cu luneta. Mi se par foarte înalte și va fi foarte greu să trecem peste ei.

— Nu am putea să-i evităm?

— Nu cred, Dick. Uite ce spațiu imens ocupă! Aproape jumătate din orizont. Parcă s-ar strânge în jurul nostru; sunt și la stânga, și la dreapta noastră.

— Trebuie neapărat să trecem peste ei.

Aceste obstacole primejdioase păreau să se apropie cu mare repeziciune, sau, mai bine-zis, vântul puternic precipita aerostatul spre piscurile lor ascuțite. Da, trebuiau cu orice preț să se ridice, altfel se ciocneau de ei.

— Să golim rezervorul de apă, spuse Fergusson. Să păstrăm provizii numai pentru o zi!

— Poftim! făcu Joe, îndeplinind poruncile.

— Balonul s-a ridicat? întrebă Kennedy.

— Puțin; cam cincizeci de picioare, răspunse doctorul, cu ochii la barometru. Dar nu este de ajuns.

Într-adevăr, vârfurile înalte ale munților veneau spre călători, ca și cum să ar fi aruncat asupra lor. Balonul era departe de a fi deasupra lor; ar fi trebuit să se mai înalte cu cinci sute de picioare pentru a-i domina. Provizia de apă a încălzitorului fu aruncată de asemenea peste bord; nu păstrară decât câțiva litri, dar nici asta nu fu de ajuns.

- Totuși trebuie să trecem, spuse doctorul.
- Să aruncăm rezervoarele, tot sunt goale, propuse Kennedy.
- Aruncă-le!
- Poftim! făcu Joe. E trist că ne descompunem bucătă cu bucătă.
- Joe, te rog să nu repeți dovada de devotament de rândul trecut! Jură-mi că, orice s-ar întâmpla, nu ne vei părăsi.
- Fiți liniștit, domnule, nu ne vom mai despărți.

Victoria câștigase o înălțime de încă aproape douăzeci de stânjeni, dar munții erau mai înalți. În fața lor se ridică un adevărat perete prăpăstios, care întrecea cu două sute de picioare înălțimea balonului.

— Dacă nu izbutim să-l depăşim în zece minute, nacela noastră se va sfărâma de stânci, spuse doctorul.

- Ce este de făcut, domnule Samuel? întrebă Joe.
- Păstrează numai provizia de pemmican și aruncă toată carnea, care atârnă greu.

Balonul, ușurat cu cincizeci de livre, se ridică simțitor, dar asta nu ajuta la nimic, dacă nu se înălță deasupra sirului muntos. Situația era îngrozitoare. *Victoria* înainta cu o mare viteză. Simțeau că se vor sfărâma; desigur că lovitura avea să fie groaznică. Doctorul privi împrejurul lui, prin nacelă.

- Dick, fi gata ca la nevoie să-ți sacrifici armele!
- Să-mi sacrific armele?! exclamă vânătorul tulburat.
- Prietene, dacă și-o voi cere, înseamnă că va fi necesar.
- Samuel! Samuel!
- Armele, proviziile de gloanțe și praful de pușcă ne pot costa viața!
- Ne apropiem! strigă Joe. Ne apropiem!
- Zece stânjeni! Muntele întrecea *Victoria* cu încă zece stânjeni.

Joe luă păturile și le aruncă. Zvârli și câțiva saci cu gloanțe și cu praf de pușcă, fără să-i mai spună lui Kennedy.

Balonul se înălță, depăși vârful primejdios și partea lui superioară fu luminată deodată de razele soarelui. Dar, din păcate, nacela rămânea mai jos de înălțimea unui al doilea pisc, de care amenința să se sfărâme inevitabil.

— Kennedy, Kennedy, strigă doctorul, aruncă armele, de nu, suntem pierduți!

— Așteptați, domnule Dick, așteptați! strigă Joe. Kennedy se întoarse și îl văzu dispărând peste bord.

- Joe, Joe! strigă el însăspăimântat.

— Nenorocitul! exclamă doctorul.

Piscul munților era în acest loc lat de aproape douăzeci de picioare, iar mai departe cobora într-o pantă domoală. Nacela ajunse la nivelul acestui platou destul de uniform, aproape târându-se pe un teren acoperit cu pietre ascuțite, care scârțâiau la trecerea ei.

— Trecem! Trecem! Am trecut! strigă o voce care-l făcu pe Fergusson să tresără.

Joe, agățat cu mâinile de marginea de jos a nacelei, alerga pe creastă, ușurând astfel balonul de greutatea sa. Dar era silit să se țină cu putere, căci putea să-l scape. Când ajunse pe panta cealaltă a muntelui și în față se deschise prăpastia, Joe se ridică în mâini cu o mișcare hotărâtă și, agățându-se de frânghiile balonului, veni lângă tovarășii săi.

— N-a fost prea greu, spuse el.

— Curajosul meu Joe! Prietene! exclamă doctorul cu bucurie.

— Ah, am făcut-o nu pentru dumneavoastră, ci pentru pușca domnului Dick! Îi datoram asta de la întâmplarea cu arabul. Îmi place să-mi plătesc datoriile și acum suntem achitați! și întinzându-i vânătorului arma lui preferată, adăugă: Aș fi regretat mult să vă văd fără ea.

Kennedy îi strânse mâna cu putere, fără să poată spune ceva.

Victoria trebuia să coboare, ceea ce îi era foarte ușor. Balonul se găsi curând la două sute de picioare de sol și rămase în echilibru... Terenul părea foarte accidentat; prezenta numeroase ridicături, greu de ocolit în cursul nopții cu un balon care nu putea fi dirijat.

Seara se lăsa repede și doctorul se hotărî să se opreasă până la două zile, deși nu o dorea.

— Vom căuta un loc prielnic pentru a poposi, spuse el.

— Ah, răspunse Kennedy, te-ai hotărât în sfârșit!

— Da, m-am gândit mult la planul pe care-l vom îndeplini; mai avem timp, deoarece este abia ora săse seara. Aruncă ancorele, Joe!

Joe îi îndeplini porunca și cele două ancore atârnau acum dedesubtul nacelei.

— Văd păduri nesfârșite, spuse doctorul. Când vom ajunge deasupra lor, ne vom agăța de un arbore. Pentru nimic în lume nu vom consuma să coborâm pe pământ.

— Am putea să coborâm? întrebă Joe.

— La ce bun! Vă repet că ar fi periculos să ne despărțim. De altfel, am nevoie de ajutorul vostru pentru o muncă anevoieioasă.

Victoria, care ajunse deasupra întinsei păduri, se opri brusc: ancorele se fixaseră. Spre seară, vântul scăzu și balonul rămase aproape nemîșcat deasupra unei păduri de sicomori, adevărat ocean de verdeață.

Capitolul XLII

Întrecere de generozitate. Ultimul sacrificiu. Aparatul de dilatație.

Îndemânarea lui Joe. Miezul nopții. Straja doctorului. Straja lui Kennedy; el adoarme. Incendiul. Urletele. În afara de pericol.

Doctorul Fergusson începu prin a-și stabili poziția, orientându-se după stele. Se găseau la douăzeci și cinci de mile de Senegal.

— Tot ce putem face, spuse el, după ce-și însemnase locul pe hartă, este să depăşim fluviul; dar cum nu există nici pod, nici vreo barcă, trebuie să-l trecem neapărat cu balonul. Pentru asta e nevoie să-l mai ușurăm.

— Dar nu văd cum vom reuși, spuse vânătorul, care se temea să nu-i fie sacrificate armele. Numai dacă unul dintre noi se hotărăște să rămână în urmă. E rândul meu să cer această onoare!

— Ei asta-i! răspunse Joe. Eu abia m-am obișnuit și...

— Nu este vorba să te arunci din balon, prietene, ci să te întorci pe jos până la coastele Africii. Eu rezist la drum lung și sunt un bun vânător, replică Kennedy.

— Întrecerea voastră în generozitate este inutilă, spuse Fergusson. Sper că nu vom ajunge la această măsură extremă. De altfel, dacă ar fi nevoie, am străbate împreună ținutul, fără să ne despărțim.

— Întocmai! spuse Joe. O plimbare ne-ar fi de folos.

— Dar mai înainte, reluă doctorul, vom întrebuița un ultim mijloc pentru a ușura *Victoria*.

— Care? întrebă Kennedy. Sunt foarte curios să-l cunosc.

— Trebuie să ne debarasăm de rezervoarele de apă ale încălzitorului, de pila Bunsen și de serpentină: cântăresc aproape nouă sute de livre, greu de cărat prin aer.

— Dar, Samuel, nu vei mai putea dilata gazul!

— Ne vom lipsi de asta.

— Dar...

— Ascultați-mă, prieteni. Am calculat exact ce ne mai rămâne ca putere de ascensiune; ajunge pentru a ne putea transporta pe noi și puținele obiecte care ne-au mai rămas. Cântărim abia cinci sute de livre, împreună cu cele două ancore pe care ţin să le păstrez.

— Dragul meu Samuel, spuse vânătorul, tu ești mai competent decât noi în această materie. Tu singur vei hotărî. Poruncește ce trebuie să facem și noi ne vom supune.

— La ordinele dumneavoastră, adăugă Joe.

— Vă repet, prieteni, oricât de groaznică ar fi hotărârea, trebuie să sacrificăm aparatul nostru.

— Sacrifică-l! repetă Kennedy.

— La lucru! spuse Joe.

Treaba nu era ușoară. Trebuia demontat aparatul, piesă cu piesă. Demontară mai întâi rezervorul de amestec, apoi vasul de încălzire și la urmă rezervorul pentru descompunerea apei. Pentru a smulge recipientele din fundul nacelei, de care erau bine fixate, fu nevoie de eforturile unite ale celor trei călători. Dar Kennedy era puternic, Joe îndemânat și Samuel atât de ingenios, încât reușiră. Pieselete fură rând pe rând aruncate afară și dispărură, făcând goluri largi în frunzișul sicomorilor.

— Ce se vor mai mira negrii, spuse Joe, când vor găsi obiectele astea în pădure.

Trebuiră apoi să se ocupe de țevile dinăuntrul balonului, care se legau de serpentină. Joe reuși să taie articulațiile de cauciuc, la câteva picioare deasupra nacelei. Când ajunse însă la țevi, operația deveni mai grea, pentru că erau fixate la capetele lor superioare și legate cu sârmă de cercul supapei.

Atunci Joe își arăta minunata să îndemâne; cu picioarele goale, pentru a nu zgâria învelișul, izbuti, cățărându-se pe fileu, deși balonul oscila, să se urce până la vârful exterior al balonului și acolo, agățat cu o mână de suprafața alunecoasă, după mii de greutăți, desfăcu piulițele exterioare care țineau țevile. Acestea se desprinseră ușor și fură scoase prin supapa de jos pe care apoi o strânseră bine.

Victoria, ușurată de o greutate considerabilă, se ridică în aer, întinzând puternic frânghia ancorei.

Aceste diferite operațiuni se terminară cu bine, dar cu prețul multor eforturi. Către miezul nopții mâncară în fugă o cină compusă din pemmican

și grog rece, căci doctorul nu mai putea pune căldură la dispoziția lui Joe. Aceasta, ca și Kennedy de altfel, era mort de oboseală.

— Culcați-vă și dormiți, prieteni, le spuse Fergusson. Voi face primul de strajă; la ora două, îl voi trezi pe Kennedy, la patru, Kennedy îl va trezi pe Joe; la ora șase vom pleca și cred că aceasta va fi ultima zi a călătoriei noastre cu balonul.

Fără să se lase rugați, cei doi prieteni se culcară în fundul nacelei și adormiră repede, căzând într-un somn adânc.

Noaptea era liniștită. Cățiva nori treceau pe deasupra lunii, la ultimul pătrar; razele ei abia răzbeau întunericul. Fergusson, sprijinit în marginea nacelei, privea în jurul lui, supraveghind cu atenție perdeaua întunecată a frunzișului de dedesubt. Cel mai mic zgomot îi părea suspect și căuta să-și explice chiar și freamățul ușor al frunzelor. Era în starea aceea de spirit în care temeri vagi îți tulbură mereu mintea. La sfârșitul unei asemenea călătorii, după ce depășești atâtea piedici, în clipele dinaintea ajungerii la țel, temerile sunt mai vii, emoțiile mai mari; și se pare că ținta fugă dinaintea ochilor.

De altfel, situația prezentă nu oferea nicio siguranță. Se aflau în sâmul unui ținut sălbatic, iar mijlocul lor de transport, în definitiv, putea da greș în orice clipă. Nu se mai bizuia pe balon ca înainte. Era departe vremea când îl manevra cu îndrăzneală, fiind sigur pe el.

Sub aceste impresii, doctorului i se părea căteodată că audе zgomote nelămurite în adâncul pădurii; crezu chiar că zărește o străfulgerare de lumină printre arbori și cercetă locul cu luneta, dar nu văzu nimic. Ascultă, fără să audă cel mai mic zgomot; o liniște adâncă domnea peste tot. Avusese, desigur, o halucinație.

După ce-și termină orele de pază, îl trezi pe Kennedy, recomandându-i o atenție desăvârșită, și se întinse lângă Joe, care era cufundat într-un somn adânc.

Kennedy își aprinse liniștit pipa, apoi se frecă la ochi, pe care abia-i ținea deschiși. Se aşeză într-un colț și începu să fumeze, pentru a-și goniti toropeala. Un vânt ușor clătina vârfurile copacilor și legăna nacela, îmbiindu-l la somn. Voi să reziste, deschise ochii de mai multe ori, privi în noapte fără să vadă nimic și, în sfârșit, doborât de oboseală, adormi.

Cât timp rămăsese cufundat în starea astă de inconștiență? Nu-și putu da seama – când se trezi deodată la zgomotul unor părăituri. Se frecă la ochi și

se deșteptă de-a binelea. O căldură puternică îi încinse obrajii. Pădurea era în flăcări.

— Foc! Foc! strigă, fără să înțeleagă ce se petrece. Cei doi tovarăși se treziră.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Samuel.

— Incendiu! răspunse Joe. Dar cine poate...

În acel moment izbucniră urlete de sub frunzișul luminat puternic.

— Ah! strigă Joe. Sălbaticii au dat foc pădurii, ca să fie siguri că vom arde.

— Fără îndoială că e vorba de fanaticii lui El-Hadji, spuse doctorul.

Un cerc de foc înconjura *Victoria*; trosnetul crengilor uscate se îmbina cu gemetele ramurilor verzi; lianele, frunzele, toată vegetația se zvârcolea în focul distrugător. Privirea nu putea cuprinde decât un ocean de flăcări. Arborii uriași se profilau în văpaie cu ramurile prefăcute în jeratic; pădurea incendiată – o mare în flăcări – se răsfrângea în nori și călătorii păreau învăluiti într-o sferă de foc.

— Să coborâm pe pământ și să fugim! strigă Kennedy. Este singurul nostru mijloc de salvare!

Fergusson îl opri hotărât și, îndreptându-se spre frânghia ancimei, o tăie cu o lovitură de cuțit. Flăcările prelungi se ridicau spre balon, dar *Victoria*, eliberată de legăturile care o țineau, se urcă în aer la mai bine de o mie de picioare.

Strigăte îngrozitoare, însotite de focuri de armă, izbucniră din pădure. Balonul, prins de un curent de aer, venit odată cu lumina zorilor, se îndrepta spre vest.

Era ora patru dimineață.

Capitolul XLIII

Talibasii. Urmărirea. Un ținut devastat. Vânt moderat. Victoria coboară. Ultimele provizii. Sărurile Victoriei. Apărarea cu focuri de armă. Vântul se răcorește. Fluviul Senegal. Cataractele Guineei. Aer cald. Traversarea fluviului.

— Dacă nu am fi avut prevederea să ușurăm nacela ieri seară, spuse doctorul, am fi fost pierduți, fără nădejde de scăpare.

— Iată ce înseamnă să faci lucrurile la timp, răspunse Joe. Te salvezi și nimic nu este mai normal.

— Nu am scăpat încă de pericol, spuse Fergusson.

— De ce te temi? întrebă Dick. *Victoria* nu poate coborî fără voia ta, și chiar dacă ar coborî?

— Dacă ar coborî, Dick, privește!

Marginea pădurii fusese depășită și călătorii văzură vreo treizeci de călăreți în pantaloni largi și burnusuri fâlfâinide. Erau înarmati, unii cu lănci, iar alții cu flinte lungi. Urmăreau, în galopul cailor, aerostatul, care avea o viteză destul de mică.

La vederea călătorilor, urmăritorii izbucniră în strigăte puternice, ridicându-și armele. Pe chipurile arse de soare se citea mânia și amenințarea, care păreau și mai de temut din cauza bărbilor lor rare și țepoase. Alergau cu ușurință pe aceste platouri joase și pe povârnișurile usoare care coborau până la Senegal.

— Sunt din tribul Talibas, temuții fanatici ai lui El-Hadji! spuse doctorul. Aș fi preferat să mă aflu în mijlocul pădurii, înconjurat de fiare sălbaticе, decât să cad în mâinile acestor bandiți.

— Nu au o înfățișare prea plăcută! spuse Kennedy. Și par puternici.

— Din fericire, nu zboară, răsunse Joe. Or, asta e ceva.

— Priviți, spuse Fergusson, aceste sate în ruine și colibe arse! Asta e opera lor: acolo unde se găseau vaste întinderi cultivate au părjolit și au devastat totul.

— În sfârșit, nu ne pot ajunge, vorbi Kennedy. Și dacă reușim să trecem fluviul, suntem în siguranță.

— Desigur, Dick, dar nu trebuie să coborâm, răsunse doctorul, cu ochii la barometru.

— În orice caz, Joe, spuse Kennedy, nu ar fi rău să ne pregătim armele.

— Asta nu ne va strica, domnule Dick. Ce bine am făcut că nu le-am aruncat!

— Carabina mea! Sper să nu mă despart niciodată de ea, strigă vânătorul.

Și Kennedy o încarcă grijuliu. Avea gloanțe și praf de pușcă în cantități îndestulătoare.

— La ce înăltîme ne menținem? îl întrebă pe Fergusson.

— La șapte sute cincizeci de picioare, dar nu mai avem posibilitatea să urcăm sau să coborâm, spre a căuta curenți favorabili; acum suntem la cheremul balonului.

— Asta e supărător! spuse Kennedy. Vântul este destul de slab. Dacă am fi întâlnit un uragan asemănător celui din zilele trecute, i-am fi întrecut de mult pe bandiții ăștia.

— Mișeii galopează încetisoară pe urmele noastre, spuse Joe. Ai zice că au ieșit la plimbare.

— Dacă nu am fi prea departe, mi-ar face mare placere să-i dau jos din șa, unul după altul.

— Cred și eu! replică Fergusson. Dar atunci n-ar fi greu nici pentru ei să ochească, și balonul nostru ar fi o țintă lesne de atins pentru flintele lor. Închipui-ți în ce situație ne-am afla dacă ar străpunge învelișul.

Talibașii îi urmăriră în tot cursul dimineții. La ora unsprezece, călătorii abia înaintaseră cu cincisprezece mile spre vest.

Doctorul pândea la orizont cel mai mic nor. Se temea de o schimbare în atmosferă. Ce s-ar întâmpla cu ei dacă ar fi împinși spre Niger? De altfel, constată că balonul tinde să coboare; din momentul plecării, pierduse din înălțime mai mult de trei sute de picioare și Senegalul trebuia să fie la o depărtare de vreo douăsprezece mile, adică încă trei ore de drum.

În clipa aceea, atenția doctorului fu atrasă de noi strigăte.

Talibașii se agitau, îndemnându-și caii. Doctorul, consultând barometrul, înțelesă cauza acestor urlete.

— Coborâm? întrebă Kennedy.

— Da, răsunse Fergusson.

„Drace!” gândi Joe.

După un sfert de oră, nacela se găsea la o înălțime de numai cincizeci de picioare, dar aici vântul sufla cu mai multă putere. Talibașii galopau. O salvă de focuri sfâșie cerul.

— Prea departe, nepricepușilor! strigă Joe. Mi se pare că ar fi bine să ne ținem la distanță de acești oameni.

Și, ochind în unul din călăreții din față, trase. Talibașul se prăbuși la pământ; tovarășii săi se opriră și *Victoria* câstigă teren.

— Sunt prudenti, spuse Kennedy.

— Pentru că sunt siguri că ne vor prinde, răsunse doctorul. Și vor reuși, dacă mai coborâm. Trebuie neapărat să ne ridicăm iarăși.

— Ce să aruncăm peste bord? întrebă Joe.

— Tot ce a rămas din provizia de pemmican. Sunt treizeci de livre de care ne putem lipsi.

Joe execută ordinul.

Victoria, a cărei nacelă aproape atingea pământul, se ridică însotită de strigătele talibașilor, dar o jumătate de oră mai târziu ea cobora din nou, cu repeziciune; gazul se pierdea prin porii învelișului.

Curând, nacela atinse din nou pământul. Negrii lui El-Hadji se aruncără spre ea: dar, cum se întâmplă în asemenea împrejurări, lovindu-se de pământ, aerostatul făcu o săritură, pentru a se prăbuși din nou la o milă mai departe.

— Așadar, tot nu vom scăpa! spuse Kennedy furios.

— Aruncă rezerva de rachiu, Joe! strigă doctorul. Aruncă și instrumentele, tot ce poate avea o greutate, chiar și ultima noastră ancoră, dacă trebuie.

Joe smulse barometrele, termometrele, dar era prea puțin și balonul, care se ridicase un moment, căzu din nou pe pământ. Talibașii alergau pe urmele lui; acum se aflau la o distanță de două sute de pași.

— Aruncă puștile! strigă doctorul.

— Cel puțin nu înainte de a le fi descărcat! răspunse vânătorul.

Și patru focuri succesive loviră în grămadă călăreților; patru talibași se prăbușiră în mijlocul strigătelor furioase ale bandei.

Victoria se ridică din nou, făcând salturi mari ca o mină enormă de gumă, care se lovește de pământ.

Ciudat era spectacolul acesta al nenorocițiilor care căutau să fugă, prin sărituri gigantice și care, ca și Anteu⁸⁵, păreau să capete forțe noi de îndată ce atingeau pământul.

Dar situația aceasta trebuia să aibă un sfârșit. Era aproape de amiază. *Victoria* se sleia, se golea, se lungea; învelișul se înmuie și cutile de taftă, desfăcute, fălfăiau unele peste altele.

— Suntem pierduți! spuse Kennedy.

Joe își privi stăpânul, fără să scoată un cuvânt.

— Nu! răspunse acesta. Mai avem încă peste o sută cincizeci de livre de aruncat.

— Ce? întrebă Kennedy, crezând că doctorul a înnebunit.

— Nacela! spuse Fergusson. Să ne agățăm de plasă. Putem să ne ținem de ochiurile fileului și aşa să ajungem la fluviu. Repede! Repede!

Și oamenii aceștia curajoși nu ezitară să încerce acest ultim mijloc de salvare. Se agățără de ochiurile fileului, aşa cum le indicase doctorul. Apoi, Joe, ținându-se cu o mâna de plasă, tăie frânghiile nacelei. Aceasta căzu în clipa când aerostatul era pe punctul de a se prăbuși definitiv.

— Ura! Ura! strigă Joe, în timp ce balonul se ridica la trei sute de picioare în aer.

Talibașii își îndemnau caii, care goneau în galop năvalnic, dar *Victoria*, prinsă de un vânt mai puternic, îi întrecu îndreptându-se repede spre o colină, care se profila la orizont, spre vest. Pentru călători era o întâmplare fericită, căci puteau să o depășească, în timp ce hoardele lui El-Hadji erau nevoie să se îndrepte spre nord, pentru a o ocoli.

Cei trei prieteni se țineau agățați de plasă. Reușiră s-o lege dedesubtul lor în aşa fel, încât forma un fel de buzunar zburător.

Deodată, după ce depășiră colina, doctorul strigă:

— Fluiul, fluviul Senegal!

Într-adevăr, la o distanță de două mile, fluviul se vedea pe o întindere foarte mare rostogolindu-se la vale; țărmul opus, fertil și mult mai puțin înalt, oferea un adăpost sigur și un loc prielnic pentru coborâre.

— Încă un sfert de oră, spuse Fergusson, și suntem salvați. Dar le fu dat să se întâmple altfel. Balonul, dezumflat, cobora încet deasupra unui teren lipsit aproape de orice vegetație, format din povârnișuri mari și câmpii presărate cu pietre; se vedea abia câteva tufișuri și o iarba deasă, uscată de arșița soarelui.

Victoria atinse de câteva ori pământul și se ridică iar; salturile ei se micșorau din ce în ce. În cele din urmă, se agăță cu partea superioară a plasei de crengile înalte ale unui baobab, singurul copac rătăcit în mijlocul acestui ținut pustiu.

— S-a sfârșit! spuse vânătorul.

— Și numai la o sută de pași de fluviu! răspunse Joe.

Cei trei nenorociți coborâră pe pământ. Doctorul îi conduse spre Senegal.

În acest loc, apele fluviului făceau un zgomot asurzitor.

Ajunsă la țărm, doctorul recunoșcu în cădereea de apă din fața lor cascada Guina. Nicio barcă pe țărm, niciun suflet omenesc!

Senegalul cădea de la o înălțime de o sută cincizeci de picioare, cu un zgomot asurzitor; curgea de la est spre vest și linia stâncilor, care-i bara cursul, se întindea de la nord spre sud. La picioarele cascadei se ridicau alte

stânci, de forme ciudate, ca niște animale enorme, antediluviene, împietrite în mijlocul apelor. Imposibilitatea de a trece peste vâltoarea aceasta era vădită. Kennedy nu-și putu reține un gest de deznădejde.

Dar doctorul Fergusson strigă energetic, plin de curaj:

— Nu este totul pierdut!

— Știam eu! răsunse Joe, cu încrederea pe care o avea în stăpânul său, încredere pe care n-o pierdea niciodată.

Vederea ierburilor uscate dimprejur îi inspirase doctorului o idee îndrăzneață; era singura speranță de salvare. Își conduse repede prietenii la locul unde se găsea aerostatul.

— Avem un avans de cel puțin o oră față de bandiții ăștia! spuse el. Să nu pierdem timpul, prieteni! Să adunăm o cantitate mare de iarba uscată. Îmi trebuie cel puțin o sută de livre.

— Pentru ce? întrebă Kennedy.

— Nu mai am gaz, dar ce are a face? O să traversez fluviul cu ajutorul aerului cald.

— Ah! curajosul meu Samuel! Ești într-adevăr un om mare! Joe și Kennedy se puseră pe lucru și după scurt timp o căpiță imensă fu adunată lângă balon.

În vremea asta, doctorul mărise orificiul aerostatului, tăindu-i partea inferioară; mai întâi avusese grija să-l golească, prin supapă, de hidrogenul ce mai rămăsese. Apoi îngrămădi o mare cantitate de iarba uscată sub îveliș – și o aprinse.

Nu-i nevoie de prea mult timp spre a umple un balon cu aer cald. O temperatură de 180° ⁸⁶ e suficientă pentru a scădea la jumătate greutatea aerului dinăuntru, rărindu-l.

Deoarece nu duceau lipsă de iarba uscată, *Victoria* începu să ia din nou forma rotundă. Focul se întețea datorită îngrijirilor doctorului și aerostatul se mărea văzând cu ochii.

Era unu fără un sfert.

În clipa aceea, hoarda talibașilor apăru la două mile spre nord, venind într-un galop furtunos, însotit de strigăte.

— În douăzeci de minute vor fi aici! spuse Kennedy.

— Iarbă, iarba, Joe! Peste zece minute ne vom ridica în aer. *Victoria* se umflase pe trei sferturi.

— Prieteni, agătați-vă de plasă!

— S-a făcut! răspunse vânătorul.

După zece minute, câteva zguduituri ale balonului arătau tendința lui de a se ridica.

Talibașii se apropiau; acum se aflau la numai cinci sute de pași.

— Țineți-vă bine! strigă Fergusson.

— Nicio grijă, doctore, nicio grijă!

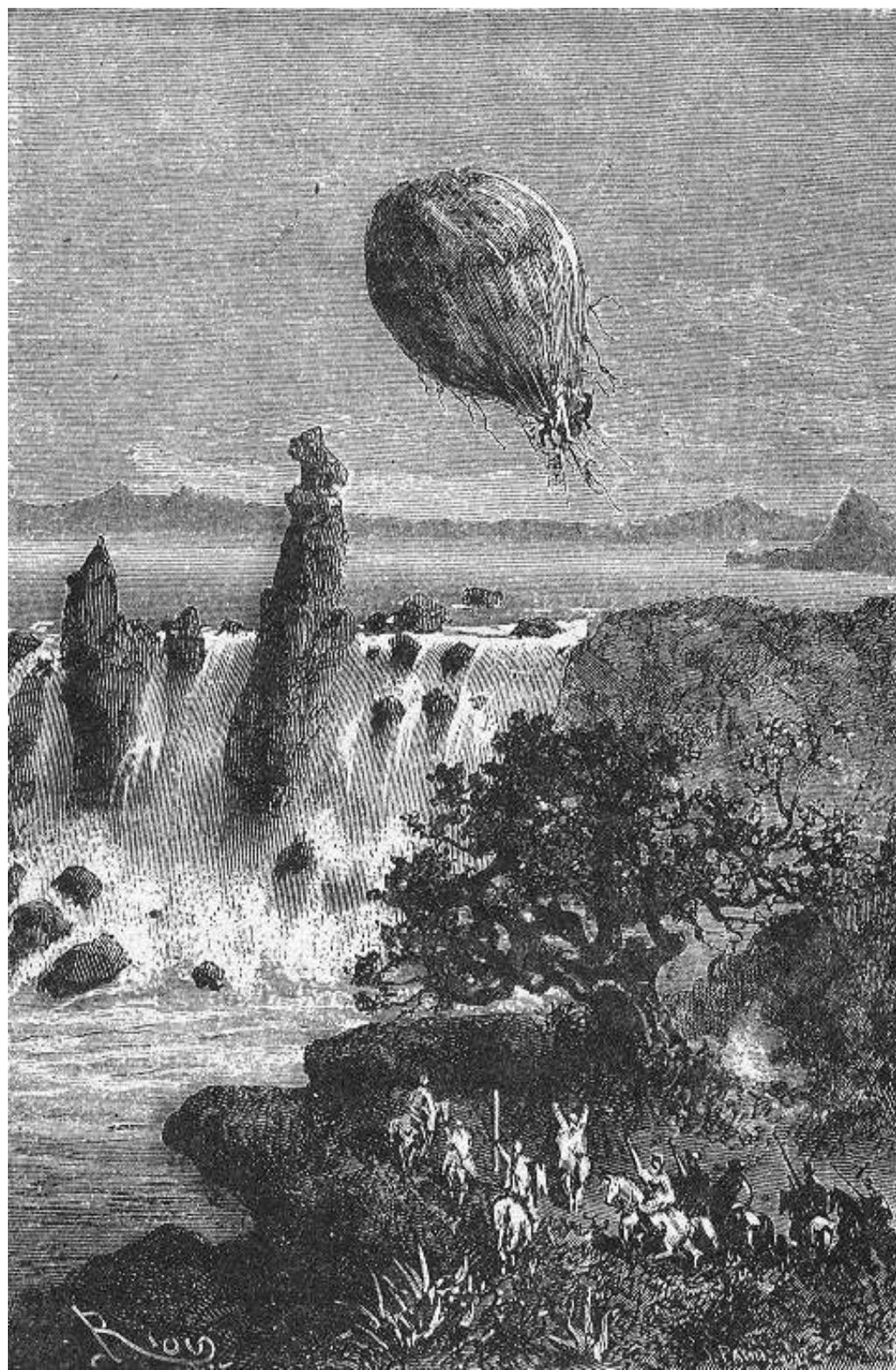
Doctorul împinse înăuntru încă o mare cantitate de iarbă. Balonul, complet dilatat de creșterea temperaturii, se ridică, frecându-se de crengile copacului.

— Pornim! strigă Joe.

Un foc de pușcă îi răspunse și un glonț îl atinse în umăr; dar Kennedy, aplecându-se, își descarcă arma cu o mână și doboră încă un inamic.

Strigăte de mânie, cu neputință de redat, întâmpinară ridicarea aerostatului, care se urcă la o înălțime de aproape opt sute de picioare.

Un vânt puternic îl prinse în bătaia lui, pricinuindu-i legănări periculoase, în timp ce curajosul doctor și

prietenii săi contemplau prăpastia cataractelor care se căscau sub privirile lor. După zece minute, în care nu schimbaseră nicio vorbă, îndrăzneții noștri călători coborau, încetul cu încetul, spre celălalt mal al fluviului.

Acolo se aflau vreo doisprezece oameni în uniformă franceză, care îi priveau surprinși, uimiți, însă și mândrați.

Vă închipuiți uluirea lor când văzură balonul ridicându-se de pe malul drept al fluviului. Nu erau departe de a crede că asistau la un fenomen ceresc. Dar șefii lor, un locotenent și un sublocotenent de marină, cunoșteau din ziarele europene îndrăzneața încercare a doctorului Fergusson și și dădură seama imediat de cele ce se întâmplau.

Balonul, dezumflându-se puțin câte puțin, cădea împreună cu îndrăzneții săi călători, agătați de plasă, dar nu era sigur c-ar putea ajunge la mal. Așa că francezii se aruncără în fluviu și prinseră în brațe pe cei trei călători, în clipa în care *Victoria* se prăbușea, la câțiva stânjeni de țărmul drept al Senegalului.

— Doctorul Fergusson! strigă locotenentul.

— El însuși, cu cei doi prieteni ai săi, răspunse liniștit doctorul.

Francezii îi scoaseră din apă, în timp ce balonul dezumflat, târât de un curent repede, se îndepărta ca o mină uriașă. Îndată apele Senegalului îl târără în cataractele Guina, înghițindu-l.

— Biata *Victoria*! spuse Joe.

Doctorul nu-și putu reține o lacrimă; deschise brațele și cei doi prieteni, sub impresia unei mari emoții, i se aruncără la piept.

Capitolul XLIV

Concluzii. Proces-verbal. Așezările franceze. Postul Medina. Vaporul Basilic. Saint-Louis. Fregata engleză. Întoarcerea la Londra.

Expediția, care se afla pe malul fluviului, fusese trimisă de guvernatorul Senegalului și se compunea din doi ofițeri, domnii Dufraisse, locotenent din infanteria marinei, și Rodamel, aspirant⁸⁷, precum și dintr-un sergent și șapte soldați. De două zile se ocupau cu stabilirea punctului cel mai favorabil pentru fixarea unui post la Guina și avuseseră astfel prilejul să vadă sosirea doctorului Fergusson.

Ne putem ușor imagina felicitările și îmbrățișările cu care fură copleșiți cei trei călători. Francezii, asistând ei însăși la îndeplinirea acestui plan

îndrăzneț, devineau martorii principali ai doctorului Fergusson. Așa că doctorul le ceru mai întâi să constate oficial sosirea lor la Guina.

— Desigur că nu veți refuza semnarea unui proces-verbal? îl întrebă pe locotenentul Dufraisse.

— La ordinele dumneavoastră! răspunse acesta.

Englezii fură conduși la un post de pază provizoriu, stabilit pe malurile fluviului. Acolo se bucurără de îngrijirile cele mai atente, punându-li-se la dispoziție și provizii din belșug.

Tot acolo fu întocmit, în termenii următori, procesul-verbal care se găsește și astăzi în arhivele Societății de geografie din Londra:

„Noi, subsemnații, declarăm că, în ziua arătată mai jos, i-am văzut sosind, agătați de fileul unui balon, pe doctorul Fergusson și pe cei doi tovarăși ai săi, Richard⁸⁸ Kennedy și Joseph⁸⁹ Wilson. Balonul a căzut la câțiva pași de noi în albia fluviului și, târât de curent, s-a prăbușit în cataractele Guina. Drept care am semnat prezentul proces-verbal, împreună cu sus-numiții, pentru a servi de dovadă. Făcut la cataractele Guina, la 24 mai 1862.

Samuel Fergusson, Richard Kennedy, Joseph Wilson, Dufraisse, locotenent din infanteria marinei, Rodamel, sublocotenent de marină, Dufays, sergent, Flippéau, Mayor, Pelissier, Lorois, Rascagnet, Guillou, Lebel, soldați”.

Aci se sfârșește minunata călătorie a doctorului Fergusson și a curajoșilor săi tovarăși, verificată de martori siguri.

Acum se găseau între prieteni, în mijlocul unor triburi mai ospitaliere, care întrețineau bune raporturi cu francezii.

Sosiseră la Senegal la 24 mai, și la 27 ale aceleiași luni ajunseră în portul Medina, situat pe fluviu, puțin mai la nord. Ofițerii francezi îi primiră cu brațele deschise și le acordară cea mai largă ospitalitate.

Doctorul și prietenii lui se îmbarcară apoi pe vaporul *Basilic*, care cobora Senegalul până la vărsarea lui.

După paisprezece zile, la 10 iunie, ajunseră la Saint-Louis, unde fură primiți de guvernator cu cele mai mari onoruri. Acolo se întremără repede după oboseala și emoțiile prin care trecuseră.

De altfel, Joe spunea tuturor: „La urma urmei a fost o călătorie cam searbădă, și dacă cineva e dornic de emoții, nu-l sfătuiesc s-o întreprindă;

până la urmă devine plăcătă. Fără aventurile de pe Lacul Ciad și din Senegal, cred că am fi murit de urât!"

O fregată engleză era gata de plecare; cei trei călători se îmbarcară; la 25 iunie ajunseră la Portsmouth, iar a doua zi la Londra.

Nu vă vom descrie primirea care li s-a făcut de Societatea regală de geografie, nici atenția de care s-au bucurat. Kennedy plecă imediat la Edinburgh, cu vestita sa carabină, căci era grăbit să-l întâlnească pe bătrâna sa îngrăjitoare.

Doctorul Fergusson și Joe au rămas aceiași oameni pe care i-am cunoscut noi. Totuși, o schimbare lăuntrică se produsese, fără știință lor: deveniseră prieteni.

Ziarele din întreaga Europă nu mai încetau cu laudele la adresa îndrăznetilor exploratori, în ziua în care publică notele de călătorie, *Daily Telegraph* ajunse la un tiraj de nouă sute șaptezeci și șapte de mii de exemplare.

Doctorul Fergusson ținu o ședință publică la Societatea regală de geografie, unde povestii expediției lor aeronautică și obținu, pentru el și pentru cei doi prieteni, medalia de aur, destinată să răsplătească cea mai remarcabilă explorare a anului 1862.

SFÂRȘIT

Cuprins

- Capitolul I *Sfârșitul unui discurs foarte aplaudat. Prezentarea doctorului Samuel Fergusson. „Excelsior”. Portretul doctorului în întregime. Cină la „Traveller's Club”. Numeroase toasturi de circumstanță.* 4
- Capitolul II *Un articol din Daily Telegraph. Războiul ziarelor savante. M Pelermann îl susține pe prietenul său, Doctorul Fergusson. Răspunsul savantului Koner. Parisul participă la evenimente. Diferite propuneri făcute doctorului.* 11
- Capitolul III *Prietenul doctorului. Începutul acestei prietenii. Dick Kennedy la Londra. O propunere neașteptată și neliniștită. Proverb puțin încurajator. Câteva cuvinte despre martirii din Africa. Avantajele unui aerostat. Taina doctorului Fergusson.* 15
- Capitolul IV *Explorări Africane. Barth, Richardson, Overweg, Werne, Brun-Rollef, Peney, Andrea Debono, Miani, Guillaume Lejean, Bruce, Krapf și Rebmann, Maizan, Roscher, Burton și Speke.* 22
- Capitolul V *Visurile lui Kennedy. Articole și pronume la plural. Insinuările lui Dick. Plimbare pe harta Africii. Ce găsești între două vârfuri de compas. Expediții actuale. Speke și Grant, Krapf, De Decken și De Heuglin.* 27
- Capitolul VI *Un servitor ciudat. El vede cu ochii liberi sateliștii lui Jupiter. Dick se ia la harța cu Joe. Îndoială și credință. Cântăritul. Joe Wilson primește o jumătate de coroană.* 34
- Capitolul VII *Amănunte de geometrie. Calculul capacitatei balonului. Aerostatul dublu. Învelișul. Nacela. Aparatul misterios. Alimente. Socoteala finală.* 39
- Capitolul VIII *Aerele lui Joe. Comandanțul lui Resolute. Arsenalul lui Kennedy. Ultimele pregătiri. Masa de adio. Plecare din 21 februarie. Ședințele științifice ale doctorului Duveyrier Livingstone. Amănuntele călătoriei aeriene. Kennedy redus la tăcere* 44
- Capitolul IX *Ocolul Capului Bunei Speranțe. Puntea din față. Cursuri de cosmografie predate de profesorul Joe. Despre dirijarea baloanelor. Despre cercetarea curenților atmosferici. Evrica!* 50
- Capitolul X *Încercări anterioare. Cele cinci chesoane ale doctorului. Arzătorul cu hidrogen și oxigen. Caloriferul. Sistemul de manevrare. Succes sigur.* 56
- Capitolul XI *Sosirea la Zanzibar. Consulul englez. Locuitorii nu văd cu ochi buni călătoria cu aerostatul. Făcătorii de ploaie. Umflarea balonului. Plecare din 18 aprilie. Ultimul adio. Victoria.* 62
- Capitolul XII *Traversarea strâmtorii. Mrima. Părerile lui Dick și propunerile lui Joe. Rețetă de cafea. Uzaranto. Nefericitul Maizan. Muntele Durhumi. Hărțile doctorului. O noapte pe un nopal* 68
- Capitolul XIII *Schimbarea timpului. Frigurile lui Kennedy. Medicamentul doctorului. Călătoria pe jos. Bazinul Imenge. Muntele Rubeho. La șase mii de picioare înălțime. Popas de o zi.* 75
- Capitolul XIV *Pădurea de arbori care dau gumă. Antilopa albastră. Semnalul de adunare. Un asalt neașteptat. Kanyeme. O noapte sub cerul liber. Mabunguru. Jihue-La-Mkoa. Provizie de apă. Sosirea la Kazeh.* 82
- Capitolul XV *Kazeh. Târgul gălăgios. Apariția balonului Victoria. Waganga. Fiii lunei. Plimbarea doctorului. Populația. Tembe regal. Nevestele sultanului. O betie regală. Joe adorat. Cum se dansează în lună. Întoarcerea. Două luni pe firmament. Nestatornicia mărețiilor divine.* 91
- Capitolul XVI *Semne de furtună. Tara lunei. Viitorul continentului african. Cele mai noi mașini. Priveliștea ținutului la apusul soarelui. Flora și fauna. Furtună. Zona de foc. Cerul înstelat.* 100
- Capitolul XVII *Munții lunii. Un ocean de verdeață. Se aruncă ancora. Elefantul remorcher. Foc alimentat. Moartea pachidermului. Vatră de țară. Ospăț pe iarbă. O noapte pe pământ.* 108
- Capitolul XVIII *Karagua. Lacul Ukerue. O noapte pe o insulă. Ecuatorul. Traversarea lacului. Cascadele. Aspectul ținutului. Izvoarele Nilului. Insula Benga. Semnatura lui Andrea Debono.*

- Steagul cu stema Angliei.* 117
- Capitolul XIX *Nilul. Muntele tremurător. Amintiri din patrie. Povestirile arabilor. Nyam-Nyam-Li. Victoria fuge de salva de tunuri. Ascensiunile aerostatice. Doamna Blanchard.* 126
- Capitolul XX *Sticla cerească. Smochini-palmieri. „Mammouth Trees”. Arborele războiului. Echipajul înaripat. Luptele dintre două populații. Masacrul. Intervenție divină.* 131
- Capitolul XXI *Zgomote ciudate. Un atac nocturn. Kennedy și Joe în pom. Două împușcături. Ajutor! Ajutor! Răspunsul în limba franceză. Dimineața. Misionarul. Planul de salvare.* 136
- Capitolul XXII *Mănușchiul de lumină. Misionarul. Răpirea la lumină artificială. Puțină speranță. Îngrijirile doctorului. Traversarea unui vulcan.* 144
- Capitolul XXIII *Mânia lui Joe. Moartea preotului. Priveghiu. Ariditate. Înmormântarea. Blocurile de cuart. Halucinația lui Joe. Povara Prețioasă. Trecerea peste munții auriferi. Începuturile disperării lui Joe.* 150
- Capitolul XXIV *Vântul încetează. Apropierea de desert. Scăderea proviziei de apă. Nopțile la ecuator. Îngrijorarea lui Samuel Fergusson. Situația aşa cum este. Energicele răspunsuri ale lui Kennedy și ale lui Joe. Încă o noapte.* 157
- Capitolul XXV *Puțină filosofie. Un nor la orizont. În mijlocul ceții. Balonul neașteptat. Semnalele. O privire exactă asupra Victoriei. Palmieri. Urmele unei caravane. Un puț în mijlocul deșertului.* 164
- Capitolul XXVI *O sută treisprezece grade. Părerile doctorului. Cercetări disperate. Arzătorul se stinge. O sută douăzeci și două de grade. Contemplarea deșertului. O plimbare prin noapte. Singurătate. Nereușită. Proiectele lui Joe. Răgaz de-o zi.* 171
- Capitolul XXVII *Călduri îngrozitoare. Halucinații. Ultimele picaturi de apă. Noaptea disperării. Încercare de sinucidere. Simunul. Oaza. Leul și leoaica.* 177
- Capitolul XXVIII *O seară minunată. Bucătăria lui Joe. Disertație asupra cărnii crude. Povestea lui James Bruce. Visurile lui Joe. Bivuac. Barometrul coboară. Barometrul urcă. Preparativele de plecare. Uraganul.* 184
- Capitolul XXIX *Semne de vegetație. Ideea fantezistă a unui autor francez. Tara minunată. Tânțul Adamova. Explorările lui Speke și Burton și legătura lor cu cele ale lui Barth. Munții Atlantica. Fluiul Benue. Orașul Yola. Masivul Bagele. Muntele Mendif.* 189
- Capitolul XXX *Mosfeia. Ţeicul. Denham, Clapperton, Udney, Vogel. Capitala ținutului Loggum. Toole. Liniste deasupra regiunii Kernak. Guvernatorul și curtea sa. Atacul. Porumbei incendiatori.* 196
- Capitolul XXXI *Plecarea în noapte. Cei trei. Pasiunea lui Kennedy. Măsuri de prevedere. De-a lungul fluviului Shari. Lacul Ciad. Apa lacului. Hipopotamul. Un glonț pierdut.* 203
- Capitolul XXXII *Capitalei Regiunii Bornu. Insulele Biddiomah. Vulturii. Îngrijorările doctorului. Prevederile sale. Un atac în atmosferă. Învelișul balonului se rupe. Cădere. Devotamentul sublim. Coasta nordică a lacului.* 207
- Capitolul XXXIII *Presupunerii. Restabilirea echilibrului Victoriei. Noile calcule ale doctorului Fergusson. Vârătoarea lui Kennedy. Explorarea completă a lacului Ciad. Tangalia. Întoarcerea. Lari.* 214
- Capitolul XXXIV *Uraganul. Plecarea forțată. Pierdere unei ancore. Gânduri triste. O hotărâre luată. Tromba. Caravana înghițită. Vânt potrivnic și prielnic. Întoarcerea spre sud. Kennedy la postul său.* 220
- Capitolul XXXV *Pățania lui Joe. Insula Biddioniah. Adorație. Insulele înghițite de ape. Malurile lacului. Arborele șerpilor. Călătorie pe jos. Suferințe. Tânțari și furnici. Foamea. Trecerea Victoriei. Disparația Victoriei. Disperare. Mlaștina. Un ultim strigăt.* 225
- Capitolul XXXVI *Nori la orizont. O armată de arabi. Urmărire. El este? Cădere de pe cal. Un glonț trimis de Kennedy. Manevră. Răpirea în zbor. Joe este salvat.* 234

- Capitolul XXXVII *Drumul spre est. Joe se trezește. Încăpățânarea lui. Sfârșitul pățaniei lui Joe. Tagelel. Îngrijorările lui Kennedy. Drumul spre nord. O noapte aproape de Aghadés.* 240
- Capitolul XXXVIII *Traversarea rapidă. Hotărâri prudente. Caravane. Aversă neîntreruptă. Gao. Nigerul. Golberry, Geoffroy, Gray. Mungo-Park. Laing, René Caillié, Clapperton, John și Richard Lander.* 246
- Capitolul XXXIX *Tara de la cotul Nigerului. Priveliștea fantastica a munților Hombori. Kabra. Tembuctu. Planul doctorului Barth. Decadență. Ce se va mai întâmpla.* 253
- Capitolul XL *Temerile doctorului Fergusson. Direcția permanentă spre sud. Norul de lăcuste. Jenné. Sego. Schimbarea vântului. Regretele lui Joe.* 258
- Capitolul XLI *Apropierea de Senegal. Victoria coboară din ce în ce. Se aruncă tot felul de lucruri. Preotul El-Hadji. Domnii Pascal, Vincent și Lambert. Un rival al lui Mahomed. Munți greu de trecut. Armele lui Kennedy. Manevra lui Joe. Popas deasupra unei păduri.* 262
- Capitolul XLII *Întrecere de generozitate. Ultimul sacrificiu. Aparatul de dilatație. Îndemânarea lui Joe. Miezul nopții. Straja doctorului. Straja lui Kennedy; el adoarme. Incendiul. Urletele. În afara de pericol.* 269
- Capitolul XLIII *Talibașii. Urmărirea. Un ținut devastat. Vânt moderat. Victoria coboară. Ultimele provizii. Sărurile Victoriei. Apărarea cu focuri de armă. Vântul se răcorește. Fluviul Senegal. Cataractele Guineei. Aer cald. Traversarea fluviului.* 273
- Capitolul XLIV *Concluzii. Proces-verbal. Așezările franceze. Postul Medina. Vaporul Basilic. Saint-Louis. Fregata engleză. Întoarcerea la Londra.* 282

JULES VERNE

1. O CĂLĂTORIE SPRE CENTRUL PÂMÎNTULUI
2. OCOLUL PÂMÎNTULUI ÎN OPTZECI DE ZILE
3. CINCI SĂPTĂMÎNI ÎN BALON
4. STEAUA SUDULUI
5. CĂPITANUL HATTERAS
6. ȘCOALA ROBINSONILOR. RAZA VERDE
7. DOCTORUL OX
8. DOI ANI DE VACANTĂ
9. UN BILET DE LOTERIE. FARUL DE LA CAPÂTUL LUMII
10. UIMITOAREA AVENTURĂ A MISIUNII BARSAC
11. CELE 500 MILIOANE ALE BEGUMEI. ȘARPELE DE MARE
12. VULCANUL DE AUR
13. 20 000 DE LEGHE SUB MÂRI
14. DE LA PÂMÎNT LA LUNĂ. ÎN JURUL LUMII
15. UIMITOARELE PERIPEȚII ALE JUPÎNULUI ANTIFER
16. INSULA CU ELICE
17. BURSE DE CĂLĂTORIE
18. CASA CU ABURI
19. INDIILE NEGRE. GOANA DUPĂ METEOR
20. INSULA MISTERIOASĂ (vol. I)
21. INSULA MISTERIOASĂ (vol. II)
22. MINUNATUL ORINOCO
23. CASTELUL DIN CARPAȚI. ÎNTÎMPLÂRI NEOBIȘNUITE
24. TINUTUL BLÂNURILOR (vol. I)
25. TINUTUL BLÂNURILOR (vol. II)
26. CĂPITAN LA CINCISPREZECE ANI
27. 800 LEGHE PE AMAZON
28. COPIII CĂPITANULUI GRANT (vol. I)
29. COPIII CĂPITANULUI GRANT (vol. II)
30. TESTAMENTUL UNUI EXCENTRIC
31. ROBUR CUCERITORUL. STÂPINUL LUMII
32. CLOVIS DARDENTOR. SECRETUL LUI WILHELM STORITZ
33. AGENJIA THOMPSON
34. HECTOR SERVADAC
35. UN ORAŞ PLUTITOR. SPÂRGĂTORII BLOCADERI. INVAZIA MÂRII
36. PILOTUL DE PE DUNĂRE
37. SATUL AERIAN. ÎNCHIPIURILE LUI JEAN MARIE CABIDOULIN
38. PRICHINDEL
39. CESAR CASCABEL
40. CLAUDIUS BOMBARNAC. KERABAN ÎNCÂPĂȚINATUL

EDITURA ION CREANGĂ

Observații

[[←1](#)]

Excelsior - tot mai sus (în limba latină).

[[←2](#)]

Traveller's Club - Clubul călătorilor.

[[←3](#)]

Cartologie - știință care se ocupă cu studiul hărților.

[←4]

Comodor - grad în marina Angliei și Americii, superior aceluia de căpitan.

[[←5](#)]

Etravă - partea dinainte a unei corăbii.

[←6]

Buletinul Societății regale de geografie din Londra.

[[←7](#)]

Institutul regal politehnic.

[←8]

Pall Mall – stradă din Londra.

[[←9](#)]

Mitteilungen – Comunicări.

[←10]

Zeitschrift für Allgemeine Erdkunde - Revistă de geografie generală.

[←11]

Bătrâna afumată - poreclă dată orașului Edinburgh.

[←12]

Aproximativ 1,83 m. Un picior - măsură egală cu aproximativ 0,33 m.

[←13]

Spitalul Bedlam - spital de nebuni din Londra.

[←14]

Simun - vânt puternic și fierbinte care bate în Sahara.

[[←15](#)]

688 km.

[←16]

Față de meridianul englez, care trece prin observatorul de la Greenwich.

[←17]

Fulani sau felatahi - popor răspândit în Africa Centrală (Senegal), în jurul izvoarelor Nilului.

[←18]

Foreign-Office - Ministerul de externe britanic.

[←19]

După plecarea doctorului Fergusson s-a aflat că de Heuglin, în urma unor discuții, o luase pe alt drum decât cel hotărât și comanda expediției fusese încredințată lui Munziger.
(Nota în textul francez)

[←20]

Caleb - personaj biblic.

[←21]

Kepler - astronom german (1571-1630), autorul celor trei legi celebre, pe care se sprijină principiul atracției universale.

[←22]

Borough - mahala din partea de sud a Londrei.

[←23]

Livră - veche măsură de greutate, de aproximativ 1/2 kg.

[[←24](#)]

1661 metri cubi.

[←25]

Această dimensiune nu are nimic extraordinar. Mongolfier construise la Lyon, în 1784, un aerostat a cărui capacitate era de 340.000 picioare cubi sau 20.000 metri cubi, care putea ridica o greutate de 20 tone, adică 20.000 kilograme.

[←26]

Linie - măsură veche franceză, egală cu 2,25 milimetri.

[[←27](#)]

Un galon - 4,5 litri.

[←28]

Sextant - instrument cu care se măsoară înălțimea unghiulară a astrelor deasupra orizontului, folosit în navigație spre a se determina, pe baza unor calcule perfecte, poziția unei nave

[←29]

Un metru și cincizeci centimetri cubi.

[←30]

Aici e vorba, desigur, nu de un calorifer în accepțiunea actuală a cuvântului, ci de un sistem de încălzire prin aer condiționat.

[[←31](#)]

18° Fahrenheit - 10° Celsius. Gazele își măresc de 1/267 ori volumul la un grad Celsius.

[←32]

Circa şaizeci şi doi metri cubi.

[[←33](#)]

100° Celsius.

[←34]

Şaptezeci de metri cubi de oxigen. (Nota în textul francez)

[←35]

O sută patruzeci de metri cubi de hidrogen. (Nota în textul francez)

[←36]

Două sute zece metri cubi. (Nota în textul francez)

[←37]

Un metru cub. (Nota în textul francez)

[←38]

O treime de metru cub. (Nota în textul francez)

[←39]

Imam - preot la mahomedani.

[←40]

Comerț cu „lemn de abanos” - expresie prin care se înțelegea comerțul cu sclavi negri.

[←41]

Mai mult de opt tone de fier.

[←42]

Manglien - arbore răšinos și aromatic, crește mai ales în India.

[[←43](#)]

10° Celsius.

[←44]

Atlasul „Die neusten Entdeckungen in Afrika” - atlasul «Cele mai noi descoperiri în Africa»

[←45]

„Izvoarele Nilului, cu o privire generală asupra bazinului acestui fluviu și a cursului său principal, în istoria descoperirilor privitoare la Nil”, de Charles Beke.

[←46]

Pitons - munți înalti în Martinica.

[←47]

Orografie - de la grecescul „oro” (munte) - descrierea munților.

[←48]

Stânjen - măsură veche egală cu 1,966 m

[←49]

Cinocefal - specie de maimuțe.

[←50]

Jemadar - şefül caravanei.

[←51]

Copal - răsină mirosoitoare a unor arbori din zona tropicală.

[←52]

Nyanza - lac, în limba băştinaşilor.

[←53]

Triangulație - operație trigonometrică, cu ajutorul căreia se face planul unui teren, împărțindu-l în triunghiuri.

[←54]

Limba coptă - limba unei populații din Egipt.

[←55]

Limba sanscrită - limba veche indiană.

[←56]

Un savant bizantin vedea în Neilos un nume aritmetic, N reprezenta 50, E - 5, I - 10, L - 30, O - 70, S - 200, cifre care totalizează numărul zilelor anului. (Nota în textul francez)

[[←57](#)]

A face punctul pe hartă - a determina și a însemna pe hartă locul unde te găsești.

[←58]

Treizeci litri și jumătate.

[[←59](#)]

90° Fahrenheit - 50° Celsius. Termometrul Fahrenheit are punctul de îngheț la 32° și punctul de fierbere la 214°.

[←60]

Pale - piese în formă de lopată sau de cupă, dispuse ca niște spițe în jurul unui butuc care, învârtindu-se, presează asupra apei, dând naștere forței de propulsione.

[[←61](#)]

70° Celsius.

[[←62](#)]

45° Celsius.

[←63]

Pemmican - un preparat din carne uscată.

[[←64](#)]

60° Celsius.

[←65]

Trâmbă sau trombă - vârtej de aer, care ridică praful, nisipul sau apa mării, până la mari înălțimi.

[[←66](#)]

69° Celsius.

[←67]

Méry. (Nota în textul francez)

[←68]

Elai - arbore tropical.

[←69]

Bombax - arbore tropical asemănător bumbacului.

[←70]

Pendanus - arbore tropical.

[←71]

Papayer - arbore tropical, al cărui fruct este comestibil.

[←72]

Sterculier - arbore tropical.

[←73]

Lamantini - mamifere, cetacee, ierbivore, depășind 3 m lungime.

[←74]

Nigritia - nume dat câteodată Sudanului.

[[←75](#)]

100° Celsius

[←76]

Din scrisorile primite de la Munzinger, noul şef al expediţiei din El Obeid, reiese, fără posibilitate de îndoială, că Vogel a murit. (Nota în textul francez)

[[←77](#)]

Aligator - specie de crocodil, atinge uneori cinci metri lungime.

[←78]

Fluierar sau şnep - pasăre de baltă cu ciocul lung.

[←79]

Piroge - bărci lungi.

[←80]

Caimani - un soi de crocodili cu coada lungă, care ating lungimea de 6 metri.

[←81]

Tibbus sau teda - trib din Sahara orientală.

[←82]

Burnus - veșmânt de lână cu glugă, întrebuințat de arabi.

[←83]

Asclezia - plantă cu semințe mătăsoase.

[←84]

Mutkal - 125 franci dinaintea primului război mondial.

[←85]

Anteu - erou din mitologia greacă.

[[←86](#)]

100° Celsius.

[←87]

Aspirant - sublocotenent de marină.

[←88]

Dick este diminutivul de la Richard.

[←89]

Joe ste diminutivul de la Joseph.